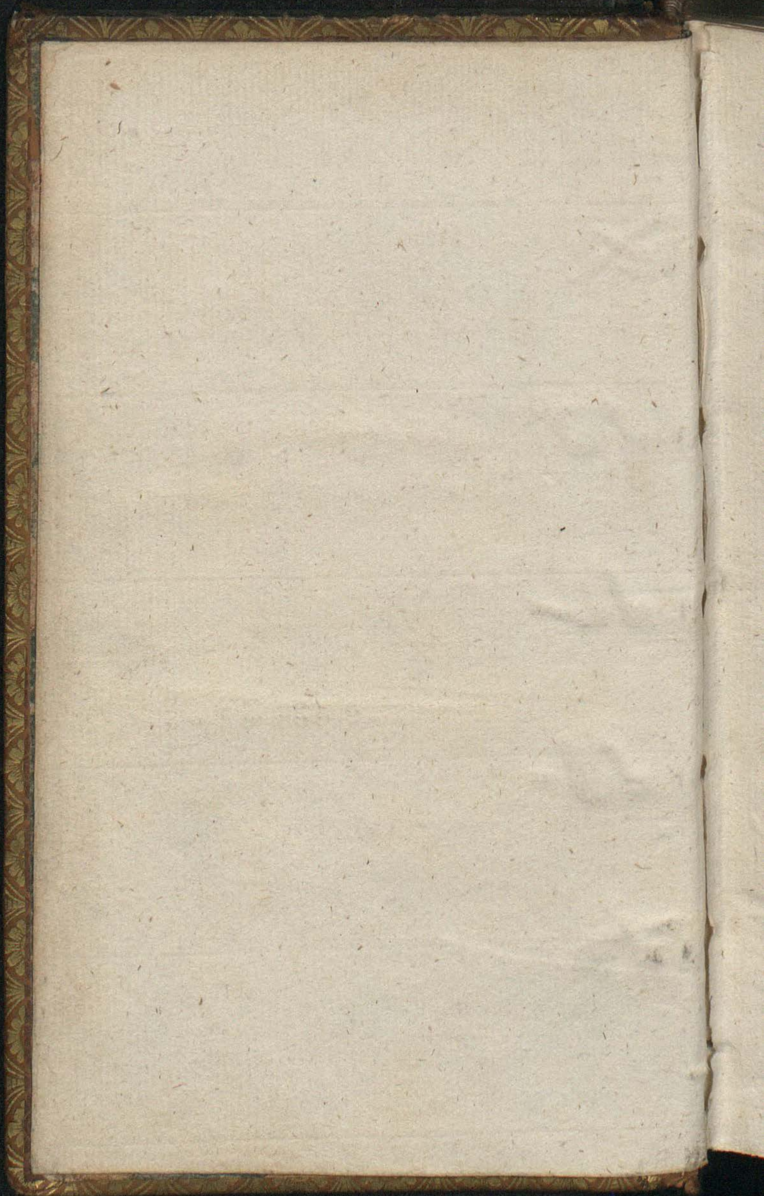
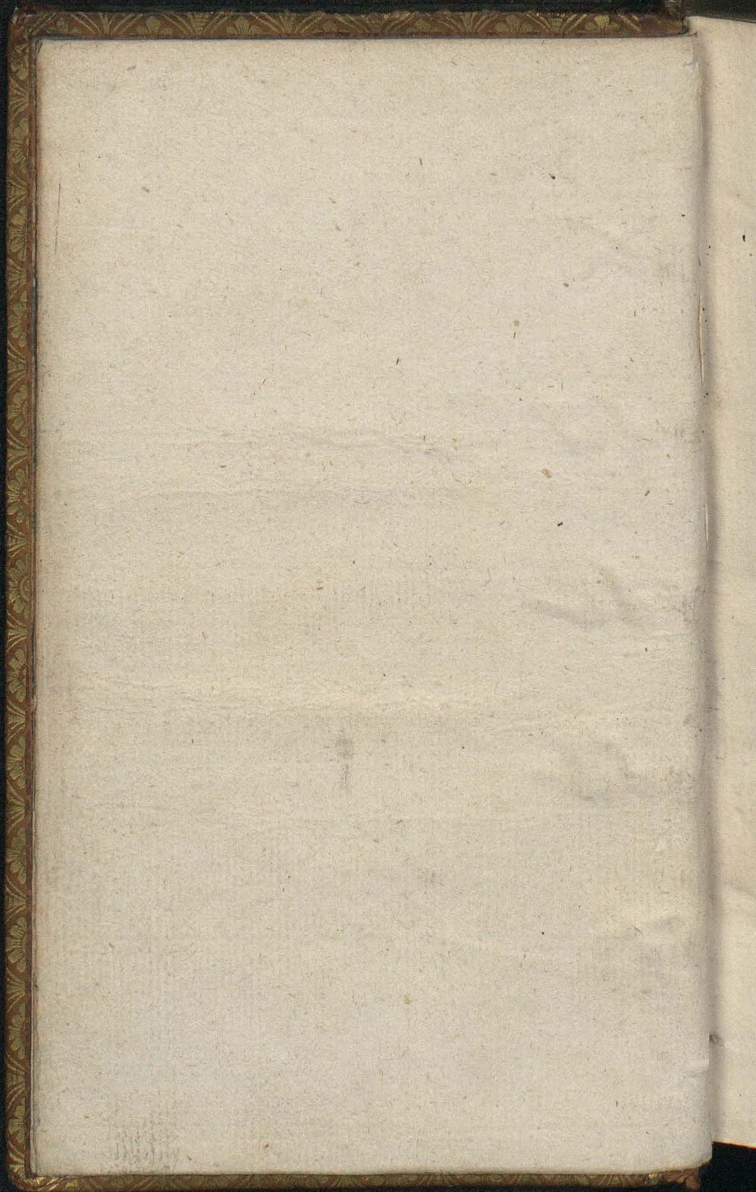

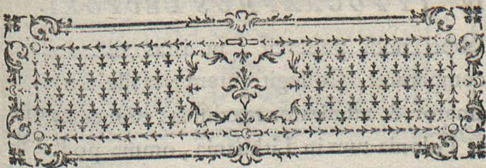
MATTHIÆ CASIMIRI
SARBIEVII
E SOCIETATE JESU,
CARMINA.

Nova editio, prioribus longè auctior & emendatior.

PARISIIS;
Typis J. BARBOU, viâ San-Jacobeâ, sub signo Ciconiarum.

M. DCC. LIX.

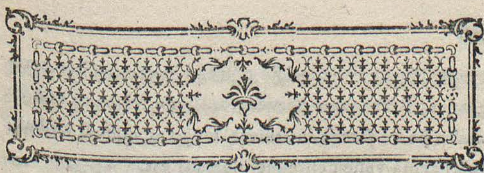
TYPOGRAPHUS

LECTORI.

DAMUS tibi, LECTOR AMICE, omnia Matthiæ Casimiri *Sarbievii* carmina. Jamdiu prodierant in lucem Vilnæ, Antuerpiæ, Lutetiæ, Divione, Lugduni, &c. odarum libri IV. cum V°. epodon, & libro epigrammatum singulari; qui quidem excepti ubique cupidè sunt, ubique cupidè lectitati, maximoque in pretio habiti. Sed hactenus editio nulla exstitit, quæ omnia sublimis poëtæ carmina complecteretur; carebant omnes superiores editiones ultimis octo carminibus libri quinti, librisque totis VI. & VII. Quæ omnia debes, studiose Lector, curis et peregrinationibus R. P. Joan. Michaelis *Vander Ketten*, canonici regularis ordinis SS. Salvatoris, qui

labori nulli pepercit, ut istas sibi delicias compararet. Collegit autem vir ille Sarbievii amator & admirator maximus, cùm esset tum in Polonia tum in Lithuania, omnia poëtæ illius maximi opera posthuma, in quibus erant ea poëmata quæ nunc primùm in lucem eduntur, quorumque nonnulla, quia ultimam auctoris manum non acceperunt, aliquam legentium indulgentiam requirunt. Hæc autem mecum communicavit R. P. Stan. *Moignard*, unus e Patribus regii Ludovici Magni collegii Parisiensis. Hæc te scire volui : fruere igitur et vale.

MATTHIÆ CASIMIRI *SARBIEVII* VITA.

MATTHIAS CASIMIRUS SARBIEVIUS in gentilitiâ Sarbieviorum villâ in Masoviæ Ducatu, Palatinatu Plocensi natus anno 1595. patrem habuit Matthæum Sarbiewski, matrem verò Anastasiam Milewska, utrumque illuſtri ac equeſtri ordine. Statim atque per ætatem licuit, in Pultoviensi gymnasio literis operam navavit, quibus insigniter eruditus Societati nomen dedit, anno 1612. Vilnam missus in tirocinio biennium exegit, ubi B. Stanislai Kostkæ, consanguinei sui, virtutes æmulari studuit. Philosophicum deinde curriculum emensus, in Academiâ Vilnensi docendi munere per aliquot annos perfunctus est. Theologicis studiis jam maturus Romam, comite Nicoleo, proficiscitur. Per Marchiam et Saxoniam itinere instituto prope, Bambergam Franconiæ urbem in latrones inciderunt, quibus suam omnem viaticam pecuniam ad assem tradere coacti sunt: sed a Patribus Bam-

bergensibus novo subsidio recreati incœptum iter peregerunt, Romamque pervenerunt; ubi Nicoleus non ita multo post, fractis in itinere longo ac difficili viribus, febri acutâ vehementeque mortuus est.

Theologiæ studia auspicatus magnam sui exspectationem fecit. Ea tamen studia interdum intermittebat, ut genio suo aliquantisper indulgeret, & poëticam excoleret. Quod eo successu fecit, ut Theologiæ alumnum se simul diligentem, & Poeseos professorem præberet non inutilem. Quippe quæ Vilnæ *De acuto & arguto* antea docuerat, hæc eadem, amicorum precibus lacessitus, Romæ prælegere per Augustum & Septembrem instituit, in ipsis Rhetoricæ scholis, non sine magnâ plaudentium Romanorum frequentiâ. Hinc facilè venit in amicitiam doctissimorum quorumque virorum, qui tunc Romæ versabantur: quorum ille nomina suis passim in carminibus laudata consecravit. Antiquitatum quoque cognitionem eximiam consecutus est, ducente ipsum per omnia urbis monumenta Alexandro Donato, et sedulam in veteribus statuis ac numismatibus pervestigandis industriam adhibens, fundamenta jecit operis *de Diis Gentium*, quod postea quatuor in libros distributum perfecit. Singularem Urbani VIII. benevolentiam odarum aliquot ope demeritus eſt, quibus tam mirificè captus est eruditus Pontifex, ut eum non poëticâ tantum laureâ donaverit, sed cùm Breviarii emendationem procuraret, in hymnis quibusdam casti-

gandis et ad metricas leges revocandis, vel novis etiam condendis, Sarbievii operâ usus sit: Paschalis hymnus *Ad regias agni dapes* non alium quàm Casimirum nostrum emendatorem habet.

Absolutis Romæ Theologicis studiis, in Poloniam rediit: abeunti et ultimam benedictionem ab Urbano VIII. petenti, Pontifex suis ipse manibus numisma aureum, dum ab osculo pedum assurgeret, ad collum suspendit. Vilnæ Rhetoricam, iterum docuit deinde philosophiam professus eſt: denique cùm ad Theologiam prælegendam admotus fuisset, & in eâ Doctor, præsente Ladislao VI. Poloniæ Rege, crearetur, detraxit Rex digitis suis regalem annulum, quo Doctorem candidatum inaugurari voluit. Idem ille annulus eſt, qui Doctorum inaugurandorum etiamnum inseritur, & in Vilnensis Academiæ archivo asservatur; egregium regiæ liberalitatis, & singularis de Sarbievio existimationis monumentum. Tam inauditæ benignitati cumulum adjecit Ladislaus, cùm ipsum, ut sibi a sacris concionibus esset, elegit. Quo in munere Sarbievius et aulæ vitia liberè carpere non destitit, et nihilominus Principi acceptum se pariter atque aulicis præstitit. L adislao in primis sic erat carus, ut eum itinerum suorum omnium et sæpe etiam venationum (quâ occasione Silviludia scripsit, propter immaturam mortem minùs accurata) socium sibi asciscere soleret: eodem comite ad Thermas Badenses profectus eſt; ubi ille tum in pangendis novis

carminibus, tum in Lechiade suâ perpoliendâ otium et operam collocavit.

Mirum profectò, quàm assiduus esset Sarbievius in legendis poëtarum operibus: repertus dicitur in Drohicensi Patrum Societatis Jesu domo, quam *residentiam* vocant, Virgilius, cujus in calce ipse notaverat quoties unum quemque poëtarum perlegisset: Virgilium sexagies, ceteros decies et amplius a se perlectos esse testabatur. Temporis erat parcissimus: si quid insomnis noctu non infeliciter cogitabat, ne id sibi periret, nigram ad lectulum tabulam collocaverat, ut si fortè insigne aliquod hemistichium quod vocant, aut aliud quodcumque studiis accommodatum menti succureret, cretâ continuò maneret obsignatum. Sed quod longè pluris est, virtutum famâ æquè atque ingenii laude claruit. Quantus fuerit ejus in Christum patientem amor, quàm eximia in Deiparam Virginem pietas, quantum religiosæ paupertatis studium, fastidiumque terreni hujusce ergastuli, ex carminibus quæ prælo iterum subjicimus, facilè quivis poterit intelligere. Votorum compos mortalitatem exuit, cùm annum ætatis quadragesimum quintum nondum complevisset, anno M. D C. X L. die 2 Aprilis, ipso tempore quo Amicorum ejus maximus Stanislaus *Lubienski*, Plocensis Episcopus, animam ageret; quam quidem, quatuor poſt Sarbievium diebus, omnium Creatori reddidit.

MATTHIÆ CASIMIRI
SARBIEVII
LYRICORUM
LIBER PRIMUS.

ODE I.

AD URBANUM VIII. PONTIFICEM.

Deſcribit bona quæ ſummum Urbani VIII. Pontificatum univerſo orbi commendatura ſunt.

JAM minæ ſævi cecidêre belli :
Jam profanatis malè pulſa terris
Et Salus, & Pax niveis reviſit
Oppida bigis,

Jam Fides & Fas, & amœna præter
Faustitas læto volat arva curru:
Jam fluunt passim pretiosa largis
Secula rivis.
Candidi soles, veterisque venæ
Fontibus nati revocantur Anni;
Grandinat gemmis, riguoque cælum
Depluit auro.
Meque veraci cecinisse plectro
Inter Octobres, tua festa, pompas,
Prisca Saturni rediisse secla,
Approbat orbis.
Aurei patrum niveique mores,
Exsul & serâ procul usque Thule
Candor, & pulchro remeare Virtus
Audet Olympo.
Lactis & fusi per aprica mellis
Garruli campos secuêre rivi,
Et superfuso tumuêre plenæ
Nectare ripæ.
Lætior vulgo seges inquietis
Fluctuat culmis, titubantque frugum
Uberes campi, nec avara sulcis
Invidet Æstas.
Pastor errantes comitatus hœdos
Provocat raucas calamo cicadas;

Mugiunt colles, & anhela feſſis
Silva juvencis.
Pace ſubſultant juga, pace rident
Tetricæ rupes: leve ſeparatos
Otium colles amat, & ſequeſtri
Gaudia pagi.
Te Ceres flavis redimita culmis,
Magne pacati Moderator orbis,
Te ſuis Æſtas opulenta circum-
fundit ariſtis.
Supplici myrtus Tibi ſervit umbrâ,
Serviunt lauri: Tibi celſa longè
Quercus aſſurgit, tremuloque pinus
Vertice nutat.
Siderum præſes, dominuſque terræ,
Lucidâ Romam ſpeculatus arce,
Regna tranquillet, cupidoque Patrem
Te velit orbi.
Laurus annoſum Tbi ſignat ævum:
Fata Te norint, properentque Parcæ
Neſcium carpi Tibi deſtinatos
Stamen in annos.
Quæque formoſos ſedet inter ignes
Sedulam pro Te miſerata Romam
Virgo, quam circum glomerantur albis
Aſtra choreis,

Curet effusas Latii querelas :
Virginum castas juvenumque voces
Curet, & votis procerum reclinem accommodet aurem.

ODE II.

AD AURELIUM LYCUM

Ne plus æquo de adversâ fortunâ queratur.

INDIGNAS, LYCE, nænias,
Et mœstum gemitu pectus, & hispidis
Frontem nubibus expedi,
Cùm Sol non solito lumine riserit,
Et Fortuna volubilis
Fati difficilem jecerit aleam.
Quod vexant hodie Noti,
Cras lambent hilares æquor Etesiæ.
Mœstum Sol hodie caput,
Cras lætum roseo promet ab æquore.
Alterno redeunt choro
Risus & Gemitus, & madidis prope
Sicci cum Lacrymis Joci.
Nascuntur mediis Gaudia Luctibus.
Sic fatis placitum ; suis

Tempestiva fluunt fata periculis.
Fessos duxit heri boves,
Dat magnis hodie jura Quiritibus;
Et quæ bobus ademerat,
Imponit Gabiis & Curibus juga.
Idem Phosphorus aspicit
Magnum, quem tenuem viderat Hesperus.
Quòd si seria ludicris
Fortunæ placeat texere, rusticus
Hesternam repetet casam,
Ridentis populi non humilis jocus;
Et queîs rexerat omnia,
Findet laurigeris ligna securibus:
Quòd si defuerit salix,
Fasces pauperibus subjiciet focis.

ODE III.

AD URBANUM VIII.

Urbani VIII. laudes celebrat.

URBANE Regum maxime, maxime
URBANE Vatum, Pegaseus Tibi
Temo, volaturusque latè
Regna super populosque currus

Jam dudum apud me eſt. Eripe Te ſolo :
Obliviosis eripe nubibus
Nomenque laudeſque. O Deorum
Concilio, patrióque quondam
Promiſſe cælo ! Te ſupra inclyta
Terrarum & altas Acroceraunia
Egreſſa nubes, Te ſuperni
Colla ſuper humeroſque Pindi
Attollere altè, non ſine numine,
Luctabor. Ibis, ſub pedibus pigras
Urbes relicturuſque gentês,
Attonitæ novus hoſpes auræ,
Hàc unde vaſti litora Nerei,
Amneſque, campoſque, & juga deſuper
Arceſque mirari, & natantes
Oceano numerare terras
Coram licebit. Jam Tibi barbarus
Circùm ſupinis collibus annuit
Hæmus, ſalutatâque longè
Attremit Acrocorinthus aulâ.
Ter pronus Othrys, ter trepidæ latus
Subſedit Oſſæ, ter Rhodope nives,
Sacráſque ſubmisêre lauros
Emathii capita alta Pindi,
Sacerque Phœbo Cynthus, & aviæ
Acuta Cirrhæ. Laurigeris Tibi

Thyrſis coronatus Cythæron,
Et patulâ nemoroſa pinu
Pangæa gaudent brachia frondium
Longè tetendiſſe, & procul obvios
Currus adorare, & volanti
Ardua ſuppoſuiſſe terga.
Hinc ire pompas, hinc Tibi præpetes
Centum ſuperbis ire curilibus,
URBANE, Muſas, atque aperto
Ire ſines tua facta cælo.
Auditis? an me ludit amabilis
Imago pompæ? Jam videor pios
Audire plauſus, & frementes
Cæruleum per inane turmas.
Hinc & tepenti vectus ab Africo
Apum ſonoro exercitus agmine
Leni ter URBANUM ſuſurro,
Ter reſonis fremuêre pennis.
Ter vecta terris ac pelago ſuper
Reſpondit Echo: ter lituis procul,
Sparſæ ter URBANUM Camœnæ
Pindaricis cecinêre plectris.
Audivit ingens Pontus, & Inſulas
Erexit omnes: ilicet Africæ
Plausêre & Europes, & unà
Americes Aſiæque regna.

Lætæque tandem, Currite secula,
Dixêre Musæ : currite candidis
Horæ quadrigis ; ite, magni
Secula deproperate Menses.
Dixêre Musæ : protinus aurea
Risêre longùm secula, secula
Auro laborata, & recuso
In pretium emicuêre vultu.

ODE IV.

AD CRISPUM LÆVINIUM.

Ne nimiùm adolescentiæ fidat.

VIVE jucundæ metuens juventæ
CRISPE LÆVINI ; fugiunt avaræ
Mensium Lunæ, nimiumque volvi
Lubricus æther.
Tu licet multo pretiosus auro
Gemmeâ vestem moderêre zonâ ;
Et super collo Tyrias amicet
Fibula lanas :
Jure Phœnissis vaga penna cristis
Stare labenti dubitat galero :

Jure, quo fulges, timidum refigi
Palluit aurum.
Quòd tibi largâ dedit Hora dextrâ,
Hora furaci rapiet finiſtrâ :
More fallentis tenerum jocosè
Matris alumnum.
Mobiles rerum dubiique caſus
Regna mortalis tenuêre vitæ :
Sedulus metæ, properat fugacis
Impetus ævi.
Tardiùs ponto volat Adriano,
Quam ratem merſi pepulêre remi,
Et repentinis animoſa trudunt
Carbaſa ventis.
Omnibus mundi Dominator Horis
Aptat urgendas per inane pennas :
Pars adhuc nido latet, & futuros
Creſcit in annos.

ODE V.

AD URBANUM VIII.

Laudat ejus Pontificatum quem beat bonorum omnium copia.

NUPER receptâ bella ſuper Tyro,
Pugnaſque ſerùm ludere diſtuli,
URBANE: nunc jurata lenem
Increpuit Tibi Muſa buxum.
Per Te refićto ferro adamantinum
Offulſit auro ſeculum, & undique
Gazis coronatumque gemmis,
Purpureo revireſcit ævo.
Quo feta quondam nećtare flumina,
Ultróque ſeptem balſama collibus
Manare, vinóque & liquenti
Melle vagos properare rivos,
Et ſponte ſero veſpere turgidas
Ad ſepta narrant lanigenum pecus
Mammas reportare, & comatum
Aſſyrio grave vellus auro.
Te Fas Piumque, & Juſtitiæ comes,
Utcumque ſacrum lætus agis pedem,

Candor coronat : Te fidelis
Propositi studiosa Virtus.
Te ponè flavo larga Ceres sinu,
Rerumque plenis non sine cornibus
Felix Amalthee citatis
Rura subit populosque bigis.
At Vis, & ater Luctus, & æneis
Stipata centum Bella furoribus,
Curæque, pallentesque Morbi, &
Fœda modis Simulacra miris
Cessêre retrò. Te Duce Faustitas
Secura frugum rura perambulat,
Tutæque per vasti tumultus
Carpathii volitant carinæ.
Te feriati cum pueris senes,
Nec non reclusæ cum nuribus canunt
Regem puellæ : sive reddit,
Sive citum rapit hora solem.
At nos recurvo poplite per vias
Patrem colentes, ter niveum Tibi
Nimbum ligustri, ter rosarum
Puniceum jaciemus imbrem.

ODE VI.

AD PRINCIPES EUROPÆ.

De recuperando Orientis Imperio.

NONDUM minaci cornua Boſporo
Decuſſit audax Pontus, & efferis
Servire Neptunus Gelonis
Turpe gemit, reſonaſque fluctu
Plangente ripas Thraca rebellibus
Immugit undis. Emathiam pudet
Frenos momordiſſe, & Pelaſgos
Odryſiis dare colla loris.
Mœrent tenaci compede Cyclades
Pigræ moveri : mœret Achaica
Tethys, inæqualeſque campi
Perpetuo lacrymantur Hebro.
Semperne nigras Æthiopum domos,
Vel, quæ ſuperbus præfluit oppida
Ganges, Abydenaſque turres
Supplicibus tremuiſſe pinnis
Formidoloſam invenit Artacen ?
Seſéque captum Boſporus omnibus

Undis, Erythræóque, & alto
Ionio Arabióque ploret ?
Vani futuri temporis augures
Fecunda rerum ſecula diſcimus :
Si non retractamus fideli
Tela manu, tacitóque gaudet
Vagina ferro ; ſi clypei vacant,
Haſtæque, & arcus. Non animi placent
Parci laborum, non magiſtræ
Concilii, ſine Marte, linguæ.
Fruſtra Novembres dicimus ad focos
Pugnata Rætis bella ſub Alpibus :
Fruſtra renarramus Gelonum
Verſa retro retuliſſe ſigna :
Si non & ipſi ſtringere Noricos
Audemus enſes : quos malè barbara
Non decoloravêre terga,
Sed Tyrio Latiale fuco
Illevit aurum, non ſine gemmeo
Circumſonantis fulgure balthei, &
Grato catenarum tumultu,
Et ſonitu phalerarum acuto.
Formoſa fortes arma timent viros,
Frangique nolent, ſeu profugus Scythes,
Seu creber e campis agetur
Myrmidonum Dolopumque nimbus.

Quicumque ſuras & caput induet
Auro, Quirites, exuet Italum :
Civiſque Romanus negari
Impavido patietur hoſti.
Nec qui capillum finget, & aureum
Solem refuſis crinibus allinet,
Dicemus Umbrum, qui frementes
Antiochi Annibaliſque turmas
Rurſum efficaci diruat impetu,
Alpeſque, clauſumque intrepidâ manu
Perrumpat orbem. Sic citatis
Secula degenerare metis
Sancit futuri temporis Arbiter :
Certóque prudens ordine ſegreges
Metatur annos. Nunc ſeveris
Artibus ingenióque pugnax
Affulget ætas : nunc melior foro
Geſtit diſertis fervere jurgiis.
Hæc Thracas audacemque Beſſum,
Hæc Cilicas pavidoſque Seras
Produxit ætas. Nos ſenio piger
Effudit Orbis, dedecus ultimum
Mundi, fatiſcentiſque naturæ
Opprobrium. Malè nata proles,
Quicquid bonorum reſtitit (heu nefas !)
Morum, ſceleſtâ deterimus notâ,

Mentiſque & excelſi latrones
Ingenii, violenta fraudum
Tormenta ſanctis addere dotibus
Laudamur ultro; nec ſcelerum pudet:
Virtuſque clamatur ſagacem
Flagitio violare dextram.
Iras & enſes vendimus, & manum,
Hac, unde nummis aura refulſerit:
Sparſique tinnitus ad auri
Solicitâ vacat aure vulgus.
Et quà ſecundis jecit honoribus
Bene ominatam mobilis aleam
Fortuna, mentitur caducæ
Plebis honos, poſitóque fallax
Accumbit omnis poplite civitas,
Perjura feſto ſurgere cum joco,
Cùm pompa ſtipantûm, & doloſi
Præteriit breve fulgur auri.

ODE VII.

AD TELEPHUM LYCUM.

Fortunæ rerumque humanarum inconſtantiam accuſat.

EHEU, TELEPHE, ludimur :
Fortunæ volucri ludimur impetu.
Æternum nihil eſt : cadet
Quod ſurgit : ſed adhuc ſurget, & occidet
Ritu præcipitis pilæ,
Quæ cùm pulſa cavâ rejicitur manu,
Nunc lenes ſecat Africos,
Nunc terræ refugis abſilit ictibus.
Veſper veſpere truditur :
Sed nunc deterior, nunc melior ſubit.
Anni nubibus inſident,
Incertis equitant luſtra Favoniis,
Cæco ſecula turbine.
Hæc, quam Pieriâ decipimus lyrâ,
Juncto fulminis eſſedo,
Eheu! quàm celeres Hora quatit Notos!
Nec gratæ ſtrepitum lyræ,
Nec curat miſeræ carmina tibiæ :

Et quanquam canitur levis,
　Sese tota ſuis laudibus invidet.
Magnas interea rapit
　Urbeſque & populos, & miſerabili
Reges ſubruit impetu.
　Et ſceptri decus, & regna cadentium
Permiſcet cineri Ducum,
　Aurataſque trabes, & penetralia,
Et cives, ſimul & ſuper
　Everſis ſepelit turribus oppida.
Ac mundi procul arduas
　Strageſque & cumulos, ac Procerum pyras
Feſtâ nube ſupervolat;
　Stellarumque rotam, & longa breviſſimo
Curſu ſecula corripit.
　Dum nobis taciti diffugiunt Dies
Eheu! TELEPHE, ludimur,
　Fatorum rapidâ ludimur orbitâ.
An nos fallimur? an ſuam
　Rerum pulcher habet vultus imaginem?
Et ſunt quæ, LYCE, cernimus?
　An peccant fatuis lumina palpebris,
Et mendax oculi vitrum?
　An longi trahitur fabula ſomnii?

ODE VIII.

Seculi ſocordiam perſequitur.

AUT nos avaræ vendidimus Tyro,
Aut uſque Thulen miſimus exſules
Cultus avorum. Non Honoris
Præcipiti libet ire clivo:
Non ſceptra Pyrrhi, non Agamemnonis
Leto paciſci; non Halyattici
Veiente permutare ſaxo
Uber, Achæmeniumque Tigrim.
Neſcit ſevero livida brachia
Signare ferro; neſcit idoneis
Tiro reluctantem lupatis
Frangere equum, metuitque torvum
Tranare Tibrim, cùm nivibus ſatur
Exæſtuanti frena licentiæ
Permiſit, emovitque ripam
Aſſiduæ metuendus Urbi.
Quòd ſi procacem fregit equus gradum,
Micatque nervis, & genibus tremit:
At non Lupercales iiſdem
Neſcius aſſimulare ſaltus,
Et cùm peritum ſiſtra citant pedem,

Doctus choreæ. Frangite barbita,
  Nervoſque, dementemque buxum
    Femineo prohibete cantu.
Auditis? Iſtri litora perſonat
Ferale cornu. Jam capita Alpium
  Magnæque reſpondêre montes
    Auſoniæ: novat arma Mavors,
Urbeſque tectis elicit. Ibimus?
An nos Caleno menſa tenet mero,
  Cenæque regnorum redemtæ
    Divitiis populique cenſu?
Quas cùm recedens viderit Heſperus,
Surgens eaſdem Phoſphorus aſpicit;
  Et ridet aſpecto renidens
    Luna mero, radioſque tingit;
Dum nos Lyæo regificis ſuper
Deſcripta menſis prælia pingimus,
  Fuſóque metamur Falerno
    Mœnia, diluimuſque foſſas.
Surgamus. Indo lutea Nereo
Sublucet Eos: jam radiantium
  Flatus quadrigarum, & citatæ
    Oceanum repulêre plantæ.
Surgamus. Omnes prima vocat dies,
Et Phœbus: at non noſter ab Indiis
  Phœbus, Quirites, nec Latino

Orta dies famulatur orbi.
Totumne diris Mane Othomanidis
Impendet æther ! Pro pudor ! Occidens
Nobis, fatigatufque tantùm
Hefperium prope Phœbus axem
Turpi Latinis vefpere ferviet ?
Surgamus : Œtam Gadibus & Paron
Addamus, Auroramque Nocti, &
Bactra Tago, Tiberique Gangem.

ODE IX.

AD NICOLAUM VEIERUM PALATINI CULMENSIS FILIUM.

Redit in patriam optatiſſimus, & dotibus animi commendatiſſimus.

IBIS, belligeræ regna Poloniæ
Et gratæ repetes limina Patriæ :
Quæ te voce diu, quæ prece flagitat
Paffis obvia brachiis.
Ceu quem velivolis præpes Etefiis
Navis divitibus diftinet infulis
Dilectum juvenem, quem modò barbara
Auri corripuit fames,

Mater ſolicito ſpectat ab æquore,
Et lentum pelagi damnat Oríona,
Et ventos gemitu duplicat, & pigro
Affundit lacrymas mari:
Si fors, edomito fletibus Æolo,
Indo ſole niger filius advolet,
Et longi memores exſilii notas
Caris deleat oſculis.
At tu nec ſtudio mercis idoneus,
Infamiſque lucri, nec ſitiens opum,
Quas ſeptem geminis prodigus oſtiis
Aut Ganges vomit, aut Tagus,
Inviſes patrium limen, amantior
Inſignes animi quærere copias,
Et vi conſili promptus, & ubere
Venâ divitis ingenî.
Te rerum ſapiens uſus & imperî,
Te felix operum ſpiritus addecet,
Et vox ſe populo fundere largior
Plenæ flumine copiæ.
Fortunæ volucrem mitte licentiam:
Hoc appone lucro, quod tuleris ſimul
Quò te cumque feres: ſeu per inhoſpita
Rauci litora Boſpori,
Et captum niveâ compede Nereum:
Seu pacis dubios Thracas, & aſperum

Perſen, ſeu refugum viſere Concanum
Legatus properaveris.
Virtutem ſolidi pectoris hoſpitam
Idem portat equus, qui dominum: neque
Aut campo melior ponè perambulat,
Aut menſæ comes aſſidet.
Illam cana Fides, nudáque Veritas,
Et ferrugineæ plebe Pecuniæ
Circumfuſus Honos, & ſequitur propè
Albis Fama jugalibus.

ODE X.

Laudes Urbani VIII.

Non ſolus olim præpes Horatius
Ibit biformis per liquidum æthera
Vates; oloriníſve latè
Cantibus, Æolióve terras
Temnet volatu: me quoque deſides,
Tranare nimbos; me Zephyris ſuper
Impunè pendere, & ſereno
Calliope dedit ire cælo,
Et quà licebit nubibus & ſacrum
Vulgare cælo carmen: eburneam

Lyramque ſuſpendam, tubamque
Colla ſuper, niveiſque leves
Plumis lacertos. Me nec inhoſpita
Siſtent oborti litora Nerei,
Rupeſve inacceſſæ ferarum, aut
Verticibus ſcopulorum acutis
Armata Tethys. Me juga Caucaſi,
Me canus Atlas, me mare barbarum,
Latéque dejectis uterque
Audiet Oceanus procellis.
Ut ſe quieto cuncta ſilentio
Stravêre latè! Pieriæ ſimul
Fontes Amymonæ, & canoris
In numerum cecidêre lymphis.
Doctùm fluentis murmura Penei
Sacróque Niſæ e vertice tympana,
Lyræque, buxique, & remiſta
Cum lituis cithariſque plectra
Fregêre nubes. Hinc Tibi Gloria
Latè per orbem differet aureum,
URBANE, nomen, quà coruſco
Concutitur Jovis aula curru,
Septemque ſeſe ſideribus pigrum
Evolvit ævum. Protinus ultimis
Afris, coronatis Serum
Mœnibus, Oceanoque rubro

Noſcêre magnus. Jam Tibi tinnulus
Fert ſiſtra Nilus : jam Berecynthia
Curetes æra, jam frementes
Rauca crepant Corybantes arma.
Te Vaticanis Maurus & Æthiops
Affuſus aris, Te tepidi canunt
Devexa mundi, Te remotæ
Litora perſonuêre Chryſæ,
Magnuſque latè diceris arbiter
Cælumque, Terraſque, & Maria, & Styga,
Amnemque Cocyti ſeverum, &
Elyſiam cohibere Lethen.
Tibi (benignæ ſi qua fides ſpei)
Sternentur olim magnanimæ ad pedes
Genteſque Regeſque. O caduci
Præſidium columemque mundi,
Jam nunc labantis pondera ſeculi, &
Depræliantûm funera Principum,
Pronaſque regnorum ruinas
Conſilióque humeriſque ſiſte,
Tardum ſereni partibus ætheris
Te Sidus addas ; neu properes citus
Menſis reclinari, & faventûm
Ambroſiæ accubuiſſe Divûm.
Serò receptum Roma fleat Patrem,
Tuiſque longùm vivere moribus

Poſſint

Poſſint Quirites, poſſit ingens
  Curia, purpureique Patres.
Diuque gaudens & cupidus Tibi
Incumbat orbis : certus ames Remi
  Urbemque prolemque, ac merenti
    Quamquam avidus Tibi debet æther,
Repoſce Divos præmia lentior :
Paullumque differ ſidera, dum Tagum,
  Dum Bætin, undantemque bello
    Eridanum, Ligerimque places ;
Dum fracta ſeptem cornua montibus
Submittat Hebrus ; dum Tibi Theſſalum
  Ducat catenatus Tyrannum in
    Perniciem opprobriumque Faſtus.
Jam tum tropæis & ſenio gravem
Aurata ſtellarum ad Capitolia
  Longis revertentem triumphis
    Signiferæ vehat axis aulæ.
Quò Muſa vatem, non memor Icari,
Tollis relapſurum ? his potiùs gravem
  Depone ripis, & doloſas
    Deme humeris digitiſque plumas ;
Tibrimque propter ducere languidos
Permitte ſomnos, & ſuper ilice
  Lyramque pendentemque buxum
    Ambiguis fluitare ramis.

ODE XI.

AD STEPHANUM PACIUM MAGNI DUCATUS LITHUANIÆ SUPREMUM THESAURI PRÆFECTUM.

Equestris elegantiæ jactantiam reprehendit.

Non auro, neque tinnulis
Pugnandum phaleris: & chlamydum sinus,
Et nodos, & inutiles
Gemmas belligeris demitte brachiis.
Quid lêvem galeam juvat
Plumarum volucrem ferre superbiam?
Cur sparsas agitat jubas,
Et conus tremulis annuit Africis?
Cur tectum pavidam caput
Ementitur avem, cùm leve sibilis
Aurarum & Zephyri joco
Furtum Mygdoniæ proditur alitis?
Jam grando chalybum imminet,
Telorumque frequens aura volantium
Imbelli galeæ insonat:
Jam Martis tonitru mugit, & obvium
Medi fulgur acinacis,

Quid prosunt phaleræ ? quid galeæ jubar ?
Quid lætæ Zephyris comæ ?
Aut umbo clypei quòd procul æmulis
Lucem solibus invidet ?
Quid vultus nimium sedulus aspici ?
Quid pictus pharetræ timor ?
Aurum frenigerâ rejice dexterâ :
Ferro res eget & manu
Et magnis animis. Hæc tuleris tria ;
Dicam Geryoni parem,
Quem nec populifer proruat Hercules,
Nec cælo nimius Mimas,
Nec durâ Idomeneus, aut Sthenelus manu,
Bellis adsit idonea
Incomtæ facies lege ferociæ,
Quam fuci decor abstinens,
Lascivæque carens forma protervïæ,
Et ferri memores genæ,
Hesternique notent vulnera prælii.
Cristæ non facient virum,
Non arguta suis colla coralliis.
Thoracas Pavor & Metus
Dicuntur Siculis fingere malleis,
Et primi scopulis super
Procudisse vagis scuta Cydoniis,
Nos stultum tegimur caput,

Et leto tenues objicimus moras.
At quos eruerit ſibi,
Directis oculos invida ſpiculis
Mors affingere creditur.
Fatis mille loci, mille patent viæ:
Sed ſignat jaculis locum,
Qui vultum ſubitis dimovet ictibus,
Devotumque mori latus
Objectu tremulæ protegit ægidis.
Nudos bella pavent viros:
Audentes animos ipſa volunt prope
Declinare pericula.
Cùm conſanguineæ ferrea Græciæ
Hector rumperet agmina,
Torvis ſæpe genis turbidus obvios
Fati terruit impetus.
Quos Fortuna timet, vitat; & acrium
Differt prælia mentium;
Et Mors ſæpe viris invidet auream
Famæ pandere ſemitam.
Quòd ſi belligerâ ceſſeris orbitâ,
Poſt te fata citaveris,
Oſtendeſque neci, quà fugies, viam.

ODE XII.

AD PRINCIPES IMPERII ROMANI.

De recuperandis Græciæ Provinciis.

At non ſupino ſemper in otio
Perdemus ævum. Surgite, Dardani
Cives, triumphatúmque captis
Imperium reparate Graiis.
Implete claſſes, tendite carbaſa,
Inferte remos: ite volentibus
Fatis, Quirites, ite: ventis
Veſtra tument animiſque vela.
Eſt, qui locantem bella pecuniam,
Noviſque rebus poſtulet utilem
Nervum? Quis erumpentis auri
Fluxit ager potiore vena,
Cuniculoſi montibus Orici?
Ferro, Quirites, ſi lubet, abditum
Mercemur aurum. Qui vibrati
Glandibus emeruiſſe plumbi
Gazas potentûm ſciverit urbium,
Hic magna parvo lucra paraverit
Sumtu: nec exponetur aurum,

Nec Tyriæ Cypriæve merces,
Quas non cruentus Martis emat chalybs;
Seu per reluctantûm agmina Bistonum,
Et per recedentes Gelonos
Vulnifico pluit aura nimbo:
Seu fulminatis diruta molibus
Castella densis bella tonitruis
Emoliuntur, cùm caduco
Mœnia concutientur igni,
Capíque versis turribus annuent
Arces, & omnis copia, & obice
Centum catenarum gementes
Divitiæ pedicisque ferri.
Jam penè gazis Bactra timent suis;
Jam dives Aule, jam Cythereïæ
Conchæ, Mycenæíque census,
Et Tyros, & Genoëssa flavo
Pallescit auro. Jam prope decolor
Albet superbis Creta coralliis;
Phthiéque, & interfusa Cypros,
Ditibus ingemuêre ripis.
Est, quem comantûm gratia montium,
Aut floridorum tangit amœnior
Vultus viretorum, vel uda
Mobilibus Cynosura rivis?
Hunc emta multo sanguine recreent

Tempe, vel acri Pelion, aut Samos
Afferta bello, vel virentis
Silva Cragi, vel opaca leni
Pangæa quercu. Nec viridem Gnidon,
Altamque Dymen fpreverit, aut retro
Spiffis coronatam falictis
Olenon, umbriferamque Tricen.
Non lympha Cydni, non vitreus Meles,
Lenifve puro Lydius agmine,
Non mite cryftallum Lycormæ,
Non gelidis Arafinus undis
Defiderantem non benè lubrico
Soletur amni, fi modò bellicâ
E ftrage fumantes capillos,
Et tepidus linat ora pulvis.
Eft qui fupinâ certet amyftide
Obliviofum ducere Liberum?
Hunc Lesbos, hunc vinofa Crete,
Hunc Paphii rogat ora Cypri
Laxare ferrum. Nec Rhodus abnuit,
Nec, non feveri ftrenua Cæcubi,
Naxos: nec illaudata Trachin,
Aut refides Amathuntis arces
Nolent cruentis ictibus afferi;
Aut qui propinquis æthera rupibus
Affectat Edon, aut maritus

Vitiferis Aracynthus ulmis.
Eſt cui ſupellex, & vigil ignibus
Riſit caminus? cui pecorum placent
Armenta? cui latè reductus
Hinnit ager, fluviique balant
Cantu ſonori blandiùs Orphei?
Illum juvencis poſtulat hoſpita
Pleuros, Cleonæíque colles,
Et pecorum ſtudioſa Thrœzen,
Cææque valles, vel Calydoniæ
Dumeta ſilvæ, vel redeuntibus
Saltata Gortyne capellis,
Cùm roſeus tegit arva veſper.
Si quis virenti limina marmore,
Saxóque poſtes & laquearia, &
Fingat pavimentum, Caryſton
Et variam Salamina, juſtis
Repoſcat armis. Hinc Phrygium prope
Baccata longis Attica collibus
Deſcendet in tectum, & videndæ
Porticus adjicietur aulæ.

ODE XIII.

AD TARQUINIUM LAVINIUM.

Æquam in adversis non secus ac bonis mentem esse servandam.

Non si sol semel occidit,
Non rubris iterum surget ab Indiis?
Nec si quos celeris rotæ
Sors non exiguo proruit impetu,
Non lapsos iterum levet,
Arguto docilis ludere cum joco?
Ne spem projice, TARQUINI:
Cujus pæne retro lambere pulverem
Et vestigia diceris,
Cùm Fortuna levem verterit orbitam,
Effusam super & luto
Fumantem poteris cernere purpuram.
Tunc & risibus abstine:
Neu turpi domino lumina paveris:
Neu calces nimiùm, memor
Fortunæ geminam sæpe jaci pilam.

ODE XIV.

AD JULIUM FLORUM.

Curam Lyncei adoleſcentis illi commendat.

NULLUS effrenæ rabiem Juventæ
Æſtus Ætnæi ſuperet camini:
Nulla conceptos jaculantis ignes
Ira Veſevi.
Creſcit infeſtis animoſus auſis
Ardor, & primæ juvenile vitæ
Robur, adverſum ſibi, luctuoſis
Diſſidet armis.
Sic ubi denſis Aquilo procellis
Bella montanis meditatur Euris,
Et potens igni Notus, & ſonorus
Imbribus æther:
Hinc repentinos ſtruit aura montes;
Inde bacchantûm patiens procellarum
Ingemit litus, reſonumque ſaxis
Tunditur æquor.
Fervet hinc illinc inimica Tethys:
Pacis incertus, dubiuſque belli
Fluctuat Pontus, cui militares

Inſtruat undas.
Mollior læſi tamen ira Ponti,
Lenior motis Aquilo procellis,
Puberum, JULI, quatiente cæcas
Turbine mentes.
Hîc ubi pugnax equitavit Auſter,
Incitæ remis volitant carinæ,
Quas leves auræ, faciliſque veli
Trudit Iapix:
Quæ ſemel certo metuendus arcu
Fixit aut recti timor, aut cupido,
Rara pacatis agitata ſidunt
Pectora curis.
Fortiùs pugnes juvenum domando
Spiritus, quàm ſi juga feriatis
Induas tauris, vel eqina Pœno
Frena leoni.
Jure florentes moderaris annos
Lyncei: duris meritò lupatis
Corripis frenum, ſpatiíque parcum
Flectis ephebum.

ODE XV.

AD EQUITES POLONOS

Cùm LADISLAUS *Poloniæ Princeps, fuſo Oſmano Turcarum Imperatore, victorem exercituum in hiberna reduceret.*

CREDETIS ? io, credite, Poſteri,
Fractos pudendo Biſtonas impetu
Ceſſiſſe, & infauſtis redemtam
Funeribus pepigiſſe pacem.
Quis tunc recentes Odryſiis timor
Affixit alas, cùm refugas metu
Præ ſe LADISLAUS phalangas
Fulmineis agitaret armis ?
Quantus Gelonis, quantus erat ſegis
Sudor Corallis ! cùm prepe decolor
Iſter, verecundusque captâ
Boſporus erubuiſſet undâ.
Cùm verſa Thracum parma trementibus
Fronderet haſtis, cùm celer Artacen,
Turreſque Byzantî probroſis
Concanus aſſonuiſſet armis.
An nos repenſam ſanguine gloriam
Fruſtra futuris emimus ? An ſuos

Exempla diffingent nepotem
In proavos ? ſimilemque patri
Gnatum reponent ? Quatenus (heu pudet !)
Pejor nefaſtis progenies avis
ſuccrevit , & dammoſa pulchras
Secula diminuêre vires.
Vel nos avitæ ſtemmata gloriæ ,
Curruſque , & enſes , nuper & hoſticis
Direpta delubris tropæa ,
Æmoniæ monumenta pugnæ ,
Uramus igni. Neu pudeat ſacros
Mentita vultus frangere marmora ;
Non æra , fumoſaſque patrum
Effigies , memoreſque laudum
Ceras profundo mergere Viſtulâ.
Vel , ſi ſupinæ tædet inertiæ ,
Martemque , majorumque pugnas
Egregiis iterare factis
Juremus. O quem Gloria fervidis
Nubeſque , terraſque , & populos ſuper
Evexit alis , ô caduci
Grande decus columenque mundi ,
Pridem Geloni ſobria ſanguinis
Rurſum Polonis deripe poſtibus
Et tela , Princeps , & timenda
Edoniis refer arma ſignis.

ODE XVI.

Temporum ignaviam reprehendit.

MERCURI, nam te citharæ potentem
Vivido Manes reparare cantu
Furva Cocyti ſtupuêre preſſis
Stagna fluentis.
Tuque Lesboos imitata nervos
Muſa, Dirceum modulare carmen,
Quo Palatini revocetur Orco
Turba Quirini.
Ite, pugnaces Priami nepotes,
Pulcher Anchiſæ Veneriſque ſanguis:
Ite, formoſas Acherontis, ite,
Linquite ripas.
Quid juvat nigras habitare valles,
Ferreum leto ſimulante ſomnum?
Quid juvat ſubter ſepelire magna
Secula terra?
Te, Mari, torvi revocant Sicambri.
Te pharetratæ Nomadum catervæ,
Te Numantini, metuende, poſcunt,
Scipio, campi.
Æreis rurſum fluitare turmis

Viſa Carthago, peditumque nimbos
Et Saguntinis, Siculiſque bellum af-
fundere portis.
Surge : non audis ſtrepitum ? & ſonorum
Agmen ? & tractas per humum catenas ?
Non vides, quantam novus ecce ſurgit
Pœnus in haſtam ?
Magna te poſcunt Aſiæ ſepulcra,
Magne Pompeï. Tibi, Cæſar, olim
Thraces & ferrum, manicaſque, & ignem, &
Tela minantur.
Bactra jam motis tremuêre caſtris,
Martio nubes feriente cornu :
Jam minæ triſtes equitum, & frementûm hin-
nitus equorum.
Surge : quâ dormis, quatit ager urnam
Ungulâ Medus ; potes hoc ſepulcro
Eſſe ſecurè piger ? aut honeſtos
Carpere ſommos ?
Ite : felices iterate pugnas :
Ite, Romani. Juvet arma notis
Poſtibus demi, ſolitoque frontem aſ-
ſurgere cono.
Bella nos pictis ſimulamus armis,
Splendidè fortes, & inane pugnæ
Nomen, & docti vacuum duellis

Ludere Martem.
Fortium cingi galeis avorum
(Pro pudor !) ſeri fugimus nepotes !
Heu peregrinis oneraſſe fortes
Tempora gemmis.
Parva non magnam manus implet haſtam ;
Defluunt grandes humeris pharetræ :
Decidunt arcus , laterique iniquus
Exprobrat enſis.
Priſca mutatæ pudet arma dextræ :
Patrius quondam malè laxus hæret
Filio thorax : nec avita norunt
Tela nepotem.

ODE XVII.

Animi lenitate Principes maximè commendari.

NON vivi paries vitri
Cryſtallique fores , aut Mareoticis
Aurum poſtibus illitum ,
Laudandum memori carmine Principem
Clarabit ; neque barbaras
Decidet tumulo Gloria laureas :
Sed frons mitior aſpici ,

Innubique nitens ore meridies,
Et, qui fospitat omnia,
Irati vacuus nube fupercilî,
Primo gratior Hefpero
Formofus rofeâ vultus in Iride.
Regum vultus imagine
Regnorum legitur. Pandite lumina, &
Vultum pandite, Principes:
Jam vultum, & populi lumina vidimus
Irafci populum docet,
Qui torvis nebulam nutibus addidit:
Idem fupplicii piger
Maturis faciem rifibus explicet,
Cædefque, & populi graves
Iras, & procerum prælia, & afperas
Regum contuderit minas.
Vulgus bella fremat: te nihil attinet
Fœdo turbida nubilo
Mutari pavidis ora coloribus.
Veris janitor aureus,
Qui campis liquidi pafcitur ætheris,
Stellatis Aries comis,
Picti rura poli frenat, & arbiter
Mundi prata perambulat:
Iræque & placidi lenior imperî
Urfis præfidet & lupis;

Demitque, & dominis cornibus annuit
Torvis jura leonibus,
Caſtigare vagos acer, & ignes
Mundi cogere ſepibus.
Vultur, degenerum parcior unguium,
Albis parcit oloribus.
Compeſcit volucrem Bellerophon equum:
Nuſquam monſtra vagantia
Chiron Æmoniâ figit arundine.
Colludit Geminis Leo, &
Taurum ſupplicibus conciliat jubis.
Nuſquam ſidera mugiunt,
Aut latrat Procyon, aut Libyco duplex
Rugitu reboat polus.
Labuntur tacito ſumma ſilentio:
Tranquillæque tacent rotæ,
Dum currus vigilum volvitur ignium.
Tantùm lanigeræ facis
Balatu reſonat mundus amabili,
Rixâque & ſtrepitu vacat:
Et ſe mundus amans, ipſe ſui prope
Vivis lucet amoribus;
Naturæque uterum, & parturientia
Zonâ ſidera ſubligat:
Hanc flexis Aries cornibus inchoat,
Rerum nobile vinculum, &
Conjux ſigniferi fibula balthei.

ODE XVIII.

AD DIVAM ELISABETHAM, *cùm inter Divos ab* Urbano VIII. *referretur.*

Diva, devexo dominata ponto,
Cujus undosæ meminêre Gades,
Cui Tagus servit, liquidóque rura
Præfluit auro.
Pauperes olim coluisse sedes
Læta, nunc magnas habitare stellas,
Inter & gyros, & euntis inter
Sidera mundi,
Dum tibi Medæ pretiosa silvæ
Damna per Thuscas adolemus aras,
Thureo Regem, populique celes
Crimina fumo.

ODE XIX.

Ad cæleſtem aſpirat patriam.

Urit me patriæ decor:
Urit conspicuis pervigil ignibus

Stellati tholus ætheris :
   Et Lunæ tenerum lumen, & aureis
Fixæ lampades atriis.
   O noctis choreas, & teretem ſequi
Juratæ thyaſum faces !
   O pulcher patriæ vultus, & ignei
Dulces excubiæ poli !
   Cur me ſtelliferi luminis hoſpitem,
Cur, heu ! cur nimium diu
   Cælo ſepoſitum cernitis exſulem ?
Hîc canum mihi ceſpitem,
   Hîc albis tumulum ſternite liliis,
Fulgentis pueri domûs.
   Hîc leti pedicas exuor, & meo
Secernor cineri cinis.
   Hîc lenti ſpolium ponite corporis,
Et quidquid ſupereſt mei :
   Immenſum reliquus tollor in æthera.

ODE XX.

AD PRINCIPES ITALIÆ.

De recuperando Orientis Imperio.

Pulchro, Quirites, pulvere gaudeat
Impubis ætas, & ſtrepitum & minas
Jam nunc, & audaces tumultus
De tenero meditetur ungui.
Viſóque primum ſanguine geſtiat
Inter cadentûm ſigna : neque eligat
Quo laſſa, poſt pugnam, reclinet
Colla toro ; ſolidiſque ſomnum
Commendet armis. Aut clypeo ſuper
Effuſus, aut ſe ceſpitis explicet
Per ſumma, non parcus juventæ,
Et decorum pretioſus emtor.
Hoc ſeptus olim milite, Biſtonum
Vallata ſaxo diruit oppida
Regnator Epiri, & timendus
Parrhaſiæ moderator oræ.
Heu quantus armis, quantus adeſt equis,
Quantuſque ſudor depopulantibus
Pangæa Dacis ! cùm refuſi

Ferrea diluvies Gradivi
Tumultuosi turbine prælii
Concussit Hæmum : cùm Rhodopen prope,
Sacrisque LADISLAUS armis
Attonitum patefecit Hebrum,
Et bellicosum Strymona vindice
Turbavit hastâ, qui calidas adhuc
Strages Gelonorum, & natantûm
Scuta virûm, galeasque volvit.
Magnum illa terris intulerat metum,
Præceps ahenas rumpere copias,
Taboque fumanteis & igni
Ausa cohors operire campos.
Si non honesti læta periculi,
Bellique metas rumpere pertinax,
Egisset armorum cupido
Non humiles iterare pugnas.
Manes avorum quis bene prosperis
Excuset armis ? Quæ manus impigrum
Leti Musurmannum paternis
Immolet inferias sepulcris ;
Quæ nunc (pudendum !) illudere pervicax
Persultat armentum : & miserabiles
Delent peremtorum ruinas
Hinnulei timidæqne damæ ?
Eheu ! cicatricum Hesperiam pudet,

Et mollis otî, & turpis inertiæ,
Iræque quæ procudit arma
Immeritis inimica regnis.
Quiſquámne tandem (dicite poſteri)
Ulturus Urbis nomen & Imperî
Affulget enſis? atque ab ullo
Scuta tholo galeæque pendent?
An (quod vereri crediderim nefas)
Futurus enſis Dardanios adhuc
Proſcindit agros? aut Latina
Arva metit, virideſque ſilvis
Frondent ſagittæ? Non ego Romùlam
Damnabo pubem veridicus ſacri
Vates Gradivi. Jam cruento
Sparſa mari fluítare tela
Videre, totis jam videor Thetin
Pugnare remis; jam Latiæ procul
Turmæ, repercuſsâque circùm
Æra micant galeæque lymphâ.
Jam plana Triton perſonat æquora
Clangente cornu. Jam video novas
Latè per Ægeum moveri
Cycladas, Æmoniamque longè
Inauſpicato ſidere lugubrem
Mœrere Lunam: jam profugæ retro-
cedunt Tyrannorum phalanges,
Pænè metu glaciante Pontum.

ODE XXI.

AD URBANUM VIII.

Gentes omnes nunc esse Christi hereditatem.

PONE surgentes super orbe curas,
Magne pacati Moderator orbis:
Mitte Threïssas calidâ phalangas
Fervere rixâ.
Mugiant cano, sine, bella ponto,
Cùm procellosos struit aura montes,
Cùm gemunt cautes, refusâque Calpe
Vapulat undâ.
Regna Ræteis resonant triumphis,
Rumor auratâ volitans quadrigâ
Grata demittit benè feriatis
Omina terris.
Occidit justæ reus hostis iræ,
Hostis hibernæ dominator oræ,
Quà coronatis sinuantur altæ
Turribus Alpes;
Quà nivis latè, saturæque flavent
Imbrium valles: ubi mitigatus,
Sole vicinos jaculante montes
Liquitur humor.

Ire

Ire captivo patiens fluento
Iſter aſſertâ famulatur undâ:
Corripit fluctus, & utroque Rhenus
Margine ſervit.
Te genu nixi didicêre Medi:
Laxat intentum Tibi Maurus arcum.
Te pavent Seres, humeriſque Parthi
Scuta reponunt.
Fingit effuſo Tibi nomen auro
Indus, argutâ reſonante lymphâ;
Te ſonant ſeptem vaga fabuloſi
Oſtia Nili.

ODE XXII.

URBANI VIII. S. PONTIFICIS

Laudat carmina.

QUIS temperatæ flumine copiæ
Siticuloſis influit auribus
Facundus amnis? & ſequacis
Agmine luxuriatur undæ?
Rurſúmne torvum cantibus Æacum
Delenit Orpheus? quo duce, Thraciæ
Aurita reptavêre ſaxa, &
Æmoniæ ſaliêre rupes:

An Dædalei pectinis arbiter
Vates amicâ Pierias lyrâ
Triumphat aures ? & disertos
Eloquii reseravit amnes ?
Qualem pudicis Penea fontibus
Admurmurantem Thessaliæ juga
Mirantur, aut prætervoluto
Attonitus stupet Hæmus Hebro,
Qualemve puris Parthenium vadis
Dignantur alto muta silentio
Pangæa, vel circumsonantem
Castaliis Helicona ripis
Parnassus audit, dum nova gaudia
Jam jam futuri Veris aventibus
Enarrat agris, & virentem
Exsilio remeare Maium.
O quis Latinæ fons opulentiæ
Exuberanti vividus impetu
Bacchatur ? & lymphata secum
Corda rapax animosque volvit ?
Qui nunc profundo volvitur alveo
Sententiarum : nunc gracili fluit
Torrente linguæ : nunc apertis
Ingenii spatiatur arvis.
Suique latè pronus, & insolens
Exire ripam, non tamen obviâ

Captivus algâ, nec tenaci
Ire piger per aprica limo:
Sed clarus auro fertur, & Atticis
Ludit ſmaragdis, non ſine conſono
Liquentis electri ſuſurro, &
Murmure prætereuntis auri.
Non ſtagna Cirrhæ, non ego Phocidos
Deſiderarim: Te prope vitrea,
URBANE, Dirce; te fluenta
Virginei comitantur antri.
Olimque ſimplex collis & invius,
Nunc hoſpitalis, te duce, Dardanæ
Parnaſſus immigravit aulæ,
Et Latii rediêre vates.
Magnuſque tanto Pindarus æmulo
Minor videri gaudet, & Appulæ
Miratur heredem Camœnæ
Pegaſeos vacuare fontes.
Seu dithyrambo liber, inutilem
Verbis catenam demis, & affluis
Impunè: ſeu rurſum ſevero
Verba placet cohibere nodo.
Sed non profanæ Gloria laureæ,
Umbrata Graiis tempora frondibus
Adcomit, at conchyliatâ
Pulcher honor redimit coronâ,

Et dedicatam purpura laureæ
Furata frontem ſubrubet. Hactenus
Florete Vates : jam Latino
Veſter honos adolevit oſtro.

ODE XXIII.

AD LÆVINIUM HIELIUM.

Laboris commendatio.

NAM quæ purpureis ſumet honoribus
Formoſo melior de grege victima,
Quàm cui ſoliciti vomeris aſpero
Uſſit colla labor jugo ?
Condit regna labor. Fabricio bene
Findenti patriis jugera ſarculis
Frondent in mediis ſceptra novalibus
Pulchræ meſſis adoreæ.
Raſtriſque & rigidis parce ligonibus :
Uncum, lictor ait, rejice ſarculum.
Quæ ſevit Cererem, regna metet manus,
Glebæ fraude ſuperbior.
Jam nunc emeritos ſolve jugo boves.
Jam nunc nobilium colla Quiritium
Æqui flecte memor, parcus & abſtinens

Romani pater Imperî.
Fortunæ memores nunc, age, victimas
Justo mitte Jovi. Quæ modò mugiit,
Sacris Pontificum digna securibus
Aras illinet hostiâ.
Nunquàm puniceis hispida crinibus,
Martis belligerâ pendula fraxino,
Auri deciduis vestierat jubis,
Graium pellis Iasona:
Si non difficiles imperii boves
Egisset dominâ vertere dexterâ
Ferratis Chalybum saucia dentibus
Colchi litora Phasidis.
Quanquam fulmineo pectoris halitu
Sorberent animosum agricolam boves,
Et fumi fluvium & noctis inhospita
Circùm nubila funderent:
Nec quicquam viridûm e semine dentium
Bellator jaculis campus inhorruit:
Et latè peperit castra virentibus
Cristatus galeis ager.
Quippe ad Thessalici fulgur acinacis,
Natali immoriens occubuit metu
Tempestas peditum, & densa micantium
Hastarum interiit seges.

MATTHIÆ CASIMIRI
SARBIEVII
LYRICORUM
LIBER SECUNDUS.

ODE I.

AD FERDINANDUM II. CÆSAREM AUGUSTUM.

Quum Thracum copiæ exceſſiſſent e Pannoniæ finibus.

QUÆ regna, vel quæ diſſociabili
Secreta tellus æquore ; quæ domus
  Eurique & Arctoi Bootæ
    Cæſarei ſonitum triumphi
Neſcivit ? O quà Rumor eburneis
Genteſque & urbes prævehitur rotis,

Audite Cæſar, te ſuperbæ
Herculeas ſuperaſſe laudes
Flevêre Thebæ. Te tumidus procul
Formidoloſi laudibus Herculis
Ploravit Hebrus. Te frementes
Arcadiæ gemuêre valles,
Non uſitatæ monſtra proterviæ
Straviſſe latè. Te Nemees jugo
Dignatur Alcides: & Argis,
Et domitâ tibi cedit Idâ.
Non ille quanquam colla minantium,
Fumoſque & ignes contudit, anguium,
Criſtaſque & immanes hiatus
Fulmineo tremefecit ictu:
Quanquam gelati marmora Nerei,
Surdiſque mutum litoribus mare
Emenſus, arcanæ refregit
Regna Stygis, pedicaſque captis
Injecit Umbris immiſerabilis
Prædator Orci; cùm ſpolio priùs
Taurique & inſani Leonis
Mænalias decoraſſet ornos.
Non ille quamquam tranſtulit aureo
Scalpenda cælo prælia, quæ procul
Memnonque & Auroræ rubentis
Regna legant, mediiſque Veſper

Miretur aſtris : non tibi debitæ ,
Auguſte Cæſar , reddat adoreæ
Palmas , triumphalemque laurum , &
Populei diadema ſerti.
Te pronus ambit flumine ſupplici
Rhenuſque & Albis te refluus ſonat
Tibiſcus , & latè receptâ
Danubius tibi ſervit undâ.
Te bellicoſus Thermodoontii
Regnator Hebri , te ſibi deſtinat
Peltatus Eurotas , & aſper
Argolicis Acheloüs haſtis.
Te militaris mœnia Daciæ,
Te Cimber horret : te genibus minor
Brennus , repercuſſiſque lætum
Vindelici crepuêre parmis.
Te belluoſi litora Boſpori ,
Multóque canum frigóre Caſpium ;
Te Cydnus , & lêvis Scamandri ,
Te refugi pavet unda Xanthi.

ODE II.

AD PUBLIUM MEMMIUM.

Vitæ humanæ brevitatem benefactis extendendam esse.

Quæ tegit canas modò bruma valles,
Sole vicinos jaculante montes,
Deteget rursum. Tibi cum nivosæ
Bruma senectæ
In caput seris cecidit pruinis,
Decidet numquam. Cita fugit Æstas,
Fugit Autumnus : fugient propinqui
Tempora Veris.
At tibi frigus, capitique cani
Semper hærebunt : neque multa nardus,
Nec parùm gratum repetita dement
Serta colorem.
Una quem nobis dederat Juventus,
Una te nobis rapiet Senectus.
Sed potes, PUBLI, geminare magnâ
Secula Fama.
Quem sui raptum gemuêre cives,
Hic diu vixit. Sibi quisque Famam
Scribat heredem : rapiunt avaræ
Cetera Lunæ.

ODE III.

Ad ſuam teſtudinem.

SONORA buxi filia ſutilis,
Pendebis altâ, Barbite, populo;
Dum ridet aër, & ſupinas
Solicitat levis aura frondes.
Te ſibilantis lenior halitus
Perflabit Euri: me juvet interim
Collum reclinaſſe, & virenti
Sic temerè jacuiſſe ripâ.
Eheu! ſerenum quæ nebulæ tegunt
Repentè cælum? quis ſonus imbrium?
Surgamus. Heu ſemper fugaci
Gaudia præteritura paſſu!

ODE IV.

AD STANISLAUM SARBIEWSKI

Fratrem, Equitem Polonum.

SI tranſacta retro ſecula reſpicis,
Si ventura vides; triſtibus omnium

Incumbunt tumulis nigra ſilentia, &
Altæ oblivio gloriæ.
Fruſtra belligerum carmine ſuſcitas,
Sarbievi, SARABETEM, & ſibi conſcios
Manes eſſe vetas, qui benè barbaro
Pridem in pulvere dormiunt.
Armorum ſtudio clarus, avum nepos
Ad vitam reducem ſplendidiùs dabis:
Nos cantu dabimus, qui tacitos ſacro
Soles ducimus otio.
Multi magna loqui poſſumus: ardua
Raros auſa vocant. Nobilium fluunt
Infecunda Ducum ſecula; nec bono
Succreſcit ſoboles Patri.
Ætas ſi pariat quælibet Herculem,
Sit fecunda ſatis. Sed ſua ſæpius
Tellus monſtra videt, Geryonem, aut Libyn
Antæum, aut validum Gygen.
Ceſſant omnia: nec præpete curritur
Ad majora gradu. Cum potioribus
Servant parva vicem. Deterior ſubit
Pravis Fama nepotibus.
Si ſe quiſque tamen vincere geſtiat,
Olim æquabit avos. Tu modò fortibus
Inſta conſiliis, & rude nobili
Urge propoſitum manu.

Ipſa ad conſpicuas Nominis inclyti
Ducent fata fores ; quà labor arduam
Emunire domum pugnat, & aureis
Sudor præſluit arcibus.
Nunc ſeu Cæſareo miles in agmine
Scandis turrigeræ mœnia Mantuæ ;
Seu te per Ligures, ſive per ultimam
Raptat Gloria Galliam :
Jam nunc ad patriæ bella Poloniæ
Magnam finge animam : jam doceat pius
Pulchræ mortis amor laudibus aſpera
Commendare pericula.
Mox ſeu victa vocent Iſmara, ſeu Getes ;
Narratam patrio in pulvere gloriam
Exercebis eques, nec trepidam ſines
De te ſerpere fabulam.

ODE V.

E rebus humanis exceſſus.

HUMANA linquo : tollite præpetem
Nubeſque ventíque. Ut mihi devii
Montes reſedêre ! ut volanti
Regna procul populoſque vaſtus

Subegit aër ! Jam radiantia
Delubra Divûm , jam mihi regiæ
Turres recesſêre , & relictæ in
Exiguum tenuantur urbes :
Totaſque , quà ſe cumque ferunt vagæ ,
Deſpecto gentes. O lacrymabilis
Incerta Fortunæ ! o fluentûm
Principia interituſque rerum !
Hìc ducta primis oppida mœnibus
Minantur in cælum : hìc veteres ruunt
Muríque turreſque : hìc ſupinas
Pænè cinis ſepelivit arces.
Hìc mite cælum ; ſed rapidæ ruunt
In bella gentes : hìc placidâ ſedent
In pace ; ſed latè quietos
Dira lues populatur agros.
Hìc pænè Tellus tota micantibus
Ardet ſub armis : ſtant acies adhuc
Pendente Fatorum ſub ictu ,
Et dubio Furor hæſitavit
In bella paſſu. Parte aliâ recens
Jam miſta Mavors agmina mutuam
Colliſit in mortem , & cadentûm
Cæde virûm cumuliſque latos
Inſternit agros ! Hìc Mareoticæ
Secura merces æquora navigant ,

Portuſque certatim frequentes
Centum operis populiſque fervent.
Nec una Marti cauſa, nec unius
Sunt arma moris. Bellat adulteræ
Ridentis e vultu Voluptas :
Inque Helenâ procus ardet Orbis.
Hic verba bellis vindicat ; hic canis.
Heu vile furtum ! ſe mala comparant :
Rarum ſub exemplo ſuperbit,
Nec ſceleris ſcelus inſtar omne eſt !
Eous illinc belligerâ latet
Sub claſſe Pontus : jam Thetis æneâ
Mugire flammarum procellâ, &
Attonitæ trepidare cautes,
Et ipſa circum litora percuti
Majore fluctu. Siſtite, barbari ;
Ferróque neu ſimplex, & igni, &
Naufragio geminate Fatum.
Parúmne Tellus in miſeras patet
Immenſa mortes ? hinc miſerabili
Quaſſata terrarum tumultu
Stare pavent titubantque regna,
Unâque tandem funditus obruunt
Cives ruinâ. Stat tacitus cinis,
Cui ſerus inſcribat viator :
CUM POPULO JACET HIC, ET IPSO

CUM REGE REGNUM. Quid memorem ſuper-
Infuſa totis æquora portubus
Urbes inundare ? & tepenti
Tecta Deûm ſonuiſſe fluctu ?
Regumque turres, & pelago caſas
Jam jam latentes ? Jam video procul
Merceſque differri, & natantem
Oceano fluitare gazam.
Alterna rerum militat efficax
In damna mundus. Cladibus inſtruit,
Belliſque, rixiſque, & ruinis
Sanguineam Libitina ſcenam ;
Suprema donec ſtelligerum dies
Claudat theatrum. Quid morer hactenus
Viator aurarum ? & ſerenas
Sole domos aditurus, uſque
Humana mirer ? Tollite præpetem
Feſtina vatem ; tollite, nubila,
Quà Solis & Lunæ labores
Cæruleo vehit æthra campo.
Ludor ? ſequaces an ſubeunt latus
Feruntque venti ? jamque iterum mihi
Et regna decrevêre, & immenſæ
Ante oculos periêre gentes.
Suoque ſemper terra minor globo
Jam jamque cerni difficilis ſuum

Vanescit in punctum ? O refusum
Numinis Oceanum ! o carentem
Mortalitatis portubus insulam !
O clausa nullis marginibus freta !
Haurite anhelantem, & perenni
Sarbivium glomerate fluctu.

ODE VI.

Cato Politicus.

Usu se minui si sinerent opes,
Jam nunc plura petam, quàm teneo : sed, heu !
Auri stulta fames ipsa sibi negat,
Quicquid omnibus abstulit.
Laudo divitias, quas animus dedit,
Quas versat facili consilium manu :
Quæ cùm perpetuum crescere gestiant,
Nunquam diminui dolent.
Rex aut Cæsar erit, cui Deus arbitrâ
Seu quid sustulerit, seu dederit manu,
Nulla parte sui major abiverit,
Nulla parte sui minor.
At Sors ingenio plebis inanibus
Illudit studiis : nam varias sinu

Cùm diſperſit opes, ridet inutili
Vulgum fervere jurgio.
Quantùm magna libet munera jecerit,
Stulti diripiant: non ego mobiles
Voto digner opes, quas aliquis meam
Caſus verterit in manum.
Quòd ſi me meritis faſcibus ambiunt,
Ipſam Fata domum, ſed ſine triſtibus
Intrent invidiis, ne volitent meæ
Circum limina regiæ.
A Virtute datis utar honoribus
Tamquam depoſito. Cùm Superi volent,
Quæ lætus tenui, lætus idoneo
Tradam ſceptra vicario.
Gratam cùm populis egero fabulam,
Seu claro nitidus murice, ſeu togâ;
E ſcenâ monitus cedere, non meis
Ultro veſtibus exuar.
Et qui conſpicuus tot populis heri
Spectabar tacito non ſine gaudio;
Ridens e media plebe vicariam
Cras ſpectabo Tragœdiam.

ODE VII.

AD PUBLIUM MEMMIUM.

Vita est benefactis extendenda.

Esset humanis aliquod levamen
Cladibus, si res caderent eâdem
Quâ morâ surgunt: sed humant repentes
Alta ruinæ.
Nil diu felix stetit: inquieta
Urbium currunt hominumque Fata:
Totque vix horis jacuêre, surgunt
Regna quot annis.
Casibus longum dedit ille tempus,
Qui diem regnis satis eruendis.
Dixit; elato populos habent mo-
menta sub ictu.
Parce crudeles, moriture PUBLI,
Impio Divos onerare questu;
Densa vicinis nimiùm vagari
Funera tectis.
Quæ tibi primùm dedit Hora nasci,
Hæc mori primùm dedit. Ille longùm
Vixit, æternum sibi qui merendo
Vindicat ævum.

ODE VIII.

AD ASTERIUM.

At nos inani paſcit imagine
Fortuna rerum. Ludimur, ASTERI,
Umbris amicorum; & doloſo
Verba ſimul placuêre fuco.
Res eſſe ſtulti credimus: at ſimul
Sors infidelem corripuit rotam,
Gaudent recedenti ſodales
Non eadem dare verba Divæ.
Plerumque falſis nominibus placent
Humana. Rari pollicitis data
Æquamus: & minor loquaci
Religio ſolet eſſe voto.

ODE IX.

AD DECIUM.

An nos ſola parit, DECI,
Tellus? An patrio degeneres polo
Mentimur genus? & domum

Quæ nos aſſiduis circuit ignibus,
Et torpere domeſtico
Stellatam ſobolem non ſinit otio?
At ſi Semideûm genus,
Nec falſis canimur fabula vatibus
Cælo ducere ſanguinem;
Cur noſtræ reſides (heu nimiùm diu!)
Indormimus inertiæ?
Natalíque dies infundimus caſæ,
Dum pulchri fuga Temporis
Nil cunctante ſenes prætereat rotâ?
O quiſquis volet impiam
Noctem paciferi rumpere ſeculi;
Primus Phaſin & uberes
Colchos, & veteris mœnia Thraciæ
Pulſis eripiat Getis.
Illum per populos garrula differet
Bigis Gloria candidis,
Et ſeris recinet Fama nepotibus.
At nos nobilium domi
Laudum livor edet: quatenus (heu nefas!)
Quod Virtus erat, invidi,
Fortunæ tenui nomine diximus.
Fatis omnia tradimus:
Et quam certus emit conſiliis labor,
Stultæ plebis in agmine

Laudem caſus habet. Nam ſimul abſtitit
Noſtris Gloria poſtibus,
Obliquo refugam lumine figimus:
Et læti malè, ſerias
Laudes non hilari deterimus joco,
At tu cui placitas manu
Pulſat Fama fores, excute te toro,
Menſæque & patriis focis:
Et quacumque ſequi juſſerit, emica,
Ducentemque præi: neque
Præter ſucciduis paſſibus ambula.
Mox hinc Caucaſon, hinc Athon
Victor belligero corripies gradu.
Tunc quæ maxima fluminum,
Seu cum Sole ſacris fontibus exeunt,
Seu cum Sole cadunt, nihil
Indignata tui ſceptra ſub Imperî
Leni pace fluent: ſuum
Volvent cuncta tuis in manibus diem.
Cur tunc ad patrios ego
Cantem bella focos, ſegnis, & immemor
Sacræ transfuga Gloriæ?
Cur non te potiùs Græcia, barbarum
Cur exuta jugum Rhodos,
Viſam non pavidis navita puppibus?
Jam nunc carpere libero

Tempe læta gradu, jam liceat ſacrum
Hæmi ſcandere verticem :
Et nunc in vitrei margine Penei,
Nunc ad ſaxa biverticis
Parnaſſi reſidem, Pindaricis juvet
Rupes vincere cantibus,
Et pacare rudi prælia barbito.
Jam tunc inclytus & ſacer,
Ignotiſque procul gentibus audiar
Magni carminis artifex.
Tum quæ peſſima præſentibus imminet,
Abſens ulterioribus
Abrumpam ſpatiis Invidiam ; neque
Occultus patiar mori
Exſul Pieriæ civis adoreæ.

ODE X.

Honeſto otio addictus ſeculi ſui vitiis bellum indicit.

MEO beatus, cetera vilibus
Habere Fatis, & miſerabili
Permitto vulgo : quos ſecundo
Per populos vehat axe Rumor,
Quem donet aſtris Gloria, fortiter

Ignarus : & quæ lex ſapientibus ,
Idem meas neſcire , & idem
A populo didiciſſe laudes ,
Latere clauſo certior oſtio,
At ne malignis Fama calumniis
Me jactet arcanum probroſis
Flagitium ſimulare tectis ;
Audax vel ipſo vivere publicus
In ſole civis. Non ego ludicræ
Dixi ſacramentum Minervæ
Innocuus ſine cæde miles.
Sed bellicoſo ſtrenuus ardui
Amore Veri , crimina ſeculi
Fraudeſque & indevota laudi
Pectora deſidiamque frango
Ultore verſu. Quem nimis aſperum
Exſuſcitando Numina gentium
Regem eſſe nolebant veterno ,
Eſſe tamen voluêre vatem.

ODE XI.

AD D. VIRGINEM MATREM,

Cùm illi templum exſtrueret JOANNES CAROLUS CHODKEVICIUS, *ſigna contra Oſmanum Byzantinum Imperatorem moturus.*

HUC O, beatis ſepta cohortibus
Regina mundi, ſidereos, age,
Molire paſſus: huc curuli
Nube ſuper Zephyroque præpes
Deſcende, ſacri conſcia liminis;
Quà dedicatis te Samogitia
Dignatur aris, & patronæ
Turicremi famulantur ignes.
Neu vota, Virgo, temne vocantium:
Quanquam micantûm regia ſiderum,
Romæque, Lauretíque ſedes
Dalmatico potior metallo:
Quanquam nivoſi civis Enipei
Te non avaris ornet adoreis,
Ditemque miretur ſuperbis
Heniochus radiare tectis:
Et qui ſupinis præcipitem rotis

Solem

Solem reclives Americi vident,
Et qui ſub Eois renatum
Suſpiciunt remeare cunis.
Videtis ? an me ludit amabilis
Imago Divæ ? Jam videor pios
Audire plauſus, & ſonantes
Cæruleum per inane currus,
Triſteſque fumos, & nebulæ globum
Latè ſerenas rumpere copias,
Auroque florentes & igni; &
Miſſilibus radiorum acutis:
Spiſſæque nimbum lucis, & igneas
Flictu rotarum fervere ſemitas,
Ventoſque, & obluctata longo
Nubila diſſiluiſſe ſulco: &
Effuſa denſis agmina deſuper
Errare gyris, non ſine Siderum
Riſu, ridentiſque Cæli
Sole cavas jaculante nubes.
Auditis ? O quas prætereuntium
Lyraſque cantuſque audio nubium!
Io, Triumphe! ter procellæ,
Ter liquidæ crepuêre flammæ.
Io, Triumphe! ter reſonabilis
Reſpondit Echo: ter Samogitiæ
Saltus, ſupinatæque valles,

Et trepidæ ſonuêre ſilvæ,
O ergo noſtris præſes habebitur
Regina terris. Ite, recentibus
Stipate donis, & precatu
Indigetem celebrate Divam.

ODE XII.

AD FERDINANDUM II. CÆSAREM AUGUSTUM.

Deſcribit Pacis commoda.

JAM minax Albis, domituſque latè
Rhenus aſſertâ famulatur undâ:
Jam fluunt pronis tibi regna, FERDI-
NANDE, tributis.

Turma, pugnaces populata Dacos,
Hauſit imbellem galeis Tibiſcum.
Feſſa bellorum, pavidumque telis
Sepiit Iſtrum.

Ille terrarum fragor, ille magnæ
Fulmen Europæ, Scythici tremendus
Arbiter Ponti, piger obſoletis
Abſtinet armis.

Jam ſacræ Leges, & amica Legum

Jura civiles cohibent tumultus,
Et Fides, & Fas, & aperta læto
Gratia vultu.
Jura pacatis dominantur agris:
Jura compeſcunt grave claſſicorum
Murmur, & currus, & hiulca rauci
Fulmina belli.
Pax ubi clauſas moderatur urbes,
Illa vittatis operatur aris.
Illa vicinis ſtudet æmulari
Sidera templis:
Quáque pubentes graditur per herbas;
Hinc & hinc Divam comitatus albo
Meſſium fluctu Cerealis undat
Merges ariſtæ.
Longus herboſis ſpatiatur arvis
Ordo Virtutum: niveæque juncta
Fauſtitas Paci legit otioſis
Lilia campis.
Ite, Ræteis ſociæ triumphis,
Ite, delectos religate flores,
Ite, Virtutes: iterate nexis
Serta tropæis.
Te Ceres flavis redimita culmis,
Magne pacati Moderator orbis,
Te Jovis quercus, & Apollinaris

Umbra corymbi,
Te volunt lauri. Tibi se Latini
Arbor Alcidæ probat, & supinis
Annuit ramis, & amica circum
Tempora serpit.
Quo velis crinem cohibere serto,
Mitte cunctari: tibi colla circum,
Herculis ritu, fluat usitatâ
Populus umbrâ.

ODE XIII.
AD JULIUM ROSAM.

Invitat eum ad sacram Poësim in crepusculo pervigilii D. VIRGINIS MATRIS *decantandam.*

QUID muti trahimus diu
Segnes excubias? suggere postibus
Dereptum, ROSA, barbiton.
Nos arguta manu fila docebimus:
Tu buxum digitis move,
Et mutis animam suffice tibiis.
Nos cantabimus aureos
Stellarum vigiles, sistere lubricam

Mundi ſolicitos fugam, &
Palantûm choreas ducere Siderum:
Tu rerum Dominam canes,
Et ſparſam Zephyrorum arbitrio comam
Nudis ludere brachiis,
Et nimbos volucrûm fundere crinium.
Addes & teretes pedum
Suras non humilem lambere Cynthiam:
Et ſutas chlamydum faces,
Indutíque togam Solis amabili
Emirabere fiſtulâ:
Donec virgineis laudibus & ſuis
Placatus, reſecet moras,
Et currum madidis fleɛtat ab Indiis.

ODE XIV.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Cùm illi dicata navis in Indiam ſolveret.

DIVA ventorum pelagíque præſes,
Quæ laborantes ſuper alta naves
Summoves ſaxis, uteróque Nerei
Eripis imo:

Si tibi moti cadit ira Ponti,
Cùm Thetis molles imitata ſomnos
Sternitur latè, bibuliſque ſe re-
clinat arenis:
Mercium felix tua navis eſto,
Quæ per undantes tibi læta fluctus
Floribus remos, hilaríque proram,
Fronde coronat.
Illa ſeu primos aditura Seras,
Sive longinquas Orientis oras,
Proferet latè tua fabuloſo
Nomina mundo.

ODE XV.

AD NARVIAM.

Cujus in ripa puer admodùm primum Carmen Lyricum cecinerat.

ALBIS dormiit in roſis,
Liliiſque jacens & violis Dies,
Primæ cui potui vigil
Somnum Pieriâ rumpere barbito,
Curæ dum vacuus puer

Formoſi legerem litora Narviæ.
Ex illo mihi poſteri
Florent Sole dies ; qui ſimul aureæ
Infregit radios lyræ,
Jam nec ſcuta ſonat, nec ſtrepitum trucis
Gradivi ; ſed amabiles
Ruris delicias ; ſive rubentia
Udo rore roſaria,
Seu molles violas, ſive volubilem
Leni flumine Viliam,
Seu primo graciles vere Favonios.
At tu, NARVIA, quem puer
Tum primùm Calabrâ perſonui fide,
Ictu pectinis hoc habe
Inciſum viridi carmen in ilice.
Quem Phœbus citharæ pater,
Quem lætæ citharis Pierides amant,
Lætum barbita Narviam,
Lætum virginei ſemper ament chori.
Hæc, dum ſponte virentia
Vivent in teneri vulnere corticis,
Addiſcent pueri tibi,
Addiſcent tacitæ carmina Virgines.
Feſto mox eadem die,
Dum glebam ſolidæ lucis & igneas
Electri lacrymas legent,

Partiti geminis litora cœtibus,
Alternis pueri tibi,
Alternis recinent carmina Virgines.

ODE XVI.

Nihil ſtultè timendum & concupiſcendum.

Et me Latinæ non ſolitum loqui
Juſsêre Muſæ: Nobilis Orphei
Non erubeſcendum nepotem
Sarmaticâ redimite lauru: &
Longâ ſonantem, nec tenuì lyrâ
Audite Vatem. Nil popularibus
Ambire votis, nil timere,
Nil nimiùm cupiiſſe, magnis
Edico primùm mentibus. Improbo
Utcumque ponis frena Cupidini,
Metumque diſpenſas; per omnes
Invidiæ potes ire fluctus.
Præcogitati mitior ingruit
Procella fati. Sæpius omnium
Perſtare ſub rerum tumultu
Anticipes, animumque in omnes
Præmitte caſus: ſeu Pelagus ſuper,

Seu fulminantis porta tonet Poli;
Stabis, repentinamque mundi im-
mobilis excipies ruinam.
At nec futurum ſolicitus pave
In pace bellum. Qui patitur mala
Ventura præſenti timore,
Bis miſer eſt; dubiamque victus
Eſt ante cladem. Ne nimiâ tamen
Virtute pecces; neu mala fortiter
Clamoſus irrites: juvabit
Fortia continuiſſe verba.
Arcem modeſti pectoris innocens
Fortuna tranſit: ſi revoces tamen,
Tuoque non æquam duello
Increpites; redit, atque ab imo
Quæ præteribat mœnia, ſuccutit.
Stringenda jam tunc ſunt ſapientiæ
Et arma libertatis. Infra
Conſilium cadet omne telum,
Quod fortuíto cumque minabitur
Fortuna nervo: ſeu genus impetat,
Seu fortè virtutem; vetabo,
Fervidus impetuoſa fœdis
Vindex reponas verba calumniis.
Erit loquacis pulchra proterviæ
Vindicta riſiſſe, & ſereno

Magnanimum tacuiſſe vultu.
Se quiſque qualem noverit, arguat
Aut laudet intus. Non ego civium
Ab ore pendebo ; aut protervis
Invidiæ dabo terga telis.
Hac lege juſtus ſe teneat Timor :
Nunc danda cæco jura Cupidini.
Externa veſtigamus ; at ſe
Rarus habet, vel habere quærit.
Hic plenus auri, ſed vacuus ſui,
Infamat omnes naufragus inſulas.
Quo vivat, heu ſtultè cruentum
Alter emit ſibi morte lucrum.
Hic dum ſupremam luſtrat Iberiam,
Et geſtit hoſpes diſcere plurima ;
Se noſſe dediſcit, diúque
Ipſe ſui vagus exſul errat.
Alter reducto lentus in otio
Paulùm ſepulto diſtat : inutilis
Belli domíque & ante letum,
Heu ! virides malè perdit annos.
Hic hæret aulæ : ſe tamen improbus
Suoſque mores vitat in omnibus ;
Et, quæ ſuprema ſervitutis
Pœna, palàm miſer eſſe non vult :
Interque diri tormina pectoris

Agit beatum. Vanus adultero
Se mœror in riſu dolentis
Diſſimulat, variatque ſcenam.
Liveſcit omnis Lætitiæ color
Sub nube Curæ. Perpetuus licet
Nimbus ſalutantûm, & clientis
Unda fluat refluatque vulgi,
Omniſque ſervet limina civitas:
Deſertus a ſe cuncta ſibi gemit
Deeſſe: torquent urbis illum
Divitiæ, populíque cenſus.
Deſideranti cuncta Potentiæ
Commune nil eſt: eſſe ſuum putat
Quodcumque pulchrum eſt. Invidendo
Me mea pauperies ab auro
Cautum removit. Quæ pede proteram
Sint plura, quàm quæ poſſideam manu:
Hoc magnus, hoc æqualis uno
Cæſaribus, dominabor. Omnes
Spreviſſe tutò poſſumus omnia;
Habere nemo. Qui tumidus ſuo
Se librat, attollitque regno,
Eſſe ſuum populíque neſcit
Æquale letum. Vivimus impares:
Pares obimus. Hunc alios ſupra
Altè curules, hunc Triumphi

Extulerant : cinis æquat omnes ;
Et urna quæ nos colliget, omnium
Menſura rerum eſt. Demite ſarcinas,
Grandemque Fortunam lacerto, &
Soliciti grave pondus auri.
Dum non onuſtus, ſed moriar meus ;
Jam nunc perennes divitias mihi
Nil concupiſcendo paravi,
Nil nimiùm metuendo, pacem.

ODE XVII.

AD APOLLINEM.

Magnificentiam CÆSARIANÆ liberalitatis ab illo cani oportere.

QUIS literati munera Cæſaris,
Fuſaſque pronâ divitias manu,
Et tecta quæ pecuniarum
Auriferis micuêre nimbis,
Laborioſi carminis arbiter
Æternet ? O qui ſacra biverticis
Delubra Parnaſſi, & canorum
Imperiis Helicona frenas :
Expergefactis ad ſonitum lyris,

Undantis auri flumina concine,
Quæ fuſa FERDINANDIANIS
Per populos abiêre rivis.
Non curioſis ille ligonibus
Eviſceratæ collibus Indiæ,
Aut emedullato Liburnis
Montibus inſidiatur auro.
Uſúque rerum, non opibus potens,
Exuberantis flumina dexteræ
Per ſacra Muſarum refundit
Atria, Palladioſque poſtes.
At non, ut olim, fabula pauperes
Ditavit agros: dum pretio gravis,
Auríque tempeſtate dives,
Nobilium pater unionum
Ganges, avaro gemmea ſepties
Tributa ſolvit Nereidum patri,
Ripaſque miranteſque campos
Mygdoniæ lavit amne gazæ.
Hinc illa magnæ regia Palladis,
Faſtigiatis pyramidum jugis,
Æquâ levabit invidendum
Mole caput, famulumque Muſis
Prætexet Albim: quæ procul exſulem
Phœbum ſeveræ ſaltibus Atticæ,
Cirrhâque, & umbroſis reductum

Theſſaliæ revocabit antris.
Sic ille Gallus ſcilicet Hercules
Plebem ſonantûm colligat aureo
Nexu catenarum, & revinctâ
Attonitum trahat aure vulgus:
Dulcíque rerum defluus agmine,
Ludit recuſis in pretium ſonis:
Aurumque, & in vulgum caducas
Flumineo ruit ore gemmas.

ODE XVIII.

IN D. VIRGINEM MATREM CARMEN SECULARE.

Parodia ex Q. Horatio Flacco.

PUERORUM CHORUS.

REGINAM teneræ dicite Virgines
Viſentem roſeis aſtra jugalibus,
Dignatamque volantûm
Currus flectere Siderum.
Vos lætam citharis, & ſonitu lyræ,
Quem vel Pierii verbere pectinis
Fingit ſaucius aër,
Vel motæ digito fides.

PUELLARUM CHORUS.

Vos Marſæ, juvenes, carmine tibiæ,
Aut rauci ſtrepitu dicite tympani,
Pugnarúmve loquaci
Nympham reddite claſſico.

UTERQUE CHORUS.

Cæcos Illa metus, & Procerum graves
Iras, e miſeræ limine patriæ,
Veſtris mota querelis,
Ad Medos aget & Getas.

ODE XIX.

DE SACRO SALOMONIS EPITHALAMIO.

Similis eſt Dilectus meus capreæ hinniloque cervorum.

VITAS ſolicitæ me ſimilis capræ,
Quam vel nimbiſoni ſibilus Africi,
Vel motum ſubitis murmur Eteſiis
Vano corripit impetu.
Nam ſeu prima metum Bruma trementibus
Incuſſit foliis, ſive Dieſpiter

Elisit resonis tela Cerauniis,
    Incertâ trepidat fugâ.
Atqui non ego Te quærere desinam,
Clamatura retrò; CHRISTE, revertere; &
Rursus, cùm rapido fugeris impetu,
    Clamatura, Revertere.
O seu Te Libani terga virentia,
Seu formosa rubræ culta Bethuliæ,
Seu pinguis Solymæ, sive procul cavæ
    Cingunt rura Capharniæ.
Tandem solicitæ pone modum fugæ.
Nam non effugies: Te mihi sedulis
Æther excubiis prodet, & aureis
    Prodet Cynthia cornibus.
Te neglecta gemunt litora: Te procul
Suspirat tacitis Aura Favoniis:
Te noctis vigiles, Te mihi vividis
    Signant sidera nutibus.

ODE XX.

AD JOANNEM STEPHANUM MENOCHIUM *Rectorem Collegii Romani Soc.* Jesu.

Cùm Libros de Principum inſtitutione in lucem edidiſſet.

Qualis ubi Phrygiâ Jovis armiger educatus Idâ,
Audax hiulci fulminis ſatelles,
Vere novo teneras Aquilonibus experitur alas,
Terraſque neſcit, immemorque nidi,
Magna patris relegit veſtigia, fulminumque latè
Circumtonantes viſit officinas,
Evincitque Notos, & inertibus evenit pruinis,
Cælóque tenſos navigat per imbres:
Talis inaſſueto circumvagus ingenî volatu,
Doctus paternæ ſtrenuuſque pennæ,
Celſa ſuper Procerum palatia, deſpiciſque terras,
Summaſque rerum pervagaris arces.
Quaque Pater dubiis populos ſuper immoratus alis
Leges ſuperbis dividit Tyrannis:
Hac neque conſilii, neque degener ingenî, ſecutus
Æquis adurges niſibus volantem.

Ille tamen dominas frenaverat Inſubrum ſecures,
Forumque gnavus rexerat Triumvir:
Te rerum exſortem tenuit domus innocentis otî
Auſum togatas exuiſſe curas.
Nec te plebis honos, neque litibus intonata centum
Verboſa raucis bella ſub patronis,
Nec plorata reis ſubſellia, nec triumvirali
Adjudicatum curiæ tribunal:
Sed jucunda tenent oblivia diffluentis ævi,
Et urbis expers patriæque vita.
Non tamen interea niveos ſinis exſulare mores
Aulis potentûm, curiiſque Regum:
Præceptiſque Numas & legibus anteis Lycurgos,
Valerioſque vincis & Catones,
Dum prohibes tumidum popularibus Ambitum procellis
Regni verendos obſidere poſtes:
Nec pateris mediis aſſiſtere Cæſarum catervis
Cæcaſque Fraudes, deſideſque Luxus,
Exſomneſque Dolos, & dulcibus illitum venenis
Aulæ Nitorem, barbarumque Faſtum.
Quin etiam teneros virtutibus imbuis Quirites
Sacrumque cunis advocas Honeſtum,
Ignotumque doces vagitibus alloqui Tonantem,
Rudemque Divis explicare palmam.
Jamque novos debet tibi Martia Roma Scipiones,
Centumque Magnos, Maximoſque centum,

Et Belgæ Carolos, & Lechica regna Caſimiros,
Novoſque Dacus debet Emericos:
Ferrea paciferum qui ſecula digerant in aurum,
Mundíque pronas fulciant ruinas;
Et Tiberi Gangen, & Gadibus afferant Hydaſpen,
Et regna primo differant Eoo.
Quorum ſpontè fluens ſub fœdera militaris Iſter,
Rumpat tenaces Boſporo catenas.
Quos neque fulmineâ de pectoris emovebit arce
Inane regni purpuræque fulgur,
Nec ſolium, nec quæ manus imperioſiore ſceptro
Mœſtæ minatur annuitque plebi.
Hæc adeò longi cùm perleget otii ſequeſter
URSINUS, almi prima cúra Phœbi,
Triſtibus ignotum te non ſinet immori tenebris:
Sed te futuro conſecrabit ævo,
Temporis egreſſum ludibria, turbineſque rerum, &
Caliginoſi ſæva jura Leti.

ODE XXI.

AD ANDREAM RUDOMINAM E SOCIETATE JESU.

Cùm Româ in Lusitaniam abiret in Indiam navigaturus.

Ergo minaci credulus Africo,
Tumultuosi marmora Nerei,
Pugnasque ventorum, & tyrannos
Æoliæ superabis aulæ ?
Nec te marinæ torva licentiæ
Imago terret ? nec timor æquoris
Enavigandus ? nec protervis
Ille frequens equitatus Euris ?
Sed contumaces Æoliæ minas,
Iramque Ponti spernis, & obvios
Mundi furores irretortâ
Fronte subis simili'que vultu,
Quo feriantis mœnia Tusculi,
Aut otiosi jugera Tiburis
Perambulaturus subibas
Egelidos Anienis amnes ?
Hoc ore motæ dira protervia

Subſidet undæ. Jam video procul
Ad litus acclinata leni
Æquora decubuiſſe ſomno,
Et dormientis flamina Nerei
Spirare pacem. Scinde tenacium
Moras rudentûm : perge claſſem
Velivolis animare ventis.
REGINA terrarum & pelagi potens
Formidoloſos diruet objices
Periculorum, nec ſiniſtris,
Ire dabit tua Fata velis.

ODE XXII.

Laudes inviƈtiſſimi potentiſſimique SIGISMUNDI III. Poloniæ Sueciæque Regis.

QUAM prono Rhodopen pede
Luſtro ? quæ vitrei litora Phaſidis
Vivo prævehor impetu ?
Audaçeſque Dahas, & faciles mori
Colchos, & rapidum Scythen,
Captivumque gelu tranſilio Tyram ?
O cani juga Carpati !

O formoſa rubræ rura Druentiæ!
Quam fontes Hypanis lavant,
Quam lambunt gelidi flumina Viſtulæ;
Quis me, quis Moræque, precor,
Quis me perſpicuæ margine Viliæ
Siſtat, quà gelidum nemus
Ridet mobilium fletibus amnium?
O quæ ſidera trajicis,
O quæ nubivagâ, Calliope, polum
Præterlaberis orbitâ:
Hic me ſiſte, precor, quà Getico piger
Fervet ſanguine Boſporus,
Nymphæíque domos, & cava barbaræ
Plangit litora Tauricæ.
Hic dulci ſcopulos carmine colligam,
Hic Graiæ prece tibiæ
Aram de mediis ſurgere rupibus
Suadebo. Duce me, retro
Deſcendent reſonis marmora collibus;
Et longo procul ordine,
Arrepent Pariis ſaxa laboribus:
Muſeamque pati manum,
Inſcribíque volent, & mèmores tui,
SIGISMUNDE, pati notas.
Sculpêris volucri proterere impetu
Threſſæ cornua Cynthiæ:

Scalpemus gemini fulmina prælii :
Scalpemus refugum Geten ,
Et captum niveis Nerea vinculis.
Huc & nocte bis & die
Lectarum venient agmina Virginum ,
Et latè violis humum ,
Aramque & folio Solis , & aureis
Pingent marmora liliis.
Nos & mane ter , & vespere ter sacrâ
Circùm valle sedebimus :
Hic vivis dabimus cespitibus super
Verbenas , & olentia
Sacris tura focis , & rude sutili
Nectemus phylirâ caput.
Dicemus ! ter Io ! ter recinent Io !
Canæ litora Thraciæ :
Et victos iterum carmine Concanos ,
Et plausus , & ovantia
Permistis dabimus classica tympanis.

ODE XXIII.

AD GERMANIAM

Civili bello ardentem.

Quid juvat densis glomerata turmis
Bella civili tonuisse clade ?
Quid juvat latè maduisse pingues
Sanguine campos ?
Tela Threïssis potiora pugnis ,
Tela , Germani , cohibete tela :
Tela molitur nova pervicacem
Cæsar in hostem.
Parcus irarum , modicusque ferri ,
Lenis in cives , sine cæde fusos
Thracas , & victos sine clade Cæsar
Sternet Alanos.
Pone crudelis simulacra leti :
Deme loricas pharetrasque , Ræte ,
Mollibus flectit sua regna FERDI-
NANDUS habenis.
Servit extremi tibi potor Istri ,
Cæsar , irati moderator orbis :

Te

Te repercuſſis agilis Sicamber
Concrepat armis.
Condito mitis placiduſque ferro
Orbis, ingentes ſenii ruinas
Firmat, & prono fugitiva ducit
Otia mundo.
Martis oblîtus calidæque rixæ,
Findit obliquo juga vomer unco:
Et minax olim, modò juſtus agrum
Demetit enſis.
Caſſis inſtratis reſupina criſtis,
Alitum vernis reſonat querelis
Feta nidorum: ſociant maritas
Scuta columbas.
Te vagum Solis comitata currum
Fama, per latas ſpatiata terras,
Narret Eois, doceatque feros
Nomen Iberos.
Audiet Dacos acuiſſe tela,
Tela Germanis inimica telis:
Audiet contos & iniqua pilis
Pila rotari.
At ſimul, leni rapiente curru,
Sparget inſonti fera corda ſucco:
Demet & contos, & iniqua pilis
Pila recondet.

ODE XXIV.

DIRÆ IN HERODEM.

DEVOTA ſacræ progenies domûs !
Fatale monſtrum ! prodigialium
Monſtrum parentûm ! ſeu Libyſſa
Marmaricis lea pavit antris,
Seu te maligno ſidere degener
Pardus maritâ tigride prodidit,
Furoris heredem paterni :
Sive gregis populator Afri
Nudum ſub alto deſtituit jugo :
Seu belluoſis fluctibus exſpuit
Irata Tempeſtas nocentem
Alitibuſque feriſque prædam.
Tuo ſeveras pectore marmora
Duxêre venas, marmora rupibus
Deciſa, quas Getula cælebs
Deucalio ſuper arva jecit.
Te ſede primùm livida regiâ
Megæra fixit : Tiſiphone dedit
Sceptrum cruentandum, feræque
Impoſuit diadema fronti.

Regale nuper cùm premeres ebur,
Assedit altis fulta curulibus,
Et per Palæstinos Tyrannis
Explicuit sua signa campos.
Tremensque & atrum sanguineâ manu
Telum coruscans, secum Odia & Minas,
Cædemque, & insanos Tumultus,
Funeráque, & populorum iniquas
Strages, & indignum Excidium retrò
Lactentis ævi traxit, & inclyta
Regnorum, inexhaustasque longis
Cladibus evacuavit urbes.
Illam & parentûm dira gementium
Lamenta, Questusque, & Gemitus retrò,
Luctusque vicatim secuti, &
Irriguis Lacrymæ catervis.
Quòd si caducis decidit amnibus
Præsagus imber, quid pluvias sequi
Cunctantur ultrices procellæ?
Et volucrûm strepitu quadrigarum
Incussus Æther pigra Tonitrua, &
Immugientûm Fulmina nubium
Compescit? Indulgentque metæ
Aëreis vaga tela pennis?
At nil trisulcis Acroceraunia
Dejecta flammis, nil Rhodopes jugum,

Quaſſæve peccavêre cautes
Emathiæ, niſi forte dirum
Inominatis marmora partubus
Fudêre monſtrum: Rumpite, rumpite
Monteſque, fecundaſque Regum
Fulmina præcipitate rupes.
Exſpiret auras: occidat, occidat
Funeſtus, exſecrabilis, efferus
Sector: crematuramque taxum
Ipſe ſuper cumulumque regni
Summum cadaver fumet, & aëra
Cælumque diro liberet halitu
Fatale monſtrum, diſſidentûm
Ludibrium Furiarum & Orci.
Perrumpe tractus impenetrabiles,
Ignava Tellus, deſuper arduâ
Volvente ſaxorum ruinâ;
Quam Pelagus ſuper, & refuſis
Bis terque Nereus Syrtibus inſonet.
Audimur. Ingens ſidera verberat,
Spumamque, limumque, & rapaces
Oceanus glomeravit undas.
Jam nutat Æther: jam barathrum prope,
Vaſtiſque campi diſſiduis hiant.
Jam fractus illabetur Orbis
Sacrilego capiti. I, profunda

Inexpiato pollue Tartara,
Tyranne, leto : ſolus & igneum
Inſume Cocytum, & frementem
Sulphureis Acherunta ripis.

ODE XXV.

EX SACRO SALOMONIS EPITHALAMIO.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis; quia amore langueo.
Adjuro vos, Filiæ Jeruſalem, ne ſuſcitetis, neque evigilare faciatis Dilectam, quoadusque ipſa velit.
Ecce iſte venit, ſaliens in montibus, tranſiliens colles. Similis eſt Dilectus meus capreæ, hinnulóque cervorum.

ME ſtipate roſariis :
Me fulcite crocis : me violariis,
Me vallate Cydoniis :
Me canis, ſociæ, ſpargite liliis.
Nam viſi mora Numinis
Mî ſacris animam torret in ignibus.
Vos o, vos ego filiæ
Cæleſtis Solymæ : vos Galaditides,

Vos, o per capreas ego
  Erranteſque jugis hinnuleos precor,
Antiqui genus Iſaci,
  Quæ ſaltus Libani, quæ viridem vago
Carmelum pede viſitis,
  Nymphæ nobilium gloria montium :
Ne vexate tenacibus
  Acclinem violis : neu ſtrepitu pedum,
Neu plauſæ ſonitu manûs
  Pacem ſoliciti rumpite ſomnii ?
Donec Sponſa ſuo leves
  Somnos ex oculis pollice terſerit :
Donec Lucifer aureus
  Rerum paciferum ruperit otium.
Summis ecce venit jugis
  Formoſæ Soboles Matris, & unica
Formoſi Soboles Patris :
  Silvarumque ſuper colla comantium, &
Intonſum Libani caput,
  Magnorumque ſalit terga cacuminum, ac
Proceras nemorum domos
  Prono tranſiliens præterit impetu :
Veloci ſimilis capræ,
  Quæ viſis humili in valle leonibus,
Per prærupta, per ardua
  Sublimi volucris fertur anhelitu.

ODE XXVI.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Cùm fame, bello cœlique intemperie laboraret Polonia.

Aurei regina MARIA cæli,
Mœsiæ valles, Hypanimque latè
Nubium curru super & nivosis
Vise quadrigis.
Aureus tecum Puer, & coruscis
Aureæ pennis properent catervæ;
Et Salus, & Pax, & aperta pando
Copia cornu.

ODE XXVII.

AD CLAUDIUM RUFUM.

Sibi ſepulcra & tumulos Regum ſcholam eſſe.

NON me Democriti ſales,
Non me Cecropii porticus atrii,
Non percuſſa docentium
Delectant calidis pulpita jurgiis,
Vel quæ pectoris impotens
Clamoſi celebrat turba Panætii;
Vel quæ Pythagoræ ſenis
Doctâ tuſſe crepat. Me veterum frequens
Memphis pyramidum docet:
Me preſſæ tumulo lacryma Gloriæ;
Me projecta jacentium
Paſſim per populos buſta Quiritium,
Et vilis Zephyro jocus
Jactati cineres, & Procerum rogi,
Fumantúmque cadavera
Regnorum, tacito, RUFE, ſilentio
Mœſtum multa monent. Mihi
Pompeii gelido ſub Jove ſegreges
Artus, & lacrymæ carens

Desertóque vagum litore funus, &
Magni nominis indigum
Corpus, magniloqui verba Panætii
Compensat breviùs; neque
Regales patitur quærere copias.
Nolim Pieriis macer
Insudare libris, aut tacito vigil
Impallescere Socrati:
Si Regum titulos, & tumulis super
Fulgentem premo Gloriam, &
Calco nobilium nomina Cæsarum.

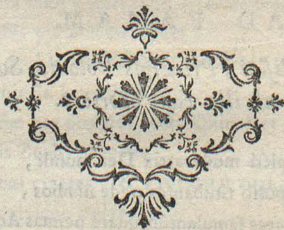
ODE XXVIII.

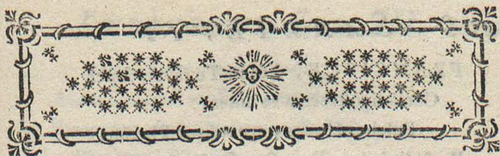
AD FAMAM.

Laudes Ladislai, Principis Poloniæ Sueciæque ab illa cani oportere.

Age picti moderatrix Dea mundi,
Quate pulso titubantes pede nimbos,
Age, claras famulantûm quate pennas Aquilonum.
Glacialis rege currum Cynosuræ,
Cata spissos super imbres equitare,
Simul Euros animavit generoso tuba cornu.

Tibi plaufus populari vagus aurâ,
    Tibi pulchræ fociali vice laudes,
    Famulantur falientûm comitata chorearum.
Tibi feptem Tiberinæ juga ripæ
    Saliari cita gyro glomerantur:
    Tibi longus per apricum falit ordo thyaforum.
Age, facrum glacialis jubar Urfæ,
    Cane Medis, cane flavis Agathyrfis:
    Cilicumque & pharetratis Nafamonum cane turmis.
Tibi Princeps, opulenti liquor Hermi
    Grave nomen fluviali linet auro:
    Tibi carmen pretiosâ perarabit Tagus urnâ.

MATTHIÆ CASIMIRI
SARBIEVII
LYRICORUM
LIBER TERTIUS.

ODE I.

AD FRANCISCUM CARDINALEM BARBERINUM,

Urbani VIII. Pontificis Max. fratris filium.

ABSISTE vulgus. Nil humili juvat
Cantare buxo, nil popularibus
Nervis, verecundóque functum
Barbiton ingeminare cantu.
Te Vaticanæ sidus adoreæ,

FRANCISCE, dicam. Te niveis ſuper
Cunis liguſtrorum reclinem
Pulcher Honos, croceóque Phœbus
Perfudit imbri. Te roſeus Pudor,
Virtúſque primùm non pueriliter
Riſêre naſcentem, & ſupinis
Lilia ſuppoſuêre membris.
Tunc & jocoſo murmure garrulus
Arguta primis verba leporibus,
Dulceſque vagitus ab ipſis
Crederis edidiciſſe Muſis.
Tunc & caducis ningere liliis
Molles pruinas, & violaria, &
Nubem roſetorum protervo
In puerum cecidiſſe nimbo.
Nec non ſeveri flumina Liberi
Manaſſe credunt, melláque Dardanos
Erraſſe per vicos, & Urbem
Uberibus ſecuiſſe rivis:
Lævumque vernæ munere copiæ
Riſiſſe Tibrin, & virides procul
Straviſſe per ripam tapetas,
Œnotrios Aniene fontes
Gratum allocuto, lene cadentibus
In verba lymphis. Ite loquacibus
Per plana camporum fluentis;

Ite, novos iterate lusus,
Auræ cachinno molliter herbidas
Plangente ripas. Nascitur, & vitî
Sincerus, illimísque morum
Innocuæ fluit amne vitæ
Princeps, amœnæ flumen Etruriæ:
Ille, & profundi fervidus ingenî,
Frugémque Virtutum, & Latinis
Restituet sata læta campis:
Auróque fusum tempus, & aureî
Latè per urbes flumina seculi
Diffundet, & regnata parvo
Rura Jovi, residésque glebas
Deliberato vomeris otio,
Bacchóque & albis frugibus induet:
Ripásque, mirantesque silvas
Hesperiæ linet amne gazæ.

ODE II.

AD D. MAGDALENAM.

Christi necem deflentem.

Cum tu, MAGDALA, lividam
Christi cæsariem, cùm male pendula
Spectas brachia, pro! tibi
Pectus non solitis fervet amoribus.
Non es, qualis eras: tibi
Non mens semianimis restat in artubus:
Non fronti teneræ nives,
Non vivax roseis purpura vultibus,
Non notus superest color:
Sed mors marmoreis pingitur in genis,
Et vitæ gracilis via
Exili tacitè spirat anhelitu.
Non, me si satis audias,
Plores perpetuùm tristia, tertia
Cùm lucem revehet dies,
Mutati referet munera gaudii.
Nam quæ sole caret duplex,
Ridebit geminis tertia solibus.

ODE III.

AD FRANCISCUM CARDINALEM BARBERINUM.

Clementiâ potiſſimùm Principes ornari.

Felix, qui dubio forte caput ſuppoſuit Jovi,
Nutantique polo : nec trepidâ ſceptra tenet manu,
Nec ſperat cupidus, ſed fruitur : nec pavidus tenet,
Sed ſecurus habet. Tu modici lenior imperî,
Nec plauſum tacitæ plebis emes ; nec miſerabiles
Divendes lacrymas nobilium cæde Quiritium :
Te juſtus populi clarat amor. Cetera diffluent :
Hoc uno veniet dives opum copia flumine.

ODE IV.

AD EGNATIUM NOLLIUM.

Æquo ſemper rectoque animo adversùs Fortunæ inconſtantiam ſtandum eſſe.

SIVE te molli vehet aura vento,
Sive non planis agitabit undis;
Vince Fortunam, dubiaſque, NOLLI,
Lude per artes.
Riſerit? vultum generoſus aufer.
Fleverit? dulci refer ora riſu.
Solus, & ſemper tuus eſſe quovis
Diſce tumultu.
Ipſe te clauſam modereris urbem
Conſul aut Cæſar: quoties minantûm
Turba Fatorum quatient ſerenam
Pectoris arcem.
Cùm leves viſent tua tecta Caſus,
Lætus occurres: præeunte Luctu,
Fauſtitas & Pax ſubeunt eoſdem
Sæpe penates.
Dextra ſors omnis gerit hoc ſiniſtrum,

Quòd facit molles : habet hoc ſiniſtra
Proſperum ; quem nunc ferit, imminentes
Durat in ictus.
Ille qui longus fuit, eſſe magnus
Deſinit mœror. Facilem ferendo
Finge Fortunam : levis eſſe longo
Diſcit ab uſu.

ODE V.

AD PUBLIUM MUNATIUM

Mœrorem animi colloquiis & cœtibus amicorum temperandum eſſe.

Si quæ juvabit dicere ſaucium,
Permitte, PUBLI, compoſitam malè
Loqui cicatricem, & latentes
Parce animo ſepelire curas.
Secura ferri robora ſæpiùs
Occultus ignis ſubruit : & ſuper
Minora ſilvarum caducum
Traxit onus, nemorúmque famam
Stravit virentem, quam tonitru levi
Quondam favillâ lambere geſtiit

Impunè. Te longus ſilendi
Edit amor, facileſque luctus
Hauſit medullas. Fugerit ocyus,
Simul negantem viſere juſſeris
Aures amicorum, & loquacem
Queſtibus evacuâris iram.
Olim querendo deſinimus queri,
Ipſóque fletu lacryma perditur:
Nec fortis æquè, ſi per omnes
Cura volat reſidétque ramos.
Vires amicis perdit in auribus,
Minorque ſemper dividitur dolor,
Per multa permiſſus vagari
Pectora, nec rediiſſe quondam,
Pulſus ſuperbit. Viſe ſodalium
Cœtus: & udis ſic temerè jace
Infuſus herbarum lacertis,
Ad patrii leve murmur Hallæ.

ODE VI.

AD MARCUM SILICERNIUM.

Veras esse divitias, quæ a bonis animi petuntur.

NUNQUAM præcipiti credulus aleæ
Cum Fatis avidas composui manus,
Ut mecum taciti fœdere prælii
Æquâ pace quiescerent.
Quid Fortuna ferat craſtina, neſciam,
Heres ipſe mei. Quas dedit, auferet,
Non avellet opes, quæ procul extimo
Semotæ ſpatio jacent.
Quæ poſſunt adimi, non mea credidi:
Nunquam pauperior, ſi meus integer.
Regnum, MARCE, mei, ſi bene de meis
Vectigalia cenſibus
Intra me numerem. Pars animi latet
Ingens, divitibus latior Indiis,
Quò non ter ſpatio longiùs annuo
Itur navibus aut equis.
Sed mens aſſiduum viſitur in diem

Hoſpes ſæpe ſui, non ebur, aut novas
Mercatura dapes, ipſa ſui ſatis
Dives, ſi ſibi cernitur.

ODE VII.

In turpem ſeculi Avaritiam.

FRUSTRA querelis & gemitu parùm
Deliberato flevimus, arcium
Portas & emunita ſævo
Mœnia procubuiſſe ferro.
Tot civitatum clade ſuper parum
Peccavit enſis, quando labantium
Infirma murorum reperto
Oppida ſuffodiuntur auro.
Eheu! ſecundum militis ad latus
Primus reſedit ſedulus artium
Foſſor pudendarum, & decoros
Explicuit ſine ſole vultus
Vicina juxta pocula lætior!
Ceſsêre ſervis tela ligonibus!
Plebeius (heu nefas!) equeſtri
Malleus aſſociatur haſtæ!
Pax ipſa bello deterior ſubit,
Cum vilis auri belligeras amor

Pacavit iras, & repensis
 Prælia detonuêre nummis.
Pugnare dignos ſole palam duces
Celant opacæ nobilis obſides
 Auri cavernæ. Jam caduci
 Deſuper intremuêre colles.
Nolunt adeſo jam dubiæ ſolo
Pendere turres. Excutit impios
 Tellus colonos, in ruinam
 Ambiguis agitata campis.
Fugêre turpes agricolas agri:
Inſons avaris litus ab urbibus
 Migravit, & contaminatos
 Æquora deſeruêre portus.
Natura magnis dum ſepelit nefas
Rerum ruinis, vitrea fontium
 Oblevit ora, ut navigatos
 Sicaniæ Venetæque merci
Puniret amnes. Vidimus Aufidum
Nuſquam repertas, arva per Apula,
 Quæſiſſe ripas, cùm ſequacem
 Diſtinuit malus error undam,
Hauſitque nubes vallibus integras
Turbo ſoluto plana per alveo,
 Regum piaturus penates
 Flagitiis, populíque noxâ.

ODE VIII.

AD ÆLIUM CIMICUM.

Cum Auctor in Russiam citeriorem profecturus esset.

ÆLI, non sumus arbores;
Ut quo quisque loco natus, inutili
Duret perpetuum morâ.
Nolis cæruleas Sarmatiæ domos,
Et canæ juga Russiæ
Intentata mihi, dum Zephyri vocant,
Et siccæ nimiùm viæ.
Non frustra properis imposuit rotis
Currus Japeti genus;
Et terram pavidos linquere navitas
Pictis non sine carbasis,
Remorum celeri propulit agmine.
Non frustrà patiens equi
Se sternit mediis trames in Alpibus.
Magno dignum iter Hercule,
Naturæ ingenium struxit, idoneis
Dimensum juga passibus,
Quà se præcipiti Gloria vertice

Laſſo oſtenderet Herculi ;
    Dignatuſque ſequi pergeret Annibal :
Regnumque ac Lybicos manu
    Attollens populos Æoliam ſuper
Et triſtes nebulis domos ,
    Armatam Italiæ infunderet Africam.
Non ſoli loca quærimus :
    Nuſquam fixa ſatis Pergama tranſeunt :
Teucríque & Dolopes migrant.
    Mutant magna ſuas regna vices : nihil
Perſtat , quo genitum eſt , loco.
    Cùm primùm geniti , matris inertia
Terræ viſcera rupimus ,
    Moti particulam traximus ætheris :
Cælíque ingenio patris ,
    Cum matre immemores ſtare , cucurrimus.

ODE IX.

Panegyris ANNÆ RADIVILIÆ *Castellanæ Trocensis ducissæ Nesuisii.*

QUO te Dearum nomine consecrem,
Vicina cani Nympha Borysthenis?
Themisne, an una Gratiarum
De tribus excipière Divis
Scribenda Drie? Cedit aquis tibi,
Utcumque pictis fertur oloribus,
Cretâque; & innantem relinquit
Oceano Cytherea Delon.
Hinc & severo migrat ab Algido
Parùm serenis Cynthia cornibus,
Quamvis anhelantûm lacessat
Ira canum, teretesque rumpant
Virgulta damæ. Sed tibi dulciùs
Tranquilla rident Palladis otia;
Seu tela non mendax retexto
Bella virûm simulare in auro
Mensem fefellit; seu tibi Cælitum
Vestire nudas spiritus incidit
Aras, & aulæis & ostro

Pauperibus

Pauperibus placuiſſe Divis.
At non inani Fama canit tubâ
Te vi potentis non ſine conſilî
Ventura tangentem ſagaci
Mentis acu celeríque curâ,
Triſtis videri prodit : & unicè
Sibi ſerenis pervigil in genis
Lucet Venuſtas : ſeu coruſcum
Cæſariem tibi pingit aurum,
Non indecoræ nube Modeſtiæ
Exſtinguis aurum vilius aſpici,
Gemmaſque nolentes latere
Moribus ingenióque celas.
Hinc inde rubris Creta coralliis,
Illinc ſmaragdis fulguret India :
Cùm pura Virtus fulſit, omnes
In tenebris latuêre gazæ.

ODE X.

AD MUSAM.

Laudes Ladiſlai Principis Poloniæ & Sueciæ.

Carminun præſes citharæque Clio
Dic ubi molli, reſupîna ſomno

Feta rumorum cubet eruditis
Fama ſub antris.

Rumpat ignavos, age, dic, ſopores
(Nam locum noſti) nimiíque feſſa
Somnii, tergat niveo morantem
Pollice ſomnum.

Theſpio currum moderante loro,
Solis auratas, age, dic, quadrigas
Scandat, & claros gemino triumphos
Differat orbi.

Narret hibernis Helicen pruinis
Barbaro nuper caluiſſe tabo.
Narret Arctoo rubuiſſe canum
Sanguine Pontum.

Prodigus laudes tibi fundet Indus
Oſtiis ſeptem. Tibi dives æris
Accinet Lydus; tua volvet ingens
Nomina Ganges.

Te canent ſolis Garamantes arvis:
Te Dacæ, Princeps, pluviæque pauper
Maurus, & Cydni, vitreique diſcet
Potor Enipei.

ODE XI.

AD FRANCISCUM BARBERINUM.

Laudes Francisci Cardinalis Barberini.

Quis me citatus pectoris impetus
Denso sedentem propulit aëre,
Currusque nimborum morari, &
Per medias equitare nubes,
Et plana terrarum, & populi casas
Regumque turres non sine gaudio
Calcare sublimem, & superbo
Regna super volitare curru?
Rerumne falsâ ludor imagine?
An picta mundi mœnia, & igneas
Arces, coronatumque flammis,
Et liquidum sine labe Solem
Prævertor? Hic & patria siderum,
Clarusque cæli baltheus aurei,
Campíque stellarum, & decemplex
Perpetuo redit aula gyro.
Quâ parte cæli Principis aureas
Inscribo laudes? Hinc adamantinis
Æternus Orion in armis,

Et gemino propè Caſtor igni
Fortem repoſcunt. Hinc gravis Hercules
Famæ propinquum poſtulat Herculem :
Hinc noctis immunem & veterni
Parrhaſii vocat ora plauſtri.
Acrem & timori cedere neſcium
Addam Leoni ; quem penes igneæ
Æſtatis arvorumque cura, &
Flava Canis Cereriſque regna ?
Juſtam & tenacem propoſiti manum
Mundi ſerenis partibus aſſeri
Exſpectat Autumni Virago :
Quæ geminam ſine fraude Libram
Ævíque frenos, & celeres vehi
Compeſcit Horas. Hinc tibi patrio,
FRANCISCE, cedentes Olympo
Pleïadas Hyadaſque cerno ;
Illic laborat Phoſphorus hoſpitas
Laxare nubes : hinc tibi lucidus
Collumque repenteſque cælo
Scorpius abſtinuiſſe chelas,
Auróque comtum Marmaricus Leo
Crinem totondiſſe, & radiantium
Opima villorum, & jubatas
Velle polo revocare flammas.
Inſculpta cælo gloria ſoſpitat

Heroas : anni cetera ſubruunt.
Aulæque, ſceptróque, & columnis
Excidium ſua dixit ætas.

ODE XII.

AD AURELIUM FUSCUM.

Omnia humana caduca incertaque eſſe.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, FUSCE, velis, cetera diffluent
Vernæ more nivis, quæ modò nubium
Leni tabuit halitu.
Formoſis reſeces fortia : diſplicent.
Externis trahimur. Si malè Dardanis
Reſpondens Helenæ pectus amoribus
Famoſus videat Paris ;
Nuſquam per medii prælia Nerei
Ventorumque minas ſplendida deferat
Graii furta tori. Sed bene mutuo
Rerum conſuluit jugo
Naturæ Dominus, quòd niveis nigra,
Lætis occuluit triſtia. Qui bona
Rerum de vario deliget agmine,
Conſulto ſapiet Deo.

ODE XIII.

AD MOSCOVIAM.

Cùm Principem Poloniæ Moſchi in imperium arceſſerent.

MOSCUA, cur iniquas
Aureis fruſtra pharetris diminuis ſagittas ?
Vulnera cur adacto
Dirigis ferro ? Cohibe ſtridula contumacî
Barbara tela nervo.
Jam tibi Mavors facili molliit arma riſu,
Jam tibi mulcet iras :
Jam tibi frontem lepido temperat in ſereno.
Jam cecidêre tela :
Jam pharetratis clypeus demigrat e lacertis.
Quid lacrymoſa torvam
Exaras rugis faciem ? Quid melius ſupinis
Fletibus Aſtra poſcas ?
Quid bono Divi melius mittere Rege poſſint ?

ODE XIV.

AD HONOREM.

Cùm Franciscus Barberinus *purpurâ sacrâ ab* Urbano VIII. *Pont. Max. ornaretur.*

Te, clara Divûm progenies, Honor,
Marsæ canemus carmine tibiæ :
Te, meta votorum, & laboris
Dulce lucrum, volucrisque vitæ
Formosa merces. Te decorum patrem
Inter serenæ fulgura Gloriæ,
Lunæque stellarumque cunas,
Imbre super radiorum & auri,
Virtus marito conscia Numini
Effudit illustrem, & genialibus
Toris coronatum reclinem
Sidereâ religasse zonâ, &
Non indecoræ sidere purpuræ,
Gratæque risu Lucis, & osculis
Miros anhelantem nitores
Celsa super posuisse sceptra,
Et molle fertur fascibus & mitris
Aptasse fulcrum : quas stipulæ modo

Prensasse per ludum, & procaci
Diceris arripuisse dextrâ.
Te prorogati filia Temporis,
Germana Recti, candida Veritas
Non erubescendis adurit
Ignibus; ingenuóque parvus
Luces honesto, fervidus ardua
Curare rerum. Te patriæ parens
Tranquilla Libertas, Fidesque,
Et duplicis studiosa mundi,
Illiterato quæ procul otio,
Fecunda veri tempora dividit,
Arcemque Causarum, & corusci
Prævehitur vaga regna Phœbi.
Te, quæ propinquâ clade superbior
Gaudet cruentis Diva periculis,
Lassare Fortunam duello, &
Per medias docet ire mortes.
Illam impotentûm exercitus imbrium
Insana aquarum rumpere prælia,
Undas refringentemque flammas,
Attoniti pavet ira mundi.
At non & æquo fœdere conserit
Non temperato pectore Comitas
Cultusque, tranquillamque morum
Temperiem, similemque vultum;

Sive æstuosus gurges inhorruit
Civilis undæ, cùm popularium
Æstu procellarum, & dolosâ
Carbasa diripiuntur undâ:
Seu rauca vulgi murmura lenibus
Sedêre ventis, cum placidum sibi
Consensit æquor. Te decoro
Nobilitas comitata gressu
Centum vetustas nectit origines,
Centumque retro per populos fluit
Ceris avorum: nec severæ
Martis opes, Aquilæve desunt,
Censusque, & almæ vulgus Adoreæ
Anciliorum, & stemmatis, & togæ,
Fascesque, laurique, & frementûm
Turba retro Titulorum inanes
Exercet auras, non sine Plausibus,
Famæque & aureo Nominis essedo,
Quod turba mirantûm, & curule
Frenigerâ trahit aure vulgus.
Jamque & virentis vere puertiæ
Malas amictum, purpureus simul
Autumnus irrepsit decoras
Flore genas, per aperta latè
Effulgurantûm culmina siderum
Effrena curru jungere fulmina,

Nubeſque prætervectum & imbres
Quadrijugis dare lora ventis
Miramur omnis turba minor pedum :
Supina curvo poplite Civitas ,
Votiſque , & obtutu ſagaces
Puniceum jaculamur axem :
Unde & coruſcis oppida mœnibus ,
Pictumque velis æquor & inſulis ,
Regumque turres barbarorum , &
Attonitas ſpecularis urbes.
Tu regna ventorum , & pelagi gravem
Compeſcis iram : tu vaga ſiderum
Cryſtalla frenas : tu frementes
Lucis equos , vigileſque mundi
Metaris ignes. Te penes Æquitas :
Et ſepta Tuſcis Jura ſecuribus
Stipantur : annoſæque Leges ,
Et niveum ſine cæde Juſtum.
Tecum ſupellex aurea , & aſperi
Gemmis tiaræ : te radiantium
Nexus coronarum , ſereni
Regum apices , lituíque circum.
Et regiarum ſidera frontium ,
Mitræque fulgent , & diademata
Ad uſque formoſam Diei
Invidiam , opprobriumque Solis.

At retro flavum lambere pulverem
Livor rotarum, & degeneri ſolum
Mento cecidiſſe, & procacem
Mœret humi poſuiſſe vultum:
Plenóque nuſquam Divitiæ ſinu
Gazæque, & omnis turba Pecuniæ,
Et grando gemmarum, & refuſi
Per populos vagus imber auri.
Tu lene Tormentum ingenio admoves,
Menteſque dulcis nectare Gloriæ
Plerumque mulces. Te feracem
Conſilii, facilemque vendi,
Emiſſe doctus circuit Ambitus,
Fucóque & albis veſtibus unicè
Formoſus, agnoſcique duplex,
Et placidæ ſine nube rugæ.
Riſu ſerenæ frontis idoneus
Mirè ſagacem fallere curiam,
Diſcrimen obſcurum doloſis
Artibus, ingenióque morum.
Spes mille circum nubibus inſident,
Plenóque regni pectore turbidùm
Bacchantur: at turpes Repulſa,
Et volucris fuga ridet Auræ.
Te quanquam anhelantûm ignea ſiderum
Suſpirat ædis, Principis aureos

Invise postes. Hic ruinas
Imperii seniumque mundi
Curare solers, desine tristium
Tandem querelarum, & potiùs sacrâ
Incude diffingas in aurum
Sæva Ducum Procerumque tela.

ODE XV.

AD APES BARBERINAS.

Melleum venisse seculum.

CIVES Hymetti, gratus Atticæ lepos,
Virgineæ volucres,
Flavæque veris filiæ,
Gratùm fluentis turba prædatrix thymi,
Nectaris artifices,
Bonæque ruris hospitæ,
Laboriosis quid juvat volatibus,
Crure tenus viridem
Perambulare patriam,
Si BARBERINO delicata Principe
Secula melle fluunt,
Parata vobis secula?

ODE XVI.

AD SEIPSUM.

Quid diu vanas feriente nubes
Vota fallaci jaculamur arcu ?
Quid loquor dudum mihi Consul ipse,
Ipse Senatus ?
Ite, mordaces, procul ite, Curæ :
Me vocat notis Helicon viretis,
Me sacrum lauri nemus, & canorum
Phocidos antrum.
O ubi molles Heliconis umbræ !
O ubi Cydnus, violisque pictum
Thespiæ rupis caput ! o sonori
Flumina Pindi !
Me quis ad vestros Aquilo recessus,
Aut quis alatâ Zephyrus quadrigâ
Deferat fessum, gelidósque Cirrhæ
Sistat ad amnes ?
Vos mihi Romam, Phrygiisque centum
Pendulas saxis simulatis ædes :
Vos Aventinum Capitoliique im-
mobile saxum.

Hic ubi levi cecidêre muſco
Virgines undæ, vitreóque garrit
Ore Clitumnus, nimiúmque labi
Sedulus Almon :
Hippocreneis abiêre rivis
Pegaſi fontes, Aganippidúmque
Murmur, & cantus, & euntis agro
Copia lymphæ.
Alter hic Liris fugit, alter Ufens :
Alter illimi Thraſimenus amne
Trudit electrum, liquidóque Plæve
Volvitur auro.
Hic ad Empuſæ nemus, & virentem
Æſaris ripam ſtudioſa florum
Aura colludens cumulo jocantis
Obſtrepit undæ.
Lenis hic Auræ tepor, hic Venuſtas :
Hic nitor rerum, meliórque cæli
Vultus : hic plenis agitata manant
Gaudia ripis.
Hic Sales comti, faciléſque Riſus.
Hic levis circum Jocus, & decentes
Gratiæ plenos referunt reſecto
Flore quaſillos.
Hic mihi ſeptem meliùs renident
Romuli colles, graciléſque venti

Leniùs perflant gelidam ſupini
Tiburis arcem.
Collis o ſacri decus ! o magiſtrum
Numen ! o Graiæ fidicen Camœnæ
Phœbe , ſi geſtis procul arduo de-
ſcendere Cyntho ,
Huc ades longi mihi teſtis otî.
Túque (nam me quis prohibet ?) repoſta
Affer in primis mihi , FUSCE , grati
Carmina Flacci.

ODE XVII.

AD TIBERIM.

Eum Beneficentiæ & Liberalitatis URBANI VIII. *Pont. Max. ſymbolum fore.*

TIBRI , ſiſte precor , nec rapidæ regna licentiæ
Jactaris temerè : ne Latii litora Nerei
Undarum nimio deciduus plauſeris agmine.
Quid per plana, per abrupta , per impervia lubricum
Vectigal domino deproperas Nereidum patri ?
URBANI patulæ credideris flumina dexteræ :
Tunc ſeu melle fluent , ſeu rutilis ſecula fontibus ,
Fies auriferis nobilior fabula Lydiis.

ODE XVIII.

Laudes Francisci Cardinalis BARBERINI.

Hic ille plenis Oceanus patet
Laudum carinis. Ite loquacia
Per transtra, facundisque, Musæ,
Carmina deproperate remis.
O qui loquentis flamine sibili,
Lenique sacræ nubis anhelitu
Impellis antennas, Notorum
Alba super volitare terga
Doctus, procellas & bijuges celer
Frenare nimbos, huc age Delphicâ
Lauru, coronatamque myrto
Pegaseæ dominator undæ
Inscende puppim. Quod timidi prius
Sulcemus æquor? quod pelagus situm
Fundóque Virtutum, & refusæ
Per populos maria alta Famæ?
Vates profundæ navita Gloriæ
Invisat? Illinc alta frementium
Moles procellarum, & protervæ
Fluctibus intonuêre lymphæ.

Hæc illa parci neſcia litoris,
Avara cæli, prodiga munerum
Bacchatur, & pecuniarum
Cæruleo pluit aura nimbo.
Hæc illa magni pectoris indoles
Seſe ipſa rerum fluctibus erigit,
Curáſque, & alternis natantem
Conſiliis animum remiſcet,
Vindex avaræ fraudis, & abſtinens
Lucrantis auro regna pecuniæ,
Rerumque prudens, nec cruentæ
Laudis iners, animíque parca.
Hinc æſtuantûm mota ſuperbia
Subſedit undarum, & procul arduum
Ad litus acclinata blando
Æquora decubuêre ſomno.
Hoc illud alti Principis otium
Clauſum quieti vecte ſilentii,
Somníque curarum, & labore
Emta quies, animíque veſper
Longi repenſus merce negotii.
Cùm dulcis inter clauſtra Modeſtiæ
Sceptrúmque & immenſis reclinat
Regnum humeris, oneríque parcit,
Oblivioſus diſſipat Heſperus
Regum labores. Damna fugacium

Plerumque curarum reponunt
Pervigiles ſine nocte ſomni.
Aulæ nitorem cùm benè neſciæ
Texêre noctes, nobilium ſimul
Pompam catervarum retexit
Clara dies, redière Curæ.

ODE XIX.

AD MILITARES EUROPÆ ORDINES.

De Provinciis Græciæ recuperandis.

Si quem cruentæ vultus Adoreæ,
Si fuſus auro miles, & inclyti
Urunt in argento triumphi,
Artifici ſimulante dextrâ,
Sculptæque laudes, & titulis ſuper
Afflata ſignis vita Corinthiis,
Cultúſque, moreſque, & perennis
Pæne loquax ſua Fama ſaxo:
Hic ſi locari poſtgenitis ſacer,
Et per nepotum lucidus atria
Quærit videri; deſtinatam
Funeribus meditetur aram,

Vultúmque vultu fingat Achillei,
Dextramque dextræ commodet Hectoris,
Dignus Timantheâ notari
Arte, Syracosióque cælo:
Letíquè curtâ merce perennius
Lucretur ævum; quos sibi demserit
Caris redonaturus annos
Conjugibus, puerisque caris.
Hic si timendus gestit aheneis
Horrere squammis, quem litui sonus,
Sævíque conjurata Martis
Signa vocant, clypeo subire,
Sparsumque crinem versicoloribus
Mutare cristis, & rapidum vehi,
Dum per rejectantes lacertos
Ambiguæ fluitent pharetræ:
Illum palustri consita fraxino
Poscit Methone, poscit Acarniæ
Lacus, Tanagreique saltus,
Aut graciles Marathonis orni;
Gnossósque telis, & resonum gravi
Stymphalon arcu. Non chalybum rudis
Lemnos, nec inconsulta ferri
Phocis erit, nec inermis Œa.
Si rursus idem bella fidelibus
Committat Euris, æquoris impiger,

Velóque & obluctante remo
Ortygiis equitabit undis.
Illi Cytori pinus, & hiſpidæ
Cupreſſus Idæ brachia frondium
In tranſtra, & hærentem carinam
Contrahet. Æriſonamque puppim
Non imperito remige muniet
Eubœa. Remos Theſpia ſuggeret,
Auſámque deſpectare nubes
Veliferam dabit Oſſa pinum:
Aut qui comatas educat ilices
Caycus, aut qui limpidus aſſitas
Mæander intercurrit alnos,
Aut dubii vagus error Hebri.
Nec ſi ſuperbus poſcat eques vehi,
Pugnæ ſcientes Iſmara denegent
Pullos, relicturáſque retro
Aut Noton aut Aquilona plantas.
Si bellicoſos proruat accolas
Servilis Hæmi, ſparſa ſequi celer
Vexilla, palantémque Lunam
Æmoniis agitare campis:
Illum & coloſſis conſpicuum dabit
Venalis omni funere Gloria, &
Doctis renaſcentem metallis
Orchomenos, vel amica vivum

Non pejeranti marmore Neritos
Ementietur, nec Capitolia
Mutum, Palatinæve moles
Stare ſinent ſine laude civem.

ODE XX.

AD AULUM LÆVINIUM.

Viſnovii Poloni Equitis virtus, cujus pro patriâ interemti Cor, per ſummam barbariem, inter ſe partiti Turcæ & depaſti ſunt.

EHEU! quo citharæ ſciens,
Et Bacchi calidis fervida jurgiis,
LÆVINI, ruit indoles,
Imbellem ſtrepitum & docta procacibus
Saltum fingere claſſicis,
Auditóque choros cogere tympano,
Et menſam clypeo ſuper,
Et plenum galeis ducere Liberum!
Non hoc pectore Thracios
Inter Sarmatici fulmina prælii
Fudit VISNOVIUS globos,
Et Thracum volucres contudit impetus.

Ille, & ſanguineis ſuper
Fumantûm cumulis hæſit Iazygum, &
Alti navita ſanguinis
Portum non ſoliti nominis attigit.
Illum Thraces Achaicis
Rimati gladiis, pectoris invia
Dimovêre repagula:
Et cor, & tepidâ morte fluens jecur
Deveſci, & pia carpere
Auſi ſacrilegis viſcera morſibus.
At non egregiam quoque
Libarunt animam, nec Mareoticas
Pavit Fama libidines,
Aut ſecura Getæ dentis adorea.
Eheu! ſtringite, poſteri,
Ferrum belligerâ ſtringite dexterâ.
Heu primam gladii ſitim
Pubes Odryſiis imbue cædibus,
Confoſſiſque reciprocum
Rursùm pectoribus reddite ſanguinem,
Dudum in corpore Biſtonum, &
Venis immeritum fervere barbaris.

ODE XXI.

AD PRINCIPEM QUEMDAM AD THERMAS PROFICISCENTEM.

Jucundam & honeſtam vitam fructuoſæ & anxiæ eſſe præponendam.

REGIAS veto manus
Tagi ſerenis imminere rivis.
Utili placet luto,
Fucumque nobis fluctuantis auri
Flavus allinit liquor :
Ex quo ſuperbi dives amnis Hermi
Sordidum lavit Midam,
Rudique limum duxit e Tyranno.
Ite, mobili vitro
Albive Cydni, lucidive Xanthi,
Ite, Principum manus,
Auri coruſcas ſubmovete labes.
Rivus integer vitî,
Suæque purus conſciúſque lucis,
Præterit fideliùs
Regumque ſomnos, Cæſarumque palmas.
Dulce purpuræ decus :

Tuam micantis innocens metalli
Amnis irrigat manum :
Midamque, Princeps, Tantalumque rides.
Vitreus tibi latex,
Lymphâ ſequaces evocante lymphas,
Lubricâ placet fugâ,
Quâ fervet Arnus, garrulúmque pratis
Unda promovet pedem,
Ripáſque pingit, candidique fontis
Uda volvitur dies.
Hic thymbra poſcit, hic amœniores
Humor educat roſas,
Et cana nardus, filiíque Veris
Hinc & hinc bibunt croci,
Vivúmque potant fluminis pudorem,
Hic comata lilia
Paſſiſque Majus ambulat capillis.

ODE XXII.

ODE XXII.

AD CÆSAREM PAUSILIPIUM.

Ne nimiùm adoleſcentiæ fidat.

NE te, PAUSILIPI, fallat inanibus
Ætas deliciis, quæ ſimul impigris
Incertum rapuit curriculum rotis,
Effreno citiùs labitur Africo.
Mendax forma bonum deficientibus
Annis præcipitat, vitrea concuti,
Dilabi facilis, cerea diffluere
Hornæ more roſæ, quam modò roſcidam
Cùm fovit tepidis mane Favoniis,
Diſſolvit pluviis veſper Eteſiis.
Nunquam quod rapido pollice texuit,
Audet compoſitum Parca retexere;
Nec reddit refluo ſecula turbine.
Felix ille, cui non breve temporis
Momentum placuit; qui juga mobilis
Ævi depoſuit, qui ſibi lucidam
Jam nunc ſolicito lumine patriam, &
Arcem nobilium deſtinat ignium.

ODE XXIII.

AD JULIUM ARIMINUM.

Solis animi bonis nos belluis præſtare.

NON Hydaſpeis, ARIMINE, gemmis
Non domus flavâ laqueata cedro,
Aurei torrens neque te beatum
Fecerit Hermi.
Mitte ſectari, quis amœna præter
Prata, non parco fluat amnis auro.
Sit ſatis Virtus animoſa ſedes
Viſere Divûm.
Alter effultos adamante muros
Tollat, aut cæſas Sipylo columnas,
Foſſor, inſpectâ Styge, quas revulſo
Subruat Orco.
Ditior ſilvis habitat Sabæis
Ales Eois renovata buſtis:
Ditior gemmis rutilo vagatur
Piſcis Hydaſpe.
Alter Eois variam lapillis
Subliget zonâ retinente pallam:
Alter inſignes Tyrio lacertos

Vinciat ostro.
Gratiùs leves variavit alas
Sparsa nativis Philomela guttis.
Pulchrius Thressæ maculosa pingunt
Pectora lynces.
Tonsa nos vestit pecus, & luporum
Terga mentimur: neque flava vestem
Dedecet vulpes, & abacta cæso
Castore pellis.
Una mortales numero ferarum
Eximit Virtus, volucrésque notas
Siderum sedes animus solutis
Visere pennis.

ODE XXIV.

AD JOANNEM RUDOMINAM,

In funere Georgii Rudominæ fratris.

QUALIS trisulci fulminis impetus,
Quem Dedalæis feta vaporibus,
Pinguemve pabulata terram
Per medias rapit ira nubes,
Fastidioso cùm semel excidit
Immurmurantûm carcere nubium,

Per regna ventorum, per auras,
Et dubias Aquilone ſilvas,
Per arva latè, per juga concito
Graſſatur igni: jam capitis minor
Aut Hæmus, aut percuſſa Calpe
Non humiles poſuêre faſtus:
Interque diras Dux equitat faces
Communis omnes per populos Timor;
Et ponè ſtrages, & ſupino
Deproperata ruunt tumultu
E nube Fata, non ſine montium
Clamore, longus quem glomerat fragor
Volentis audiri ruinæ,
Et volucrûm furiæ Notorum.

Talis ſuperbis irruit hoſtibus,
Mortis decoro pulvere ſordidus;
Et per Muſurmannos honeſtam
Explicuit RUDOMINA pugnam.
Illum futuræ laudis & inclytæ
Mercede Famæ Gloria, mentium
Regina, nundinata morti,
Per medios rapuit Gelonos.
Quam ponè Virtus, & Decus, & comes
Injurioſæ Religio necis,
Per tela, per formidoloſos
Quadrupedantûm, onagrorum hiatus

Exercitati militis, obvio
Venale fato prostituit caput :
Sed visus haud venire parvo
Magnanimus RUDOMINA leto.
Nam dum duelli lætior, hostica
Opprobriorum murmura vindice
Excusat ense, barbararum im-
mortuus aggeribus cohortûm,
Præsecta tandem colla volubili
Lapsu reclinat. Sed famulâ prope
Decusque præsignisque Virtus
Semi animem subière dextrâ.
Mox expeditis corpore Manibus,
Deprædiatrix Gloria siderum
Occurrit, & fulvo reclinem
Ire jubet super astra curru.
At Fama latè tergemino tubæ
Longæva cornu secula personat.
Io triumphe ! vivit Astris
Ille meus RUDOMINA, vivit.

ODE XXV.

AD JOANNEM RUDOMINAM.

In funus Joannis Rudominæ patris.

QUEMCUMQUE mendax Fama Quiritium,
Et dedicatis denſa clientibus
Corona, juratíſque ſtipat
Imperii comitatus armis,
Quamvis Lacænâ picta ſuperbiat
Sub veſte tellus, & famulantium
Juxta lacertoſæ cohortes
Et clypeis radient & haſtis;
Nec pervicacis ludibrium Deæ,
Nec concolores conſilio Dolos
Vitabit, aut circumſonantes
Nobilium fugiet tumultus.
Nec concitato pectoris impetu
Nitente mentis remigio, ſoli
Ignavus heres, innatantes
Cæruleum per inane campos
Pervadet unquam: quippe volubili
Negotiorum pulvere ſordida,
Gliſcente curarum tumultu,

Mens humiles remoratur alas :
At quem ſupernis ſedibus intulit
Mors , & profanis præcipitem procul
Furata terris. Quò ſolutus
Præpetibus RUDOMINA pennis
Exerrat ! ohe ! Quò per inhoſpitas
Afflata leni pectora flamine
Nubes , inacceſſóſque tractus
Et ſuperas agit inter arces !
Non uſitatis ille volatibus
Prævectus udas terrigenûm domos ,
Cœtúſque vulgares , beatæ
Non humilis venit hoſpes aulæ.
Illum miniſtrâ Religio manu ,
Et delicato pectoris eſſedo
Evexit inconcuſſa Virtus ,
Et ſuperis dedit ire campis.
Exſtructa quondam celſa faventibus
Delubra Divis Munificentia
Penſavit auratis Deorum
Hoſpitiis , famulóque cælo.
Hic vel coruſco ſe propè ſiderum
Curru locabit , vel propior Deo
E nube reclinis curuli
Sub pedibus ſua fata cernet :
Regúmve torvos ſubter acinaces ,

Et regiarum ſidera frontium,
Et tot Tyrannorum videbit
Suppoſitos radiare faſces.
Et hæc ſtupebit, quæ propiùs micant,
Obſcura craſſo ſerpere nubilo,
Latéque caſuras per urbes
Ora ſagax oculóſque ducet.

ODE XXVI.

In funere Erneſti Veiheri Palatini Culmenſis filii, vitâ immaturé functi.

PORRECTUS imo nec ſcopulus vado,
Cautéſque pronis amnibus imperat
Moras, neque undantem morantur
Fluminibus cava ſaxa lapſum.
Nec irretento prætereuntia
Tempus retardat ſecula cardine:
Nuſquam fatigatos Orîon
Solvit equos properante curru.
Annos & Horas præpetibus rapit
Latona bigis. Irrevocabilis
Decurrit, effetamque prona
Accelerat cariem Juventus.

Apollinari nuper in agmine,
Florentis ævi limine vidimus
Stantem VEIHERUM, lacrymoſo
Præcipitem cecidiſſe fato.
Mox ut caducis artubus ingruit,
Mors, æſtuoſis torrida febribus;
Ferocientes devoluta
Stamina diripuêre Parcæ.
Candente byſſo penſa fluentia
Rupêre nodos: occidis, occidis,
ERNESTE, ceu quondam procellis
Exanimes cecidêre nardi.
Ceu dum per hortos cæruleâ manu
Deſævit udus Jupiter, imbribus
Sterni reluctantes Acanthi
Laſſa ſolo poſuêre colla.
Quid, Mors, ſuperbo pectora turbine
Inſana victrix ſurrigis, inſerens
Terris triumphales cupreſſos,
Et mutilam ſine fronde taxum?
Mentis pudicæ candor, & indoles
Firmata fauſtis ſub penetralibus,
Cultúſque divinæ parentis,
Fixa locant monumenta terris.
Vidit benignis moribus aureum
Felix Lyceum: vidit imaginem

Virtutis ERNESTUM paternæ,
Et ſimilem proavis nepotem.
Sævi tropæum funeris ardua
Virtus profundo præcipitat ſolo.
Sublime Veiherana Virtus
Sidereo caput æquat orbi.
Illam ſecundis Gratia brachiis,
Altúſque curru Rumor eburneo
Ad aſtra ſuſtollit videndam
Attonitæ volucrem juventæ.

ODE XXVII.

IN PRIMI LAPIDIS JACTU *cùm* JOANNES CAROLUS CHODKERICIUS *contra Oſmanum Turcarum Imperatorem ſigna moturus*, *Templum* VIRGINI MATRI *Croſenſis Societatis* JESU *Collegii exſtrueret.*

DIVUM locatus conſilio Lapis,
Et dedicati liminis arbiter,
Quàm ritè de cælo migrantûm
Hoſpitio Superûm coruſcat!
Non tot fremebat litus Olympiis

Olim catervis, Graia Corinthio
Dum luſtra certatim Tonanti
Inſtabilis celebraret Iſthmos.
Te quippe Divûm turba domeſticum
Marmor ſuperni civibus ætheris,
Magnæque majeſtas Parentis
Perpetuis habitabit annis.
I, perge felix; & latebras cavæ
Telluris intra: quà tibi tutior
Templi ſuperventura moles
Fortibus inſideat columnis.
Hic nempe quiſquis ſacrificas manus
Inaugurato tinxerit unguine,
Cælúmque, ſolemnéſque ſacris
Muneribus cumulabit aras,
Et fronte plenum lætitiæ diem,
Intaminatis pulcher honoribus
Oſtendet aris, & ſerena
Per ſolidum feret ora vulgus.
Plebiſque denſo celſus in agmine
Divina cælo tendet adorea,
Quæ Terra, quæ ſupplex adorat
Compoſitis Pelagus procellis.
Nec verò ſurdis ſideribus preces
Conchyliato murice fulgidi
Myſtæ feretis, dum faventi

Pro CAROLO Carolique caſtris,
Optata Divis vota litabitis.
In ore veſtro ſolicitus ſuas
Spes ille librat; & Tonanti,
Et Patriæ ſua ſacrat arma.
Effrena veſtrâ detumeant prece
Formidoloſæ bella Propontidos,
Et lævus Iſter, & Gelonus
Vipereo metuendus ictu.
Illuc citato Martis in eſſedo
Toto vehatur CAROLUS impetu,
Et concatenatos ſuperbis
Maſſagetas trahat in triumphis.
Juxta faventûm Cura Quiritium,
Denſiſque Laudes agminibus: Ducem,
Et Plauſus, & depurpuratis
Gloria concomitetur armis.

ODE XXVIII.

AD ABRAHAMUM BZOVIUM.

De ſacrâ Annalium hiſtoriâ Eugenii IV.

Qualem e nivoſis Eridanum jugis
Primo cadentem leniter agmine
Feſtæ Napæarum catervæ
Trajiciunt, hilaríque circùm
Plaudunt natatu: mox ubi prodigus,
Et temperati marginis immemor
Prorupit, & præterfluentis
Regna procul populóſque luſit
Errore lymphæ; degeneres ſimul
Ripáque & immenſi hoſpitio alvei
Dignatus amnes, atque aquoſum
Immodico bibit ore cælum,
Silviſque & arvis lætiùs imperans
Ripam evagantis ſeditionibus
Metatur undæ, jam natari
Difficilis, nimiúſque campi,
Venti paventem non bene ſuſtinet
Dorſo phaſelum: lætior arduas
Subire bellantûm carinas,

Et galeis clypeiſque longè
Clarus videri, donec Iapygas
Amnes avari fluctibus Adriæ
Summiſit, & majore ponto
Velivolum dedit ire Martem:
Sic te fluentem leniter aureæ
Torrente linguæ, prima per Italas
Clamata defatigat urbes
EUGENII pia cura Patris.
Qui bella Regum, & illacrymabiles
Rerum tumultus flectere providus,
Mundi laborantis ruinas
Extulerat ſubeunte collo.
Sacrique Veri ſoliciti Patres
Quos infidelis litora Boſpori,
Rubrive ſubmisêre ponti
Regna, Paratoniive Nili,
Lectum remotis conſilium plagis
Rerum potentem viſere Tuſciam, &
Leges peregrinóſque ritus
Dardaniis ſociare ſacris.
Hâc tu profanis caſſa furoribus,
Doctiſque narras prælia vocibus
Pugnata, clamatúmque Martem,
Quà vitrei ruit amnis Arni.
Nec otioſæ more licentiæ

Exaggerato defluis alveo :
  Sed plana per rerum profundo
    Ore ruis, mediúsque ripæ.
Mox & citato plenior impetu,
Linguæ sonoro flumine devehis
  Classémque, & evagata longè
    Ambracio pia bella Ponto.
Quò nos avorum bella trahunt, retro
Seri nepotes ibimus ? Ibimus
  Pulchros redordiri labores,
    Et veteres reparare palmas ?
Solúsne palmas, solus Achaica
Obliviosi nocte silentii
  Abducit Abramus tropæa,
    Et veteres revocat triumphos ?

ODE XXIX.

AD AMICOS BELGAS.

Est & remotos non humilis furor
Lustrare Belgas. Ducite, Gratiæ,
  E valle Permessi vagantem
    Pegason; alipedémque sacris

Frenate ſertis. Ut micat auribus !
Vocémque longè vatis amabili
Agnoſcit hinnitu ! Ut Dearum
Frena ferox, hilarique bullam
Collo popoſcit ! Non ego degener
Ignava curſu rumpere nubila,
Terráſque deſpectare, & omni
Vincere Bellerophonta cælo.
Jam jamque retro Carpaton, & procul
Frontem nivalis reſpicio Craci,
Turreſque Carcînæ, & vetuſti
Tranſilio juga Carroduni,
Canámque Peucen. Jam Calais ſupra
Zethique pennas & Boreæ patris,
(Quamvis Erechthæam maritis
Tolleret Oritheian alis)
Albimque, Rhenumque, & liquidum nihil
Tangente Moſam prævehor ungulâ ;
Jam jam coruſcas Andoverpæ
Cerno domos, dominúmque Scaldim.
At tu, meorum prime ſodalium
BOLLANDE, ſalve ! Non tibi frigido
Infuſus amplexu, verenda
Colla tero. Juvat uſque ſacro
Hærere vultu ; ſidereum juvat
Multóque fetum numine cernere

Pectus, redundantémque pleno
Ore Deum. Rapit inde Musis
Dilecta cervix, & bene pendulo
Attrita multùm pectora barbito
Sublimis HABBEQUI. O Deorum
Digne dapes Superúmque cantu
Condire nectar, numinis in tui
Sinu reclinem Sarbivium sine
Duxisse paullatim beatos
Carminis eloquiique fontes.
Quis ille vates comminùs obviis
Occurrit ulnis? Pectora candidi
Nosco TOLENARI: flagrantes
Nosco genas, animámque semper
A Dis recentem. Da, Pater, aurea
Arcana magni Numinis hospitem
Audire: da grandes bibisse
Aure sonos, animique totum
Libare florem. Quis placidas faces
HORTENSIANI nescius ingenî?
Aut quis DIERIXI benignis
Longè oculis animam eminentem
Suique largam? Quo satis HOSCHIUM,
Quo MORTIERI, quo pia WALLII &
LIBENTIS amplexu coronem
Pectora? quo mihi dulcis HESI?

Heu ! digna prisco nomina seculo ,
Magnásque in ipsis conscia vultibus
Portare mentes ! quæ sereno
Dulce micans sedet ore virtus !
Quæ fixa vivæ gratia purpuræ !
Qui candor alti proditor ingenî !
Salvâque majestate blandum
Alloquium , placidique mores !
Fertur refuso Deucalion mari ,
Dum mersa totis secula promeret
Terris , renascentémque jactos
In lapides animaret orbem ,
Mosæque Scaldisque ad vada nescius
Informis auri sorte datam retrò
Jecisse glebam : quâ repente
Aurea prosiliêre secla , &
Tersêre gratis nubila vultibus
Irásque. Puræ frontis idoneo
Risu remulsêre : & fluentes
Sponte suâ pretiosiore
Mores metallo , per Rhodanum , per &
Fudêre Rhenum. Protinus & solum
Vertêre Fraudes ; & remotam
Invidiæ petiêre Thulen.
Hinc ille Belgis oris & eloquî ,
Cognatus auro , fulgor in omnia

Se ſponte mittens : ah ! maligno
Nî nova progenies rigeret
Contacta ferro , nec toties ſuos
In ſæva Reges cœpta reſorbeat
Civilis æſtus. Quò perennis ,
Quò miſeros rapit unda belli ?
Efferte vires , arma domeſtico
Efferte nido , magnanimum genus ,
Belgæ Leones ; terra tantas
Quæ genuit , male paſcit iras.
Per veſtra fruſtra viſcera quæritis
Finem laborum : bella diu ſtrepunt ,
Quæ tertio non rupit hoſte
Barbarici tonitru Gradivi.
Avita reſtat buſta recentibus
Cingi tropæis : reſtat Achaicum ,
Reſtat coronari tricenâ
Carpathium Ioniumque claſſe.
Heu ! quàm patenti naufragum in æquore
Noſtri periret dedecus otii !
Quantumque de noſtra videres ,
Phœbe , cadens orienſque famâ !
Jam tunc Athenis priſca reponeres
Panætianæ regna ſcientiæ ,
BONÆque deſacrata MENTI &
Templa tuis , PUTEANE, Muſis.

Felix & alti, Socrate non minor,
Veri magiſter! Quæ tibi porticus
Ferventis undaret juventæ
Agmine? Quæ populis theatra?
Qui te tonantem bella Demoſthenem
Heroës alto pectore ducerent?
Aut quæ Melitæo Sophocles
Pulpita ſuccuteres cothurno?
Tunc me per omnes duceret Ædonas,
Dacoſque, Thracaſque, & Lelegas pium
Vocis BOELMANNÆ tonitru, &
Magniloqui grave fulmen oris.
Quò Spes inani me rapit aëre,
Et vector ales? Quicquid id eſt, tamen
Me vate, mox iras peroſis
Secla fluent meliora Belgis.

ODE XXX.

AD QUINTUM ARISTIUM.

Hortatur ad gloriam bellicam.

Sic est, Aristi : novimus ardua
Sperare tantùm. Quis juvenum priùs
Magnum repentino lacessat
Carpathium Ioniumque bello ?
Immensa magnæ tempora Gloriæ,
Angusta vel spe vel facimus metu :
Votisque prensamus futura,
Non manibus. Sed euntis ævi
Occulta postquam nos rapuit fuga,
Bellamus omni consilio senes
Nullìus exempli, & perennem
Desidiæ trahimus catenam
Per posterorum secula. Succute,
Ignava bello succute secula,
Quicumque plus a Dìs honesti
Nominis ingeniíque ducis.

ODE XXXI.

AD BALTHASAREM MORETUM

Panegyris lyrica.

MUSAS amantis gloria BELGII,
Et LIPSIANÆ ſidus adoreæ,
MORETE, non tibi pudendo
Ad citharam veniente ſaxo
Grandem virenti Scaldis in aggere
Pono columnam; quam neque turbidus
Auſter, neque emotus refuſo
Subruat Oceanus profundo.
Sed quam recentes cum violis roſæ,
Omniſque circùm copia narium,
Latè coronent, aut perennis
Pampinus ambitioſiore
Irrepat herbâ; quàm procul ardua
Pronis adorent ſaxa Cerauniis,
Septemque qui fulcit Triones
Carpatus, & Rhodope nivalis
Columna cæli. Jam mihi nubibus
Digreſſa moles æthera ſuccutit;
Curruſque ſtellarum & tonantes

Siſtit equos, ſolitóque major
Intrat trecentis aſtra decempedis :
Unde & Latinis celſior Alpibus,
Canamque Pyrenen, & Afræ
Deſpicias juga celſa Lunæ.
Quæ prima ? vel quæ teſtibus ultima
Incîdo ſaxis ? Nominis inclyti
Calîgat in portu, & tuarum
Oceanum pavet ala laudum.
Inuſitatis ſumma nitent bonis :
Parumque lucet Gloria, quæ ſimul
Illuſtrat inſignes & imos,
Et proprio magis igne pulchra eſt.
Ignota Thuſcis nomina Cæſarum
Squallent ſepulcris : quas tulit extimus
Splendor, verecundis ſepultæ
Noctibus occubuêre laudes.
Et ſæpè Famam Livor ab aureis
Detrivit aris. Non Acherontius
Offundet ingratas, MORETE,
Invidiæ tibi veſper umbras.
Sed ipſe Livor nominis in tui
Occumbet ortu. Tu dominus tui
Diveſque, non debes caducæ
Ludibrium opprobriumque Divæ ;
Ex quo monentis munere LIPSII

Multo ſonantem Socrate porticum
Tiro celebraſti ; perennem
Doctus emi bene poſſe laudem
Impendioſæ merce ſcientiæ.
Et ipſe ſacro plurimus otio
Palles, & externis amicus
Ingeniis breve per nepotes
Extendis ævum. Tu tacitam libris
Demis ſenectam : ſecula Gratiæ,
Muſæque & impubes Apollo, &
Mercurius tibi debet annos,
Poſtquam diſerti flumina ſeculi
PLANTINIANÆ margine copiæ
Latè refudiſti. Sacrorum
Cuncta ſedet tibi turba vatum :
Omniſque chartæ virginis æquore
Arundo ſudat. Uranies tibi
Nocturna certatim laborant
Otia, pervigileſque Lunæ.
Nam ſi quid udâ fluxit arundine,
Torrentis ævi corripit impetus,
Si non recudentis metalli
Duxit onus, celereſque plumbo
Tardavit alas : dum gracilis liber,
In certa ductis cornua paginis,
Increvit, argutumque chartæ

Sub

Sub gravibus gemuêre prælis
Multo ſonandis carmine legibus,
Ni me Camœnæ Pindaricas vetent
Tranſire Gades, & vagantem
Herculeæ moneant columnæ
Cœptam canoro non ſine carmine
Finire molem. Sunt alii tibi
Calles, neque unum concitatis
Gloria currit iter quadrigis.
Namque & beati nobilis ingenî
Claudis capaci ſecula pectore,
Hereſque Veri : ſeu quod olim
Socratici monuêre cœtus,
Sed quod trienni nunc geminat potens
Stagira circo : plurimus eloquî
Pennæque felix : nec latêre
Aut humili placuiſſe vulgo,
Sed civis omni nobilium bonus
Noſci ſenatu. Te Latii Pater,
Qui nunc & Europes recline
Portat onus dominæque Romæ,
Doctis clientum cœtibus inſerit
URBANUS. Io ! tu placitum, pedi
Jam ſtantis inſcribo columnæ,
PRINCIPIBUS POPULISQUE SIDUS,

ODE XXXII.

AD AMICOS.

Se ad ſacra ſtudia animum appellere.

VIXI canoris nuper idoneus
Vates Camœnis : jam citharæ vetor
  Sermone defunctumque longo
    Barbiton ingeminare cantu.
Jam feriatâ fiſtula cum lyrâ
Dependet unco : rumpite tinnula
  Vocalis argenti, ſodales,
    Fila ſupervacuoſque nervos.
O quæ coruſcantûm atria ſiderum
Servas, & aurei lêve perambulas
  Mundi pavimentum, moleſtæ
    Pelle, Themi, ſtudium Minervæ.

MATTHIÆ CASIMIRI *SARBIEVII* LYRICORUM LIBER QUARTUS.

ODE I.

AD EQUITES POLONOS.

Cùm montem Carpatum redux ex Italiâ invi∫eret.

ÆTERNA magnis carmina Carpati
In∫cribo ∫axis. Di∫cite po∫teri,
Ca∫ti∫que dicendum puellis
Et pueris geminate cantum.
Fru∫tra, Poloni, cingimus oppida
Muris, & arces addimus arcibus;

Delubra si squalent, & altis
Cælituum viret herba tectis,
Frustra caduci fulminis artifex
Moles ab alta turre remugiit,
Si mœsta respondêre cantu
Templa negant, Superûmque pridem
Sacro stupescunt æra silentio.
Quòd si nec idem sit Superis honos
Templis in îsdem, nec sub unâ
Lege superstitiosioris
Per ora vulgi Religio fremat:
Cives iisdem non bene claudimur
Portis, & infelix eumdem
Instruimur acies in hostem.
A plebe Numen separibus malè
Placatur aris. Scimus ut impias
Vastata Grajorum per urbes
Sacra suis periêre rixis.
Fumant propinquæ templa Bohemiæ;
Concussa regni viscera Pannones
Flevêre collatis in unam
Viribus incubuisse stragem.
Hinc inde lævos despice Carpato,
Polone, campos, quos pecorum ferax
Dravusque Savusque, & bicornis
Frugifero secat Ister amni.

Quanto careret corpore Thracius
Regni tyrannus ! ſi bene mutuas
Mentes, & obligata Divis
Barbarus extimuiſſet arma.
Atqui timendæ Pannò potentiæ
Vallârat altis oppida mœnibus :
Pontemque dedignatus, omni
Danubius famularis unda
Cingebat urbes. Sed quid inutili
Poſſent ſceleſtæ præſidio manus ?
Quas ira non læti Tonantis
Riſerit, indigetéſque Divi.
Jam nunc Polonis Fata Quiritibus
Edico vates : Dum tibi conſona
Votiſque, cantúque, & Sabæo
Ture calent, precibuſque templa,
Omnis recurvo Lechia poplite
Dum, Virgo, primâ, dum mediâ die,
Dum te ſalutamus ſupremâ,
Et dubio tibi lucis ortu
Septena coràm flamma Decembribus
Collucet aris ; dum tibi patrium
Pæana dicit, ſuppliceſque
Accumulat pia turba ceras :
Noſter nivoſo Viſtula Carpato,
Noſterque ab ipſo fonte Boryſthenes,

Labentur in Pontum, nec Auſtrum
Aut Gothicam metuemus Arcton.
Errórne mentes ambiguas rapit,
An clamor aures? vox gravior cavâ
Reſpondit e nube, & ſerenùm
Non dubii micuêre Divi.

ODE II.

AD STANISLAUM LUBIENSKI EPISCOPUM PLOCENSEM REGNI POLONIÆ SENATOREM.

Canit Muſis amicum & patriæ amantem.

SUNT & novarum non vacuæ mihi
Laudum pharetræ. Prome reconditum
O Muſa, telum. Quem ſonoro
Pieridum jaculemur arcu?
Sit meta Præſul, cui modò Plocia
Centum Poloni margine Viſtulæ
Eduxit armenta, & ſmarâgdis
Grande pedum, Tyrióque vittas
Inſcribit oſtro. Se pretioſiùs
Plerumque doctæ Palladis artibus

Indulget, & Musis amicam
Gaudet Honor redimire frontem.
Pulchro ligari fœdere gestiunt
Libris tiaræ. Romuleas super
Aras Honori, & dedicatis
Tura ferunt eadem Camenis
Arsisse quondam: sed vigil ambitus,
Si possit, ipsas Cælituum solo
Permiscet aras, atque ab alto
Astra rapit Superosque cælo.
Vester, Camœnæ, vester ad inclytas
Stat Præsul aras. Vos adamantinam
Sparsistis electro Tiaram,
Quà vitreo pretiosus amni
Pingit feracem Narvia Mœsiam:
Vos & bicorni Palladium caput
Pressistis auro, & gratulatâ
Carmina personuistis undâ.
Vos pectus altum consiliis, simul
Abstersit atræ nubila patriæ,
Mulcetis, & fastidioso
Excipitis reducem Senatu.
Quondam & perenni vivere nobilem
Donastis ævo, cùm tulit aureos
Ad astra mores, atque avaro
Egregii monitus PSTROKONI

Invidit Orco, candidus eloquî,
Veríque dives: vos, miserabili
Bellis inhorrescente Regno,
Consiliis facilíque rerum
Firmastis usu; ne popularibus
Fatiscat undis, neu malè pendulis
Dextramque cervicemque rebus
Subtrahat. Ille meis legetur
Pars magna chartis; seu tenui lyrâ
Dicam Geloni fœderis otia,
Majore seu plectro Lechæi
Arma virumque canam Gradivi.

ODE III.

AD CÆSAREM PAUSILIPIUM.

Regnum sapientis.

LATE minaces horruimus Lechi
Regnare Thracas. Latiùs imperat,
Qui solus, exemtusque vulgo,
Certa sui tenet arma voti.
Imbelle pectus parce fidelibus
Munire parmis. Neu latus aspero

Lorica cinctu, neu decôrum
Arcus amet pharetræque collum.
An Cimber, an te lectus ab ultimis
Pictus Britannis ambiat, an Geta,
Nil allabores: ipſe miles,
Ipſe tibi pugil, ipſe Ductor.
Exile regnum, PAUSILIPI, ſumus:
Sed ſe obſequentem qui ſibi ſubdidit,
Hic grande fecit, ſi ſuaſmet
Ipſe roget peragatque leges.
Armata Regem non faciet cohors,
Non tincta vulgi purpura ſanguine,
Aut nobili ſtellatus auro
Frontis apex, teretíque gemmâ.
Rex eſt, profanos qui domuit metus;
Qui cùm ſtat unus, caſtra ſibi facit;
Caſumque Fortunamque pulchro
Provocat aſſiduus duello.
Non ille vultum fingit ad improbi
Decreta vulgi: non popularia
Theatra, non illum tropæa,
Non volucri movet aura plauſu.
Beatus, a quo non humilem gravis
Fortuna vocem, non tumidam levis
Expreſſit unquam, curioſis
Dum tacitus premit ora fatis.

Ad prima ſi quis vulnera non gemit,
Solo peregit bella ſilentio :
Celare qui novit ſiniſtros,
Ille poteſt benè ferre caſus.
Ille, & caducis ſe licet undique
Suſpendat auris Pontus, & in caput
Unius & flammas, & undam, &
Vertat agens maria omnia Auſter,
Rerum ruinas, mentis ab arduâ
Sublimis aulâ, non ſine gaudio
Spectabit : & latè ruenti
Subjiciens ſua colla cælo,
Mundum decoro vulnere fulciet :
Interque cæli fragmina, lugubre
Telluris inſiſtet ſepulcrum, ac
Incolumis morientis ævi
Heres, ab alto proſpiciet magis
Hæc magna quàm ſint quæ pedibus premit,
Quàm quæ relinquet ; jam tum Olympi
Non dubius moriturus hoſpes.
Quò cùm volentem fata reduxerint,
Nil intereſt, an morbus, an hoſticus
Impellat enſis, quò ſupremum
Urget iter, ſemel advehemur
Quam navigamus ſemper in inſulam :
Seu lata magnis ſtravimus æquora

Reges carinis : seu Quirites ,
Exiguâ vehimur phaſelo.
Illo beatum margine me meus
Exponat aſſer. Cur ego ſiſtere
Æterno reformidem quietus
Litore , ſi peritura linquam ?

ODE IV.

Celebris Polonorum *de Oſmano Turcarum Imperatore victoria, prælio ad Chocimum Dacico ,* anno Domini M. DC. XXI. VI. *Non. Septemb. commiſſo parta.*

Galeſi agricolæ Dacici cantus inducitur.

Dives Galeſus , fertilis accola
Galeſus Iſtri , dum ſua Dacicis
Fatigat in campis aratra ,
Et galeas clypeoſque paſſim , ac
Magnorum acervos eruit oſſium ;
Vergente ſerum ſole ſub Heſperum ,
Feſſus reſediſſe , & ſolutos
Non ſolito tenuiſſe cantu

Fertur juvencos. CARPITE, dum licet,
Dum tuta vobis otia, carpite,
Oblita jam vobis vireta
Emeriti, mea cura, tauri;
Victor Polonus dum positâ super
Resplrat hastâ, sic etiam vigil
Sævusque. Pro! quantis, Polone,
Moldavici tegis arva campi
Thracum ruinis! quas ego Bistonum
Hic cerno strages? quanta per avios
Disjecta latè scuta colles?
Quæ Geticis vacua arma truncis?
Hàc acer ibat Sarmata, (Thracibus
Captivus olim nam memini puer.)
Hic ære squalentes & auro
Concanus explicuit catervas.
Heu quanta vidi prælia! cum Dacis
Consertus hastis campus, & horridi
Collata tempestas Gradivi,
Ambiguis fluitaret armis.
Suspensa paulùm substitit alitis
Procella ferri; donec ahenea
Hinc inde nubes sulphurato
Plurima detonuisset igni.
Tum verò signis signa, viris viri,
Dextræque dextris, & pedibus pedes,

Et tela reſpondêre telis,
Et clypeis clypei rotundi.
Non tanta campos grandine verberat
Nivalis Arctos : non fragor Alpium
Tantus, renitentes ab imo
Cùm violens agit Auſter ornos,
Hinc quantus atque hinc impetus æreo
Defuſus imbri. Miſcet opus frequens
Furorque, Virtuſque, & perenni
Immoritur brevis ira Famæ.
Diu ſupremam nutat in aleam
Fortuna belli. Stat numeroſior
Hinc Beſſus, hinc contra Polonus
Exiguis metuendus alis.
Sed quid Cydones, aut pavidi Dahæ,
Molleſque campo cedere Concani ?
Quid Seres, averſóque pugnax
Parthus equo, Cilicumque turmæ
Contra ſequacis pectora Sarmatæ
Poſſent fugaces ? Hinc ruit impiger
Polonus, hinc Lithanus ; atro
Quale duplex ruit axe fulmen.
Aut qualis alto ſe geminus jugo
Devolvit amnis, raptaque cum ſuis
Armenta ſilvis, atque aperto
Præcipitat nemora alta campo.

Heu quale ſævus fulminat æneo
Boruſſus igni ! Non ego Livonum
Pugnas , & inconſulta vitæ
Tranſierim tua , Ruſſe , ſigna.
Vobis fugaces vidi ego Biſtonum
Errare lunas , ſignáque barbaris
Derepta vexillis , & actam
Retro equitum peditumque nubem.
Virtute pugnant , non numero viri :
Et una ſilvam ſæpiùs eruit
Bipennis , & paucæ ſequuntur
Innumeras aquilæ columbas.
Heu quæ jacentûm ſtrata cadaverum !
Qualemque vobis Ædonii fugâ
Campum retexêre ! Hic Polonam
Mordet adhuc Othomannus haſtam :
Hic fuſus Æmon ! hic Arabum manus
Confixa telis : hic Caracas jacet
Conopeis ſubter Lechorum ,
Non benè pollicitus minaci
Cœnam Tyranno. Spes nimias Deus
Plerumque fœdos ducit ad exitus :
Ridetque gaudentem ſuperbum
Immodicis dare vela votis.
Quò me canentem digna trahunt equis
Non arma tauris ? Siſtite barbaræ

Non hæc inurbanâ, Camœnæ,
Bella decet memorare buxo,
Majore quondam quæ recinent tubâ
Seri nepotes ; & mea jam ſuis
Aratra cum bubus reverti
Præcipiti monet axe Veſper.

ODE V.

PARODIA.

Ex Joannis Kochanowii *poëtarum polonorum principis Libri II. Ode* xxiv :

Cùm Scythæ citeriorem Podoliam inopinatò invaſiſſent, populariter decantata.

Æterna labes, nec reparabile,
Polone, damnum, Podoliam Getas
Impunè vaſtare, & dolendas
Ponè Tyram numerare prædas.
Eheu pudendum ! Threicii canes
Egêre præ ſe non popularium
Armenta damarum, paternis
Non iterum reditura luſtris.

Pars impudicis vendita Thracibus :
Pars Tauricanos juſſa ſequi Scythas ,
Eheu ! Gelonorum Polonis
Strata canum caluêre nuptis !
Manus latronum ruris & oppidi
Ignara , noſtras irruit (heu pudor !)
Urbes , quibus pellita raptas
Plauſtra vehunt , revehuntque gazas.
Neglecta quondam ſic pecorum lupi
Armenta vaſtant ; quæ neque pervigil
Servat Magiſter , nec fideli
Cura canum comitata greſſu.
Quantum Gelono pectoris addimus ,
Si verſa turpi terga damus Scythæ ,
Jam pænè laturo probroſas
Civibus Imperioque leges !
Heu rumpe ſomnos , & vigiles age ,
Polone , curas , nec revocabili
Diffide Fortunæ , aut fugaci
Anteveni tua fata tergo.
Tibi refuſo , nunc age , ſanguine
Pulchri Gelonus nominis eluat
Labem , & colonorum cruentis
Damna riget lacrymoſa rivis.
Surgemus ? An nos diſtinet aurea
Menſæ ſupellex ? quos manet (heu dolor !)

Hæc menſa convivas ? is auro
Nempe bibat, cui dulce ferrum eſt.
Nervum recuſis in pretium ſcyphis
Bello paremus. Quæ malè per vias
Sparſit platearum, tuendis
Hæc eadem neget arca muris ?
Hæc munerati nos potioribus
Servemus auſis. Pectora non priùs
Quàm vulnerantur ſcuta : fruſtra
Exanimem tegit umbo dextram.
Me priſca lactat fabula, Creſcere
Per ipſa Lechum damna. Sed heu ! recens
Ne me refellat Fama, Lechum
Damna ſuis cumulare damnis.

ODE VI.

PALINODIA

Ad Parodiam JOANNIS KOCHANOWII.

Cùm victoria de Turcis parta renuntiaretur, ac paulò post STANISLAUS KONIECPOLIUS *exercituum regni Poloniarum ductor campestris Scythas prosperis præliis fudisset.*

ÆTERNA laudum, nec violabilis
Polone, merces: sanguine Concanos
Pacem redemisse, & revictam
Uno Asiam Libyamque bello.
Extrema latè quà rigido subest
Europa cælo, cornua fregimus
Lunæ, cui lustrat subactas
Sol oriens moriensque terras.
Io triumphe! Lechiadæ Duces
Egêre præ se signa fugacium
Latè Gelonorum, Polonis
Non iterum reditura campis.
Pars jussa pacis vivere legibus,

Pars fœderatâ cedere Daciâ.
  Io ! Corallorum Polonis
    Signa ducum micuêre templis.
Gens quæ nivali devia Caucaſo,
Undaſque terraſque, & dubium manu
  Concuſſit orbem ; non decoro
    Anteiit ſua fata tergo.
Nocturna quondam ſic humili meant
Sub antra greſſu degeneres lupi,
  Si quando venantûm tumultu
    Avia perſonuêre luſtra.
Quantum cruenti pectoris & Gotho
Dememus hoſti, qui modò Livonum
  Terras repentinâque cinctam
    Terruit obſidione Rigam !
Sed ne ſecundis, heu ! nimium pii
Credamus armis : ſæpe ſuum levis
  Fortuna victorem reliquit,
    Et medios ſecuit triumphos
Contemtus hoſtis. Sic Lacedæmonum,
Sic bellicoſi mœnia Romuli
  Crevêre contemtu, & perennes
    Gentibus impoſuêre frenos.
Dat ira vires, quæ tumido dolet
Ab hoſte temni : ſunt & inermibus
  Iræ columbis ; ſunt echinis,

Sunt apibus ſua tela parvis.
Hic ipſe qui nunc improbus æreas
Tutùm fluenti Danubio Getes
Nectit catenas, cùm ſecundis
Podoliam populatus armis,
Spernet Lecheæ robora dexteræ;
Me vate, tinget ſacrilegâ Lechos
Cervice mucrones. Potenti
Sic Nemeſi, placitumque fatis.

ODE VII.

AD CÆSAREM PAUSILIPIUM

Divi Davidis regis & vatis lyricæ poëſi Latinam non eſſe parem.

JESSEA quiſquis reddere carmina
Audet Latini pectine barbiti,
Audet redordiri ſuperbæ
Turrigeras Babylonis arces.
Quantus Poloni e vertice Carpati
Ruptis inundat Viſtula fontibus;
Se fert, inexhauſtuſque tanto
Iſacius ruit ore vates.

Utcumque Paſtor duxit in avias
Armenta valles, aut gelido ſuper
Jordane, muſcoſæque Bethles,
Aut liquidis Acaronis undis:
Dulci renarrat carmine melleis
Manaſſe retro ſecla liquoribus,
Viníque rivos, & vetuſtas
Lacte novo trepidaſſe ripas.
Seu fortè miles belligeras lyrâ
Tranſſumit haſtas, & Superûm pio
Scutumque loricamque Regi
Induitur, femoríque magnum
Appendit enſem, qui malè pallida
Urat minaci ſidera fulgure,
Urbeſque regeſque, & tremendo
Regna metat populoſque ferro.
Seu Chriſtianis grande nepotibus
Evolvit ævum, ſive adamantinis
Decreta cæli fixa valvis;
Sive hominum Superumque Patrem
Stellante mundi ſiſtit in atrio,
Cùm torvus alti nube ſupercilî
Dijudicandorum ſupremus
Concilio ſtetit in Deorum.
Illi & propinquus Terror in aureo,
Et Fas, & Æqui ſtrenua Veritas,

Et Candor, aſſedêre ſcamno,
Et liquidæ ſine nube Leges.
Quis ducat æquo pectine ſutilem
Et luce pallam? Quis ſub ianthini
Tentorio cæli ſedentem?
Quis rutilis diadema dicat
Crinale ſtellis? Quis memoret Deum
Latè trahentem ſyrma per aureum
Mundi pavimentum, ſequaci
Sidera conglomerare limbo?
At quantus inter Niliacas chelyn
Intendit undas, cùm reducem Pharo
Moſen, Erythræiſque ducit
Iſacidûm pia caſtra lymphis?
Hinc ruptus atque hinc artifici lyrâ
Pontus rigenti diſſiluit freto, &
Circùm pependerunt euntes
Marmoreis maria alta muris.
Vidêre ſtratis te, Deus, æquora
Vidêre tonſis, & liquido pede
Fugêre; porrectas in altum
Ipſe Timor glaciavit undas,
Et ſtare juſſit. Non humili ſono
Terraſque & ictos increpuit polos
Armatus æther: hinc rubenti
Fulgura diſſiluêre rimâ;

Interque crebræ verbera grandinis,
Undaſque, flammaſque, & trepidantium
Duella ventorum, ſuperbi
Frenigeras Pharaonis alas,
Curruſque, & haſtas, ſanguineum mare
Jam non inani nomine proruit
Latè ſuperfuſum: cruentos
Servat adhuc memor unda ſulcos.
Tum verò victor quadrijugas ſuper
Sublimis auras ſe Deus extulit,
Longéque frenatis tetendit
sacra Notis Zephyriſque lora.
At læta circùm flumina vitreis
Plausêre palmis, & velut arietes
Succuſſa certatim ſupinis
Culmina ſubſiliêre ſilvis.
Hæc nos nec olim Sarmaticâ rudes
Auſi Camenâ: nec modò Dardanas
Culti per artes, fortiore,
PAUSILIPI, recinemus œſtro.
Satis daturi, ſi Salomonia
Utcumque lenes tendere barbita,
Caſtam Sunamitim, & pudicos
Carmine ſolicitamus ignes.

ODE VIII.

LAUS DANTISCI.

Memoratur insignis Dantiscanorum de classe Teutonicâ victoria, & fides erga Poloniæ regnum collaudatur.

QUÆ puppis, aut quis Pegasus ultimas
Tibi dicatum carmen in insulas
Portabit? o sidus Borussæ
Gentis, Hyperboreique latè
Regina cæli, quæ vitrei super
Sedisse felix margine Vistulæ,
Terrasque liquentesque circùm
Oceani speculata campos,
Injecta septem frena Trionibus
Doctâ relaxas & cohibes manu,
Utrimque pollens, sive tellus,
Sive tuas tremat unda leges.
Gazas tuorum non ego civium
Canam profanus; non ego turribus
Balthim coronari, & trecentas
Portubus advigilare proras;

Non,

Non, quòd Britannos naviget, aut tuus
Eoa remus verberet æquora:
Non quòd tuis Ormusianæ
Mercibus infremuêre ripæ.
Non, aut propinquas digna palatia
Æquare nubes, aut Superûm canam
Delubra, non imaginosis
Atria conspicienda ceris.
Olim revictos consilio dolos
Dicam Plavenî. Cetera distuli
Nondum ausus Amphion perennes
Cantibus ædificare muros.
Humana quicquid composuit manus,
Humana rursus disjicet: jacet
Ingens Alexandrîa, & altæ
Mœnia procubuêre Romæ.
Natura cassos subruit æmulæ
Artis labores. Heu malè providi!
Casura mortales in altum
Exstruimus colimúsque, iisdem
Mox obruendi. Troja premit Phrygas,
Graios Mycenæ: sola Fides super
Turrita terrarum sepulcra
Evehit; & jacuisse gaudet,
Quicquid caduco condidit omine
Non sola Virtus. Oppida Civium

Virtus tuetur, non ahena
 Claustra, Semiramiæve turres:
Non sulphuratis feta tonitribus
Tormenta, non arx clausa decemplicis
 Errore muri; sola diros
 Urbe Fides prohibebit hostes.
Hac arte lato Teutonas æquore,
Urbs magna, fundis, quam neque callidum
 Perrupit aurum, nec dolosi
 Munera blanditiæque belli.
Nam Fas, & Æqui prisca Severitas,
Simul potentûm limina civium
 Munivit: & dona & repulsos
 Arma retro retulêre gressus.
Mœstum locuto jam redeuntibus
Signis magistro; nunc ego (pro pudor!)
 Ferar per Europen celebris
 Fabula dedecorasse sacri
Leges Gradivi, & degenerem dolo
Armasse dextram. Non ego (pro dolor!)
 Ferro Borussorum nec auro
 Dedecores animos probavi;
Utrimque fœdus. Classis in ultimam
Disjecta Thulen, & profugæ rates
 Heu turpe! vulgabunt Plavenî
 Opprobrium: vice plus quaternâ

Tentata noſtris mœnia claſſibus
Stetiſſe, & auri muneribus meas
Ferrum regeſſiſſe in carinas,
Non iterùm reditura dona.
Quem fœderatis nunc ego nuntium
Mittam Sicambris? quos ego Teutonum
Faſtis recenſebo triumphos?
Quæ patriis ſpolia ampla fanis?
Fruſtra pudendis Fama ſuperſtitem
Narrat ruinis. O ego naufragus
Perîſſe dicar, donec alter
Me melior pavido triumphus
Excuſet orbi: ſi tamen hoc quoque
Fortuna versâ jam negat orbitâ,
Me vera non falſo probroſum
Naufragio Libitina condat.

ODE IX.

AD ROMAM.

Eam bonarum artium nutricem esse.

SECUNDA cælo Roma, perennia
Quam jura dantem quadrijugo vehit
Hinc Africa Européque supplex,
Inde Asia Americéque curru,
Olim cruentis non sine præliis
Frenare terras aspera, nunc potens
Pacis sacramento quietæ
Belligeras cohibere gentes,
Nec omne terram prospicit undique
Cælum, nec omnis parturit omnia
Tellus, & in magnis relucet
Discolor ingeniis venustas.
Te mite cælum, te Genius loci,
Et quæ bonorum copia plurimo
Se fundit e cornu, colendis
Moribus ingenióque blandam
Fecêre matrem. Non tibi nubilæ
Mentes: sed album quæ generosiùs

Bibêre ſolem, ſunt aperto
Pectora candidiora cælo :
Veríque pugnax, & nivei vigil
Pubes Honeſti : fulgurat indoles
Vultúque, cultúque, & fideli
Non dubius ſedet ore Candor.
Sunt & benignæ quæ bona pectoris
Ornant Camenæ. Non veteres ego
Vates, & ignotos amico
Carmine ſolicitabo manes.
Teſtis mearum vivida BENCII
Thalîa laudum : teſtis amœnior
Argenteis GALLUTIORUM
Barbitos inſonuiſſe nervis.
Teſtis feroci qui premit impetu
Papiniani prælia pectinis
DONATUS : heu teſtis Tragœdi
Poſtuma Calliope STEPHONI,
Divéſque STRADÆ cultus, & integer
GUINISIANUS candor, & aurei
Lepos PETRUCI, aut qui Latino
Dulce fluit GODEFRIDUS ore.
Quanquam nec armis deſit idonea
Campóque pubes : & tibi Thracium
Depræliaturos Tyrannum
Magnanimos, Latium, nepotes

Cultúque & almis educat artibus ;
Qui regna Cypri, qui Rhodon asserant
Armis , Palæstinósque colles ,
Et Solymi juga paricidæ.
Vidi Latinas , vidi ego , ludicro
Latè phalangas fervere prælio ,
Primi rudimentum Gradivi ,
Dum Ligurum Allobrogúmque quondam
URBANUS acres non sine numine
Componit iras , cùm fera militum
Ferrara vicinum quietis
Eridanum monet esse ripis.
Heu quanta bello robora ! non mihi
Indictus olim vixeris , altiùs
TORQUATE fraternâ sonari
Digne lyrâ , Comitum propago
TORQUATE Regum. Te Latiis gravem
Bohemus armis , te validum leves
Sensêre Daci : tu peremti
Non humilis socius BUQUOI,
Tunc Vaticano primus in agmine
Pugnam docebas : qualis adhuc rudem
Chiron Achillem , qualis alto
Æmona Protesilaus Hæmo.
Dicent COLUMNAS qui gravioribus
Dicent Camenis edomitum mare , &

Opima Naupacti tropæa, &
Ausonio pia bella ponto.
Non & sonandus non geminus pari
URSINUS œstro? sed benè credidit
Imbelle plectrum, non pharetram,
Aut habilem mihi Phœbus arcum.

ODE X.

AD Q. DELLIUM.

Non tam populari exemplo, quàm potiùs rationis ductu vitam esse instituendam.

DELLI, si populo duce
Vitæ degenerem carpimus orbitam,
Erramus; procul arduis
Virtus se nimiùm seposuit jugis.
Illuc quò via tritior,
Hoc est certa minùs. Longus inutili
Error nectitur ordine:
Et mores populum, non ratio trahit.
Castè vivitur, & viam
Non metam premimus, quà præeuntium
Per vestigia civium

Insanæ strepitus plebis, & improbæ
  Voces invidiæ vocant.
Exemplis trahimur, & trahimus retro:
  Soli nemo sibi est malus.
Nulli vita sua est: dum vaga postero
  Turbam turba premit gradu,
Sunt primi exitio sæpè sequentibus.
  Me Parnassus & integer
Plebeiis Helicon cœtibus eripit
  Sublimem: unde vagantium
Errores animorum, & malè desidis
  Vulgi damna patent. Juvat
Ex alto intrepidum colle jacentia
  Despectare pericula, &
Cautum non propriis vivere casibus.

ODE XI.

AD SIGISMUNDUM LÆTUM.

Gloriæ inanis despicientiam & silentium commendat.

LÆTE, quid cassis sequimur fugacem
Gloriam telis? fugit illa Mauri
More vel Parthi, regerítque ab ipso

Vulnera tergo.
Hoſpes unîus negat eſſe tecti
Garrulus vulgi favor : hìc inani
Aure rumores legit, inde veris
Falſa remiſcet.
Hic velut nidum poſiturus hæſit :
Mox ubi vano vacuum tumultu
Pectus illuſit, tacitis in altum
Subſilit alis.
Vera laus ſciri fugit. Ipſe pulcher
Se ſua Titan prohibet videri
Luce : qui totus potuit latere,
Major habetur.
Qui premit ſacram taciturnitate
Pectoris gazam, benè non ſilenti
Tutus in vulgo, benè ſuſpicaci
Regnat in aula.
Præterit mutas bene cymba ripas;
Quæ ſimul raucis ſtrepuêre ſaxis,
In latus cautam ſapiens memento a-
vertere proram.

ODE XII.

AD JANUM LIBINIUM.

Solitudinem ſuam excuſat.

QUID me latentem ſub tenui lare
Dudum moretur, cùm mihi civium
Amica certatim pateſcant
Atria, ſæpe rogas LIBINI.
Me plenus, extra quid cupiam? meo
In memetipſum clauſus ab oſtio,
In ſe recedentis reviſo
Scenam animi, vacuúmque luſtro
Vitæ theatrum: ſolicitus mei
Spectator, an, quæ fabula prodit,
Matura procedam, & ſupremo
Numinis excipienda plauſu.
Omnes recenſet Numen, & approbat
Vel culpat actus: quo mea judice
Si ſcena non lævè peracta eſt,
Sim populo ſine teſte felix.
Odi loquacis compita Gloriæ
Plebeia: quam cùm Fama faventibus

Evexit auris, ſæpè miſſo
Invidiæ ſtimulata telo,
Aut invidentûm territa vocibus
Parùm obſtinatis & malè fortibus
Dimittit alis. Illa nudam
Plangit humum, laceróſque ſaxis
Affligit artus. Me meliùs tegat
Privata Virtus, & popularia
Nunquam volaturum per ora
Celet iners ſine laude tectum.
Semota laudem ſi meruit, vetat
Audire Virtus. Tutiùs invidi
Longinqua miramur: propinquis
Lævus amat comes ire Livor.

ODE XIII.

AD CÆSAREM PAUSILIPIUM.

Adverſa conſtanti animo ferenda eſſe.

Si quæ flent mala, lugubres
Auferrent oculi, Sidoniis ego
Mercarer bene lacrymas

Gemmis, aut teretum merce monilium.
 At, ceu rore ſeges viret,
Sic creſcunt riguis triſtia fletibus.
 Urget lacryma lacrymam;
Fecundúſque ſui ſe numerat Dolor.
 Quem Fortuna ſemel virum
Udo degenerem lumine viderit,
 Illum ſæpe ferit. Mala
Terrentur tacito Fata ſilentio.
 Ne te, ne tua fleveris
Quæ tu, care, vocas, PAUSILIPI, mala.
 Quam pellunt lacrymæ, fovent
Sortem: dura negant cedere mollibus.
 Siccas ſi videat genas,
Duræ cedet hebes Sors Patientiæ.

ODE XIV.

AD CRISPUM LÆVINIUM.

Rogatus cur ſæpè per viam caneret, reſpondet.

Cum meam nullis humeros onuſtus
Sarcinis tecum patriam reviſo
Lætus, & parvo mihi cùmque dives
Canto viator;
Tu ſiles mœſtùm: tibi Cura Muſas
Demit, & multi grave pondus auri,
Quæque te quondam malefida rerum
Turba relinquet.
Dives eſt qui nil habet; illa tantùm
Quæ poteſt certâ retinêre dextrâ;
Séque fert ſecum, vaga quò migrare
Juſſit egeſtas.
Quid mihi, qui nil cupiam, deeſſe
Poſſit? umbroſi placet una Pindi
Vallis. O ſacrum nemus! o jocoſæ
Rura Camenæ!
Quæ meos poſcet via cumque greſſus,
Delphici mecum, mea regna, colles,

Itis, & fessum comitante circum-
fistitis umbrâ.
Me Gothus sævis religet catenis,
Me Scythes captum rapiat, solutâ
Mente vobiscum potero tremendos
Visere Reges.

ODE XV.

AD MUNATIUM.

Nihil in rebus humanis non tædio plenum esse.

NIL est, MUNATI, nil, iterum canam,
Mortale nil est, immedicabilis
Immune tædî. Clarus olim
Sol proavis atavísque: nobis
Parùm salubris; nec maculâ reus
Damnatur unâ. Quicquid in arduo
Immortale mortales Olympo
Vidimus, invidiæ caducâ
Fuscamus umbrâ. Non placet incolis
Qui Sol avitis exoritur jugis,
Aut prisca quæ dudum paternam
Luna ferit radiis fenestram.

Cælo quotannis, & patriis leves
Migramus arvis : hunc tepidæ vocant
Brumæ Batavorum ; huic aprici
Ausoniæ placuêre soles.
Frustra : fideles si dominum retro
Morbi sequuntur, nec tacitus Dolor
Absistit, aut Veiente curru,
Aut Venetâ comes ire cymbâ.
Tandémque nobis exsulibus placent
Relicta. Certam cui posuit domum
Virtus, huic nunquam paternæ
Fumus erit lacrymosus aulæ.
Virtus agresti dives in otio
Sese ipsa claudit finibus in suis
Plerumque, & insonti quietum
In paleâ solium reclinat.

ODE XVI.

AD EQUITES POLONOS.

Illos quàm maximè campeſtribus prœliis idoneos eſſe.

Nec Lechus, neque Lechicis
Proles ille fuit nata nepotibus,
Primus qui docuit ſuis
Urbes Sarmatiæ ſidere machinis.
Campeſtres benè Sarmatæ
Campo bella gerunt : ſub Jove libero
Natam militis indolem
Fruſtra belligero clauditis otio.
Arctis oppida mœnibus
Virtutem cohibent, dum malè fortibus
Addunt conſiliis moram, &
Creſcentes hebetant Martis adoreas.
Sic non vincimus, ut diu
Vincamur miſeri, ni vetet exteri
Campeſtris manus auxilî
Hoſtem quaſſa diu cingere mœnia,
Aut vis vivida civium,
Rumpentis nebulam more tonitrui,

Clauſo proruat oppido
Et murum ſolido pectore ſuppleat.
Agreſtes meliùs feræ,
Quarum non vacuis jurgia ſub jugis,
Sed plano generoſior
Campo pugna calet. Prodit inertibus
Antris impavidus leo,
Hoſtem conſpicuis ſternere collibus.
Aër ingenuis patet
In pugnas aquilis. Mollibus evolat
Nidis, cùm violentior
Viſis accipiter pugnat oloribus.
Quid nos picta leonibus
Fruſtra parma tegit ? Cur Jovis alitem,
Aut cur accipitrem cavo
Geſtemus clypeo, ſi malè Martiæ
Reſpondet nota dexteræ,
Nec pulſo reſonat gloria pectori ?
Quòd ſi nón vacuum genus
Jactamus timidi : cur fugimus ſacrum
Immiſcere periculis,
Cælo teſte, caput, non ſine ſtemmate ?
Magno magna ruant loco,
Aut vincant. Videat ſol meliùs mori
Quos naſci benè viderat,
Et laudis ſpatium mors habeat ſuæ.

Hac virtute Chaber vagum
Sub consanguineæ jura Poloniæ
Jussit ire Borysthenem
Captivíque super marginibus Salæ,
Et Silesidos Oderæ,
Metas imperio fixit aheneas,
Quà certo pede Gloriam
Stantem non stabilis præflueret liquor.
Nos fœdam Lare patrio
Ætatem tegimus, soliciti parùm,
Quàm vicinus aret Gothus,
Vel quàm frugiferæ rura Podoliæ
Creber diripiat Scythes:
At non & madidi sub jubar Hesperi
Inter pocula nescii
Noctem sanguineo ducere jurgio.
Quòd si prima senes hiems
Admovit tepido cum pueris foco,
Patrum dicere prælia
Hausto non humiles historici mero,
Fecundam scelerum pii
Ætatem querimur, quàm nova posterùm
Inter pocula liberis
Flemus, quæ miseri secula fecimus.

ODE XVII.

AD VIOLAM.

Kalendis Maii quotannis Pueri JESU *caput coronaturus.*

AURORA veris, punicei recens
Regina campi, cinge mei, precor,
Frontem Puelli. Cur ſub auro
Parvulus heu! gravibúſque gemmis,
Aut ſub prementis ſidere purpuræ
Laboret? o cui pauperies mei
Regnum dicavit, necte ſertum,
Necte meo diadema Regi.
Parvo coronat munere ſe Deus
Plerumque, ſi quæ paupere dat manu
Dives voluntas: dona magnis
Parva animo placuêre magno.

ODE XVIII.

AD ROSAM.

Quotannis Kalendis Junii D. Virginis caput coronaturus.

SIDERUM ſacros imitata vultus
Quid lates dudum, roſa? delicatum
Effer e terris caput, o tepentis
Filia cæli.
Jam tibi nubes fugiunt aquoſæ,
Quas fugant albis Zephyri quadrigis:
Jam tibi mulcet Boream jocantis
Aura Favonî.
Surge: qui natam deceant capilli,
Mitte ſcitari: nihil heu profanæ
Debeas fronti, nimium ſeveri
Stemma pudoris.
Parce plebeios redimire crines,
Te decent aræ: tibi colligenda
Virginis latè coma per ſequaces
Fluctuat auras.

ODE XIX.

AD JESUM OPT. MAX.

EX SACRO SALOMONIS EPITHALAMIO.

Indica mihi quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie.

DICEBAS abiens; Sponſa vale, ſimul
Viciſti liquidis nubila paſſibus.
Longam ducis, JESU,
In deſideriis moram.
Ardet jam medio ſumma dies polo:
Jam parcit ſegeti meſſor; & algidas
Paſtor cum grege valles,
Et pictæ volucres petunt.
At te quæ tacitis diſtinet otiis,
O JESU, regio? quis mihi te locus
Cæcis invidet umbris,
Aut ſpiſsâ nemorum comâ?
Scirem, quo jaceas ceſpite languidus!
Quis ventus gracili præflet anhelitu!
Quis rivus tibi grato
Somnum prætereat ſono!

Ah ! ne te nimio murmure ſuſcitent,
Noſtræ diluerent flumina lacrymæ,
Et ſuſpiria crudis
Miſcerentur Eteſiis.

ODE XX.

AD DIVAM VIRGINEM.

CARMEN VOTIVUM.

REGINA terris non humili Deum
Enixa partu, cui vigiles comam
Flammæ coronavêre, & albo
Sidera circumiêre gyro;
Utcumque viles reſpicis aureâ
E nube terras, lenior excipe
Non ante teſtudo locutis
Quæ mea cumque ſonat Camenis.
Me torva circûm mugiat horrido
Malea ponto: me fera ſorbeat
Charybdis; enantem per ipſas
Eripiet tua dextra mortes.
Importuoſi ſeu jubar æquoris
Audire gaudes, ſeu Pelagi Pharos,

Seu certa tu mavis vocari
Ambiguis Cynoſura nautis :
Seu navis olim credita naufragum
Servaſſe ſeclum, cùm ſcelerum Pater
Ultor ſuperfuſo Gigantum
Obrueret genus omne cælo.
Me peſtilenti Sirius halitu
Afflet caducum tu benè proteges
Umbrâ clientem ; ſeu comanti
Dulcè vires terebinthus auro,
Seu celſa gaudes Cedrus in arduo
Nutare Sina, ſeu Libano ſuper
Cupreſſus, aut latè Cadanis
Populus aſpicienda campis.
Dicam & minoris carmine barbiti
Inter ſeveras nobile Lilium
Florere ſpinas, & comantem
Flore Deo tremuiſſe virgam.
Cingat frementûm me globus hoſtium,
Dicêre denſo Exercitus agmine
Alas, & æqualem reductis
Cornibus explicuiſſe campum.
Dicêre virgo Turris, eburnea
Dicêre Turris, quam nec aheneus
Perrumpat imber, nec ruinam
Flamma gravi meditata plumbo.

Quòd si canoro carminis alite
Indis morantem Musa cubilibus
Hortetur exire, & nigrantes
Luce novâ reparare terras:
Non & benignis respuis auribus
Aurora dici. Surgis & integro
Nunc Luna vultu, nunc Eoo
Cynthius inveheris triumpho.
Quocumque gaudes nomine, me tuum
Tuêre, Mater, si mihi per tuas,
O Virgo, non immunis aras
Mica salit, Cilicésque nimbi.
Hìc Vaticanis non sine laureis
Appendo functum carmine barbitum, &
Olim Polonorum tropæa
Solicitam cecinisse buxum.

ODE XXI.

ODE XXI.

EX SACRO SALOMONIS EPITHALAMIO.

En dilectus meus loquitur mihi : Surge, propera, Amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni. Jam enim hiems tranſiit : imber abiit & receſſit. Flores apparuerunt in terra noſtra : tempus putationis advenit. Vox turturis audita eſt in terra noſtra : ficus protulit groſſos ſuos : vineæ florentes dederunt odorem ſuum. Surge, amica mea, ſpecioſa mea, & veni.

FALLOR ? an Elyſii lævâ de parte Sereni
Me mea vita vocat ?
Surge, Soror, pulchris innectito lora columbis,
Pulchrior ipſa ſuper
Scande rotas, Libaníque levem de vertice currum ;
Has, age, flecte domos.
Ad tua decidui fugiunt veſtigia nimbi,
Turbidus imber abit.
Ipſa ſub innocuis miteſcunt flumina plantis :
Ipſa vireſcit hiems.

Interea ſacris aperit ſe ſcena viretis,
Sub pedibúſque tibi
Altera floret humus, altérque vagantia latè
Sidera paſcit ager.
Hic etiam trepidi pendent e rupibus hædi,
Præcipitéſque capræ,
Hinnuleíque ſuis, paſſim dum flumina tranant,
Luxuriantur aquis.
It leo cum pardo viridis de colle Saniri;
Mitis uterque regi,
Cúmque ſuo paſſim ludunt in montibus agno
Exſuperántque júga.
Plurimus hos circum tacito pede labitur amnis,
Pumicibúſque cavis
Per violas lapſæ, per declives hyacinthos,
Exſpatiantur aquæ.
Lenè fluunt rivi: muſcoſis lenè ſuſurrus
Murmurat e ſcopulis.
In vitreo piſces ſaliunt hilares cryſtallo;
Dulcè queruntur aves.
Nec verò, ſi mæſta placent ſolatia, cælo
Flebile murmur abeſt:
Nam ſibi dum veſtro regemunt ex orbe palumbes,
Huc ſonus ille venit.
Sic dum ſe viduo ſolatur carmine turtur,
Gaudia noſtra placent.

Cetera non desunt. Pronis vindemia pendet
Officiosa botris.
Hic etiam vulgò violas, albentia vulgò
Ungue ligustra leges.
Ipsa tibi, leti succos oblita priores,
Mitia poma cadent.
Ipsæ maturâ labentur ab arbore ficus,
Percutiéntque sinum.
Interea falcem vindemia nescit, aratrum
Saucia nescit humus.
Ipsæ sponte virent segetes: innoxius ipse
Messibus albet ager.
Præbent hospitium platani: præbet formosos
Graminis herba toros.
Cædua Panchæos sudant opobalsama nimbos,
Et genialis odor
Aspirat quoties, nutantibus hinc atque illinc
Ingruit aura comis.
Surge: quid indignos ducis per tædia soles?
Surge, age, cara soror.
Ecce tuis ipsæ jam circum frena columbæ
Ingemuêre moris.
Huc age, formosas formosior ipsa columbas
Hospita flecte soror.

ODE XXII.

AD VIRGINEM MATREM.

Quasi Aurora consurgens : pulchra ut Luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.

QUANDO te dulci sine prole solam
Miror, Eoo reducem cubili
Miror Auroram, croceo rigantem
Æthera nimbo.
Mater at nato simul astitisti,
Integram miror radiare Lunam,
Ora debentem, radiósque & almo
Lumina Soli.
Cinge maternis puerum lacertis :
Sol eris, vel quæ vigil explicatis
Siderum turmis Acies tonantem
Circumit aulam.

ODE XXIII.

AD CICADAM.

O quæ populeâ ſumma ſedens comâ,
Cæli roriferis ebria lacrymis,
  Et te voce, CICADA,
    Et mutum recreas nemus.
Poſt longas hiemes, dum nimiùm brevis
Æſtas ſe lenibus præcipitat rotis,
  Feſtinos, age, lento
    Soles excipe jurgio.
Ut ſe quæque dies attulit optima,
Sic ſe quæque rapit: nulla fuit ſatis
  Unquam longa voluptas:
    Longus ſæpiùs eſt dolor.

ODE XXIV.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Pæan militaris POLONORUM, *quem Divus* ADALBERTUS *archiepiſcopus Gneſnenſis* POLONORUM *apoſtolus & martyr conſcripſit, regnóque* POLONIARUM *teſtamento legavit.*

Poloni, acie explicatâ, manum cum hoſte collaturi populariter decantant. Petrus Skarga olim SIGISMUNDI III. *Polonorum regis theologus in Vita D.* ADALBERTI *recenſuit & explicuit. Auctor ex Polonico carmine in Latinum vertit.*

DIVA per latas celebrata terras
Cælibi Numen genuiſſe partu,
Mater & Virgo, genialis olim
Libera noxæ:
Dulcè ridentem populis Puellum
Prome formoſis, bona Mater, ulnis.

Expiaturum populos manu de-
mitte Puellum.
Apta dum noſtris venit hora votis,
Supplices audi, meliore mentes
Erudi voto! ſociâ Puellum
Voce precamur.
Integram nobis ſine labe vitam,
Proſperam nobis ſine clade mortem,
CHRISTE; ſtellatáſque MARIA Divûm
Annue ſedes.
Numinis natam tibi crede prolem,
Qui pius credi cupis! Ille multis
Preſſus ærumnis populos ab imo
Eruit Orco.
Ille non unquam pereuntis ævi
Scripſit heredes; & inobſequentis
Præſidem leti cohibet ſeveræ
Lege catenæ:
Auſus indignum tolerare letum,
Sontis Adami memor. Ille necdum
Prævius ductor penetrarat alti
Limina cæli,
Donec informi Deus e ſepulcro
Prodiit victor: bene jam ſupremo
Aſſides, Adam, ſolio perennis
Hoſpes Olympi.

Nos tuam plebem ſobolémque ſanctis
Adleges campis, ubi regna Divûm
Gaudii torrens & inundat almi
Flumen amoris.
Saucium nobis latus, & cruentas
Ille plantarum manuúmque plagas
Suſtinet : nobis medicos latus de-
ſtillat in imbres.
Hoc fide concors animíque major
Turba credamus, ſcelus eluiſſe,
Et ſalutarem patuiſſe nobis
Vulnere CHRISTUM.
Ite : jam fœdam (monet hora) labem,
Ite, mortales, prohibete : magno
Carmen & totam ſine fraude mentem im-
pendite Regi.
Tu tuâ, VIRGO, Sobolémque Regémque
Ætheris, leni prece ; ne malorum
Turbo per præceps cumulóſque ſeſe
Explicet omnes.
Siderum cives, facilem precati
Siderum Regem, reſerate cælum
Civibus terræ : ſocialis olim
Turba futuri.
Ille nos, JESU, locus, illa tecum
Regna conjungant, ubi nos canentûm

Cælitum pridem vocat in beatam ex-
ercitus aulam.
Sic erit : votis iteramus omnes ;
Sic erit. Septem bona verba læto
Profer eventu , Pater , & beatos
Pande Penates.

ODE XXV.

DIALOGUS

PUERI JESU ET VIRGINIS MATRIS.

CARMEN VOTIVUM.

Ex Cantici Canticor. cap. I. IV. V. VI. & VII.

PUER.

VIRGO ſidereis pulchrior ignibus ,
Auro fulgidior , lucidior vitro ,
Rubro gratior oſtro ,
Albâ candidior roſâ.

VIRGO.

JESU purpureo clarior Heſpero ,
Lunâ ſplendidior , Sole ſerenior ,

Vernis gratior arvis,
Hibernâ nive purior.

P U E R.

Sic fulges oculis, ut geminus propè,
Qui cùm lusit agris fons Eseboniis,
Clausum stare quieto
Se miratur in otio.

V I R G O.

Sic luces oculis, ut geminæ propè
Lucent, seu fluvio, sive liquentibus
Lotæ lacte columbæ
Assedêre canalibus.

P U E R.

Ornant ingenuæ colla tibi comæ,
Lydis lota velut purpura fontibus,
Summis aut Galaadi
Declines capreæ jugis.

V I R G O.

Ambit pulchra tuas cæsaries genas,
Qualis frondifluis palma viret comis;
Qualis corvus in ipsis
Plumarum tenebris nitet.

P U E R.

VIRGO, lenè tuis verba fluunt labris,

Hyblæo veluti mella fluant favo,
Aut demiſſa ſolutis
Errent flammea tæniis.

VIRGO.

JESU, dulcè tuis ora natant ſonis,
Infuſo veluti pocula Cæcubo,
Aut humecta caducis
Gemment lilia roribus.

PUER.

Mammæ ſunt ſimiles hinnuleis tuæ,
Qui tondent teneris lilia morſibus,
Dum ſe feſſus anhelo
Inclinet ſenio dies.

VIRGO.

Certant, NATE, tuis uberibus botri;
Botri, quos viridis parturiit Cypros,
Aut quos educat almis
Engaddus viridariis.

PUER.

Quiſquis, VIRGO, tuas aſpiciet genas,
Pœnis aſpiciet mala rubentia
Ramis: cetera claudunt
Imo ſe bona pectore.

VIRGO.

Quiſquis, NATE, tuis hæſerit in genis,
Pictam diſpoſitis artifici manu
Liliiſque roſiſque
Emirabitur aream.

PUER.

Qui te non amat, eſt barbarior feris,
Pardis aſperior, tigride ſævior,
Impacatior urſis,
Iracundior anguibus.

VIRGO.

Qui te non amat, eſt marmore durior,
Saxis horridior, ſurdior æquore,
Inconſtantior auris,
Immanſuetior ignibus.

ODE XXVI.

AD AURAM.

AURA, quam veris tepor & ſerenâ
Thraciæ vectant animæ quadrigâ,
Huc ades, quà te vocat hoſpitali
Populus umbrâ.

Hic tibi liber Zephyrus comas per-
ſultet & ramos : vagus hìc ſupinas
Increpet frondes, teneróque vexet
Gramina luſu.
Dum per apricos revoluta flores,
Vitreæ ſomnum fuga ſuadet undæ,
Méque ſuſpenſamque comante perſla
Barbiton alno.
Sic tibi cælum, lepidóque ſoles
Rideant vultu : pede ſic liquenti
Ros tibi manet, tacitâque ſe ſuſ-
pendat in herba.
Sic tibi Seres Cilicéſque campi
Soſpiti centum geminent odores :
Sic adulantes violis roſarum
Pecte capillos.
Sic, meo chordas quatiente plectro,
Inter admiſſo digitos acutùm
Sibilo ludas, lyrico comes Po-
etria vati.

ODE XXVII.

NOE VATICINIUM.

Luxuriam præteriti, & Idololatrîam futuri ſeculi dequeritur.

DEMERSA latè ſecula cùm Noë
Enavigaret, naufraga dicitur
E puppe proſpexiſſe regna,
Et malè jam pelago latentes
Fleviſſe, terras: Secula, ſecula
Libido fœdis mergit amoribus;
Totóque reſtinguendus orbis
Oceano, ſimul omnis uno
Peccavit igni. Scilicet impiis
Polluta regum limina nuptiis,
Spectante fruſtra Sole, poſſent
Stare diu? Pudor, heu! nefaſque
Naſcentis ævi, turpis amor, nihil
Intaminatum liquit: & innocens
Natura deformis nocenti
Supplicium grave pendit uſu.
Inceſta fœdi fecimus omnia,
Et digna perdi. Marmoreis ubi

Urbes coronatæ coloſſis ?
Aut ubi turrigeræ potentûm
Arces Gigantûm ? queis, modò liberi
Feſto choreas agmine plauſimus,
Delphines inſultant platéis,
Et vacuas ſpatioſa cete
Ludunt per aulas, ac thalamos pigræ
Preſsêre phocæ : defluit illito
Aurum lacunari, & refixæ
Ad pelagus rediêre gemmæ.
Jam nec vetuſtis ſculpta ſcientiis
Famoſa moles perſtat, & aureis
Inſcripta majorum ſepulcris
Funditus occubêre ſaxa.
Ingens egeſtas, & ſimul omnium
Jactura rerum, flagitium, Dei
Cultúque delubriſque & aris,
Heu ! miſerum malè nudat orbem !
Jam jamque coget ſecula proprium
Neſcire Numen : nec ſcelerum grave
Penſare permittet nepotes
Supplicium. Simul omne ripas
Habebit æquor, rurſus & inclyta
Tellus in herbam ſurget, & aureus
Titan inaurabit recenti
Arva die, populíſque magnus
Crebreſcet orbis. Non eadem fluet

Ætas, & auro deterius diem
Procudet argentum, ac ſonoro
Belligerum gemet ære tempus;
Tandemque ferro ſecula corruent.
Et, qui malorum ſummus apex, Dei
Oblita, me rerum parentem
Sacrilego colet igne Tellus:
Falſumque numen (pro pudor!) impio
Narrabor orbi, ceu veteri Chao
Hac puppe diſcreviſſe, & omnem
Naufragio recreaſſe mundum
Mox ſtare terris, currere flumina,
Frondere ſilvas, arva vireſcere
Juſſiſſe paulatim, & nitentes
Frugibus explicuiſſe campos.
Me Bactra Cælum, me Babylon Jovem,
Me Suſa Solem, me Pharii ſuum
Dicent Oſyrim: me bifrontem
Auſoniæ colet ora Janum.
At, o potenti qui regis æthera
Terreſque ſceptro; verte, Pater, Pater,
Undaſque terraſque; & triſulcum
In caput hoc jaculare telum,
Fœduſque jam nunc ſtragibus obruar
Labantis ævi: barbaricis ego
Solus ſupervivam pudenda
Materies tituluſque ſacris.

ODE XXVIII.

AD DIVINAM SAPIENTIAM.

Cùm novi e Germania, Gallia, Italiáque motus bellici nuntiarentur.

O Mens, quæ ſtabili fata regis vice,
Ut nos pulchra tui ſeria conſilî,
An te noſtra viciſſim
Delectent, age, ludicra?
Nam tu cùm variâ ſpargis opes manu,
Effuſas lepido non ſine jurgio
Raptamus, puerorum
Sparſas turba velut nuces.
Hic cùm ſceptra capit, frangit; hic ante quàm
Geſtet, fracta videt. Fluctuat, heu! miſer,
Alternâque potentum
Mundus diripitur manu.
Punctum eſt, ſors avidis quod ſecat enſibus
Inter tot populos. Hoc precor unicum
Pauper: Secum avidi dum
Pugnant, tecum ego rideam.

ODE XXIX.

AD EQUITES POLONOS.

Anno M. DC. XXX.

Quos fera gignent ſecula poſteros
Narrabo vates. Stemmata patriis
Delete ne ceris, Quirites,
Egregiis geminanda factis
Olim minorum. Si quid avi rudes
Inominatâ geſſimus alite,
Reducet in laudem nepotum,
Auſpicio meliore, virtus.
Non ſcuta fruſtra, non galeas decent
Grypheſque pardíque: atque leonibus
Vexilla nequicquam, & chimæris
Sarmaticæ micuêre parmæ.
Quis ille ductor Balthida Lechicis
Inſcendit armis? quod juvenum recens
Examen Arctoum Polonis
Increpat Oceanum ſub armis?
Jamque & minaces bella fremunt Gothi:
Hinc Martis atque hinc rupta tonitruis

Immugit unda : jam propinquæ
Prœlia conſeruêre proræ.
Pro ! quantus armis in media quoque
Formoſus ira ! quantus in arduum
Aſſurgit enſem ! quantus haſtâ
Per Gothicas juvenis phalangas
Exſultat ! O lux ! o veterum recens
Sidus Jagellonum ! o patriæ Pater ,
Primaſque bellantis per undas
Sarmatiæ Cynoſura , ſalve.
Turrîta ſaxis ſe tibi Suecia
Muriſque pandit : jam tibi patrii
Cultus , & heroos revinxit
Laurigerum diadema crines.
Jam Vilna latè , jam veteris Craci
Feſto platéæ carmine perſonant :
Tu Tiphys alter : tu ſeverus
Belligero dare frena ponto.
Princeps agreſtes , & nimiùm diu
Terræ tenaces Martis adoreas
Latum refudiſti per æquor ,
Auſus humo pelagóque magnum
Miſcere nomen. Te niveis ſuper
Attollet altum Fama curulibus ,
Quà Veſper atque Aurora ſacrum
Purpureo lavit amne crinem.

Hæc tum, madenti veſpere, Sarmatæ,
Canenda ſeris bella nepotibus
Bis terque ſub noctem lyrâque &
Niſoviis iterate nervis.
Cras aut biremem, aut rurſus equum citi
Scandetis. Eheu! quæ nova barbaris
Effuſa tempeſtas ab oris
Fulminat? agricolaſque latè
Campoſque, frugeſque, & pecorum procul
Armenta vaſto proruit impetu?
Impunè, (pro pudor!) Polonas
Thracia depopuletur urbes?
At o virorum quiſquis amicior
Marti, citato ſcande ratem pede.
Quà pontus & neglecta Thracum
Clauſtra vocant, vacuæque turres,
Perrumpe muros, dirue mœnia,
Invade portas, ſterne ſolo domos:
Heu! ſterne Byzantî pudendis
Templa diu famulata ſacris.
Io triumphe! Sarmata Boſporo,
Et belluoſæ frena Propontidi
Injecit; Eoumque ſeris
Imperium reparavit armis.
At vos ſecundâ tempora, Milites.
Umbrate lauru, dum gemino ſuper

Procedit Arctous triumpho
Victor, Agenoreumque retrò
Frontis minorem, & compedibus gravem
Ducit tyrannum. Dicere consono
Utrimque plausu; Tu tuorum,
Tu patriæ Pater atque Cæsar.
Post hæc avito Pax bona parieti
Suspendet enses; & patrias novæ
Narrabit ad tædas maritæ
Emeritus sua bella conjux.
Mox & quod atrâ Mars rapuit manu,
Castæ reponent prole puerperæ;
Novíque reptabunt per arcus,
Scuta per & galeas nepotes,
Jam nunc protervi, nunc etiam truces
Ad sæva ferri fulgura: sed diu
Neglecta pacabunt juventam
Otia, Palladiique ludi.
Suâ quietus quisque sub arbore
Cenam pudici cum sociâ tori,
Gnatisque prosternet, propinquo
Pocula prætereunte rivo.
Non aut malarum jurgia litium
Emtusve judex, sed bona Veritas
Componet iras, aut jocosi
Vina super epulasque amici.

Non ſpes bonorum , non ſtudium lucri ,
Cogent potentem viſere curiam ,
Tractúſque longinquos viarum ,
Et viduos numerare menſes.
Quem manè ſiccum prima dies domo
Dimittet , illum ſera dies domum
Potum reducet , & maritæ
Excipient ſine lite cenæ.
Mox ad paterni ruris amœnior
Surget labores : ſive ſuas Leo
Æſtivus ad meſſes vocabit ,
Sive redux ad aratra Taurus.
Sed ipſa meſſis ſponte fidelibus
Inſurget agris : non ſegetem graves
Urent avenæ ; non feraces
Suget iners paliurus agros.
Sed alba rubris lilia cum roſis ,
Canæque nardi flantibus annuent
Hinc inde ventis : atque in omni
Alta Ceres fluitabit arvo.
Tunc ipſa labens æthere Fauſtitas
Paſſim per urbes nectet & oppida
Lætas Napæarum choréas ,
Quam niveus Pudor , & ſolutis
Per colla paſſim Simplicitas comis ,
Rerumque plenis Copia cornibus ,

Prifcóque gavifæ fequentur
Naïades Dryadefque cantu.
Hæc vera dicar tunc ego præfcius
Dixiffe vates : tunc mea carmina
Difcenda grandævi parentes
Virginibus puerifque dicent.
Fruftra : nam in urna furdus & immemor
Jacebo pulvis. Me tamen integræ
Lauri coronabunt jacentem, &
Circùm hederæ violæque ferpent.

ODE XXX.

AD JANUSSIUM SKUMINUM TISZKIEWICIUM.

PALATINUM TROCENSEM.

Cùm Barbaræ Naruszewiciæ *conjugi cariffimæ jufta perfolveret.*

Si tibi pollicitum Numen, fi Fata fuiffent
Æternos fore conjugis annos;
Jure per affiduos, Procerum fortiffime, fletus
Ereptam quererêre, JANUSSI.

Quem Pietas, quem non moveat non triſtibus unquam
Arx animi concuſſa procellis,
Et Pudor, & proni niveo de pectore ſenſus,
Et regina Modeſtia morum,
Aut bona Sedulitas, aut non incaura futuri
Præſagæ Solertia mentis?
Provida ſed longum magnis Virtutibus ævum
Non audent promittere Fata:
Nec poſſunt, ſi quæ maturavêre, profanis
Aſtra diu committere terris.
Nunc adeò parces longis onerare querelis
Depoſitum repetentia magnum,
Ingentes anima gazas, & robur, & aureo
Incoctum bene pectus Honeſto.
Sic Tanaquil, ſic quæ cunctantem Claudia rexit
Virgineâ cervice Cybelen;
Quæque maritali ſucceſſit Theſſala fato,
Et Latiis vaga Clœlia ripis.
Ante diem raptæ, vivunt poſt funera, vatum
Perpetuos in carmine faſtos.
Illa quidem, non ſi ſurdos ad carmina Manes
Orpheâ teſtudine vincam,
Eductas adamante fores, & ahenea rumpat
Elyſii pomœria muri,
Reddaturque tibi. Stat nulli janua voto,
Nullis exorata poëtis.

Sunt

Sunt tamen exiles insigni in limine rimæ
Quà possint arcana videri.
Hac ego, si nullos fallunt insomnia Manes,
Aut vidi, aut vidisse putavi
Errantem campo in magno, quem gemmea circum
Perspicuis stant mœnia portis.
Auro prata virent; arbor crinitur in aurum:
Crispantur violaria gemmis.
Quæ nec Apelleus liquor, nec pulchra trigoni
Assimulent mendacia vitri.
Centum ibi formosis in vallibus Heroïnæ
Æternum Pæana frequentant.
Stant virides campo stellæ, madidisque corusca
Connivent sibi sidera flammis.
Illa inter medias parvo comitata nepote
Et roseo vivacior ore,
Ibat ovans, grandemque sibi, grandemque nepoti
Nectebat de flore coronam.
Cetera me vetuit magni caligo sereni
Mortali percurrere visu:
Nec tu plura velis. Satis est, cui fata dederunt
Æternis mutasse caduca.

ODE XXXI.

AD PHILIDIUM MARABOTINUM.

VIDES ut altum fluminis otium
Rerum quietâ ludit imagine,
Solemque Lunamque, & sereno
Picta refert simulacra cælo.
Talem severæ lege Modestiæ
Compone mentem: seu caput horridis
Fortuna circumsultat undis,
Seu placidâ tibi mulcet aurâ.
In nube semper rideat aureo
Pectus sereno: quò meliùs sacros
Deíque Naturæque vultus
Non dubiis imitetur umbris.
Pulchrum est quietâ mente volatili
Instare Vero, nec trepido gradu
Urgere Naturam, nec inter
Ambiguas fluitare caussas:
Sed mente fixâ ducere liquidos
Rerum colores, & capitis sacrâ
Ab arce prospectare Verum, &
Fixa suis sua rebus ora.
Frustra protervis frena damus feris,

Si nulla noſtræ frena proterviæ
Aptamus. Excuſsêre cælo
Non vacui Phaëthonta freno,
Sed lege, currus. Qui refugit ſui
Rex eſſe, regni neſciet exteri:
Quicumque dat ſibi, regendo
Ille poteſt dare jura mundo.
Ut mentis almo cuncta premas ſinu,
Ipſum ſeveris te preme legibus:
Sic tu probis ſolers miniſter
Conſiliis, ego fidus auctor.

ODE XXXII.

AD ALBERTUM TURSCIUM.

De ſuis ſomniis & lyricis.

TURSCI, ſeu brevior mihi,
Seu pernox oculos compoſuit ſopor,
Pennas Somnia levibus
Affigunt humeris; jamque virentia
Lætus prata ſupervolo,
Quà ſe cumque novum mollè tumentibus
Campis explicuit nemus,
Herboſæque patet ſcæna ſuperbiæ.

Mox & nubibus altior,
Miſtus flumineis ales oloribus,
Vivos deſpicio lacus,
Et dulci volucrem carmine mentior.
Jam tunc nubila, jam mihi
Blandis diſſiliunt fulmina cantibus:
Et quæ plurima circuit
Collum, puniceâ vincior Iride.
Idem jam vigil, & meus,
Non ingrata ſimul ſomnia diſpuli,
Cùm ter mobilibus lyram
Percuſſi digitis, immemor, & dulcis
Nil ſectator Horatii,
Sublimis liquidum nitor in aëra:
Et nunc litora, nunc vagas
Siccis trajiciens paſſibus inſulas.
Nil mortale mei gero, &
Jam nil ſolicito debeo ponderi.
TURSCI, ſæpe tamen mones,
Olim ne veteri clarior Icaro
Veris fabula caſibus
Mutem Parrhaſii nomina Baltici.
Fruſtra: nam memor Icari,
Addo ſtultitiæ conſilium brevi:
Nam, ſeu dormio, me torus;
Seu ſcribo, ſtabili ſella tenet ſitu.

ODE XXXIII.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Cùm in inclyta Vilnenſi Societatis Jesu *Academia curriculo philoſophiæ finem imponeret, ſcholaſticam prælecturus theologiam.*

Et jam quietis ancora puppibus
Litus momordit. Solvite carbaſa,
Proramque, malumque, & virenti
Remigium religate lauru.
O cui frequenti plurima ſupplicat
Stagira portu; ſi Tibi conſona
Reſpondet ex omni juventus
Turre, Palæmoniique flammis
Riſêre montes: ſi Tibi pervigil
Depræliantûm exercitus ignium
Hinc pugnat atque hinc, atque ahena
Pulvereo tonat ore moles;
Emancipatis adde clientibus
Gratam laborum, nec vacuam Tui,
O VIRGO, pubem; ſive caſtris,
Sive Tibi famuletur aris.

ODE XXXIV.

AD QUINTUM TIBERINUM.

DIVITEM nunquam, TIBERINE, dices,
Cujus Eois potiora glebis
Rura, Fortunæ ſine fæce pulcher
Rivus inaurat:
Quem per inſignes geniale ceras
Stemma claravit, vaga quem per urbes,
Quem per & gentes radiante vexit
Gloria curru.
Pauper eſt, qui ſe caret: & ſuperbè
Ipſe ſe librans, ſua rura latam
Addit in lancem, ſocióque fallens
Pondus in auro.
Ceteris parvus, ſibi magnus uni,
Ipſe ſe neſcit, pretióque falſæ
Plebis attollit, propriáque ſe mi-
ratur in umbra.
Splendidam verâ ſine luce gazam,
Turgidum plenâ ſine laude nomen
Mitte; te ſolo, TIBERINE, diſces
Eſſe beatus.

ODE XXXV.

AD PAULLUM COSLOVIUM.

JAM pridem tepido veris anhelitu
Afflarunt reduces arva Favonii :
Jam ſe florida vernis
Pingunt prata coloribus.
Stratus frugiferis Vilia puppibus
Grato præterabit rura ſilentio ,
Quamvis proximus omni
Collis perſonet alite ;
Quamvis & viridi paſtor ab aggere
Dicat gramineâ carmina fiſtulâ ,
Et qui navita debet
Plenis otia carbaſis.
Æquas Palladiis , PAULLE , laboribus
Interpone vices. Cras , ſimul aureo
Sol arriſerit ore
Summorum juga montium ,
Scandemus , viridis terga Luciſcii ,
Quà celsâ tegitur plurimus ilice ,
Et ſe prætereuntûm
Audit murmura fontium.

Illinc e medio tota videbitur
Nobis Vilna jugo ; tota videbitur
Quæ Vilnam ſinuoſis
Ambit Vilia flexibus.
Illinc picta procul quæ radiantibus
Fulgent fana tholis , & geminam ſuper
Deſpectabimus arcem ,
Magni règna Palæmonis.
Ut longo faciles Pacis in otio
Se tollunt populi ! nam tria tertio
Surrexêre ſub anno
Priſcis templa Quiritibus :
Et quà conſpicuis ſe Gedeminia
Jactant ſaxa jugis , & Capitolium ,
Et quæ tecta ſuperbis
Intrant nubila turribus.
Auget magna Quies : exiguus Labor
In majus modico provenit otio.
Hinc terga virentûm
Latè proſpice collium.
Quæ nunc mobilibus nutat Eteſiis ,
Segni cana ſtetit ſub nive populus :
Qui nunc defluit , altâ
Hæſit ſub glacie latex.
Qui nunc purpureis floret ager roſis ,
Immoto ſterilis delituit gelu :

Verno quæ ſtrepit ales,
Hiberno tacuit die.
Ergo rumpe moras, & ſolidum gravi
Curæ deme diem, quem tibi candidus
Spondet Veſper, & albis
Cras Horæ revehent equis.

ODE XXXVI.

AD EQUITES POLONOS ET LITHUANOS.

Amphion, ſeu Civitas bene ordinata.

Exteros mores prohibete pulchrâ
Lege, Thebani : patriaſque leges
Et pios ritus, & avita natos
Sacra docete.
Templa Fas ſanctum, fora luſtret Æquum;
Veritas, & Pax, & Amor per omnes
Ambulet vicos : Scelus omne caſtâ
Exſulet urbe.
Nullus eſt murus Sceleri. Per altas
Urbium turres, tripliceſque portas
Pœna perrupit. Vigilant in omnes
Fulmina culpas.

Concolor Vero Dolus, & ſuperba
Exſulet regni ſitis, & Cupido
Deſidis lucri, tacitóque ſegnis
Copia luxu.
Publicos diſcat geminare cenſus
Sæva Paupertas: & in arma ferrum
Sit ſatis. Rapto malè pugnat olim
Miles in auro.
Sive res bellis agitanda, ſive
Pace, collatas ſociate vires.
Alta centenis meliùs recumbunt
Templa columnis.
Inter errantem ſcopulos carinam
Certiùs plures docuêre ſtellæ:
Fortiùs proram gemino revincit
Ancora morſu.
Gliſcit æterno ſociale nexu
Robur. Arcanas opulentiorum
Ira per rixas agitata magnas
Eruit urbes.
Hæc ubi, dulci modulante nervo,
Dixit Amphion: ter eunte fluctu
Subſtitit Dirce, ter opaca movit
Terga Cytheron.
Saxa repſerunt, ſcopulíque circum
Devio campos petiêre ſaltu,

Et nemus, pronuſque ſilex ex alto
Monte cucurrit.
At ſimul Vates tacuit, per omnem
Barbaræ rupes coiêre murum, &
Septies clauſæ ſteterunt aheno
Cardine Thebæ.

ODE XXXVII.

AD JOANNEM PALMIUM.

Ex Joannis Conchanovi poëtarum Polonorum principis Lib. II. *Oda* XX.

Cùm regni Poloniarum Ordines, poſitis ad Viſtulam caſtris, STEPHANUM I, *regem Poloniæ dicerent.*

PALMI, futuri Regis inutiles
Omitte curas. Dudum adamantino
Cui fata ſubſcripsêre libro
Sarmatici diadema regni,
Non Auſter illum, non Boreæ domus,
Non limen Euri, non Zephyri dabit.
Rex eſt, POLONI, quem potenti
Rex Superûm jubet eſſe voto.

Hic ipſe (quanquam ſe propior daret
In regna Princeps) miſerat extero
A ſole Regem, qui relictâ
Vela retro citò ferret aulâ.
Quò vana pulchræ nomina gloriæ ?
Quò pictus auro miles, & inclyti
Ceſsêre Gaſcones ? Inani
Spes tumidæ crepuêre vento.
Fortuna naves, & dubias agit
Fortuna pugnas. Hæc popularibus
Utcumque ſe miſcet catervis,
Ambigui regit ora vulgi.
Abſiſte verbis. Nos medio procul
Campo coronam figimus arduâ
In rupe. Rex eſto, priore
Quiſquis emet ſibi regna curſu.

ODE XXXVIII.

AD LIBERTATEM.

Cùm Vladislaus IV. *maximis ad Viſtulam comitiis rex Poloniæ renuntiaretur.*

Nam quæ reviſas limina dulciùs
Mavortiarum maxima gentium
Regina LIBERTAS, Polono
Orbe magis Litaviſque campis ?
O providentis filia Conſilî,
O Fauſtitatis mater, & otii
Beata nutrix, o Polonæ
Primus honos columenque gentis,
Quæſita multo ſanguine Gloria,
Reperta multo ! Regibus altior,
Ipsâque Majeſtate major,
Et patriæ melior Magiſtra
Felicitatis ! leniter attrahe
Frenos, & imâ nube ſuper levem
Suſpende currum ; quà refuſus
Viſtuleas tibi propter undas
Hinc Lechus, atque hinc Littavus aureis

Collucet armis, quà tibi civium
Tranquilla tempeſtas ovantes
Implet agros, prohibetque tota
Latè videri. Non tibi ſedimus
Servile vulgus : ſed genus inclyti
Mavortis, æternus Deorum
Sanguis, Hyperboreóque clari
Ab uſque Lecho, legibus additum
Optare Regem : fallere neſcii
Quemquam, nec invidere nati,
Extera nec metuiſſe ſceptra,
Suóque magni. Publica clariùs
Virtus per omnes emicuit gradus,
Cùm magna Libertatis umbra
Sceptra ſimul populumque texit.
Tunc non coactis nobile viribus
Omne obſoleto vitat in otio
Latere robur ; tunc aperto
Ingenium volat omne campo,
Ad uſque palmam : tunc faciles, neque
Duri Quirites conſpicuo palàm
Parere Regi, per cruentum
Laudis iter ſequimur volentem
Quacumque ducit. Sic gelidum caput
Auſi nivalis ſcandere Carpathi :
Hæmíque victores nigrum cal-

cavimus Æmoniæque collum.
Sic Thracis olim litora Boſpori,
Sparſumque latè terruimus Geten,
Baltimque, inaudacemque Cimbrum:
Et ſpoliis Aſiæ ſuperbos
Nunquam otioſi vincere Teutonas,
Metas Poloni fiximus imperî, &
Ternam Boleſlai columnam
Triplice protulimus tropæo.
Præter triumphis vecta Boryſthenem
Volgamque pubes, belligeri ſuper
Aras Alexandri, & Laponî
Cæruleas Aquilonis arces.
Scit lævus Iſter, ſcit vitreis ubi
Jungit Bootes æquora pontibus,
Fractóque jam Mæotis arcu
Sarmatici mala longa belli.
Quo rege, terris pulchra parentium
Exempla nati reddimus? Annue
O pulchra Libertas, & orbis
Conſilio trepidiſque Regum
Obſeſſa votis, dulce ſupercilî
Remitte pondus. Quem tibi Maximus
URBANUS, Auguſtuſque gratâ
Congeminat vice FERDINANDUS;
Pro quo perorat mundus, & ipſa quem

Gaudes rogari : regnet ab ultimo
  Primus SIGISMUNDO, & vetuſto
    Proximus a JAGELONE ſanguis.
Ut nulla poſſunt fallere præſcios
Futura vates ! O hominum ſalus !
  O cura LADISLAE Divûm,
    Lechiacæ dominator oræ
Salve ! ſecundis Te Lechici Patres
Et Martiorum caſtra Quiritium
  Regem ſalutavêre votis :
    Jam galeis Tibi nutat omnis
Haſtíſque pubes : jam reſonabiles
Campi jocosâ vocis imagine
  Colléſque certatim, & profundæ
    Plauſibus intonuêre ſilvæ.
Ter viſus omni ſe Pater Hiſtula
Moviſſe ripâ : ter Tibi frondeam
  Flexiſſe cervicem, & reclini
    Carpathus attremuiſſe pinu.
Qualem peracto ſecula Te retro
Debent Novembri ! jam Tibi Gloria,
  Bellique maturus Cupido
    Non humiles ſtimulavit iras :
Quanquam recentis mulcet amœnior
Caligo Regni. Quantus in impium
  Aſſurgis, abſentémque vincis

Conſiliis animíſque Moſcum !
Qualis minaci præſuris impetu !
Et quantus iræ ! ſive acie levi
Campos inundare, & repenti
Mœnia terrificare bello ;
Deliberato ſeu calor incidat
Pugnare ferro. Sic Jagelonidæ
Ab hoſte laudari cruentâ
Et metui peperêre dextrâ.
Sic dum priores æquat avos Pater,
Egit timeri fortis, & improbam
Mulctavit exhauſitque factis
Invidiam, ſobolíque tantùm
Majora liquit. Tu gemino potes
Avi Patríſque nomine duplicem
Miſcere laudem : ſive pacis,
Sive gravis per acuta belli,
Cùm læta poſcent, conſilii celer ;
Cùm mæſta rerum, ſtrenuus ingenî, &
Immotus innixúſque ſemper
Ipſe Tibi, patienſque curæ,
Rerum ſub alto pondere rectior
Majórque ſtabis. Sic tibi Sarmatæ,
Sic fata juravêre, toto
Sic Superi ſtatuêre cælo.

MATTHIÆ CASIMIRI

SARBIEVII

LIBER EPODON.

ODE I.

AD PAULLUM JORDANUM URSINUM

BRACCIANI DUCEM.

Bracciani agri amœnitatem commendat, ad quem per ferias Septembres ſeceſſerat Româ.

HUC, o quietis apta Muſis otia,
Levéſque Ludorum chori,
Huc, feriantûm Phœbe Muſarum pater,
Huc, hoſpitales Gratiæ,

Huc, delicatis ite permisti Jocis
  Non inverecundi Sales:
Hìc otiosi mite Bracciani solum
  Vago coronemus pede.
Clemens supino clivus assurgit jugo,
  Cælúmque paulatim subit,
Et solida subter terga scopulorum arduo
  Securus insessu premit:
Arcísque jactat inter alta turrium
  Insigne propugnacula,
Timenda quondam Cæsarum turmis ducum,
  Timenda magno Borgiæ,
Cùm per minantûm militum æratos globos
  Metuenda jaceret fulmina,
Agerétque profugum Cæsarem, & quassum metu,
  Adusque promissum NIHIL.
Hic ille magnus frenat Etruscas opes
  URSINUS heroum decus,
Heres avitæ laudis, & princeps caput
  Magnæque laus Oenotriæ.
Circùm coruscis scæna quercetis viret,
  Cælúmque verrit frondibus,
Suósque colles vestit, & patentibus
  Sese theatris explicat.
Admota muris ponè Nympharum domus
  Aprica præbet litora:

Ripámque Baccho jungit, & vallum propè
  Lentis flagellat fluctibus.
Majore nusquam stagna Neptuno sonant,
  Aut æstuantis Larii,
Aut qui severo tangit Albanus lacu
  Inenatabilem Styga;
Aut quæ procellis gaudet, & magno fremit
  Superba ponto Julia:
Nec major unquam spumat, & rupes truci
  Benacus assultat salo.
Intonsa curvo monte circumstant juga,
  Mitésque despectant aquas.
Nivosus illinc terga Romanus movet,
  Cælóque diducit minas:
Illinc caducis ilicem quassat comis
  Sublime Cymini caput:
Crudúmque Boream frangit impotentibus
  Depræliaturum Notis,
Terrísque latè regnat, & cæli minis
  Opponit hibernum latus.
Amica sternit interim lacum quies,
  Fluctusque fluctu nititur:
Et ipsa secum pigra luctatur Thetis,
  Aquæque colludunt aquis.
Quas vel carina, vel citata turgido
  Findit phaselus linteo:

Pinnâque latè vitreum cogens pecus
  Volente lino truditur,
Setâque piſcem ducit, & raris procul
  Lacum coronat retibus.
Hinc alta lucet divitis Pollæ domus,
  Hinc pinguis Anguilaria:
Trebonianas hinc amica vineas
  Vadoſa plangunt æquora.
Hinc delicati fundus Aurelî nitet,
  Lymphæ ſalutaris pater:
Undâque morbos arcet, & vivacibus
  Lucem fluentis eluit.
At quà ſuperbum fontibus nomen dedit,
  Suúmque Flora marginem,
Vivis perennes decidunt ſaxis aquæ,
  Campóſque decurſu lavant,
Patrémque longè Tibrin, & regem ſonant,
  Romæque ſervitum fluunt.
Sincera circùm regna naturæ nitent,
  Et artis immunes loci;
Adhúcque virgo ſulcus, & montes adhuc
  Molles inexperti manus,
Merámque Bacchus Tethyn, & Bacchum Thetis,
  Et pinguis invitat Ceres.
Hinc ille lætus ſurgit, & tenacibus
  Inſerpit ulmis Evius,

Udóque cornu turget, & fluentibus
Crinem racemis impedit.
Non Lesbos illi, non odorati magis
Vineta rident Maſſici,
Aut quæ Falernis educata ſolibus
Sublucet uvæ purpura.
Sed nec Faliſci glaream malit ſoli,
Nec pinguis uber Rætiæ,
Nec flava tantùm culta felicis Cypri,
Graiámve dilexit Rhodon;
Quantùm ſuis ſuperbit, & ſeſe ſuis
Miratur in canalibus.
Circùm beatis imperat campis Ceres,
Latéque rura poſſidet:
Et arva flavo meſſium fluctu tument,
Motúque culmorum natant.
In nube rarus inquinat cælum vapor,
Aut tenſa nimbis vellera;
Aut e Boreis bella ventorum plagis,
Raucúſque ſilvarum fragor
Auditur uſquam: non protervis inſonant
Exercitati Syrtibus,
Euris & Auſtris contumaces Africi,
Et perduellibus Notis.
Tantùm ſerenus Veſper, & tenerrima
Eteſiarum flamina,

Albíque ſoles, & ſerena lucidis
 Aſpirat aura montibus :
Purámque cælo provehunt Horæ facem,
 Et Phœbus Horarum pater
Peculiari luce colles irrigat,
 Pronáque perfundit die.
Ramis tepentes ingruunt Favonii
 Jocantis auræ ſibilo,
Et temperatis provocant ſuſpiriis,
 Leníque ſomnum murmure.
At non loquaces interim nidi tacent,
 Matréſque nidorum vagæ.
Sed aut maritis turtur in ramis gemit,
 Æt ſaxa rumpit queſtibus,
Aut læta latè cantibus mulcet loca
 Famoſa pellex Thraciæ,
Silvíſque coram plorat, & crudelibus
 Accuſat agris Terea :
Quæcumque mæſtæ vocibus dicunt aves,
 Reſpondet argutum nemus.
Affatur alnum quercus, ornum populus,
 Affatur ilex ilicem,
Et ſe viciſſim collocuta redditis
 Arbuſta ſolantur ſonis.
Huc, o Quiritûm ductor ; huc, Œnotriæ
 O magne regnator plagæ

JORDANE, tandem plenus urbis & fori,
Rerúmque magnarum ſatur,
Sepone curis temet, & domeſticis
Furare pectus otiis.
Hic vel tuarum lene tranabis vadum
Opacus umbris arborum,
Tuóſque colles inter, & tuas procul
Perambulabis ilices:
Vel cùm Decembri campus, & primâ nive
Vicina caneſcent juga;
Nunc impeditas mollibus plagis feras,
Silvámque præcinges metu:
Nunc incitato capream rumpes equo,
Telóque deprendes aprum;
Jactóque cervos collocabis ſpiculo,
Furéſque terrebis lupos.
Quòd ſi Latinæ laus ALEXANDER plagæ,
Sacræque ſidus purpuræ,
Tecum paterno feriabitur ſolo,
Seſéque curis eximet;
Tuique cives, hoſpitéſque civium
Toto fruemur gaudio.

ODE II.

ODE II.

AD FONTEM SONAM,

In patrio fundo, cùm Româ rediisset.

FONS innocenti lucidus magis vitro,
Purâque purior nive,
Pagi voluptas, una Nympharum sitis,
Ocelle natalis soli,
Longis viarum languidus laboribus,
Et mole curarum gravis
Thuscis ab usque gentibus redux, tibi
Accline prosterno latus.
Permitte siccus, quà potes, premi, cavâ
Permitte libari manu.
Sic te quietum nulla perturbet pecus,
Ramúsve lapsus arbore:
Sic dum loquaci prata garritu secas,
Et lætus audiri salis;
Assibilantes populetorum comæ
Ingrata ponant murmura
Tibi, lyræque Vatis. Haud frustra: sacer
Nam si quid URBANUS probat,
Olim fluenti lenè Blandusiæ nihil,
Aut Sirmioni debeas.

ODE III.

PALINODIA

Ad ſecundam libri Epodon odam

Q. HORATII FLACCI,

Beatus ille qui procul negotiis.

LAUS OTII RELIGIOSI.

Cùm amœnam Collegii Societatis JESU *Vilnenſis Nemecinæ villam per Sextiles ferias inviſeret.*

AT ille, FLACCE, nunc erit beatior,
Qui mole curarum procul
Paterna liquit rura, litigantium
Solutus omni jurgio.
Nec ſolis æſtum frugibus timet ſuis,
Nec ſidus hiberni Jovis,
Rixáſque vitat, & ſceleſta curiæ
Rapacioris limina.
Ergo aut profanis hactenus negotiis
Amiſſa plorat ſidera;

Aut in reducta ſede diſperſum gregem
Errantis animi colligit,
Poſtquam beatæ lucra conſcientiæ
Quadrante libravit ſuo.
Idem, propinquâ nocte, ſtellatas vigil
Cùm Veſper accendit faces,
Ut gaudet immortale mirari jubar,
Terrâque majores globos,
Et per cadentes intueri lacrymas
Rimoſa lucis atria,
Quæ, CHRISTE, tecum, VIRGO, quæ tecum colat
Perennis heres ſeculi!
Volvuntur aureis interim ſtellæ rotis,
Pigrúmque linquunt exſulem,
Per ora cujus uberes eunt aquæ,
Somnos quod avertat graves.
At quando lotum Gangis aut Indi fretis
Jam Phœbus attulit caput,
Mentis profundus, & ſui totus, minor
Irata flectit Numina.
Vel cùm ſereno fulſerit dies Jove,
Aprilibúſque feriis,
Aſſueta cælo lumina in terras vocat,
Latéque proſpectum jacit,
Campóſque luſtrat, & relucentem ſuâ
Miratur in ſcæna DEUM.

En omnis, inquit, herba non morantibus
In aſtra luctatur comis :
Semota cælo lacrymantur, & piis
Liquuntur arva fletibus :
Liguſtra canis, & roſæ rubentibus
Repunt in auras brachiis :
Aſtriſque panda neſcio quid pallido
Loquuntur ore lilia :
Et ſerò blandis ingemunt ſuſpiriis,
Et manè rorant lacrymis.
Egóne ſolus, ſolus in terris piger
Tenace figor pondere ?
Sic & propinquas allocutus arbores,
Et multa coram fontibus
Rivíſque fatus, quærit auctorem DEUM
Formoſa per veſtigia.
Quod ſi levandas mentis in curas vigil
Ruris ſuburbani domus,
Quales Luciſci, vel Nemecini Lares,
Udúmve Beſdani nemus
Rudes adornet ruſticâ menſas dape
Siccos ſub Auguſti dies,
Jam tunc ſub ipſum limen, aut domeſticâ
Lenis ſub umbra populi,
Exſpectat omnis hoſpitem ſuum penus,
Et concha ſinceri ſalis,

Et hoſpitalis amphora,
Et fraga, raris verna quæ dumis legit,
Jucunda panis præmia:
Non me ſcari tunc, non Lucrinorum gravis
Sagina mulorum juvet;
Sed cereus palumbus, aut turtur niger,
Aut anſer amnis accola,
Et eruditam quæ fugit gulam faba,
Lætúmque, nec ſimplex olus,
Et quæ ſuprema colligetur, ac gravi
Patella nil debet foro.
Poſthæc vel inter læta quercetis juga,
Vel inter amnes juverit
Vitare triſtes poſt meridiem Notos
Sub æſculo vel ilice;
Nigrúmve litus, aut opaca lubricis
Tranare ſtagna lintribus,
Jactâque fruge ludibundum ducere
Tremente piſcem lineâ.
Remugit ingens interim tauris nemus,
Umbroſa balant flumina;
Et aut in antris garriunt acanthides,
Aut in rubis luſciniæ.
Hinc per rubeta paſtor errantes capras
Vocante cogit fiſtulâ:
Illinc herili meſſor e campo redux

Alterna plaudit carmina,
Et pressa sectos plaustra per sulcos gemunt
Ruptura ruris horrea.
At nec tacemus ponè considentium
Dulcis manus sodalium;
Nec inficetâ sermo differtur morâ,
Sed innocentibus jocis,
Multóque tinctus, sed verecundo sale,
Innoxium trahit diem.
Hæc si videret fenerator Alphius,
Olim futurus rusticus,
Quam collocarat Idibus pecuniam,
Nollet Kalendis ponere.

ODE IV.

DE PUERO JESU

In Virginis Matris sinu.

Amemus. An Maſſylus, aut noſtris riget
 Alpinus in venis ſilex?
Amemus. En ut pronus e Matris ſinu
 In noſtra pendet oſcula,
Qualis ſevera vel Gelonorum puer
 Mollire poſſet pectora!
Ut lumen oris, ut renidentes genas,
 Ut bina frontis ſidera,
Nivéſque colli, quáſque purus & tener
 Titan inauravit comas,
Eburneáſque tendit in collum manus!
 Ut annuit totus rapi!
Ut hoſpitali vagit admitti ſinu,
 Stringíque brachiis rogat!
Amemus: aut ſi non amare poſſumus,
 Repentè poſſimus mori.

ODE V.

Ad pedes CHRISTI in cruce morientis Auctor provolutus.

HINC ut recedam, non trucis ferri minæ,
Non nudus ensium timor,
Unquam revellent a tua, JESU, cruce
Hoc multa fleturum caput.
Me téque tellus inter & cælum ruat,
Versique tempestas maris,
Mixtúsque flammis nimbus, & ter igneis
Caducis aër imbribus:
Jacebo fixum pondus, & certum mori,
Suíque non usquam ferens,
Tuósque clavos & tuas amantibus
Ligabo plantas brachiis.
At tu sereno, nam potes, vultu tuum
Tuere, JESU, supplicem:
Et hoc, Patri quem reddis, haud evanido
Me stringe paullùm spiritu.

ODE VI.

CARMEN SECULARE

DIVINÆ SAPIENTIÆ,

In anno ſeculari M. DC. XXV.

Cùm URBANUS *VIII. Pont. Opt. Max. portam auream aperiret.*

In gratiam PAULI FRIGERII *Romani, publicè de philoſophia diſputaturi.*

DIVA terrarum pelagíque præſes,
Dicta ſubluſtres habitare nubes
Inter, & latè cohibere pictis
Sidera frenis,

Patris æternas imitata flammas,
Pura ſinceri ſoboles Sereni,
Mentis arcanum jubar, & coruſcæ
Filia lucis,

Par Patri natum ſine matre Numen,
Candor aſpecti ſine nube Veri,
Ingenî proles, genialis almi
Pectoris ardor,

O ſacer mundi lepor ! o decoræ
Fabra naturæ facies ! paternæ
Mentis exemplum, liquidi ſerenus
Luminis imber,
Patris interpres, ſimilíſque voci
Nata fecundo Genitoris ore,
Vena virtutum, generoſa pulchri
Mater honeſti,
Ante formoſi vaga regna cæli
Prima natales habuiſſe cunas,
Ante vagitus & anhela parvi
Murmura Ponti.
Ante quàm Phœbi celeríſque Lunæ
Veſper alternos revocaret ortus,
Ante quàm montes, & opaca ſtaret
Montibus arbor:
Ante quàm Tellus, & aquoſa Tethys
Regna diſſeptâ ſociaret undâ,
Et cavas circùm ſonuêre fluctu
Litora cautes,
Cælibi Patris generata partu,
Cælibi Patris generanda partu,
Lumen, & verum ſemel elocuti
Copia Veri,
Tu quater nexis elementa nodis
Molliter firmas, & iniqua magnæ

Bella Naturæ premis, & quaternæ
Jurgia causæ.
Tu tuos causis imitata vultus
Dividis toto simulacra mundo,
Numinis formam studiosa vili ef-
fingere limo.
Cùm Pater sacro redimiret igni
Siderum crines tenerúmque Solem,
Et rudes Lunæ radios honesto
Comeret auro,
Pondus, & Leges, faciémque rebus
Ipsa fingebas: variæque rerum
Te penes Normæ, Numerique, & Ars, &
Lucidus ordo.
Tu vagas zonâ cohibente stellas
Ausa nascentem religare Phœbum,
Ausa nascentem nebularum amictu in-
volvere terram.
Cresce, dicebas, spatiosa cresce,
Fertilis frugum pecorisque, Tellus:
Hinc jugis, illinc medii dehiscant
Vallibus agri.
Cresce, dicebas: simul ipsa mersum
Erigit ponto caput, & refusis
Hinc aquis, illinc steterunt oborti
Collibus agri.

Quæ ſimul multâ tibi riſit herbâ,
Lætior celſas reparare ſedes,
Arduum molita tholum volantis
Nube columnæ,
Diceris vaſtos equitaſſe ſupra
Nerei campos celer, & curules
Africi pennas ſuper, & jugalis
Terga Favonî:
Rurſus obliquo redeunte gyro
Iſſe per fluctus, tibi navis ipſa,
Iſſe per campos, tibi currus, aptis
Ipſa quadrigis.
Docta ſublimes peragrare tractus,
Docta terreſtres reſerare vectes,
Orbis obſcænum chaos, & latentis
Ultima mundi.
Clara te Lunæ ſtupuêre templa
Soſpitem flammis iterare plantam,
Inter & nimbos & acuta ſicci
Regna Promethei.
Ad tuos lenis venit Aura frenos:
Hinc & hinc ignes, patienſque lori
Pontus, & tractas ſine fraude Tellus
Audit habenas.
Te Dies & Nox, & Hiems & Æſtas,
Ver & Autumnus, properíque Menſes,

Et leves Horæ, rapidóque cingunt
Secula passu.
Te vehit claro Cynosura plaustro,
Te nec iratâ Mare sistit undâ, aut
Pertinax Euri furor, aut inelu-
ctabilis Austri.
Nec minax Cauri Zephyrique frater,
Cùm truces iram struit inter imbres,
Aut freto pulsum Boream vadosâ op-
pugnat arenâ.
Te renascentis videt ora Phœbi,
Quæ vel excusso glomerata fluctu
Lora, vel currum pelago cadentem
Audit Ibero;
Quæque devexo tegit astra nimbo,
Quæque sublimis speculatur Ursæ
Hispidas arces, & inhospitalis
Frigora Brumæ.
Jámque mortales simulata cultus
Inter humanas manifesta turmas,
Barbaram gaudes lepido catervam
Ducere ludo:
Inter & cœtus solidámque plebem
Libero gestis volitare gressu, &
Ire per vicos, populísque densas
Ire per urbes.

Utilis morum, placidéque fortis
Certa permissi dare jura Recti, &
Siderum solers, patrióque mentem
Didita cælo.
Qualis umbrosâ Libanitis aurâ
Cedrus, aut læto cyparissus amni,
Qualis attollit caput e Cadanis
Silva viretis:
Qualis Eois rosa regnat hortis,
Aut Idumæis opulenta baccis
Palma, quam præterfugientis humor
Educat undæ.
Vere tu vincis veniente flores:
Vincis Autumno remeante vites.
Vincis & succos, & odora Medi
Vulnera trunci.
Myrrheas vincis lacrymas, & udos
Balsami rores, & inevolutos
Cinnami libros, volucrémque sicci
Corticis auram.
Pampinus multâ tibi cedit uvâ:
Cedit effusus terebinthus umbris,
Ver & Autumnus simul os decoris
Extulit arvis.
Sceptra te circùm, Trabeæque, & altæ
Turba Fortunæ, famulique retro

Nimbus argenti fluit & frementûm
Vulgus Honorum.
Prona te longè coluêre regna,
Et per insignes gradientem & imos,
Et minas Regum super, ac Tyrannorum
Ardua colla, &
Pauperum cœtus, humerósque vulgi
Ire sublimem. Tibi lætus Afer,
Et pedum Maurus minor, & supinis
Sarmata palmis
Scuta deponunt. Tibi China nuper,
China non notæ dominator actæ,
Et ferox Japon, & Arabs Latinis
Accidit aris.
Commodet raucus tibi sistra Nilus:
Te sonet pulsis Arimaspus armis.
Te Lyci potor, vitreique dicat
Civis Enipei:
Prodigus laudes tibi fundat Ister
Ostiis septem, tibi mânet ingens
Tibris, immensâque vehat sonorum
Mole tributum.
Túque neglectas miserata gentes,
Nuper heu! fœdis malè pulsa rixis,
Cassa bellorum refer, heu! pudendis
Otia terris.

Si tuam votis veneramur urbem
Omnis Europe, Latiúmque supplex
Prona certatim tulimus quaternis
Oscula portis.
Pelle vesanas, Dea, pelle cædes,
Quæque vicinis agitata pugnis
Bella duravêre sonora crudo
Secula ferro.
Neu nimis nostris inimica culpis
Oderis cerni: dominámque Romam
Nubium curru super, & nivosis
Vise quadrigis.

ODE VII.

AQUILÆ RADIVILIÆ

Nuptialis Pompa.

AD PRÆSULEM VILNENSEM.

Dithyrambus.

SURGE Musa nuptiales,
Æmulata voce plausus,
Per feracis arva Vilnæ
Quære flores, carpe frondes:
Carminúmque mille feta
Vere pulchro cinge, pulchro rore sparge tempora.
Parce nunc Horatiano
Alligare verba nodo:
Parce. Molliora blandi
Quære plectra Claudiani:
Mitte bella, differ arma,
Hospitisque dithyrambi voce Vilnam persona.
RADIVILÆ stemma ceræ
Alitem Jovis ministrum,
Qui per auras, qui per ignes,

Mille gyros, mille tractus
Remiges fatigat alas,
Barbitique carminúmque voce, cælo devoca.
Ales armiger Tonantis,
Blande fulminum satelles,
Mitis ignium Tyranne,
Nubiúmque turbinúmque
Linque serus officinas,
Carpe frondes, & paterno sterne nidum stemmati.
Carpe flores, quos maritis
Parturivit ALBA campis:
Carpe frondes, quas paterni
Educavit unda Chroni:
Quæ vel adbibêre Vilnam,
Vel propinqui lene murmur audiêre Viliæ.
It volantis aura prati,
Nexilis florum procella
Pingit Euros, & remixti
Liliis fluunt acanthi:
Ludibundi veris imber
Spargit arva, spargit urbes, tecta spargit urbium.
Ille nubium viator
Pulcher ales, ut virentem
Nube dividit pruinam!
Próque grandinum molesto
Dejicit ligustra nimbo,

Et roseta pro rubenti rubra jactat fulmine.
Jactat herbas, quas jocantis
Ludit inter ira venti,
Quas adhuc severiore
Ore Bruma non momordit,
Sed Favonius tepenti
Fovit ore, fovit udis Æolus suspiriis.
Ite, bella, quæ cruentis
Ira colligat catenis,
Pérque viva regna Floræ
Nuptialis insolenti
Vere frondeat November,
Quà maritus alba calcat, quà marita lilia.
Æstuantis arva ponti
Vexet innocenter Eurus:
Ad fugacis agmen undæ
Ter quater reverberatis
Aura rideat cachinnis,
Ludicri fluenta perflent sibilis Etesiæ.
Magne Præsul, quæ profano
Ominamur ore vates
Auspicata verba, sacro
Omineris ore Præsul,
Littavæ sidus coronæ,
Littavi lumen Senatus, Sol WOLLUVICIADUM.
Sit perennis ille torrens

Illa vena jugis auri,
Eloquentis ille linguæ
Amnis irriget Senatum.
Architecta gratiarum
Illa longum verba pronis imperent Quiritibus.

ODE VIII.

Publicæ Europæ calamitates.

NEC satis est nos posse mori cùm fata reposcunt,
Agúntque morbi lucis & vitæ reos.
Ipsi etiam exiguum bellis commisimus ævum,
Omnesque ferro rupimus levi moras.
Ipsi ultro in strictos adversi incurrimus enses,
Et mutuum cadendo laudamus nefas.
Jámque adeò pulchræ populos rapit ambitus iræ,
Urbesque longâ pace defungi pudet.
Regna placet gentesque suæ miscere ruinæ,
Fractique subter orbis occasu mori.
Jam Rhodanúsq; Padúsq; atq; ingens Albis, & ingens
Rhenus cruentâ decolor ripâ fluit.
Jam tria lustra metunt rubras de sanguine fruges;
Nec dira avaram terruit falcem Ceres.
Nec minùs incertos metimur sine finibus agros,

Et muta stricto Jura sub ferro silent.
Intereà miserum gladiis divisimus orbem:
Et cum triumphis causa vel præda deest,
Barbara longinquum post æquora quærimus hostem,
Mundúsque Reges inter incertos labat.
Scimus & occulto pacem prætexere bello,
Dum victa fessis arma respirant minis:
Ingeniúmque jocis, risu corrumpimus iram,
Felixque tractat arma Virtutis Dolus.
Hoc etiam placuit stricto satis esse negare
Perire ferro, ni parùm crudelibus
Addimus ingenium fatis, habilique veneno
In nos cruentam mortis armamus manum.
Ergo iterùm (pro triste nefas! pro dedecus, & jam
In se cadentis ultimum mundi scelus!)
Fraude malâ parvi spatium contraximus ævi,
Per heu! tacenda pulverum contagia.
At meliùs (si tanta brevis fastidia vitæ
Et una leti cura mortales habet)
Omnia terrarum, Superi, convellite claustra,
Omnesque dissipate litorum moras.
In nos rupta ruant fundo maria omnia ab imo:
Trisulcus in nos igneâ missus manu,
Quà scelerum duxêre viæ, ruat ignis: & unà
Hinc se Sicano Balthis impingat mari:
Inde Caledonium sese committat Ibero,

Euxinus illinc Adriæ jungat latus.
Hæmus & ignotæ lateant sub fluctibus Alpes ;
Mœotis altum mergat Atlantis caput.
Omnia sint unus magnarum campus aquarum ,
Nullíque latam limites signent humum.
Et maria , & magni perdant sua nomina montes ,
Dum mergat omne Tethys humanum genus.
At, Superi (nam vos & tunc mortalia tangent
Perire nostrum sæpe non passos genus :)
Tunc aliquâ de gente pium servate nepotem ,
(Sed ille gentis nesciat mores suæ ;)
Deucalioneis iterum qui credulus undis ,
Ingens in una seculum servet trabe.
Nam simul agglomerans sese super Amphitrite
Humana terris eluet vestigia ,
Jam parcente Deo , jam subsidentibus Euris ,
Jam se refuso temperante Nereo ,
Incipient summi paulatim emergere montes ,
Rarósque primùm margines æquor pati.
Ilicet ex omni rupes assurgere ponto ,
Terrasque circum curva lunari freta.
Tunc , vagus oblitos ubi sol respexerit agros ,
Novis aprica floribus pingi juga :
Tunc raræ circùm campis nutare cupressi ;
Tunc omne lætâ fronde vestiri nemus.
Jamque suas inter decurrere flumina valles ,

Et arva puris murmurare fontibus.
Protinus ex una redeuntia secula puppi
Latè patentes orbis implebunt plagas :
Et virides ripas ac molle sedentia latè
Ramalibus vireta distinguent casis.
Sed tellus communis erit : sed nullus avaris
Stabit colonis arbiter fundi lapis.
In commune fluent sancti sine nomine fontes,
Nascentur omni liberæ fruges agro.
Tunc bona prospicient purgatas sidera terras,
Tunc ægra nullo sole pallebit Ceres.
Non Aquilo graciles, non eruet Eurus aristas ;
Sed innocentes & calore languidi
Mulcebunt violas, mulcebunt lilia soles ;
Omníque lenis annuet vento seges.
Vina fluent vulgò rivis, felicia vulgò
Per rura current lacteo fontes pede.
Sponte suâ dulces salient in pocula lymphæ,
Sincerus & sævire nescius liquor.
Ergo suâ quivis luxum non noscere mensâ,
Suóque dives esse nec magno sciet.
Nam neque marmoreas ingentia tecta columnas,
Nec æreas delubra lassabunt trabes.
Frondibus implicitæ texent palatia silvæ,
Aramque Divis cespes aut saxum dabit.
Sed pietas tunc major erit, cùm testibus astris

Insons sub alto turba degemus Jove.
Aurea tunc vestis sanctum texisse pudorem,
Tunc mollis ostro mensa muscosus lapis.
Nectar erunt haustæ puris ex amnibus undæ,
Lectæque ramis aut humo dapes erunt.
Potus erit vicisse sitim; spectacula, coram
Miscere sanctos simplici risu sales.
Mox choreæ, mox jucundi per gramina ludi,
Et lætus ac securus in turba pudor.
Apta dabunt fessis virides umbracula rami,
Herbosa molles ripa præbebit toros.
Non impendebunt placidis laquearia somnis,
Sed alta mundi signa labentur super.
Et vaga præbebunt pictæ spectacula noctes,
Velox euntis scæna dum transit poli.
Interea tacitam non rumpent arma quietem,
Raucique pulsus æris, aut murmur tubæ.
Non dubias navale nemus descendet in undas:
Non ulla puppes bella trans pontum vehent.
Omnia pacis erunt: totum venatio ferrum,
Et innocens telluris insumet labor.
Et ne belligeris iterùm grave cædibus aurum
Laboriosus eruat lucri furor;
Ipsa tibi incumbens concussi pondere mundi
Condet profanas altior Tellus opes.
Quò me dulcis agit longo dementia cantu?

An

An & poëtas seculi rapit furor ?
Et nihil, aut tantùm everso promittere seclo
Acerba fati vis & irarum sinit ?
An lacrymas longo flendi corrupimus usu,
Et stultus ipsis ridet in malis dolor ?
Quicquid id est, tamen arma pii deponite Reges :
Nudate primi publicum ferro latus.
Primi animos, primi socias conjungite dextras ;
Et vester omnes alliget gentes amor.
Pugna sit hæc tantùm, junctos concordibus aris
Quis sanctiore Cælites voto colat ;
Quis meliùs priscas componat legibus urbes,
Quis æquiore temperet sceptrum manu :
Cujus pulsa priùs populos Astræa revisat,
Tutóque pulset Veritas aulam pede.
Non placeat Virtus pretio, non Curia censu,
Non infideli septa Majestas metu.
Jura voluptati sanctum præscribat Honestum,
Piasque leges utili Justum ferat.
Sic olim quod Musa gravis promisit Horatî,
Præstabit ævum certior Regum fides.

ODE IX.

AD ILLUSTRISS. D. JANUSSIUM SKUMIN TYSKIEWICZ PALATINUM TROCENSEM,

Capitaneum Turborgensem, Novonolensem, Braslaviensem, &c.

QUATUOR LEUCÆ VIRGINIS MATRIS,

seu publica ac solemnis ad Ædem divæ Virginis Matris Trocensem Processio.

Prima leuca seu Ponari.

IMUS? an frustra, fugiente brumâ
Omnis Aprili via risit herbâ?
Et cavæ valles, viridíque lucent
Arva sereno.
Imus. Inscriptæ sinuosa Divæ
Signa jam lenes rapuêre venti;
Nî vetent rumpi, revocentque tensî
Serica funes.

Interim pictis taciturna nusquam
Pompa sub signis fluat. Illa magni
Te MARIS STELLAM, dubiisque, Virgo,
Sidus in undis.
Illa nil sancti dubiam pudoris
Te canat Matrem, facilemque clausi
Ætheris portam. Tibi præpes alti
Civis Olympi
Hinc & hinc pressis reverenter alis
Attulit pacem. Tibi magna pacem
Debeat Tellus, melior reversi
Nominis Eva.
Tu graves demes populo catenas:
Tu diem pulsis revocabis umbris:
Tu bonis pelles mala, læta mæstis
Fata reduces.
Esse te magni populus sciemus
Numinis matrem, modò missa per te
Vota non unquam Deus obstinatâ
Respuat aure.
Mitis, & blandâ prece singularis
Virgo placari, scelerum solutos,
Et bonos flecti, vacuosque noxæ
Suggere sensus.
Integram nobis sine labe vitam,
Prosperam nobis sine clade mortem,

Et sacros Nati genitrix tueri
Annue vultus.
Hæc ter alterno modulata cantu
Turba, carpemus viridis Ponari
Roscidas valles, & amœna præter
Arva vehemur.

ODE X.

Secunda leuca seu Vaca.

PROTINUS, Virgo, tibi longa laudum
Pompa ducetur, ubi se recurvo
Collium flexu viridis reducit
Scena theatri.
Audient magnæ titulos Parentis
Pinei montes; Viliamque circùm
Ter repercussæ recinet MARIAM
Vocis imago.
Audient colles, & opaca longè
Colla submittent, trepidæque circùm
Attrement pinus, humilíque supplex
Populus umbrâ.
Sed priùs magnum triplici Tonantem
Voce placamus: placidumque Christi

Pectus, & nostris vacuam querelis
Flectimus aurem.
Inde ter, sancto redeunte cantu,
Sancta clamaris : nemorumque rursus
Murmur, & fractæ referet MARIAM
Vocis imago.
Te suâ gestit genitrice Numen,
Virginum Virgo : genitrice gestit,
Quisquis optatâ tibi cumque carus
Vescitur aurâ.
Casta tu pulchri genitrix amoris ;
Tu spei mater : tibi pictus almi
Campus Edeni, facilisque vitæ
Germinat arbor.
Tu domus Veri : tibi certus uni
Aureas æther reserare valvas
Gaudet : æterni geminant tibi su-
spiria colles.
O potens olim profugos tueri
Civitas sontes ! decus o Sionis !
O Dei præsens domus ! o reposti
Fœderis arca !
Sive tu purum sine fraude vitrum
Consulis formæ, reficisque vultus ;
Blanda seu tristes imitaris inter
Lilia spinas.

Sive præsago Gedeonis arvo
Vellus haud ullo temeraris imbri,
Uda cùm circùm madido laboret
Area cælo.
Seu negas circùm crepitante flammâ
Pulcher exuri rubus, & paventes
Increpas ramos, foliisque læto
Ludis in igni.
Inde Jeſſæi solium nepotis,
Virgo, se toto tibi sternit auro.
Hinc tibi surgit superas eburna
Turris ad auras.
Te suas, Virgo, simulant refusa
Mella per cellas: & amœna serum
Rura, quæ muris gelidíque claudunt
Fontibus horti.
Hìc tibi surdas fuga lenis Euri
Excitat frondes, ubi purus undæ
Humor occultâ nemorum volutus
Murmurat umbrâ.
Hìc cadens levi tibi lympha lapsu
Præfluit valles, & aperta prata
Inter, impellit violas perenni
Aura cachinno.
Tot tibi, Virgo, bona liberali
Defluunt cælo: tibi tanta terris

Labitur semper renuente sisti
Gratia rivo.
Tu polo missas pia cymba fruges
Acta longinquo vehis institori :
Tu diem ducis, placidóque manè
Lumine rides :
Qualis Eoos ubi tollit undis
Lucifer currus, roseisque loris
Undat, errantes per aquosa ludunt
Cærula flammæ :
Qualis aut Phœbe radiante plenùm
Lucet argento : mare qualis intrat,
Aut mari surgit rutilus diurno
Phœbus in auro.
Quale, dum puro taciturna cælo
Siderum se fert acies, per omnes
Ignium rimas nitidi renident
Atria cæli.
Quod tibi nomen, pia Virgo, summâ
Voce dicemus ? solium superni
Audies Regis radiare magno
Majus Olympo.
Quicquid es, quicquid bona mater esse
Et cani gaudes, manibus remulce
Quem manù gestas, Puerumque nobis
Flecte Tonantem.

Nos tuâ tutos prece servet Infans,
Si tibi primæ geniale noxæ
Crimen exemit, placidóque jussit
Sidere nasci.
Si tulit vero puer ales ore,
Te nurum Cæli fore : si pudici
Nil minor floris genitrix severâ
Lege piaris :
Si nihil terris, gelidíve debes
Legibus leti, choreasque Divûm
Inter & plausus, repetis sequaci
Astra triumpho.
Ille qui leni pede pulsat altos
Siderum campos, viridesque stellas,
Lucis intensum jubar inter, inter
Lilia ludit
Agnus ; heu nostris onerata culpis
Colla reflectat, leviterque moto
Ad preces cornu, misero quietem
Annuat orbi.
Hæc ter effati, PIA signa campis
State, dicemus : pia signa campis
Protinus stabunt, gelidi secundùm
Flumina Vacæ.
Signa clementi rapit aura flatu,
Nos labor curtæ dapis. Ille mensam

Textili lino ſuper, hic virenti
Ceſpite ponit.
Promitur ſimplex penus, & ſupino
Concha ſinceri ſalis e caniſtro:
Faginus juxta ſcyphus, innocentis
Arma Lyæi.
Sunt, & antiquo quibus herba circum-
Fulget argento, poſitóſque Vaca
Ponè crateras fugiente præter
Frigerat undâ.
Hinc dapes, illinc cyathos coronant
Sutiles herbæ: mihi Solis æſtum
Eximet parcè cichorea ſparſo
Mitis olivo.

ODE XI.

Tertia leuca ſeu Vicus Galli.

JAM vetat lentas properata menſas
Hora: ſurgamus: rapido ruit de-
clivis e cælo, geminatque pronus,
Surgite, Veſper.
Surgimus. Rurſum tibi, Virgo, campis
Signa velluntur: tremebunda limbis,

Aura colludit, gracilíſque tenſas
Diripit Auſter.
Tum quibus parcâ dape non dolendæ
Vocis acceſſit bona pars : O ALMA
Numinis, ſalve, genitrix, fidelis
Turba canemus.
Dum ſuas debet lapidoſa Vace
Viliæ lymphas : tibi magna laudes
Mater & plauſus, & utrâque debet
Carmina ripâ.
Illa quæ circùm geminis Getarum
Rura ſederunt opulenta clivis,
Sunt tibi bello monumenta parti,
Diva, triumphi.
Quâ lyrâ, vel quo ſatis ore dicam
Iſſe captivos Litalis Gelonos,
Inclytum prædæ decus, & tropæum
Nobilis iræ ?
Cùm ferox belli, duce te, Vitoldus
Bis ter exegit gladium per omnem
Victor Auroram, tumidíque fregit
Cornua ponti.
Quantus ingentem clypei ſub umbrâ
Texit Europen, Aſiæque quâ ſe-
cumque tempeſtas daret, atque ab omni ef-
funderet Iſtro.

Rectus Eoam ſtetit in procellam,
Qualis armatas hiemes & omnem
Suſtinet Calpe Thetin, atque inexpu-
gnabilis obſtat.
Quantus hinc lato metuendus atque hinc
Limitem ferro ſecat, & decorâ
Cæde formoſus, mediâque laudum
Pulcher in irâ
Ardet! Hibernos velut inter imbres
Ardet Orion, ubi traxit omni
Aſtra vaginâ, rutilusque ſtricto
Fulminat igni.
Ille ſeu pictis equitata Beſſis
Arva permenſus, gelidumque Volgam;
Sive Pelleas bibit inſolentem
Phaſin ad aras:
Barbaros templis Tibi victor arcus,
Virgo, ſuſpendit: Scythicóſque cinctus,
Et Tibi ſacro clypeorum acervos
Uſſit in igni.
Alta ſcit Taphri domus, & potentis
Sarbaci verſæ meminêre turres;
Rupta cùm Thracum quateret tremendo
Caſtra tumultu.
Ille dum denſo jaculorum in imbri
Hinc Dahas, illinc ageret Gelonos,

Ipſa, nimborum cuneis & omni ac-
cincta tonitru,
Turbido latè manifeſta cælo, &
Ter quater tortas jaculata flammas,
Ignium curru ſuper & rubenti
Nube tonabas.
Senſit Euxini tremuitque lævum
Litus, & motæ crepuêre rupes,
Ter quater nigram retegente ſævâ
Luce Mæotim.
Senſit, atque ipſos Tanais pavens re-
fugit in fontes: dubitante ripâ,
Subſtitit paullùm, trepidóque Phaſis
Palluit auro.
Sic ames noſtris, bona Virgo, ſæpe
Hoſtibus noſci: Tibi sic per omnes
Viliæ ripas Litali reponant
Signa nepotes.
Sic ab extremo Tibi victor Occâ
Arma de victis referat Suanis,
Et novas ſolvat nova vota LADI-
SLAUS ad aras.
Hæc & alternis geminata votis
Plura dum ſicco canimus ſub æſtu,
Obvium feſſo nemus hoſpitali
Excipit umbrâ.

Ludor ? an mollem foliorum ad auram
Lenè vocales modulantur alni ,
Et leves lymphæ , trepidíque grato
Murmure rivi ?
Ipſa Te , Virgo , ſonat alnus : ipſa
In tuas vivax ſalit unda laudes :
Audit & longè tua diſcit ipſe
Nomina lucus.

ODE XII.

Quarta leuca ſeu TROCI.

ULTIMUS reſtat labor altiores
Ire per lucos , & aprica circùm
Stagna lunari , tumulóſque lento
Vincere cantu.
Hic , Tibi caſto Salomonis ore
Dictus , ad ſanctas hymenæus olim
Nuptias , mutum nemus & ſilentes
Perſtrepet alnos.
Quod tuis , Virgo , bene dormit ulnis ,
Sola ſopitum potes oſculari
Numen , & flammas animæque ſanctum
Sugere florem.

Sola fragranti meliùs Falerno
Uber aſtringis, quoties ab imo
Corde ſpiravit genialis intimæ
Halitus auræ.
Mille Phæacum, Cilicúmque mille,
Nympha, Te circùm volitant odores:
Blandus hic coſti liquor, inde pinguis
Sudat amomi.
Sola Te mulcet tamen aura, si qua
Dulcè ſpirantis venit ore Nati,
Cujus illimi Tibi lene nomen
Manat olivo.
Sive Bacchei Tibi fortè ſucci
Regis arcanæ patuêre cellæ,
Regis arcano meliora ducis
Ubera vino.
Sive diffusis oluêre nardis
Regis inſtructæ Tibi, Nympha, menſæ;
Regis optatos Tibi nardus una
Spirat odores.
Si Palæſtino metis in vireto
Myrrheos flores; tua ſolus ille
Nexilis myrrhæ religatur inter
Ubera nodus.
Si Tibi dulces amor eſt racemos
Pinguè gemmanti reſecare Cypro;

Unus e multis Tibi ridet ille,
Virgo, racemus.
Solis æſtivos licet inter ignes
Hinc & hinc latis ſpatioſa ramis
Pinus, & prona Tibi ſe reclinet
Frondibus ilex:
Sola Te mulcet tamen æſtuantem,
Si qua frondosâ cadit umbra malo,
Cujus ab durâ Tibi Natus olim
Fronde pependit.
Plura dicturis procul e Trocanis
Arcibus turres, placitúſque dudum
Virgini collis, mediâque templum
Apparet in urbe.
Protinus votis genibúſque ſupplex
Sternimur vulgus, quater, ALMA, salve,
Virgo, dicturi: quater illa motis
Annuit aris.
Virgines jam tum pueríque, Divæ
Supplici frontem redimite cerâ, &
Virginem gratâ Puerúmque laudis
Dicite rixâ.

VIRGINES.

Ceteris ornant moritura frontem
Serta: Te, Virgo, moriente nunquam
Flore Carmelus tegit, & perenni

Fronde coronat.

PUERI.

Ceteri frontem metuente demi
Implicant auro : Tibi concolori
Luce nativum capitis, IESU,
Fulgurat aurum.

VIRGINES.

Qui Tibi, Virgo, per eburna vidit
Colla diffuſos sine lege crines,
Regiam tingi trabeam rubenti
Vidit aheno.

PUERI.

Qui Tibi vidit niveis, IESU,
Hinc & hinc ſparſos humeris capillos,
Vidit elatas tumulis Idumes
Surgere palmas.

VIRGINES.

Qualè ridenti radiant Sereno
Semper illimes Heſebonis undæ,
Talè connives oculis jocanti,
Diva, puello.

PUERI.

Lacte perfuſæ veluti columbæ
Vitreas ſemper ſpeculantur undas,
Sic in intactâ retines, IESU,
Lumina Matre.

VIRGINES.

Cui genas, vel cui similes canemus
Virginis vultus? Similes canemus
Punico, cùm per ſua lucet ultrò
Fragmina, malo.

PUERI.

Cui genas, vel cui similes canemus
Parvuli vultus? Similes canemus
Areis, quas Sol variæque ſcribunt
Floribus Horæ.

VIRGINES.

Atticos longè redolere ſuccos
Dicimus, Virgo, quoties diſerta
Lenè ridenti Tibi mella manant,
Lenè loquenti.

PUERI.

Lilium JESU niveis hiare
Dicimus labris, quoties odora
Dulcè ridenti Tibi myrrha ſpirat,
Dulcè loquenti.

VIRGINES.

Mille quod telis clypeiſque tecta
Turris adverſo micat icta Soli,
Matris, adverſo, micuêre longè
Colla, Puello.

PUERI.

Quod Therapnæi breve ver Hymetti,
Quod Palæstini ſapiunt liquores,
Matris e collo ſapiunt reclinis
Colla Puelli.

VIRGINES.

Quo Tibi, Virgo, maduêre ſucco
Virgines palmæ? maduêre ſucco,
Qualis in siccas lacrymante myrrhâ
Liquitur herbas.

PUERI.

Quis tuis fulgens hyacinthus ardet,
O puer, palmis? hyacinthus ardet,
Qualis aut ſceptri ſedet, aut coruſcæ
Arce coronæ.

VIRGINES.

Quæ jugis Cretæ viridíſve Cypri
Tanta Lesbois fluit e racemis,
Quanta maternis Tibi, Virgo, manat
Copia mammis?

PUERI.

Quis vel Hybleas odor inter herbas
Tantus aſpirat, Cilicúmve rura,
Quantus aſpirat tua dulcis inter
Ubera, IESU?

VIRGINES.

Zona quæ fluxam vetat ire pallam,
Flavet intextâ Tibi, Virgo, fruge,
Quam pudor circùm niveóque stipant
Lilia vallo.

PUERI.

Quæ Tibi cinctus revocat rejectæ
Vestis, arcanis vigil est eburna
Zona sapphiris, tacitóque pectus
Circuit igni.

VIRGINES.

Cùm, levi plantas cohibente socco,
Virgo stellantem graditur per aulam,
Æream credas aciem canoro
Ire triumpho.

PUERI.

Crura cùm picto religavit ostro,
Et stetit celso Puer ore; credas
Ponè suffixo geminas in auro
Stare columnas.

ODE XIII.

AD DIVAM VIRGINEM CLARO-MONTANAM

Pro Illustrissimo Stanislao Lubienski, Episcopo Plocensi VOTUM.

O DIVA clari gloria verticis,
Cui dedicatis effigies nitet
Circùm tabellis, & superba
  Ture calent precibúsque templa;
Paullùm reducto Masoviam, bona,
Dignare vultu, quà vehit inclytis
Electra ripis, & refuso
  Narvia luxuriatur amni.
Latè potentem Lubienî diu
Serva tiaram, seu Tibi Plociis
Affusus aris mille sacros
  Asserit indigetatque mystas;
Seu literato plurimus otio
Musísque pallet; seu petit avii
Amœna Viscovi vireta, aut
  Pultopolin, viridémque Brocum;
Serves egenti Nestora Lechiæ, &

Inter togatas canitiem sine
Virere curas. Non tepentis
   Non gelidi grave tempus anni,
Non siccus illum Sirius, aut madens
Orîon afflet; dumque tuo pius
Se ponit in vultu, salubrem,
   VIRGO, tui trahat oris auram.
Sic ille sacris pulcher in infulis
Te sæpe placet: sic ego Te novis
Redorsus exornem Camenis,
   Dum celeris redit orbis Anni.

ODE XIV.

Inclytæ Lubienorum nobilitati ſacrum.

QUONDAM revinctus Palladiâ caput
Sacrum coronâ, carus Iasoni
Vates, inexperto chelydri
   Mortiferi periturus ore,
Inter Pelasgos Ampycides stetit;
Tiphynque nondum gurgitis arbitrum,
Jussit per obstantes procellas
   Fatidicam celerare Pinum.
In transtra fratres Tyndaridæ ruunt,

Fluctúsque verrit grandior Hercules ;
Et Mercurî proles Echîon
    Thessalicos glomerat rudentes :
Frater tenaces Eurytus ancoras
Proramque servat , nec Boreæ genus
Alas reformidans paternas
    Vela manu revoluta pandit.
Omnes parentûm nobilium decor ,
Omnes Deorum progenie sati ,
Incognitam Nymphis carinam
    Tandem avido posuêre cælo.
Sic vos , aviti Laurea verticis
Quos fronde priscâ cingit imaginum ,
Lubinidæ magni nepotes ,
    Pieriam subiisse mecum
Gaudete cymbam : protinùs aviis
Sulcanda remis nubila ; protinùs
Lunæque Stellarúmque & altis
    Litora sunt subeunda velis.
Nam qualis Orpheus Argolicam polo
Fixit carinam ; non aliter mea
Vos inferet cælo Thalîa ,
    Pectine non facili canendos.
Seu bellicosam Martius indolem
Accendit ardor , signaque gentibus
Erepta vicinis reportans

Arma animis gerit, arma dextris:
Seu blanda tutis otia civibus
Conclusa Jani limina nuntiant,
Fascesque victores clientûm
Grex oleâ viridante cingit.
Quod si recessus Pierii placent,
Et non profanis cognita vatibus
Cortina, felices labores
Pegaseæ venerantur undæ.
Intaminatæ quos sapientiæ
De fonte promunt signa Lubiniis
Notata Ceris, omne dextro
Surgit opus genio peractum.
Salvete, claræ sidera patriæ,
Nostroque vecti per mare barbito,
Cursu fatigatam carinam
Stellifero sociate mundo.

ODE XV.

LAUS BUGI

In gratiam Illustrissimi Stanislai Lubienski, Episcopi Plocensis.

NON me doloso Salmacis alveo,
Non mixta Divis flumina Persicis;
Non mersus Ætoli Thoantis
Letiferis Achelous undis
Vocat canoro pectine Thracios
Laxare nervos: ponite murmura
Cydnique Pactolique, & altâ
Tibri pater metuende ripâ.
Cantabo Bugum, qui neque Sirium
Latrare circùm Viscovium sinit,
Lævosque defendit vapores
Quos pluvio vehit Auster anno.
O Buge, sacris edite fontibus!
Quæ me Dearum Pieridum tuis
Haurire de conchis liquorem
Innocuæ patiatur undæ?
Quis pressa longo cornua me sinat
Levare musco? quis fluidos sinus

Rivósque

Rivósque de mento cadentes
  Suppositâ retinere dextrâ ?
O Buge terso lucidior vitro !
Te nullus altâ lapsus ab ilice
Ramus, neque armenti petulci
  Ad niveas properantis undas
Perturbet error : non calido Notus
Te siccet æstu, non Borealibus
Demissa tempestas ab oris ;
  Sed tepidæ leve murmur auræ
Perflet volentem, dum Cererem tamen
Domas rotarum mole volubili,
Messésque Viscovi feracis
  Vorticibus teris æstuosis,
Jucundiori Pierias sono
Mulcebis aures. Nunc, age, Narviæ
Concorde lapsurus fluento, et
  Masoviis refer ista Nymphis.
Si vera præsens vaticinantibus
Latous edit, credite, posteri :
Non longa seclorum catena
  Attonito dabit ore vatem,
Qui plena nostræ flumina gloriæ
Feret per urbes : non humili lyrâ
Cantúque vos olim Sonabit,
  Et citharâ generosiore.

ODE XVI.

JOANNI CAROLO CHODKERICIO

Palatino Vilnensi, & magni Ducatûs Lithuaniæ exercituum duci contra Turcas, Dei O. M. & B. Virginis Mariæ auxilium spondet.

O! QUI labantis fata Poloniæ
Rerumque frenos flectis, inhospitos
Regni tumultus, et protervum
Per populos equitare Martem,
Deliberato funere civium,
Gaudes tueri, nec lacrymantia
Per templa, per Divûm penates
Perpetuâ prece supplicantem,
Ingurgitatam sanguine Patriam,
Civesque belli pulvere sordidos
Paci redonas: quin vocantis
Justitiæ scelerumque vindex,
Quâ clusa surdis bella repagulis,
Cæcisque vinctum carceribus Metum
Servas, inexpertamque sontes
In populos meditare pœnam,
Eliminato cardine Funera

Dimittis in nos ! hinc fragor hostium,
Hinc detonabundæ cohortes
Threiciis furiantur armis.
At o ! precantis magna Poloniæ
Tutela, Virgo, pelle ruentium
Turbam malorum : tu tonantis
Justitiæ moderaris ignes ;
Et sæpe crudum fulmen ab igneâ
Furare dextrâ, cui virides tamen
Palmas triumphalesque laurus
Pro rabido subicis tonitru.
Sic te recenti CAROLUS hospitam
Invitat aulâ ; dum procul insonat
Effeminatorum refusa
Diluvies Othomanidarum,
Atque in reclivis colla Poloniæ
Ferruminatum stringit acinacem
Acer Gelonus, præses adsis
Sarmaticis, pia Virgo, castris.
Dum mens honesti læta periculi
Diffibulatum pectus aheneis
Obvertet hastis, et patentes
Missilibus jugulos sagittis,
Deprælianti robur, et hosticâ
Exulceratis cæde phalangibus
Vires ministra ; quò secundis

CAROLUS auspiciis cruentum
Perrumpat hostem, more tricuspidis
Flammæ citatus, quem Patriæ celer
Per fulminatrices catervas
Mittet amor, per acuta mittet
Desævientis spicula Concani.
Sed dimicantem, Virgo, Ducem tua
Obvallet ægis, et supremæ
Præsidium tueatur aulæ.

ODE XVII.

AD B. STANISLAUM KOSTKAM

Pro incolumi Vladislai VI. Poloniæ Regis e Badenis reditu anno MDCXXXIX *Votum.*

CLARIS Olympi civibus additum,
O KOSTKA, sidus, marmoreas tibi
Sacramus, et cerâ piisque
Floribus accumulamus aras.
Te magna rerum Præses, et aurei
Regina mundi, militiam sui
Hortata non horrere Gnati,

Nec socias trepidare pugnas :
Pronâque Romam cùm peteres fugâ,
Texit labantem, præpetibus retro
Quamvis adurgeret quadrigis
Solicitus revocare frater ?
Hæc, dum trifauci Cerberus allatrat
Terretque rictu, te dominâ fovet
Firmatque dextrâ ! Ter minaces
Tartareus canis egit iras,
Ter ora retro vertit, et irritos
Damnavit ausus. Quid memorem piâ
A Matre porrectum, et recline
Sidereis tibi Numen ulnis ?
Quali volentem, magne puer, Deum
Ludo moraris ! qualis amabili
Blandiris arridesque vultu !
Quo pariter tibi blandus ore
Respondet Infans ! non equidem tibi
Non credo lætum virgineo diu
Collo pependisse, et frequenti
Oscula congeminasse risu.
Non semper igni nubis in alite
Invisit orbem, Numinis horrido
Succincta Majestas tonitru,
Aut triplici metuenda telo.
Scit et minores sæpe Puer Deus

Mutare formas, cùm meruit pius
Simplexque candor; cùm pudoris
Lilia, virgineique mores,
Quales et olim Bethlemiâ casâ
Fecêre nasci, mox et ovilia
Implere vagitu, et jacere
Pauperibus docuêre cunis.
Quis ille verò se Superûm globus
Valvis aperti fundit ab ætheris?
Quæ clara tempestas repentè?
Et liquidi pluit imber auri?
Ridente cælo, pone minas, Theti:
Et tota prono suppliciter genu
Procumbe, Tellus, sub minutæ
Ecce Deus, Deus ecce frugis
Descendit umbrâ, nil dubio cibus
Numenque KOSTKÆ. Qualis, io! sacras
Dapes adorantum reducto
Cœlituum stetit aula gyro!
An et frequenti te mediam choro,
Claris videndam, BARBARA, turribus
Agnosco? victricemque supplex
Cerno procul venerorque palmam.
Sic est: ab ipso Virginitas rapit
Cives Olympo! visitur undique
Spectandus, ingentemque præbet

KOSTKA Deo Superisque scenam.

Quandoque purum raptus in æthera,
Et ipse Divûm cœtibus interest,
Et pulcher immensumque aperto
Ore bibens animoque cælum;
Fontique rerum immersus, et intimo
Divinitatis naufragus in mari,
Visus repercusso sereni
Numinis irradiare vultu.
Quid mirum? ubi illis visceribus pius
Insedit ardor, quem nec anhelitus
Lenis refrigeraret auræ,
Nec gelidus cohiberet humor,
Flammata circum pectora roscido
Fumante lino: sic Amor igneus
Dum pugnat adversis, ab ipsâ
Sumit opes animosque lymphâ.
Hæc canto terris, cetera conscio
Arcana Virtus intulit ætheri;
Quamvis nec aspernata posthac
Sæpe Lechos Litavosque noto
Spectare vultu, quem bona Faustitas,
Et læta flavis Copia frugibus
Præiret, et siccis amicam
Temperiem revocaret agris;
Inviscератæ diffugerent Febres,

Et Pallor, et qui jam morientibus
Instabat, urgentisque Leti
Frigidus antevolabat horror.
Quantas patroni tegmine pallii
Servavit urbes, cùm malè pertinax
Vulcanus undantesque celsis
Turribus absiluêre flammæ!
Quis fando pulsos enumeret Getas,
Cæsumque Thracem? quis memoret retro
Actas Gelonorum phalangas?
Quis subitam placuisse pacem,
Cùm jam reflarent classica classicis,
Turmæque turmis, et manibus manus,
Et scuta scutis, tela telis,
Ensibus objicerentur enses?
Tui sub umbrâ Nominis inclytum
Tutumque serva Sarmatiæ diu
Regem LADISLAUM, labanti
Præsidium columenque mundo.
Quacumque cæli parte tuos procul
Spectas Triones, seu volucer tui
Te currus excepit Bootæ,
Seu tepidi tenet ora Phæbi:
Non imber a te, non nebulæ gravi
Obstent procellâ: respice Patriam
Serenus Arcton; sic coronet

Sola piam tibi Roma frontem,
Interque Divûm numina grandibus
Inscribat astris, et statuat sacras
URBANUS aras : tunc Latini
Tota Dies, tibi totus Æther
Pompam triumphi trans geminos vehet
Et figet Indos. Cetera nil moror :
Hanc oro seponant, neque olim
Invideant mihi Fata lucem.

ODE XVIII.

AD ILLUSTRISSIMUM D. J. ZADZIK

Episcopum Culmensem, Supremum Regni Cancellarium, cum pace inter Polonos & Moschos ad Polanowkam confectâ, in Poloniam rediret.

SCRIBERE magnis, Maxime, vatibus,
Orator alti pondere consilî
Momenta bellorum, et labantes
Eloquio populos in æquam
Librasse pacem : nos humili lyrâ,
ZADZICIANI nominis et sonum
Et culmen infra, nec togatas

Carminibus tenuare curas,
Nec fracta Moschi fulmina prælii
Parum canorâ dicere tibiâ
Audemus, aut regum tropæa, et
Laurigeram memorare Pacem,
Quam luctuosæ culta Severiæ,
Omnisque latè ripa Borysthenis,
Et Moschus, et nuper Borussus
Compositis tibi debet armis.
Hæc et pedestres historiæ dabunt
Grandis LUBINI, nec venientibus
Facundus invidebit annis
Lipskius, aut facilis Gebicus.
Nos leniori dicere barbito
Jussêre Musæ, quæ Polanoviæ
Colonus oræ, per Viasmæ
Culta Borystheniosque saltus,
Nixus recurvo carmina vomeri
Bis terque cantet. Jam video cavas
Florere valles, et natantem
Fruge novâ fluitare campum:
Jam læta rursus rura nitescere,
Ridere colles; celsa meti juga,
Ipsosque messores agresti
ZADZICIUM geminare cantu;
Tum verò dulci fervere nomine

Valles et amnes. Quis Deus otium
Mutavit e tanto tumultu?
Quis gladiis jaculisque falces?
Non solus olim jurgia conficit,
Pugnatque Mavors. Sunt et idonea
Bellis, et opportuna Paci,
Palladi, Mercurioque tela.
Rarum cruentis desinit ensibus
Et cæde bellum : sæpius ardua
Regum secundavêre cœpta
Flexanimæ placida arma linguæ.
Regnisque fines, quos malè noxius
Describit ensis, certiùs innocens
Metatur in chartâ volantis
Penna stili tenuisque mucro.
Quem fas Honesti dicere limites
Et inter Æqui : quem ratio potens,
Quem norma pernicis gubernat
Consilii tacitumque pondus.
Hæc tela nunquam ponimus : hos Deus
Mortalitati mentis et ingenî
Affixit enses ; nos ab altâ
Eruimus alia arma terrâ.
Ferro vicissim cædimus et manu :
Tauris et ursis scilicet invidi
Ungues cruentare, et minace

Vulnera congeminare cornu.
Haud parva laus est corpore languidum
Stravisse corpus ; sed potioribus
Triumphat armis, quisquis hostem
Parte sui meliore vicit.

ODE XIX.

AD R. P. SYLVESTRUM PETRA-SANCTAM S. J.

Cum eruditum Suum de Symbolis, annulis, numismatibus, sigillis, & emblematibus opus in lucem dedisset.

Si non per arcus et Capitolia
Se pompa docti nominis explicet,
Quacumque se fert, ipsa currus,
Ipsa sibi populos sub alto
Cælo triumphat. Non tua se minùs
Attollit astris, nec minùs inclyta
Mosæque spectatur Sabique
Dardaniâ procul urbe virtus.
Non tota vitæ, tota tamen tuæ est

Immensa tellus patria gloriæ :
Quocumque , Petrasancta , vectum
Solicito tulit axe Rumor
Te militaris stemmata gloriæ ,
Et Romulorum fata Quiritium ,
Gemmasque , natalesque ceras
Exiguis cohibere chartis.
Ut sensa docti pectoris , et notas
Mirè loquaci pingis imagine !
Ipsumque conspirare Pulchri
Corpus amas animumque Veri !
Planéque ludens inde coloribus ,
Et inde verbis , mentibus affluis ,
Ceramque partiris videndam
Ingeniis , oculisque mentem.
Non solus album Sol aperit diem
Rerumque vultus : scilicet ut Deus
Res temperavit , rebus una
Alterius color esse cœpit ,
Unoque gaudent protinus aspici
Et esse nexu. Quis caneret tui
Cum pace delabentis agmen
Eloquii , placidosque lusus ?
Si non Galesi lene sonantibus
Æquata ripis flumina currerent ;
Nec se per et valles et arva

Præcipiti pede ferret Almo ?
Mentis quis illud fulgur, et ingenî
Citata dicat fulmina ? si neque
Percussus Atlas, nec rubenti
Icta Jovis tonat Ætna telo,
Nec ruptus æther, nec tonitru procul
Rauco triumphum murmure mugiat,
Nec rubra, diffisisque nimbis
Crebra cito micet igne rima.
Pars illa mentis, quæ strepitus suo
Curasque Regum ridet ab angulo;
Puroque, nec minùs sereno,
Quàm Superûm Pater ipse, vultu
Humana spectat, quo faciem satis
Colore ducet ? Pinge Ligustico
Regnare sublimem profundo,
Nec facilem trepidare Petram,
Quam ponè fracti exercitus Æoli, et
In se repulsas unda resorbeat
Retrorsus iras; at supernè
Lilia, purpureique flores,
Et multa Veris copia rideat,
Lenique labens Lympha volumine,
Et mollis atque occultus udis
Murmuret e Violis Susurrus.

ODE XX.

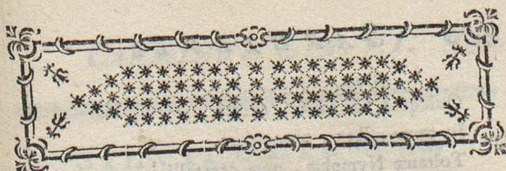
AD R. P. JOANNEM RYWOCIUM S. J.

Judicium de ætatibus prioribus & posterioribus.

QUÆ nos, Rywoci, ferrea cladium
Damnamus olim secula, posteri
Elapsa laudabunt, et aureis
Moribus ac meliore cælo
Fluxisse dicent. Plebis in auribus
Absentis est vis debilior mali:
Quantumque paulatim sinistris
Detrahit invidiæ vetustas,
Tantum secundis addit adoreæ.
Plerumque Reges, quos procul æmulo
Subducit e rerum theatro,
Consecrat indigetatque Virtus.
Sic et minoris nomen Achillei
Sacris adorat non sine lacrymis,
Toto triumphaturus orbe,
Rex Macedûm; Macedûmque Regi
Major triumphos, et genus invidet,
Et Cæsar aras. Splendidiùs micant
Longinqua, mentitumque ducunt

Temporis a spatio colorem.
At qui per omne providus ac memor
Respexit ævum, jam melioribus
Præire, jam post ferre, jam se
Jungere deteriora vidit;
Magnâque quâ se Mundus agit rotâ,
Humana verti. Cur ego lividâ
Cum plebe, præclaro nepote,
Semper avos atavosque laudem?
Quinto Secundus cur Carolo minor
Sit Ferdinandus? cur Decimo parem
Non mirer Urbanum Leoni
Dardaniæ dare jura Romæ?

MATTHIÆ CASIMIRI
SARBIEVII
CARMINUM
LIBER SEXTUS.
SILVILUDIA POETICA.

SILVILUDIUM I.

CUM SERENISSIMUS VLADISLAUS VI.

Poloniæ Rex Berstos ad silvas venatum veniret.

LUCI virentes, et horrore sacro
Umbræ silentes, animum regalium
Longo curarum æstu fluctuantem,
　　Vos blandientes Auræ,
Sereniores Spiritus, venite;
Vestro benignè vultu tranquillate,

Silvæ.
Quicquid hîc vides, certat
In tuum, Rex, obsequium.
Toltanæ Nymphæ, quæ crystallinis
Uberibus tenellos alunt flosculos,
Argenteis occurrunt tibi pedibus.
Alitum canora
Examina te musicis
Excipiunt concentibus:
Tremulis arbor foliorum pinnulis
Gestitque, nititurque,
Ad te, si queat, obviis
Advolitare frondibus.
Te flexa pinus supplici
Longè salutat vertice:
Offusa florum agmina
En auræ ministerio
Tuos demissa pedes
Furtivis libant osculis.

SILVILUDIUM II.

AD ROREM.

Saltus Pastorum, cum VLADISLAUS *Soleczniкis manè venatum prodiret.*

I.

PLACIDI Rores matutini,
Qui sereno lapsi cælo
Mollia florum
Versicolorum
Ocellatis folia;
Qui florentibus in conchis
Latè virentes
Æquore prati gemmulatis;

II.

Vigiles hortis ab Eois,
Floræ Rores olitores,
Arida pratis
Ora rigatis
Urnulis argenteis.
Vos Auroræ fulgurantis
Tacitus imber,
Guttulæ cæli desudantis.

III.

Nitidum flavæ lac Matutæ,
Cùm luteolas papillas
Tenero Florum
Inserit ori,
Odorati pupuli
Coloratis cum labellis
Rosæ circum
Ubera matris nutriuntur.

IV.

Stellulæ Noctis decedentis,
Stillæ Rorum, cæli Rores,
Sidera ruris,
Sidera Rores
Flosculorum lacrymæ,
Cum madenti liquent ore,
Diraque lugent
Funera Noctis occidentis.

V.

Antra petentûm vos ferarum
Pressa vago signa pede,
Limite fido
Prodite, Rores.
Certa per vestigia
Ad latentem venatores
Ducite prædam,
Placidi Rores matutini.

SILVILUDIUM III.

Dum Vladislaus Kotræ venatur, Poetæ et Aulici sub umbrâ considentium

Dialogus

POETA.

Tacita silvis rupe latentem
Fallacis nulla populi,
Sed Zephyri, populeo
Blanda susurro, recreat aura.

AULICUS.

O! vita nullis vitiata curis
Rura colentûm.

POETA.

Placido labens murmure Lympha,
Smaragdinis argentea
Riparum clausa pateris
Pocula præbet nescia fraudis.

AULICUS.

Heu ! nimis duris lacerata spinis
Purpura Regum.

POETA.

Perambulanti prata poetæ,
Virente Flora dexterâ,
Officiosa suggerit
Stragula, verno picta colore.

AULICUS.

O ! vita nullis vitiata curis
Rura colentûm !

POETA.

Sæpe virentis frondis in umbrâ,
Garritu captus avium,
Fallacis aulæ umbraticos
Ore sereno ridet honores.

AULICUS.

Heu ! nimis duris lacerata spinis
Purpura Regum.
O ! vita nullis vitiata curis
Rura colentûm.

SILVILUDIUM IV.

Ad Auram ut labores et æstum temperet Vladislao in campis Merecensibus sub meridiem venanti.

I.

MEDIUM torquens Cynthius axem,
Gravis arcu jaculatur
Tela lucis aureo ;
Rutilo latrat
Sirius astro ,
Nec venatûs Regi
Cedit labor : tantus amor ,
Tanta repertæ gloria prædæ.

II.

Igneus acres
Fert Molossos impetus.
Crebra volant tela manu ,
Ora tepenti sparsa liquore ,
Corda calenti laudis amore ,
Face fervent geminatà :
Creber artus halitus
Quatit anhelos.

III.

Auræ molles, lenes Auræ,
Zephyri, formosa Natio,
Administra Chloridis,
Et supremum jam diei
Exspirantis halitus,
Cùm Nox, Lucis filia cæca,
Sævâ claudit
Lumina dextrâ:

IV.

Mobiles Auræ,
Vernulæ Tubicinæ,
Odorata quæ miscetis
Pratigenarum prœlia Florum,
Languida victæ lacryma Noctis,
Matutino quæ proflatu
Gelidæ restinguitis
Volucres Auræ.

V.

Deliam vestro flamine flammam
Temperate Venatrices.
Vos algente dextrâ,
Rore madentes
Tergite frontes.
Telis alas addite:

Catulorum

Catulorum venatorum
Cursui vestras indite pennas.

V I.

Forte virenti
Si locarint gramine
Fessa longo membra cursu,
Undique lectos ruris odores
Spiritus illis florifer afflet.
Vos ridentes ora circum
In amica pellite
Oscula, Flores.

V I I.

Sic per amœnas æquoris oras
Cursu vos argenteo
Cærula vectet hospita Tethys;
Sic per arva volitantes
Vos tenelli lusitantes
Osculentur Flosculi.

P

SILVILUDIUM V.

CANTUS.

Poëta prata ac silvas perambulat, dum Aulici venatui vacant,

Seu

Cælestis Amoris amœnitas.

I.

FLORIPARENTES Herbæ,
Pratorum astra, Flores,
Vallesque nemorosæ,
Gemmæque florum Rosæ,
Vos mea circum dio
Alata mens amore,
Lectura campis volitet
Divini mel amoris.

II.

Impressa magni Numinis vestigia,
Et divinæ simulacra formæ
Vos, vos mihi ostenditis.
Vos ora, vos vultum Dei,
Quem ludibunda pinxit

Pennati dextra Amoris ;
Et vos quâlicet æmulamini
Auctoris ora Verbi ,
Sed ore non simillimo.
Ades tu , Numen , ades :
Tu tibi pax : tu cordis
Tranquilla mei saties
An , erit illa dies ,
Cùm tui lumen oris
Licebit intueri !

III.

An erit ut æthereâ
Correpta face pectora
In cineres labascant !
Tum rogo de vitali
Ad Te mens ales advolet ,
In Teque niduletur.

IV.

En , flosculi pulcherrimi ,
Præ Numinis amore ,
Expansas foliorum
Ad cælum alas explicant ,
Odoris flant ſuspiriis ,
Fletuque madent roscido.
Flammato , viden ? ore

Ut Rosa purpurascens
Prodit amoris ignes.
En hederæ virentibus
Ad astra reptant brachiis,
Expressaque pallentibus
Expandunt corda foliis.

V.

An solus ego, me miserum!
Tot inter ignes algeo?
An solus ego ad terras
Devexo feror pondere?
Ah! tui tot amores,
Mi Deus, inde excita,
Quot viret arbor foliis
Quot arva rident floribus,
Quot astra ſudant roribus.

VI.

En pictis foliorum
Multicolor labellis
Flos tacitus divinos
Eloquitur honores.
En cælo laudes accinunt,
Et Aura leni sibilo
Et Lympha leni murmure,

VII.

An ſolus ego, me miserum !
Tot voces inter sileo ?
Ah ! divûm Pater ingere
Os laudibus facundum,
Linguas et tot canoras
Quot mella legunt apes,
Quot garriunt volucres,
Quot Auræ et Nymphæ murmurant.

SILVILUDIUM VI.

AD LUNAM,

Cùm Vladislaus die Lunæ Venaretur.

I.

Dum Lunæ rura cingimus
Regiis venatibus,
Lunæ choreas plaudimus
Chorea, in modum Lunæ.
Vecta ſerenum, Luna, per aërem,
Tremebunda flammeo
Num venaris astra cornu ?

Num bellatrix igneo
Ætheris ursos impetis arcu?

I I.

Nocte silenti, voce faventi
Tibi latrant catuli:
Tibi ſocium venanti,
Luce ſpumet aureâ
Rabidæ sidus triste Catellæ.

I I I.

Modò recurvis edita cunis
Primo ludis lumine;
Modò pleno nites ore;
Mox incurva ſenio,
Mæsta cadenti exſtingueris igne.

I V.

Orbe nigranti clausa ſecundum
Temet ipsa latitas.
Tibi rogus et ſepulcrum,
Temet ipsa tumulas;
Mox redivivos excitas ignes.

V.

Fida diurni luminis heres,
Occidente Delio,
Breve sideris fraterni

Reparas dispendium
Latè micantis frontis honore.

V I.

Modò nitenti falce minaris :
Modò jugo cymbula,
Modò portu sinuaris,
Et mutantem similas
Æquore cæli Prothea formas.

V I I.

Quicquid liquidis innatat aquis,
Feto quicquid viscere
Terra parit, tibi paret.
Tuis nutat nutibus
Refluus humor æquoris alti.

V I I I.

Annue nostro dextra venatu.
Tibi dentes camuri
Apri torva minitantis,
Tibi quercu pendeant
Ardua nostræ cornua prædæ.

I X.

Dubiæ viden lucis in umbrâ
Tuis pares vultibus ?
Tibi in orbem, tibi in arcum

Agitamus choreas :
Annue noſtro dextra venatu.

X.

Curſibus aptas ſuffice vires,
Vimque odoram canibus ;
Telo feras, tela feris,
Telis ictum dirige ;
Robora fessis adde lacertis.

X I.

Aurea sed jam proditur Eos,
Et venatrix roseo
Astra nocturna fugat arcu.
Hebetata retrahit
Delia lucem, luce renatâ.

SILVILUDIUM VII.

AD UMBRAS

Ut Venante Merecii Vladislao ab æstu venatores defendant.

SAT decori jam ſudoris :
Sat et, Pubes regia,
Strenua finxit prælia virtus.
Molliter excipiat
Blanda fessos quies artus.

II.

Lucis umbræ jam cadentis
Giganteæ ſenio,
Dum moritur, funera Phœbo
Parentantes apparant,
Sternunt pullâ rura veste.

III.

Fugitivæ lucis hostes,
Vos a sole transfugas,
In ſua tutos castra receptos,
Gelidis tentoriis
Umbræ tegent hospitales.

IV.

Longo orbis ex projectu
Sese ferunt obviæ,
Arvaque nullo lumine pingunt,
Simulacra objiciunt
Nemorumque colliumque.

V.

Hîc, per gelidi prata Merecii,
Pastoritia pubes
Agitabimus choreas,
Tu modò, magni Principis aula,
E vicino margine ſpectes.

SILVILUDIUM VIII.

AD LACUM MOTELANSEM.

Piscatorum Saltus & Cantus.

CANTUS.

TIBI grates, tibi laudes,
Cærula Tethy,
Tuo lapsus munere,
Opportunè regia
Munera, piscis,
Nostra captus vincula ſensit.

SALTUS.

Eoa parens Memnonis
Ut prodiit e ſpeculâ,
Aureolosque crines,
Luteolosque vultus,
Ad oris tui ſpeculum
Tergit comitque, Tethy.

CANTUS.

Dum nitenti munda fuco
Illinit ora,

Lætam frons purpuram
Surripit e conchulis ;
  Colla coralliis,
Tuis ornat ora baccis.

SALTUS.

Dum ſpargit ab æthereis
Rosarum nimbos hortulis,
Dum tua matutino
Rubescit unda vento,
En pensilis in mediis
Florescit hortus undis.

CANTUS.

Te ſpumosis exſpuentem
  Oribus iras,
Teque præliantibus
Campum ventis Martium,
  Fluctibus Euros
Canet alter equitantes.

SALTUS.

Tranquillo vultûs lumine
Te blandientem canimus,
  Et aureis arenæ

Pulvillis acclinatam;
Sic usque nostro faveas
  Piscatui ſerena.

CANTUS.

Tu terrarum vastos orbes,
  Sedula mater,
Ulnis circum liquidis
Fusca cingis, vitreo
  Ubere lactas,
Sinu geris æstuoso.

SALTUS.

Ex tuo Phœbus nitidum
Attollit caput gurgite,
Et igneo tranquillum
Dum globo radit æquor,
Apparet in argenteâ
Aurata gemma conchâ.

CANTUS.

Mane primo tu nascenti,
  Vespere ſero
Tu cadenti Delio,
Ceu phœnici æthereo
  Liquido præbes

Toro cunas
Et ſepulcrum.

SALTUS.

In te Sol, pictor aureus,
Dum lumen nobis temperat,
Serena ludens pingis
Ridentis ora cæli;
Sic usque nostro faveas
Piscatui ſecunda.

CANTUS.

Tu grande Ladislai,
Vicina dum venatico
Exercet arva curſu,
Nomen ſonoro fluctuum
Latè tumultu perſones,
Et usque nostro faveas
Piscatui ſecunda.

SILVILUDIUM IX.

Cantus et saltus Meſſorum, venante paulo ante regias nuptias VLADISLAO.

CANTUS.

FICTANE crebri fama ſusurri?
An regalis jubar oris
Lux recludet proxima?
Hîccine pandet tam ſereni
Jubar oris? hîccine noſtræ
Solem umbræ protegent.

SALTUS.

Felix ades; et ſecunda
Astra tuis, o Rex magne,
Hymenæis annuant,
Inexstinctâ foveant
Corda face, rura pace.

CANTUS.

Placido ſemper sidere nostras
Tecum, Rex, revisat oras
Blanda Doris: aureis cubet arenis

Et pacato Cælum Terras
Fœdere lambat : mitia pangat
Cælum Terris oscula,

SALTUS.

Martia passim pila virenti
Fronde Palladis nitescant.
Spontè falcem belliger
Induat ensis :
In abjectis niduletur
Clypeis ales ; hosticâ fundat
Nectar apis galeâ.

SILVILUDIUM X.

CANTUS ZEPHYRI

Vladislao sub vesperum Leypunos venienti.

SIDEREOS jam moritura condit
Lux oculos : jam flammeo
Cremanda rogo Aurora
Mea reposcit flamina,
In nidulum ceu Phœnix
Vertenda dies meas optat alas.

Surgamus, et assueta
Feretro Noctis et Diei cunis
Afflemus ministeria.
Age mihi madidantes
Depluant rore plumæ matutino :
Stellentur imbre gramina.
Venatum petenti
Se prata LADISLAO
Lepunensia comant.
Hyblæo silva discolor nitore,
Sabæo spiret halitu,
Panchæo gemmet fletu.
Actoris instar regii
Meis efflata pennis
Innubilam ſerenet aura lucem.
In Regis ministerium
Conspiret Unda nitens,
Tranquillus Aer, Vere
Comta Tellus.
Tu modò, Rex, adesto :
Hîc omnia nitescent
Clementi frontis fulgure.
Hîc musicis, me ventilante frondes,
Vireta canunt sibilis,
Hìc Tellus per me verno
Crinita flore comitur.

Hîc virides blanditur
Fucata genas, colorata vultus;
Hîc ubi pellucenti
Fontium fletu rident valles,
Et ripa liquidum volvit gaudium.
Loquace tuum nomen
Fronde susurrent, Ladislae, silvæ;
Magnique ducant nominis suspiria.
Qui silvis tecum ludibundus erro,
Cruentis olim Martius
Afflabo bellis comes.
Tuis, Phœbe, classicis
Argenteos inspirans
Tubæ canales, quâ Sol facem rotat,
Victorias cantabo
Tuique alarum flamine mearum
Portabo famam nominis.

SILVILUDIORUM FINIS.

MATTHIÆ CASIMIRI *SARBIEVII* MISCELLANEA.

LIBER SEPTIMUS.

Illust. D. Joan. Caroli Chodkiewics Crosensis gymnasii fundatori gratiarum actio.

Ut Ver perpetuo campos vestivit amictu,
Mitis Apollineos repetebat Gratia Crosos.
Hic, (ut fortè cava fessus convalle ſedebat
Vocalique rudes hilarabat carmine silvas :)
Aloquitur Phœbum ; Nunquam tibi Martia virtus
Chodkiewiciadæ, nunquam pugnata canentur
Prœlia ? Num potiùs falsas Pandionis arces,
Enceladique canes pugnas, fictosque Gigantas
Hylæumque trucem, trifidoque Typhoea telo,

Pro ! ingrate nimis ? Sic jam fabricanda Lycæi
Culmina, sic largâ nuper data munera dextrâ
Effluxêre tibi ? Sic fatur, et insilit Eurum,
Præcipitique fugax subit avia nubila gressu.
Territus obstupuit Phœbus, digitisque remissis,
Ad terram tacito defluxit fistula lapsu :
Acre micant oculi, teneras suffuderat illi
Purpura nixque genas ; subitique per ora pudoris
Illuxêre faces. Dubiâ tum mente revolvit
Quas Chodkiewicio dignè persolvere laudes
Posset, et exſtructi meritum pensare Lycæi.
Gryps mediâ tum fortè ſpecu, vacuoque sub antro
Montis, ubi dubios ſtruxit Natura penates,
Indulgente jugo, circum gentile tenebat
Concilium, solioque effultus terga decenti
Quadrupedum volucrumque greges ſecretus habebât
Arbiter, innumero possessa ſedilia cœtu,
Diversus partitur honos ; geminique Senatus
Imperii geminæ sedêre cubilibus aulæ.
Hinc picturatis latè comitata catervis
Alituum Regina sedet, cui plumea collo
Crista tumet, fulvusque latet diademate vertex.
Montivagos contra proceres, turbamque ferocem
Cornibus, extremoque accitos cardine fratres,
Marmaricus ductor primæ locat agmina turmæ.

Nec confusa domus : pernicibus ordine sedes
Prima datur : tractum lenti tenuêre ſecundum
Quadrupedes. Gryps ipse gravi cælata metallo
Fulcra premit, ſtratoque vagum ſupereminet ostro
Vulgus, et horrendum rigidis quatit unguibus ensem.
Tunc varias avium lites, queſtusque ferarum
Audit, et illicitas aliena per arva rapinas,
Direptam ſobolem desolatosque Penates,
Vastatumque nemus, vacuique silentia nidi
Judicat : accusant infesto murmure Picæ,
Promtaque mobilibus jaciunt convicia linguis.
Facundo ſontes defendit Psittacus ore :
Ense ruit, quemcumque ducis ſententia damnat :
Ense cadit latroque lupus, pirataque phoca :
Ense reæ plectuntur aves. Jam Curia solvi
Debuerat, totumque foro discedere vulgus
Optabat ; medio cum pulcher in agmine Phœbus
Constitit, et docili præludens pectine carmen,
Bruta salutavit placidis animantia nervis.
Tum cunctis cecidêre jubæ, colloque minaces
Detumuêre tori : prono Gryps annuit ense,
Intrepidumque, forent si quæ dicenda, profari
Imperat, et plausis jubet alta silentia pennis.
Tum sic, laxatâ testudine, fatur Apollo.
Maxime pennigerûm dux, regnatorque ferarum

Immortale decus Caroli ; cui ſtemmata claræ
Gentis , et illustres radiant in imagine ceræ ;
Cui licet insignis nutare cacumine coni
Et clypeo radiare ducis galeaque , ſuperba
Arce salutantes circumſpectare catervas ,
Et post bella minor , dominum cum cassis adornat ,
Immotis hærere comis , si gratia menti
Fixa , nec æternæ migrarunt pectore laudes
Chodkiewiciadæ ; felix ingentibus ausis
Auctor ades , meritumque mihi largire laborem.
Scis , reor , Aoniis quæ tecta ſororibus ille
Condiderit , castos ubi nobilis unda Crosentæ
Exonerat fontes , raucoque volubilis auro
Obloquitur , nostrique addiscit murmura plectri ,
Et doctos flores viventibus educat undis.
Huic ego nec Clarios amnes , fontesque pudicos
Castaliæ , neque Pegaseis Heliconia ripis
Flumina prætulerim : tanti sed gratia facti
Egregias laudes , insuetaque præmia poscit.
Atque adeò æternæ monumenta attollere laudis
Jam dudum , memorique ducem ſacrare colosso
Aggredior ; sed parca manum remoratur Egestas ,
Et tangi queritur gracili levis ære crumena.
Tu cui Sarmatici tractus , gelidique Trionis
Arctoæ famulantur opes , da divite luxu

In domini laudes dignam consurgere molem,
Et trifidum medio ſuccedere culmen Olympo.
Materiem celeresque feras, famulasque volucres
Ferre jube: ſat quæque suæ si finibus oræ
Apportet, variis quæ terra vel unda metallis
Progenerat. Tibi phœnices avis incola lucos
Pervolat, et teneros per mollia serica nidos
Sternit: Achæmeniis tibi livida marmora venis
Caucaseæ tygres habitant, madidique sub axe
Cardinis, auratâ Pardi stabulantur arenâ;
Ignotusque procul gemmantibus innatat undis
Monoceros, vivoque jubas adspergitur auro.
Armenio crystalla ferunt tibi vertice lynces:
Gryphes Hyberborei tibi circumfusa metalli
Pondera ſcrutantur penitùs, gemmasque recurvis
Unguibus effodiunt, et hiantis viscera terræ
Denudant, solidisque legunt magnetas in arvis:
Et quoties Pygmea grues post bella revisunt
Thessaliam, plauduntque Notos victricibus alis,
Nudaque vocali cingunt Pangæa triumpho,
Tunc ingens tibi præda redit: non gemmea desunt
Dona, nec hostili direptæ vertice conchæ
Et Palamedæo captiva monilia collo.
Non magnæ Junonis avem, doctæque Minervæ
Vectigal numerare pudet; nec Colchica censum

Ferre recusat avis, nec dedignantur olores
Heliadum lacrymas, et odoris flebile truncis
Electrum, viridis prope littora carpere Padi,
Claraque submisso diademata solvere collo.
Ipse coloratis phœnix peregrinus ab Indis
Quicquid Gange suo, quicquid piscatur Hydaspe,
Portat, et Assyriâ portat tibi merce tributum.
Quid memorem quæ dona ferat facunda Voluptas
Silvarum, viridis Noti regnator et Austri
Psittacus, Oceano cui funditur Antarctoo
Litus, et Hispanis indelibata carinis
Divitias alio defendit frigore Tellus.
Quare age, dimissum mundi super avia ſparge
Vulgus, et innumeris veniant ingentia terris
Munera sublimes exornatura colossos.
Nam mihi cælatis assurgent terna tropæis
Culmina, pulcher ubi vitreis Saltinnius undis
Lambit agros, et aprica loquax per gramina garrit.
Hic mihi barbarico celsus de marmore ſurget
Chodkiewiciades, immortalemque colossum
Suecorum ſtrages, et barbara prælia pingent.
Ipse trucis frenator equi, clypeique coruscus
Fulgure ſanguineum per aperta pericula latè
Sternet iter, Sueconumque gravi metet agmina ferro.
Præcipuè pugnam ex auro, solidoque elephanto

Moscorum, versasque sui super arva Smolensci
Effundam turres, et Mosco in sanguine ovantem
Chodkiewiciadem media inter millia figam.
Quod si tanta tuo ſurgent ſpectacula ſumtu
Haud, reor, ingratum domino te, maxime Ductor,
Præstiteris, nec vos posthac volucresque feræque
Immemores nostri per Thracia jugera cantûs
Arguerim: meministis enim solatia docti
Pectinis, et liquidæ quondam testudinis artem.
Tunc me, per Lyciæ campos, Patarea canoris
Mulcentem dumeta modis, Acheloüs et asper
Eurotas, primasque nives exutus Acarnan,
Et versis Permessus aquis, refugoque Lycormas
Fonte sequebatur: tunc stagna lacusque tacebant,
Blandaque placatis immutuit unda procellis.
At variæ circum volucres, portantibus Euris,
Pendebant, alias plenis sua silva vehebat
Frondibus, éque suis armenta cubilibus ibant.
Tempus erit, quando propter formosa Crosentæ
Flumina, vocales decurrens pectine nervos,
Vos, vestro cum Gryphe, feræ, cum Gryphe volucres
Deducam, Carolumque suis super æthera tollam
Laudibus, atque acres referam testudine pugnas.
Tunc mea festivæ salient ad carmina quercus:
Tunc inclusa suis venient armenta cavernis,
Ipsaque

Ipsaque mirantes portabunt pascua cervos ,
Et comitata leves gestabunt pabula damæ.
Ipse suus cygnum nidus vehet , ipsa columbos
Turris , & ascenso taurus properabit aratro.
Tunc scopuli , tunc ipsa scient vastissima magnum
Antra loqui Carolum ; tunc inter litora nota
Discentes repetent iterata vocabula silvæ.
Saxa mihi dicent Carolum , Carolumque sonabunt
Convalles : Carolum liquentia flumina dicent ,
Fortem saxa , gravem convalles , flumina largum.
　Interea doctæ decimâ cum Pallade Musæ
Saltineos circum fontes , viridemque Rimantum
Errabunt , floresque novos & olentia thymbræ
Munera , cælatisque acquirent serta columnis.
Pyramides ipsas circum delecta juventus
Stabit , et incisas mirabitur ære catervas ,
Et falsos ostendet equos , translataque pænè
Bella leget , totoque ducem laudabit in auro ;
Alternoque dabit certantia carmina plausu.
　At vos , o lecti proceres , decernite tanto
Impensas operi , vestrosque aptate labores.
Tu volucrum imprimis ductor , cui creditur uni
Magnarum digestus opum , cæcæque per omnes
Divitiæ terras , clausique impendia mundi ,
Aerium dimitte gregem : mea vestiet æra

Quicquid inauratis despumat Iberia ripis,
Alpino quod monte nitet, quod lucida ditat
Æquora, quæ Boreas mollive Favonius aurâ
Educat, Eois quæ parturit Eurus arenis.
Dixerat : ille feras picturatasque volucres
Evocat. Arctoas illis acquirere gazas,
His Serum spoliare nemus, Massylaque rura
Imperat : his recto gelidas demonstrat in Alpes
Ense viam. Lybicos aliis peragrare Penates
Suadet, & obliquo Meroën transmittere lapsu :
Pygmalionæas alios partitur in oras,
Auroræque domos, & inhospita regna Niphatæ,
Quæque ferunt medio caput Acroceraunia cælo.
Ledæas alii passim populantur Amyclas,
Arabicosque sinus, Atlantæosque recessus.
Decrescunt aliis Thomeses saxeta, Thasosque
Orchomenique sinus, & Dodonæa canoro
Ære loquax, patrioque sonantia Bactra metallo.
Septimus Eoæ Titana cubilibus undæ
Luçifer extulerat ; promissi certus Apollo
Exsuperat celeri Medocalna cacumina gressu.
Apparent humiles campi, viridisque Crosentæ
Litus, & umbrosis hilares convallibus undæ,
Et circum positis viridissima pascua juncis.
Tum verò nubes oculis explorat, & omnem

Prospectum latè cælo jacit : ilicet ingens
Alituum turmâ latuit polus, altaque circum
Caligant volucrum denso convexa volatu.

Antevolant aliæ Zephyros, segnesque per auras
Avia cæruleo ludunt examina cælo :
Invadunt aliæ nubes, penitusque latentes
Aereis merguntur aquis, gaudentque superbæ
Humentes innare Notos. Gryps ipse supremum
Radit iter, dubiumque vagis suspendit in auris
Pondus, & adductâ castigat nubila pennâ.
Fulmineum radiant oculi jubar, armat aduncus
Rostra timor, ter lingua vibrat : funduntur opima
Dispersâ cervice tori ; surrectaque cristis
Colla tument : ingens tacitis adnavigat auris
Remigium, reliquo Leo corpore territat Euros
Unguibus, & rigidâ pavidum ligat aëra caudâ.
Nec levior micat ante metus, mucrone timentes
Designat Zephyros, & tantùm vulnera differt.

Innumeræ comitantur aves, plausuque secundo
Consequitur Dominum famulis Exercitus alis.
Nec quisquam tantis e millibus obvius audet
Ire duci ; sed prima sacris dant nubila pennis,
Claraque purpurei vestigia regis adornant.
Tum lætum Pæana canunt, & supplice cantu
Gaudentem celebrant ; quis præpetis impetus alæ

In medias acies properum ferat, agmina quantus
Rumpat, inaurato quantus circumtonet ense,
Vel quantus clypeo radiet ducis; aurea quantus
Possideat vexilla, quibus micet inclytus armis,
Quàm fidos dominâ pro casside fulminet ignes.
Tum demum cùm templa procul ripamque Crosentæ,
Et muros (veteris secreta palatia quondam
Rekutii) medioque sonantia stagna fluento
Conspexêre, Crosos hilari clangore salutant.
Vocales avibus procul assensêre cavernæ;
Saxa Crosos, dumeta Crosos, & flumina longè
Respondêre Crosos: lætis percussa reclamant
Vocibus, & læsâ resonant aviaria silvâ.
Aoniâ tandem juvenum cingente coronâ,
Obvius hospitibus procurrit Apollo catervis.
Hic Avium ductor, pariter rectorque ferarum,
Collectas omni terrarum limite gazas
Explicat, & plenis magni compendia mundi
Agglomerat cumulis: hîc fulvi dona talenti,
Illic argentum nitet, indigestaque moles
Æris, et incocto squallent orichalca metallo.
Præterea vario radiantia marmora ritu
Donat, et a bimari venientia saxa Corintho.
Et pictor silices et versicolore superbas
In maculâ rupes, duris ubi floribus hortus

Texitur, et fictas mendax lapis exprimit herbas,
Falsaque nativis interviret area sulcis.
Addit et arcano florentes lumine gemmas;
Quicquid et Hesperiæ ramis flevêre sorores,
Et Thetidis lacrymam, et cumulos admiscet Eoæ
Grandinis, et siccos aspergit ïaspidis imbres.
Mirantur Charites: tantas miratur Apollo
Divitias, tantisque super lætatus acervis
Gaudet in obtutu, visusque per omnia ducit,
Et sanctas attrectat opes: juvat aurea dona
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Tum vocat Hiſtoriam: placido simul incipit ore.
Nata, cui veterum custodia credita rerum,
Magnanimique duces, et decertata vetustis
Bella viris; quæ quicquid iners sub nocte Vetustas
Occulit, et cæcis Oblivia nubibus umbrant,
Optanti retegis mundo, pariterque senectam
Orbis, et ingentis reseras Elementa Juventæ,
Hunc mihi da proprium, Parnassia Virgo, laborem,
Hanc operam. Solido consurgant ære Colossi
Ingentes, queis fama mei, memorataque bellis
Gloria condatur Caroli. Jacet omnis in artem
Materies, tanto certè miscenda labori.
Pieridum venit apta manus, nec tarda sequentur
Marmora; Threicii siquidem dulcedine plectri

Ipse morans hortabor opus, placataque cantu
Insolitas ultro concedent saxa figuras;
Effingique volent, et miti corpore vultus
Accipient, moresque feræ. Tu sedula tantùm
Incipe, et insuetis fidens hortatibus aude.
Segniùs audito steterint Amphione Thebæ,
Aut accita meis quondam Priameia nervis
Mœnia, cùm montes, citharâ duce, sponte per agros
Reptarent, junctusque suæ descenderet Idæ
Dindymos, et totæ scandebant Pergama silvæ.

Sic ait, et niveum, flexâ testudine, collum
In lævam transfert: tenuit manus altera plectrum,
Et liquidum tremulis intercipit aera nervis,
Inque sonum Zephyros animat. Tum flamina justæ
Enumerant voces, digitisque monentibus ictum
Assentitur ebur: respondent omnia silvæ.
Ipsi lætitiâ saliunt ad sidera montes,
Intonsi montes; ipsæ jam carmina valles,
Ipsa sonant arbusta: vago canit unda recursu
Bella Ducis, meritosque sonat post bella triumphos.

Interea lætæ domino cum Gryphe catervæ
Per campos lætisque virentia pascua scenis
Insultant passim tumulis, dubioque volatu
Per sudum liquidis volucres plausêre choreis.

Nec minus Historiam labor excitat: ipsa sequentes

Adducit scopulos : locat ipsa volentia fundo
Marmora : surgentes ultro juvat ipsa colossos.
Assistunt Dominæ comites : et Gloria juxta,
Et Decus, et læti circumstipantur Honores,
Bellaque, purpureisque frequens Victoria pennis
Astat, et ingenuo florentes crine Triumphi
Hortanturque monentque simul : Mavortia Virtus
Edocet, et lauro redimitæ tempora Laudes.

Nec satis Historiæ tantos spectare labores;
Sed properâ juvisse manu. Strepit ardua saxis
Machina continuo nemorosa per avia pulsu :
It fragor, et terris ingens redit ætheris Echo.
Nec segnes traxêre moræ : vix prona supino
Axe Dies niveos detorsit in æquora cursus,
Aurea cùm grandes subeunt convexa colossi :
Vix oculis operique fides, stupet ipse labores
Vesper, et exactæ bis senis passibus Horæ
Mirantur natas uno sub sole columnas.

Certatim Clariæ vocalia plectra sorores
Exercent, variantque sonos ; ut pollet ovanti
Quæque Lyrâ : virides aliæ de gramine nexus,
Et brevis exuvias apii, spoliumque ligustri,
Aptaque purpureis appendunt lilia saxis.

Tunc felix hilarem compellat Gloria phœbum.
Cernis, ait ; quantis se terna sub æthera moles

Attollat scopulis ? hic vivo marmore laudes
Chodkieviciadæ, similique cruenta metallo
Bella micant. Si nosse rei spectacula tantæ
Eſt amor, huc mentem, paucis adverte, docebo.
Prima quater gemino quæ pulsat nubila ductu
Pyramis, impubes Caroli complectitur annos.
Nonne vides primos infans ut reptat ad enses ?
Ingentemque manu galeam, conoque fluentes
Attrectat criſtas, clypeique decemplicis orbem
Necquicquam tenerâ nixus sustollere dextrâ
Velle videtur, et in mediis conatibus æger
Deficit ? admotis libat tamen oscula telis.
Hîc multo quod, Phœbe, magis mirabere, cerne,
Stratus ut immani jaceat thorace, gravique
Commendet clypeo somnos, tenerumque fatiget
Corpus, et in medias cunabula transferat hastas.
Hic rursus torvum post aspera prælia patrem
Primus in amplexu fovet, et fulgentia poscit
Cingula, captivosque ferox efflagitat arcus.
Ipse coruscanti genitor super ære volentem
Excipit, et rutili ridentem ad fulgura coni,
Mulcentemque jubas, et ahenea scuta terentem
Laudat, et avulsi donat nutamina coni.
Hic etiam nostri divina sacraria montis
Intrat, et Aoniis dignus venit incola lucis.

Nec Phœbo mens indocilis, nec inhospita Marti
Castalias exhaurit opes : Laurentia bella,
Hannibalis fraudes, et Iapygis arma Tyranni,
Ausoniosque duces memori sub corde revolvit.
Altera quæ gracili sublimis in astra colosso
Nascitur, audacis moles elementa juventæ
Conſpicienda dabit ; vis vivida, Martius ardor
Irrepsêre genis, galeæque comata serenis
Vultibus umbra cadit. Non marcescentia luxu
Otia flexerunt animum ; sed totus honestæ
Bellator menti Deus incidit. Aspicis hastâ
Quantus ovet ! quantusque novis consurgat in armis
Thrace superbus equo ! positæ certamine metæ
Quàm properè certam teres annulus induat hastam.
Hic etiam juvenes pugnas, primique Gradivi
Clara rudimenta, et teneros pugnata per annos
Bella micant. Carolus magni ducis attonat armis :
Huic pectus circum radiante refulgurat auro
Multifidus thorax, clypeique incenditur orbe
Campus, et oppositâ trepidus Timor errat in hastâ.
Aspicis ut toto fumant præcordia Marte,
Instantemque Deum primo sudore fatentur !
Sanguineas rigat ora genas, et aheneus auris
Funditur, ignivomumque malus nitor asperat ensem.
Hic rursus quantâ lætus caligine belli

Pascitur : et thorax , et turpe cruoribus aurum
Erubuit. Medio dux clarus in agmine Laudum
Non hostes , non tela videt : sed pronus et ardens
Hic plenas campo galeas metit ; occupat illic
In cursu trepidos : latam secat inde plateam
Per medios , refugasque truci ruit ense catervas :
Donec jam victis , fuso Michaele , maniplis
Constitit , et vacuâ respexit in æthera dextrâ.
Tertia dat Carolique fugam , stragemque Gothorum
Pyramis. Hæc rursus bellantis imagine gaudet
Chodkieviciadæ : medias secat ipse cohortes
Horridus armorum tonitru , nudosque per enses ,
Tela per et galeas et equos cumulosque frementûm.
Fœdaque congerie sola , semianimumque cruorem ,
Fulmineus ruit : innumeros teres induit hostes
Lancea , purpureo cruor imbre refrigerat ensem.
Primus ad Oceanum trepido vocat agmine turmas
Præcipitique fugax Carolus secat alta carinâ :
Concita vela pudor , celeres timor addidit auras.
Hic strages Albi lapidis , bellique procellam ,
Et latè Gothico torrentes sanguine campos
Aspice , Revaliæ , Kokenhausensemque Gradivum.
Hæ verò , pictas scopulo quas suspicis arces ,
Ad patrias sedes cognataque Livonis arva
Chodkieviciadæ multis rediêre triumphis.

Mascovius summo Mavors in culmine fulget
Pyramidis : fulgent longè captiva Smolensci
Mœnia , disjectæque suis cum turribus arces ,
Multaque de cæsis radiat Victoria Moschis.
Dixerat : ambrosio tum Cynthius ore profatur ,
Nunc mea felicem tandem sortita Lycæa
Fortunam , cùm facta viri memoranda , ducisque
Immortale decus vicinâ sede tueri
Concessum. Non hoc humentis nubila Cori ,
Non hoc imbriferas hyemes opus , actaque cælo
Fulmina , Thessalici non agmina carceris horret ;
Non rerum senium : stabit dum sidera current.

ITER ROMANUM.

II.

Ibis Hyperboreos non segnis , Epistola , campos ,
Quâ riguus patriam Vistula lambit humum.
Ne pudeat , quod firma parum vestigia figas ,
Alternoque cadant saucia crura pede.
Quæ procul audaci conantur in aera saltu
Tesqua pruinosum ferre sub astra caput ;
Nubiferas Alpes , supposta Ceraunia cælo ,
Et Pyræneis æmula saxa jugis ;

Sæpe per obstantes dum te remorantur hiatus,
Succiduos dices detinuisse pedes.
Forsan ubi planos, Aquilonia regna, Triones,
Et patrios felix accelerâris agros;
Incipient virides passim subsidere campi,
Celsa videbuntur detumuisse juga.
Et quæ Vistuleis latè perfunditur undis,
Præbebit faciles mollior ora vias.
Hic ubi Sarmaticas cursu superaveris arces,
Quâ vagus irriguis Narvia serpit agris:
Pieriis repetes regnata palatia Musis,
Pultopolitano sacra Lycæa Deo.
Hic sociis referes, ut idonea vitibus arva,
Et Latios tandem transierimus agros.
Et Patribus primùm missam largire salutem
A me, et Nicoleo ter mea verba meo.
Huic nostræ mala dira viæ, mala dura laboris,
Castaliis referes officiosa modis.
Prima profecturos Posnania vidit alumnos
Extremum Sociis ingeminare VALE.
Vidit in amplexu caros se fundere fratres,
Lætaque confusis dicere vota sonis.
Inde per extremas quà Marchia flectitur oras,
Et niger illimes Odera vertit aquas,
Saxoniæ tractus infidaque regna subimus:

Apta peregrinis Lipsia tecta dedit.
Tota Lutheranis sed inhospita Lipsia sacris
In permutatâ religione furit.
Hic tamen antiquas, immania marmora, sedes,
Structaque non parcâ saxea templa manu
Miramur taciti, pollutaque sacra dolemus,
Atque profanatas commiseramur opes.
Postera cùm primos Aurora reduceret ignes,
Ad currum bijuges associantur equi:
Erigimur stratis, et perfida linquimus arva.
Totus erat pluvio nubilus imbre dies.
Heu mihi! sol aliam postquam tulit æquore lucem,
Totus erat nimio torridus igne dies.
Hic mihi flammantes incandescebat ad æstus,
Et subito totum languit in igne caput.
Præ foribus malesana Febris jam stabat, et ingens
Indeplorati corporis ardor erat.
Causa mali montes, quos flamma reciproca torret,
Sole repercussas ejaculante faces.
Nam, si vera rudes enarravêre coloni;
Hic magis æstivo Virgo Leone furit:
Pandaque mortiferos diffundit Libra vapores,
Æstatisque vices imperiumque tenet.
Causa latet, serosne petat vindemia soles,
An vitio sicci candeat aura soli:

Pronior an celsas ubi Sol aspexerit Alpes,
Rectior obliquis torreat arva rotis.
Forte supercilio riguive crepidine saxi
Imperturbatæ vena fluebat aquæ.
Ergo susurrantûm moror ad breve frigus aquarum,
Atque cavâ lympham sorbeo sæpe manu.
Ilicet irriguus paulatim cedere languor,
Et cœpêre graves fortiùs ire pedes.
Ire graves cœpêre pedes; nam sarcina currûs
Stare fatigatos sæpe coegit equos,
Obscenâque rotæ dum cunctarentur in ulvâ,
Aut vada torrentûm trajicienda forent;
Mille revertentes exploravêre recessus,
Mille paludosas circuiêre vias.
Prævehimur celsas, habitata cacumina, ripas,
Prævehimur summis pendula tecta jugis.
Hic alias Fortuna vices, aliosque labores
Opposuit nostris insidiosa viis.
Silva fuit, multos incidua silva per annos,
Quercubus annosis ilicibusque vetus.
Pæne supinatæ verrebant sidera frondes:
Ipsa videbantur Tartara pæne peti.
Præterea tumulis et hiantibus aspera clivis
Petra ruinosum præpediebat iter.
Ingenium spelunca doli, caramque nocendi

Indeclinatus trames habebat opem.
Pergimus intrepidi tamen, immemoresque latronum
Cùm nos admissis insequerentur equis.
Nam levis extemplo claris equitatus in armis
Umbrosum denso milite sepit iter.
Respicio; creberque manu jam fulgurat ensis,
Nudus et exsertâ cuspide mucro sitit.
Crebra repentini prænuncia machina leti,
Atque volaturis fistula fœta globis,
Adducto silicis flammas irritat hiatu,
Ut vomerent clausæ plumbea tela faces.
At mihi consurgit surrecto crine galerus,
Quassaque non dubio corda timore tremunt.
Interea pernix equitum manus advolat, et se
Prodit inauditis barbara lingua minis.
Intentant jugulis faciles ad vulnera sicas,
Et fodiunt gravidis ora latusque sclopis.
Ipse meas exploro manus, manus ense carebat:
Respicio currum, currus inermis erat.
At mihi Nicoleus certos signatur in ictus,
Afflictumque solo barbara dextra ferit.
Illius gemitus et singultantia longè,
Missa velut riguo sanguine, verba bibo.
Dumque reor vocem veluti morientis amici,
Quæ vox percussi, non morientis erat:

Quâ data porta ruo, dubiæque pericula vitæ
Evitaturam non moror ipse fugam.
Et celeres propero per aperta, per invia plantas,
Deflua frondosum quà tegit umbra nemus.
Interea, fossæ pretiosa pericula terræ,
Unum, quod tanti causa doloris erat,
Argentum, modici mala vectigalia censûs,
Deprædatrices diripuêre manus.
Aſtabant mœsti, leviùs sed ademta sodales
Omnia, quàm longas indoluêre vias.
Vos ego tunc, quercus, vos frigida marmora, testes,
Vos imploro meæ conscia saxa fugæ.
Vos etiam (nam vos, memini, miserebat euntis)
Indesolatis hospita lustra feris:
Quin etiam misero respondebatis ab antris,
Dum ciet alternos vocis imago sonos.
Quos ego tunc, (audistis enim, mœstæque querelæ
Vocibus impulsas attonuêre petras.)
Quos ego tunc gemitus? aut quæ suspiria fudi?
Dum velut occiso solus Achate vagor.
Et queror, et dubio rursus sub corde revolvo,
Viveret, an tantùm saucius ille foret.
Occisum rursus reor, ac pernicior Euro
Plana repentino prævehor arva gradu.
Stramineas prope fortè domos, stipulisque colebat

Non bene protectas rustica turba casas.
Accelero, lacrymisque peto miserabile cædis
Effugium, taciti nuncius ipse mali.
Conveniunt, lapsumque fugâ solantur agrestes
Dum mihi fumosus vertice sudor abit.
Genua labant, totos quatit æger anhelitus artus
Et negat expressos languida lingua sonos.
Sic magis ut miserum lamentarentur, in ipsos
Illorum fletus ingeniosus eram.
Atque meos tandem casus interprete nutu,
(Nam fuit ad suetos hospita lingua modos ;)
Undique me turbâ circumstipante, renarro
Et queror, indignas illacrymante vices.
Ilicet ex oculis priùs omnibus excidit imber,
Et lacrymis grandes intepuêre genæ.
Inde ferunt Cererem, pressique coagula lactis,
Et, quæ vicino fonte fluebat, aquam
Accedo mensis, et dulcia cymbia lymphæ
Haurio, de salso plus tamen imbre bibo.
Demissæ ſedenim miscebant fercula guttæ,
Condibatque rudes flebilis unda cibos
Ut cessêre dapes, viridem fenilia turrim
Nocturni repeto mollia fulcra tori.
Longa sed invisam removet dum cura quietem,
Lassa recusabant membra sopore frui.

Hei mihi ! quàm picti tum segnis inertia mundi !
Visaque quàm tardo sidera nare polo !
Ipsa videbantur glacialis plaustra Bootæ
Prensa Lycaonio diriguisse gelu.
Expergiscentis vix tandem cornua Lunæ
Prospicio summis evigilare jugis :
Suspiro , roseoque pigram Tritonida lecto ,
Et queror immites stertere Solis equos.
Invitata meis cum mox Aurora querelis ,
Eoo roseum protulit amne caput.
Consurgo , faustumque precor mihi surgere solem ,
Et Superos supplex in mea vota voco.
Audivêre preces ; sociæ nam nuntia vitæ
Fraternâ venit litera missa manu.
Et brevis illius fuerat sententia scripti ,
* *Nil mihi rescribas , attamen ipse veni.*
Continuò castigo moras , silvamque remensus
Affero solicitis Patribus hospes AVE.
Et simul appositâ curamus corpora cenâ ,
Membraque frondoso sternimus apta toro.
Manè petebatur propero Bamberga meatu :
Naufragii statio portus et illa fuit.
Hic habitat Clariis devota sacraria Musis
Cultorum Jesu docta caterva Patrum.
Hospita tecta patent , consternatique labore

* *Ovid. in Epistol. Her.*

Solamur longâ perdita membra fame.
Inde Ratisbonam, quam turbidus alluit Ister,
Et circumfusis luxuriatur agris;
Quasque colit sedes Ingolstadiana juventus,
Et Monaci celsas, regia tecta, domos.
Mox Hallam petimus, vicinaque mœnibus Hallæ
Oppida, quæ ruptis alluis, Oene, vadis.
Hic inter canos, hiberna cacumina, montes,
Et quæ Sol torvis aspicit arva genis,
Brixina Bolsanique procul vineta petuntur,
Atque Tridentini pinguia rura soli.
Septa latrocinii cæcis via rursus ab antris
Flumineum cautos ire coegit iter.
Arboreâque super liquidas strue currimus undas,
Et Latiæ tandem radimus arva plagæ.
Postera cùm roseas lux emersisset in auras,
Et jam sole recens erubuisset humus,
Pulchra coronatas attollit Mantua turres;
Altius assurgunt aurea tecta Ducis.
Ingredimur: densis glomerantur compita turbis,
Et populi toto fluctuat unda foro.
Hinc picturatis laqueata palatia saxis,
Templaque divitibus conspicienda tholis.
Hinc fora mirantur, venantur lumina Patrum,
Et foribus celsas porticibusque domos.

Nec minùs attonitas opulenta Bononia mentes,
    Nec minùs antiquæ detinuêre Senæ.
Una tamen Latias inter Florentia sedes
    Visa mihi nitidos disposuisse lares.
Qualia pubentes variant violaria sulcos,
    Scitaque dispositis floribus arva placent.
Vitiferos illinc, non sobria culmina, montes
    Scandimus, Hetruscos prævehimurque lacus.
Et tandem pluvium cælo revehente Novembrem,
    Flaminiæ terimus pulverulenta viæ.
Apparent centum pendentia tecta columnis,
    Apparent Latio pegmata celsa foro:
Ipsaque Roma patet. Salve, pulcherrima mundi
    Roma, Palatinis ardua Roma jugis.
Pulchraque tergimini salve domus hospita mundi:
    Divinæ salve Religionis honos,
Quæ mare, quæ terras et utroque rubentia sole
    De Capitolino vertice regna vides.
Hinc Quirinalis rerum fastigia clivi,
    Hinc Vaticanæ regia tecta domûs.
His Pater attonitum speculatus ab arcibus orbem,
    Regna cui flexo procubuêre genu,
Cui Polus, et latè liquidi patet ætheris aula,
    Et reserat famulas ad pia jussa fores.
O quantâ rerum se majestate coronat!

Quantaque vicinis invidet aula polis !
Ille tamen qui se mirantibus invehit astris ,
Et cava non humilis nubila tranat apex ;
O quantum spatiis indulget , et aera quantum
Occupat , et brutam vertice spernit humum.
Scilicet ampla patet Laurentis regia Petri ,
Constantine , tuâ regia cœpta manu.
Hanc circum tot jam lassantur secula molem ,
Et senium mundi grande fatigat opus.
Ipsa suo segni miratur machina nisu
Inconsummatâ tecta stupêre morâ.
Dumque vetat tantos operum dormire labores ,
Artificum lentas increpat ipsa manus.
Sic mecum tacitus miror dum mœnia , subter
Densa suburbanum vinea monstrat iter.
Interea pronas Sol detorquebat habenas ,
Et niger adversos vesper agebat equos.
Farnesiana patet nostræ domus hospita cenæ ;
Quæ tamen a JESU nomine nomen habet.
Mane venit : Latiis petimus sacra tecta Camenis ,
Gregorii sanctæ quæ posuistis opes.
Hinc in Apollineos , aliam Parnassida , ludos
Hippocreneæ constituêre Deæ.
Hæc domus , hæc requies nobis , hæc meta laborum :
Non eventuri meta doloris erat.

Nicoleon ipso tecti de limine cœpit
Febris inassuetis solicitare modis.
Dumque repentino corpus depascitur igne,
Ante bis ad quartum sueta redire diem :
(Insperata meo quid nuncia demorer ore ?)
Intempestivo funere frater obit.
Non Corcyræis illum Podalirius herbis,
Non data Mœonià pharmaca sæpe manu :
Non illum fatis, medicis sata gramina campis,
Non instillatæ præripuistis aquæ.
Vidimus attonitos fraternâ morte sodales,
Pallida dejectis flere per ora genis :
Ast ego quas illi lacrymas, quæ carmina fundam,
Singultu medios impediente sonos ?
Quælibet humentes irroret lacryma vultus,
Et pro materiâ parva futura suâ.
An faciles deflebo suo cum pondere mores,
Eloquiique sacras et pietatis opes ?
An festinati præreptas crimine leti
Ingenii dotes divitiasque sui ?
Cetera quid memorem ? vacuat sua lumina mœror,
Et lacrymæ steriles destituêre genas.
Amnis adulanti quicumque rosaria lymphâ
Lambis, et externâ vergis in arva fugâ ;
Et vos cæruleâ Phœbi de plebe minores,

Qui vehitis domino parva tributa mari :
Et tu , Tibri , tuam qui circumlaberis urbem ,
Et famulas præter mœnia volvis aquas :
Scilicet et ripas oculis mutare licebit :
Per mea flumineas lumina flecte vias.
Flectit , et undosis gemitum singultibus arcet :
Vix sinit extremum dicere voce VALE.

FINIS.

CASIMIRI

SARBIEVII

EPIGRAMMATUM

LIBER UNUS.

MATTHIÆ

MATTHIÆ CASIMIRI *SARBIEVII* EPIGRAMMATUM

LIBER UNUS.

I.

AD TARQUINIUM GALLUTIUM

E Societate J E S U *oratorem & poëtam clarissimum :*

Cùm ei sua de divino Amore epigrammata traderet.

DUM tibi divinos jussi ferremus Amores,
 Urget Amor gressus ferre, referre Timor.
Hic trahit, hic retrahit gressus : hic pugnat, & ille :
 Ille suis nixus viribus, iste suis.

Hic jaculum jacit, ille jacit. Pugnatur : Amoris
Tela Timor, vibrat tela Timoris Amor.
Ut tibi divinos tandem ferremus Amores,
Victus uterque fuit, victor uterque fuit.

II.

RELIGIOSUM PAUPERTATIS VOTUM.

Si dederit homo omnem substantiam domûs suæ pro dilectione, quasi NIHIL *despiciet eam.* Cant. 8.

VENALEM nuper cælo mercabar Amorem:
Quis credat ? qui se venderet, ipse fuit.
Aurum donabam ; sed emi se noluit auro.
Cùm largirer opes, rejiciebat opes.
Omnia donabam : sed noluit omnia. Totum
Quod superest (inquam) si placet, aufer, Amor.
Risit : & æthereo quid inutile quæris Amori
Solicitus pretium ? da NIHIL (inquit) Emes.

III.

HASTILUDIUM FORTUNÆ ET DIVINI AMORIS.

Dotalis Fortunæ annulus, orbis. Seneca.

Deus est Sphæra, cujus centrum est ubique; circumferentia nusquam. Proclus.

Meta volaturæ steterat teres annulus hastæ;
Annulus ad dociles pervia meta manus.
Annulus Orbis erat: Fortuna ciebat ad Orbem,
Et simul æthereus tela ciebat Amor.
Fortunæ mediam teres annulus induit hastam:
Major, ait, nobis meta petetur, Amor.
Et temerè jactum jaculatus in æthera telum,
Nusquam meta mea est, inquit, ubique mea est.

IV.

Veniat dilectus meus in hortum suum. Cant. 5.

Pulcher Amor sumsit rudis instrumenta coloni,
Et sua deposuit tela suásque faces:
Et manibus stivam rapuit; castíque laboris
Ad sua ruricolas junxit aratra boves.

Ilicet, ut facili subvertit vomere corda,
Castáque virginibus Gratia crevit agris;
Flos, ait, unus abest: sunt cetera millia florum.
Ut nullus possit, CHRISTE, deesse, Veni.

V.

De S. MAMMETE Martyre a leonibus, quibus erat objectus, intacto.

PARVUS in extremam MAMMES descendit arenam;
Squalebant tenui pallida membra fame.
Horruit hanc prædam venantûm turba ferarum,
Et potuit sese vincere longa fames.
Unde protervorum jejunia victa leonum?
Sic docuit Martyr; sic didicêre feræ.

VI.

De eodem.

PRÆTOR inhumanis, MAMMES, te dentibus offert;
Immaturus adhuc, parvule, Martyr eras.
Præside mansueti sed plus sapuêre leones,
Pro puero mores dedidicêre suos.
Norant septenni faciles ignoscere prædæ;

Cui Prætor rabidas jusserat esse feras.
Parcere si placidi puero scivêre leones,
Illi Prætores, tu leo Prætor eras.

VII.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris? Cant. 8.

QUO tandem meus avolavit ille?
Formosissimus ille Natus, ille
Quò tandem meus avolavit Infans?
An jam Bethlemium reliquit antrum,
Natalésque casas, & hospitalis
Fortunata petit fluenta Nili?
Obstent culmina, fabulosus obstet
Hæmus, Pelion, Ossa, Pindus, Othrys;
Ut pulsum celer assequar Puellum,
Nimbis ocyor, ocyor procellis
Pergam; per saliceta, per rubeta,
Per deserta, per asperos hiatus,
Per spineta, per iliceta pergam.
An rursus Pharias perosus oras
Damnato redit exsul e Canopo,
Tranquillámque petit redux Idumen?
Ut pulsum celer assequar Puellum,
Stent inter scopulíque frondésque

Silvæ verticibus minentur inter ;
Damis ocyor , ocyor capellis
Vadam ; per fruticeta , per vepreta ,
Per dumeta , per invios recessus ,
Per querceta , per æsculeta vadam.
An latè Solymas peragrat oras ,
Et pinguis juga calcat Hermonæi ?
Carmelíque super nivale tergum
Formosis spatiatur in viretis ,
Quà circumfluus elegante ripâ ,
Singultantibus evolutus antris
Jordanes sonat , & remurmurantes
Sese fluctibus alloquuntur undæ ?
Ut pulsum celer assequar Puellum ,
Pardis ocyor , ocyor leænis
Curram , per siliceta , per fruteta ,
Per pineta , per obvias paludes ,
Per saxeta , per arboreta curram.
An nostri vitiis iniquus orbis
Centum Tænarios triumphat hostes ?
Stellarúmque procul favente pompâ
Phœbi scandit equos , & ordinata
Molli sidera temperat capistro ?
Ut lætum celer assequar Puellum ,
Fulgetrísque , curulibúsve flammis ,
Aurigantibus Africis & Euris ,

Et blandis Zephyris Favoniísque,
Per lenes ferar inquietus auras,
Et desiderii vehente pennâ,
Spirantûm vehar essedo Notorum,
Vernarúmque rotis Etesiarum.
Sed quò me rapit incitatus ardor?
Ambo ludimur, ambo: dum Puellum
Quæro, quærit & ipse me Puellus,
Et vastos procul obsecrat recessus:
Obtestatur agros, nihílque de me
Respondentia sciscitatur arva:
Sic & me fuga ludit & Puellum.
Stabo. Quémque vagum nequit, videbo
An possit DEUS invenire stantem.

VIII.

DE D. MARIA MAGDALENA.

Per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea. Cant. 3.

Et gemit, & miseris singultibus astra lacessit,
Et salso teneras irrigat amne genas.
Et cava per, per acuta celer, per inhospita fertur:
Et per aperta fugax, & per iniqua ruit.
Quid facit ad tantos tam prodiga lacryma cursus?
MAGDALIS in lacrymis navigat ipsa suis.

IX.

De Puero Jesu nato.

Quid esse possit hoc Puello carius?
Cui mellis ore plena manat copia,
Illime plenis balsamum rivis abit,
Et liberali nectar amne labitur,
Stellæ serenis illigantur crinibus,
Puráque cirri luce cervicem rigant,
Et e bisulcâ siderum natus face
Pectit coruscas aureus pecten comas?
Sed exoletâ nascitur Puer casâ,
Et exquilino natus in fimo jacet,
Dextráque culmum prensat, & fœnum premit;
Cælóque coram nudus, & coram Gelu
Injuriosâ stringitur Puer nive.
Quid esse possit hoc Puello vilius?

X.

Memores uberum tuorum. Cant. 1.

Ibi dabo tibi ubera mea. Cant. 7.

Velle meas, mi Sponse, canis te sugere mammas:
Sic quæ Sponsa fui, jam tibi mater ero.
Ipsa tuas etiam memini me sugere mammas:

Sic qui Sponsus eras, tunc mihi mater eras.
Ambo iterùm bibimus de mammâ sæpiùs unâ :
Sic soror ipsa tibi, tu mihi frater eras.
O Amor ! unus Amor ! quos non effingis Amores ?
Omnibus omnis eris, si tibi nullus eris.

XI.

Surge, Aquilo, & veni : Auster, perfla hortum meum, & fluant aromata illius. Cant. 4.

ASTRA rogant lenes morientia lilia nimbos,
Et rosa sub nimio sole precatur aquas.
Quid faciat? ventos Amor advocat, advocat imbres :
Irriguo quorum rore revixit ager.
Quàm pulchri flores ! quorum lassissima cultu
Spirat humus ventis, sudat Olympus aquis.

XII.

DE PUERO JESU CASTITATIS AMATORE.

Ego flos campi. Cant. 2.

ETESIARUM Gratiæ, vagorúmque
Favoniorum, Sarmatæque tibicen
Septemtrionis, & Britanne cum Cauro

Apeliota, regis Æoli turmæ,
Circumvolate præpetes meum florem,
Blandóque lætum sibilo salutate
Dulcésque malas, floreámque cervicem,
Corallinúmque floris aurei labrum
Non flante naso, nec tumentibus buccis,
Sed complicatis osculemini labris.
Sed ante frontem mystacásque nimborum
Abradat Auster, & novaculâ veris
Morosus udam tondeat Notus barbam,
Ne recta puris obstet osculis seta.
Tum verò sudi gratiâ decens vultus
Tam delicatum basiabitur florem,
Et lenis auræ murmur insusurrabit.
Adsint & omnes graminúmque florúmque,
Omnésque castæ Chloridis venustates;
Suásque vadant ordinata per turmas,
Argenteorum castra lilietorum,
Et aureorum copiæ rosetorum.
Omnes supinâ supplices comâ, reddant
Suo tributum laudis Imperatori,
Novámque veris gratulentur ætatem.
Neu sit pudori liliísque nardísque,
Pronísque calthis, cernuísque verbenis,
Rogare velle floridæ juventutis
A liberali Rege prærogativam,

Et castitatis impetrare decretum.
 Exinde pulchra convocentur ad signa
Sub castitatis Rege militaturi,
Tecti rubente fusilis comæ cristâ
Duces acanthi, militésque verbenæ,
Amazonúmque prima turma caltharum.
 Eant & Indi protinùs granadilli,
Et expeditis spiculísque clavorum,
Hirtísque spinis, lanceísque, flagrísque,
Contra furores audeant Dioneos
Veneficorum senticeta philtrorum,
Herbosa contra tela, Cyprios flores,
Amasiósque dimicare Narcissos.
 Morare miles? & vocante Bellonâ,
Sparsi per hortos otiamini flores?
Flos ecce vestri primus agminis Ductor,
Pro castitatis laude præliaturus,
Se Martiali collocavit in campo.

XIII.

Lampades ejus lampades ignis. Cant. 8.

O ego si fierem medio sita cardine tellus!
 Sponse, tuâ starem pendula Sponsa manu.
O ego si fierem liquido torrentior amni!
 Ad nutus fluerem lenior amne tuos.

O ego si fierem rapidis pernicior Euris !
  Fingerer obsequiis promtiùs ipsa tuis.
O tandem, nisi sim celeri velocior igne,
  Vel fieri cuperem cuncta, vel esse nihil.

XIV.

Trahe me : post te curremus. Cant. 1.

MI JESU, sine te per opaca, per invia tendam ?
  Et potero longas te sine ferre moras ?
Felix, ah felix olim tua MAGDALA, quæ se
  Nexuerat vinctis ad tua crura comis !
Sic comes illa tuum nunquam linquebat Amorem :
  Tu captivus eras illius, illa tui.
Altera, ne dubites, ego sum tua MAGDALA, CHRISTE :
  Ergo trahas vel me, Sponse, vel ipse mane.

XV.

Ad omnia versatilis.

CASTUS Amor ramo pharetram commendat & arcum;
  Arma valete : novum me vocat, inquit, opus.
Plana per æquales se straverat area campos,
  In glacie qualem Dædala fingit hiems.

Hic Amor, adducto ludentis more flagello,
Ludendi locus est, sed trochus, inquit, abest.
Eia cor huc prodi, clamo : cor prodit, & inde
Dum putat esse trochum, cor mihi versat Amor.

XVI.

D. Magdalena sub Cruce flens.

Ah sitio ! clamas : absunt hîs rupîbus undæ ;
Sola fluunt oculis flumina, sola bibe.

XVII.

Revertere, Sulamitis. Revertere, dilecte. Cant. 2. & 6.

Insequeris, fugio : clamásque, Revertere, JESU :
Et reduces ad te flecto repentè vias.
Insequor, ipse fugis : clamóque, Revertere, JESU :
Et faciles ad me flectis, amice, vias.
Assequeris, fugio : fugis, assequor : o bonus error !
Obsequii felix o in amore fuga !
Ad te, ne fugias, tua me fuga, CHRISTE, reducet :
Dux tibi ne fugiam, vel meus error erit.

XVIII.

SACRI STUDIOSUS OBSEQUII CADAVER EST.

Fortis est ut mors dilectio. Cant. 8.

Ut scires, quo, CHRISTE, tui flammarer amore;
Non unus pro me nuntius ivit amor.
Cor ad te misi; cor non est, CHRISTE, reversum:
Mitto voluntatem, CHRISTE; nec illa redit.
Ut tandem totam posset tibi dedere mentem,
Intellectus erat missus; & ille manet.
Nunc animam mitto: quòd si non illa redibit,
O ego quàm vivum, CHRISTE, cadaver ero!

XIX.

Epitaphium vivo.

Et vivo, & morior. Quid inanes demoror auras?
Quid juvat ambiguis nectere fata moris?
Construe perpetuis halantem floribus urnam,
Et tumulum nobis pone superstes, Amor.
Hîc sepeli miserum, & lacrymis asperge jacentem,
Et duo marmoreis carmina cæde notis.
Et vivo, & morior. Possis in amore, Viator,
Et quo vivo, mori; & vivere, quo morior!

XX.

Bernardino Hosti missa Imago Christi cruci affixi.

Me segnis non figis, Amor? sunt omnia præstò :
Crux arcus, jaculum CHRISTUS, & Hostis ego.

XXI.

Super rivulos aquarum.

Errabam nuper vitreas prope Tibridis undas,
Quà solet ad scopulum naufraga lympha queri.
Dicebam : Mea lympha, meos lacrymeris amores ;
Nam me jam lacrymæ destituêre meæ.
O ego si possem fieri tam prodigus àmnis !
Æternâ fluerem pulchra per arva fugâ.
Hæc ego : sed tacitas suspendit lympha querelas :
In me mutari forsan & ipsa cupit.

XXII.

Imago B. Stanislai Kostkæ Romana.

Quis te tam lepidâ mentitur imagine pictor ?
Quæ tam viva tuas temperat umbra genas ?
Tu palles, pallet. Quòd si rubet illa, rubescis.

Tu vitâ, vitâ non caret illa suâ.
Tu sine corde manes; manet hæc sine corde: loquente
Te, loquitur; visus te jaciente, jacit.
Par est laus vobis, disparque: fidelis imago
Illa tui; sed tu, STANESILAE, Dei.

XXIII.

Nuntietis ei, quia amore langueo. Cant. 5.

PORRIGO dum terris aures, dum surrigo cælo;
Clamat, Ama, Tellus; clamat Olympus, Ama.
Sint irata licet, gelidum mare suadet amare,
Fulgur amore micat, fulmen amore tonat.
Aura tuos Ignísque mihi commendat Amores,
Saxa repercussis vociferantur aquis.
Non opus est posthac nobiscum, CHRISTE, loquamur:
Orator nostri mundus Amoris erit.

XXIV.

Amor Divinus.

COR mihi clamat, Amor clamat. Cor dormit, & ille.
Ambo tacent: surgit Cor mihi, surgit Amor.
Cor mihi plorat, Amor plorat. Cor ridet, & ille.

Ambo canunt : plaudit Cor mihi, plaudit Amor.
Téne verecundi, Cor, Amoris dixero fratrem ?
Téne mei fratrem dixero Cordis, Amor ?
Nescio, quid sit Amor Cordi, quid Cor sit Amori ?
Hoc scio quòd totus Cor ego, CHRISTUS Amor.

XXV.

Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1.

Quærebam nostris si quis daret oscula labris,
Dum meus, heu ! longo tempore Sponsus abest.
Oscula poscebam Cælum : dabat oscula Cælum :
Sed satiare meas non potuêre genas.
Oscula poscebam Terram : dabat oscula Terra :
Sed fuerant tactis asperiora petris.
Terra vale, Cælúmque vale ; dabit oscula Sponsus :
O essent, quot sunt vota, tot ora mihi !

XXVI.

Meliora sunt ubera tua. Cant. 1.

Hinc mihi se Tellus mensâ ponebat in unâ,
Invitans tacito murmure ; Sponsa, sede.
Illinc se paterâ mare propinabat in unâ,
Increpitans rauco vortice ; Sponsa, bibe.
Tunc ego : Terra, tuos nolo; Mare, nolo liquores :

Tu mihi, Sponse, fames; Tu mihi, Sponse, sitis.
Audiit, & geminum Sponsus mihi protulit Uber:
Tu mihi, Sponse, cibus; Tu mihi potus eris.

XXVII.

De Angelo B. ALOYSIO astante.

QUAM benè siderei vultus imitatur Ephebi:
Et simili ridet lacteus ore puer!
Hic niveis par est, niveis par ille ligustris:
Ille rosâ, multâ purpurat iste rosâ.
Pura verecundo sublucent lumina sole:
Et roseus teneras stat pudor ante genas.
Dissimiles habitu, similes sibi moribus ambo:
Dicite, sint similes, dissimilésne magis?

XXVIII.

De eodem.

ANGELE, GONZAGA es, si pictas exuis alas,
Si GONZAGA alas induis, Angelus es.

XXIX.

Venatio Amoris.

VENATUM cæli croceos Amor ibat in agros:
Sed, qui corda pius depopulatur, Amor.

Occurrêre lupi, procul occurrêre leones,
Et procul in jaculis hispidus ibat Amor.
Ecce volaturæ vix erupêre sagittæ,
Protinus æthereæ procubuêre feræ.
Quid clausum tam sæva juvat custodia cælum?
Pandit Amor planas per fera monstra vias.

XXX.

Venatio Amoris & Jesu.

Surge, volaturas, Amor, ejaculare sagittas:
Es mihi meta, Deus; sim tibi meta, Deus.
Corda cruentandis pateant tua, CHRISTE, sagittis,
Ut fias jaculis saucia præda meis.
Corda cruentandis pateant mea, CHRISTE, sagittis,
Ut fiam jaculis saucia præda tuis.
Quàm tibi, CHRISTE, capi, venari tam mihi dulce:
Quàm tibi venari, tam mihi dulce capi.

XXXI.

SAGITTA DIVINI AMORIS.

Vulnerasti cor meum. Cant. 4.

Illa ego sidereis depromta Sagitta pharetris,
Quam pius ad Superos ejaculatur Amor,
Quæro meam, sed quæro meo sine vulnere metam;

Nam mea non didicit vulnera ferre manus.
Quis credat, potuisse dari sine vulnere metam?
Hic requiesce meo vulnere, CHRISTUS ait.
Accelero, metámque premo sine vulnere: sed jam
Ne possem vulnus figere, vulnus erat.

XXXII.

B. ALOYSIUS pingitur inducto super togam linteo.

PULCHRA Dies, & Nox pulchræ germana Diei,
Artificem puero fortè locabat acum.
Altera prætextam, longam dabat altera pallam;
Illa nigram, niveam neverat illa togam.
Quos puer ut riguos in se conspexit amictus,
Et Nox, & moto fulsit ab ore Dies.
O formose puer! quò se formosior esset,
Ipsa, puer, te Nox induit, ipsa Dies.

XXXIII.

Donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. Cant.

QUID nocti lumen, luci quid quærimus umbram?
Nocte dies nobis est Amor, umbra die.

XXXIV.

Fortis est ut mors dilectio. Cant. 8.

Mors & Amor gemini pugnant de laude triumphi:
Mors pharetrâ, pharetrâ conspiciendus Amor.
Mors ait, Expugno certis ego corpora telis.
Expugno flammis pectora, dixit Amor.
Major, ait, mihi, Mors, victoria cedit Amore:
At mihi major, ait, gloria cedit, Amor.
Tentarent & tela, pares nisi diceret esse
Victor utroque Deus, victus utroque Deus.

XXXV.

Inversa & humi jacens retrò B. Aloysii Corona.

Qualis, ubi liquidæ riguis singultibus undæ
Proluit aprici culta Galesus agri:
Talis in assiduos lacrymis ALOYSIUS imbres
Liquitur, & puris pectus inundat aquis.
Scilicet ex istis nascuntur lilia rivis,
Déque pio vivus flumine potat ager.
Quid mirum? si versa retrò, si spreta Corona:
Quam dominus fletu conserit, occat humum?

XXXVI.

Ejusdem posita retrò Corona.

Aurea cùm felix diademata poneret heres,
Visa sibi raptis flere Corona comis:
Cúmque suos iterùm vellet circumdare crines,
Ad domini caros procubuisse pedes.
Ipse sed acciduam pedibus calcasse coronam
Fertur, & ingratas posthabuisse preces.
Illa retrò revoluta, jacens; Lux Principis olim,
Umbra mei posthac Principis, inquit, ero.

XXXVII.

Qualis est dilectus tuus? Cant. 5.

Qualis erat tuus ille? tuus pulcherrimus ille?
Dicebat nuper barbara turba mihi.
Arripio dextrâ pennam, lævâque tabellam,
Et noto, CHRISTE, tuo quicquid in orbe nitet.
Pingo rosas, aurum, gemmas, viridaria, silvas,
Arva, lacus; celeri sidera pingo manu;
Et tabulam monstrans, Noster pulcherimus, inquam,
Qualis erat, vultis discere? talis erat.

XXXVIII.

Caput ejus aurum optimum. Manus illius tornatiles aureæ. Cant. 5.

Ponite gemmifero frondentia serta metallo,
Pulchra triumphales ponite sceptra manus.
Rex meus est JESUS. Rex formosissime Regum,
Tu mihi Dictator, tu mihi Cæsar eris.
Qui sceptri fulgore caret, qui luce coronæ,
Rex, ait, ille tuus? Rex erit ille meus.
Cui caput est aurum, manus est tornatilis auro,
Illius est Sceptrum dextra; Corona caput.

XXXIX.

In idem sacrum Canticum.

Vitis eram; nostros carpebat nemo racemos.
Flumen eram; nostras nemo bibebat aquas.
Arbor eram; nostrâ nemo consedit in umbrâ.
Ductor eram; nostrum nemo tenebat iter.
Phœbus eram; nostro lucebat lumine nemo.
Pastor eram; nostras nemo secutus oves.
Quid faceret JESUS? Aurum placet omnibus: Aurum,
Ut placeam, posthac omnibus, inquit, ero.

XL.

Veni de Libano, Sponsa.

ET fugis, & fugiens clamas, Quid, Sponsa, moraris?
Non fugis, ut fugias: ut capiare, fugis.

XLI.

De pullato & linteato ALOYSIO.

QUEM pullæ cernis squallentem in funere pallæ,
Hunc nimius sacro terruit igne Deus.
Quid niveum, Pictor, pullo superaddis amictum?
Et tegis hibernâ torrida membra nive?
Hæc, ubi sidereos juvenis conceperit æstus,
A minimo Domini vestis amore fluet.
Perge tamen liquidas gelidâ nive spargere flammas;
Ut liquidum a flammis discat amare gelu.

XLII.

Pullatus post prœtextam ALOYSIUS.

Alluditur ad Mincium, hospitalem cygnis fluvium, paternum ALOYSII *solum.*

VECTUS oloriferi juvenis prope flumina Mincî,
Ibat in herbosos Castilionis agros.

Hîc

Hîc nivei dominum cùm mirarentur olores,
Squallida mutatâ pallia ferre togâ ;
Pullatum flevêre ducem, visusque repentè
Plurimus attonito Cygnus ab amne queri :
Atque aliquis, Quin nos etiam nigrescimus, inquit
Quando tam niveus sponte nigrescit olor ?

XLIII.

Oculi B. Aloysii lacrymabundi.

Quis modus, o oculi, nimiis manare fluentis,
Et teneras fletu perdere velle genas ?
In fluvios liquidis abeunt duo lumina rivis,
Et lacrymæ gemini fluminis instar eunt.
Intereà medio fluitant Suspiria luctu,
Et pius irriguas ventilat Eurus aquas.
Remigium, socii, naves & vela paremus :
Sunt, quibus in cælum velificemur, aquæ.

XLIV.

B. Aloysio consuetam meditationi horam impendenti roseum imminet sertum.

Pulchra coloratis ubi pingiturHybla rosetis,
Sicanias triplex colligit Hora rosas.
At modò quòd croceos religant tibi serta capillos,

Unde repentinis emicuêre comis ?
Te Matutinæ pietas modó detinet Horæ,
Illa tibi vivo tempora flore ligat.
Quot tibi mille legent formosos Sæcula flores,
Unica millenas si legit Hora rosas ?

XLV.

De eodem Serto.

IPSA Corona rosa est puero ? puer ánne Coronæ
Ipse rosa est ? puer est ipse Corona, Rosæ.

XLVI.

B. ALOYSIUS sacro lumine circumfusus.

NOX erat, & posito juvenis requierat amictu :
Venit Amor ; positâ se tegit ipse togâ.
Sic ibat ! sic ipse nigrâ sibi veste placebat !
Sic erat in refluo plurima ruga sinu !
Intereà tacito vestes uruntur ab igni,
Et bibit admotas proxima palla faces.
Manè vigil positos juvenis repetebat amictus,
Et circumfusæ luxit in igne togæ.
Non miror juvenem tacitis arsisse favillis ;
In tacitas, miror, non abiisse faces.

XLVII.

Oculi B. ALOYSII.

BISGEMINOS olim mater Natura lapillos
Pygmalioneas inter habebat opes.
His frenare comas, & eburnea cingere colla,
Hos memori nusquam mittere velle manu:
Et chalybum nodis, & aheno vecte solebat,
Et vigili clausos solicitare serâ.
Parva tamen caris custodia visa lapillis,
Quæve moram furto tollere posset, erat.
Ergo pro geminis ALOYSI munus ocellis,
Accendit geminas casta per ora faces.
Tam fortunatis, inquit, custodia gemmis
Firmior esse potest, tutior esse nequit.

XLVIII.

Lilia manu præfert ALOYSIUS.

HÆC, quæ virgineis nituntur lilia culmis,
Unde verecundas explicuêre comas?
Non generant similes Pæstana rosaria flores,
Nec simili Pharius messe superbit ager.
Non hæc purpureis mater Corcyra viretis,
Nec parit æquoreis pulsa Carystos aquis.

Cùm nullas habeant natales lilia terras,
Quis neget e castâ lilia nata manu?

XLIX.

PETRO MALASPINÆ Rectori Florentino Societatis JESU.

SCITATA est Flores nuper Florentia: cingat
An bona spina suas, an mala spina rosas?
Optavêre malam, tangi quæ fortè volebant;
Nam mala tacturos pungere spina nequit.
Optavêre bonam, tangi quæ fortè negabant;
Nam bona tacturos pungere spina solet.
Sic demum variam clausit Florentia litem,
Esset ut alterutris assita spina Rosis:
Nullus ut has tangat, tangantur ab omnibus illæ;
Sit bona Spina Malis, sit Mala Spina Bonis.

L.

De capto OROMUSIO.

Quæ urbs vulgò ab Indis Gemma orbis terrarum appellatur.

ANNULUS est Orbis, pulcherrimus annulus orbis,
Indutus digitis, Lysia pulchra, tuis.

Non tamen ille fuit pulcher sine divite gemmâ;
Dives OROMUSII nam sibi gemma fuit.
Gemma fuit, non est: subiti nam turbine belli
Nuper Erythreo perdita gemma luto est.
Ergo tuam quæres, pulcherrima Lysia, gemmam
Inter barbaricos, Persica busta, sinus.
Ecce meos, inquis, poscunt mea regna lacertos,
Ecce meas poscunt Chinica claustra manus.
Non opus est humeris: OROMUSIA gemma videtur;
Ipse satis pollex, ut capiatur, erit.

LI.

Joanni de Lugo, dum post morbum ad intermissam de Pœnitentiâ doctrinam rediret.

Fertur inornatis nuper Metanœa capillis
Flesse, repentinâ cùm raperêre febri:
Fertur & indomito frenos laxasse dolori,
Et lacrymis madidos exhibuisse sinus.
Cùm rursus domito repetis tua pulpita morbo,
Fertur inornatas disposuisse comas:
Et domitos hilari risu frenasse dolores,
Et lacrymis vacuos explicuisse sinus.
Quis, Pater, incolumi de te non gaudeat, ipsæ
Si gaudent Lacrymæ, ridet & ipse Dolor?

L I I.

AD PONTILIANUM.

E Templis quoties redeo, Paulíve sacello,
Occurris reduci, PONTILIANE, mihi,
Ac subitus quæris: Placuêre palatia Pauli,
Et Pelusiacâ secta sacella Pharo?
Cùm dixi nitidis placuisse palatia tectis,
Et placuisse suis ardua templa tholis;
Tu rursum, fontésque tibi circósque placere,
Vasta placere crepas amphitheatra tibi.
A placitis cessa, ne Roma Placentia fiat:
Ipse Placentinus ne videare, tace.

L I I I.

Augustino Vivaldo primùm in Lithuaniâ, ac deinde Romæ Provincialis Præposito Societatis Jesu.

Cum te Parthenope Patrem, cùm Parma vocaret,
Optarétque suum Trinacris ora Patrem;
Roma suas dominis mundi de montibus arces
Prospicit, & studiis invidet una trium.
Quid faciam? Parmæ cedam? Trinacria flebit:
Parthenopæ cedam? Parma queretur, ait.

Trinacriæ cedam ? Siren & Parma querentur.
Quin potiùs tantum sortior ipsa Patrem ?
Cedite jam Natæ, Matri concedite Patrem :
An non vester erit, si meus, inquit, erit ?

LIV.

De timido Ansa Fulvio.

Dum bellicosus nuper ANSA prandentes
In Othomanum Sarmatas adhortatur,
Prandete, dixit, milites, triumphalis
Jam cena vobis præparatur in Cælo.
Dixit : sed ipse jam moventibus signis,
Et buccinarum tympaníque rumore
Perterrefactus, ordiente Bellonâ,
In civitatem primus ANSA profugit.
Interrogatus inde, cur fugam mallet,
Et cur ad astra nollet ire cenatum ?
Hac luce, fallax inquit ANSA, jejuno.

LV.

Augustino Vivaldo *Præposito Provinciali Romano Societatis* Jesu.

Cum te nuper Honor liquidis circumvagus auris
Altus inauratis insequeretur equis ;

Trans Alpes Helicénque volas, ubi prensus Honori
Dignaris meritâ Littava frena manu:
Cùm tamen ingratos aspernareris honores,
Itala festinâ corripis arva fugâ.
Hîc Latias iterùm caperes cùm jussus habenas,
Et victus meritis erubuisset Honor;
Non pudet a merito, dixit, me Præside vinci:
Sed vinci toties a fugiente pudet.

L V I.

AD PLAUTUM.

SIVE peregrinas mittam tibi, PLAUTE, Camenas,
Sive Meduseis fusile carmen aquis;
Non poteras, inquis, melius mihi mittere carmen,
Nec meliùs magno cum Cicerone loqui.
Non poteram meliùs? laus hæc mihi salsa videtur,
Quæve vel inviti stipitis esse potest.
Laudari puto me meliùs potuisse, sed a te
Laudari meliùs non potuisse puto.

L V I I.

Mater NERONIS ad NERONEM.

QUO gladium vibras? utero, mammísne minaris?
Ah reprimat cæcus barbara tela furor!

Lactabam mammis, utero te, nate, ferebam:
Dignus erit veniâ forsan uterque locus.
Erramus. Qui te miseras malè fundit in auras,
Dignus uterque mori: Cæsar utrumque feri.

LVIII.

Eloquentia Francisci *Cardinalis* Barberini.

Qualis odoriferi per aprica rosaria Pindi,
Garrit Hyanteæ lubricus error aquæ:
Talis Apollineæ, Procerum doctissime, linguæ
Pura Palatinas copia fundit opes.
Et tibi doctiloquæ posuêre silentia Cirrhæ,
Victáque Pegaseus comprimit ora liquor.
Sæpè loqui docto possit cum Principe Roma;
Discet ab egregio Principe Roma loqui.

LIX.

Ejusdem ſacra Poësis.

Cum tibi Pierios velaret Purpura crines,
Visa sibi raptis Laurea flere comis.
Illa fuit nostris quondam data gloria ramis:
Cede meis, inquit, Purpura, cede comis.
Risit, & e summo respondit Purpura vultu:

Cingo meas, inquit, Laurea, cingo comas.
Quid facitis? meritos ambæ præcingite crines:
Laurea Vatis erit, Purpura Regis erit.

L X.

Ad Adm. R. P. MUTIUM VITELLESCUM Præpositum Generalem Soc. JESU.

EXCUBAT in medio tibi pulchra Modestia vultu,
Et niveus roseo regnat in ore Pudor.
Simplicitas oculis, sacrâ Facundia linguâ,
Ridet in ingenuis Gratia viva genis.
Majestas humeros, placidam Clementia frontem,
Pura verecundus pectora Candor habet:
Præ foribus famuli, video, famulæque morantur:
Virtutem Dominam quis neget esse domi?

L X I.

Cerea NERONIS effigies in abdito reposita.

DURUS & in molli figit NERO vulnera cerâ:
Mollis & in duro cera NERONE furit.
Cerea quid frustrà Solem devitat imago?
Ipse suo iratus diffluet igne NERO.

L X I I.

In ceream Pueri Jesu effigiem.

Exprimit & verum mentitur cera Puellum :
Et docet & verâ fallit Imago notâ.
Hos oculos gerit illa quidem, quos Ille gerebat ;
Et quas Ille genas, has gerit illa genas.
Tu tamen his oculis, hoc vultu luderis hospes.
Id fieri possit quâ ratione, rogas ?
Materiâ peccat, non peccat imago figurâ :
Cerea materies, melleus ipse fuit.

L X I I I.

In maritimam Pali munitionem Ducum Ursinorum.

Pulvereis simulant dum rauca tonitrua flammis,
Martiàque artifici fulmina nube ruunt ;
Attonitis pelagi genitor Neptunus ab undis
Sulphureo afflatum sustulit igne caput.
Ecquis, ait, nostri tranquilla silentia regni,
Et resides bello solicitavit aquas ?
Jámque sibi duci volucres ad frena quadrigas,
Tritonémque cavâ prælia flare tubâ,
Armarique Notos Tempestatésque jubebat,

Et Thetin armatis vellere signa feris ;
Cùm procul URSINI fluitantia signa Gradivi
Prospicit impulsis velificata Notis.
Ursus erat signum, picto quà sutilis Urso
Pensilis e summa carbasus arce fluit.
Heus, ait, inceptis, Hiemes, absistite pugnis,
Et vos cæruleæ ponite bella feræ :
Novimus excussum jaculantia monstra profundum ;
Quæ fera concepto mugiit igne, nova est.

LXIV.

AD COSMICUM DE QUINCTO.

MULUM QUINCTUS emit, sed cæcum, COSMICE, mulum.
Unum oculum mulus non habet : ille duos.

LXV.

De Ludovico XIII. Galliarum Christianissimo Rege :

Cùm primo Regni anno Rupellam ab eo expugnatam fuisse percrebresceret.

LUDO vices, LUDOVICUS ait. Mars risit ; &, Ohe
Lude meas, inquit, Rex LUDOVICE, vices.

De puero, ni Rex esses LUDOVICE, vererer:
Et puer, & Rex es; regie lude puer.
Jacta Rupellani cecidit simul alea belli,
Ante tuos cecidit victa Rupella pedes.
Ludere perge vices, ut sunt tibi prælia ludus:
Sic, LUDOVICE, tibi vincere, ludus erit.

LXVI.

Libellus de Pietate christianâ laudatus.

PIETATIS iste est liber, & auctoris tamen
Nomen tacetur: ipsa conscripsit, reor.

LXVII.

Ad TIMANTEM *Pictorem.*

PINXISTI pulchrum pulchrâ cum Matre Puellum:
Nec tamen illa fuit pulchra, nec ille fuit.
Pictorem MARIÆ meliùs vis pingere LUCAM?
Quis scit an errores corrigat ille tuos?

LXVIII.

De A. PERSII *Satyris.*

VIS PERSI tetricas videre noctes?
Auditor lege scripta, lector audi.

LXIX.

Tumulus conjugis PAULI SAPIEHÆ duos inter equites hastatos.

QUIS jacet hic? magnâ magnus de stirpe SAPIEHA.
Quis prope? SAPIEHADES sunt prope signa nurus.
Quo clarus conjux? clarissimus omnibus; armis,
Pace, fide, patriâ, religione, toro.
Quid certant equites? certant, quis vivere possit,
Vel meliore nuru, vel meliore viro.

LXX.

In cothurnatum Gallicum.

VECTARI rauco pudor est tibi, Gallice, curru?
Cur ergo rauco non pudor ire pede?

LXXI.

Ad JOANNEM CAROLUM CHODKEVIC, Ducem Exercituum Poloniæ adversus OSMANUM Imperatorem Turcicum: cúm Gymmasium inviseret.

SPERNERE si nolis vatis præsagia Musæ,
Nil in te juris, CAROLE, casus habet.

Vilnææ nuper dum mandat Apollo Thaliæ,
Grammaticâ nomen flectere lege tuum,
Cunctatur, dubitat, pallet, rubet, hæsitat, alget;
Hæc hilari tandem voce Thalia refert:
CHODKEVIC, ait, est indeclinabile nomen:
Robore bella gerit, Casibus ergo caret.

LXXII.

In Stemma ejusdem W. literam duodecimam inversam.

Magnus Alexander, magnus Pompeius habetur:
Magnus habebaris, CAROLE, magnus Otho.
Scilicet hos Magnos magni fecêre triumphi:
Te major Magnum, CAROLE, palma facit.
Perlege stemma tuum: Vincis te, Vincis & hostem;
Hîc quæ terra legi non putat, astra legunt.
Si dubitas: hoc ipse Deo da stemma legendum:
De cælo Magnum Maximus ipse leget.

LXXIII.

Ad ROBERTUM *Cardinalem* BELLARMINUM, *De piis ejus libellis*, De æternâ felicitate SS, De ascensu mentis ad Deum, quos SOPHIA MELECIA Palatina magno studio paulò ante mortem evolverat.

INGENS gloria temporum tuorum
BELLARMINE Pater, beatiorum
Facundissime cygne gratiarum;
Conatúsque tuos, tuásque noctes,
Sanctæ pignora lucubrationis,
Victuros Pyliam libros senectam,
Palatina pio terebat usu,
Nec torpere sinebat, angulóque
Aut segnes humili jacere mensâ,
Cæli delicias, Gradúsque cæli:
Queis, sacrâ pariter tuáque pennâ,
Æternam reseras beatitatem:
Et gemmantia templa nundinaris,
Lamentis, Gemitúque, Lacrymisque.
Istos illa diu legens libellos
Festinabat, & omnibus lacertis,
Remis omnibus, omnibúsque velis
Ad cæli properabat usque portum.

Nunc densis lacrymis laboribúsque,
Et densis lacrymis doloribúsque,
Cæli nobile nundinata culmen,
Formosis spatiatur in viretis.
Quid dici melius beatiúsve,
BELLARMINE, tuis potest libellis?
Palatina tuis beata libris,
Tu lectore beatus es librorum.

LXXIV.

AD CÆCILIANUM.

Cum modò MAGDALIOS cecinisses carmine fletus,
Et rapidos AFRÆ, CÆCILIANE, focos;
Continuò madidæ properata volumina chartæ
Ad nos perferri, CÆCILIANE, jubes.
Legi. Judicium quæris de carmine? dicam.
Digna fuit lacrymis MAGDALIS, AFRA focis.

LXXV.

De novo Gymnasii Florentini ædificio, cujus instauratio sub adventu CAROLI *Austriæ Archiducis cœpta.*

ARNUS, an umbrosas inter liquidissimus alnos
 Permessus Latiis luxuriatur agris?
Æsar, an Ausonias subterlabentia turres
 Flumina Castaliis vociferantur aquis?
Pindus, an audaces mediis in nubibus Alpes
 Piniferis comunt frondea colla jugis?
Quicquid erit, veram referet Florentia Cyrrham,
 Quam novus Austriacâ condit Apollo lyrâ.

LXXVI.

SCAZON.

Aulam fugit ALOYSIUS.

FALLACIS Aulæ pompa, criminum mater,
Quæ turbulentæ pulverem bibis pompæ,
Ritúque semper fluctuantis Euripi
Et huc & illuc ambulando, cursando,
Confabulando, garriendo, ludendo,
Et usque & usque & usque consalutando,

Quotidiano mersa navigas cœno,
Centúmque pictis curribus lutum rumpis.
Sis o beata, delicata, formosa,
Morum Charybdis, Aula, pectorum Circe,
Dolosa Siren, innocentiæ labes,
Fraudum satelles, officina fucorum:
Eas superbis semifulta lecticis,
Eas sereni luce pulchrior Phœbi,
Et per supinæ colla plebis incedas.
Habe venustos, aureos, capillatos,
Pictos, perunctos, déque scrinio totos
Anteambulones laudis & trahas pompæ;
Dum noster aulas ALOYSIUS vitet,
Centúmque velis, & rudentibus centum,
Centum phaselis, palmulísque devitet.
Habe capaces patrimonii Scyllas,
Fundi Maleas, spongias crumenarum,
Onusta laudum plaustra, nominum rhedas,
Plenas jocorum risuúmque carrucas,
Ineptiarum mille turgidos folles,
Quibus dolosæ ficta dona naturæ
Vultus Poëtas, & Poëtrias linguas
Fecêre dudum, súsque déque vertêre;
Quibus loquacis inficetiæ plena
Negotiosa liminum salutatrix
Famelicorum turba circulatorum

Nugásque mille vendit, & locat risum,
Fraudúmque frustis mille, mille fucorum,
Mendaciorum mille, mille nugarum
Suítque subsuítque mille centones:
Dum noster aulas ALOYSIUS vitet,
Centúmque Phœbis, & Phlegontibus centum,
Centum quadrigis Pegasísque devitet.
  Illum citato præpes impetu Virtus
Supra secures Cæsarum, & Numæ fasces,
Regúmque & omne culmen Imperatorum,
Undámque supra civium, & fori fluctus
Enavigantem passibúsque non tardis
Mortalitatis sæva jura calcantem,
Nimbósque latè, filiósque nimborum
Super Cometas, rauca fulminum regna,
Puerperámque grandinum & nivis Lunam
Ad usque rerum vexit ultimos fines.
Ibi ille pulcher imperator astrorum,
Novæ beatus institor voluptatis,
Plenum sonorâ gaudium bibit ripâ,
Rerúmque dulci naufragatur in ponto.
I nunc superba, delicata, formosa,
I dives, Aula: sis beata, sis pulchra,
Conchyliata, purpurata, sis magna;
Dum te inde noster ALOYSIUS ridet.

LXXVII.

Hiems transiit, imber abiit, & recessit. Cant. 2.

In immaturam menſe Junio B. Aloysii Gonzagæ *mortem.*

O Nix! o niveis albentia colla pruinis!
  O oculi, o niveo lumina vincta gelu!
O niveæ cervicis hiems! o leve genarum
  Frigus, & hibernâ roscida labra nive!
O niveæ crystalla manûs! o mite comarum
  Vellus, & intactis alba pruina genis!
Ah! vereor, ne vere novos abeatis in imbres,
  Dum celer æstivos Junius urget equos.
Siste, precor, Juni: crudeles, sistite, soles.
  Hic minimo liquidus diffluet igne puer.
Non opus est flammis. Satis est sibi dicat IESUS;
  Cessit hiems, imber cessit: Amice, veni.

LXXVIII.

Scazon de B. Aloysio.

Jocose Scazon, si quid hactenus mecum
Molli sub umbrâ populíve lauríve,
Lenísve buxi pampiníve lusisti,
Valere jussis arbitrísque curísque

Mecum sub altâ feriare cupresso ;
Mundóque versu simplicíque dicamus,
Quid ille noster, ille civis astrorum,
Agit coruscis ALOYSIUS campis ?
Non ille nostros ducit ampliùs soles :
Non hac phaselo corporis, levis mundi
Tumultuoso fluctuatur in ponto.
Non has vocabat patrias domos umquam :
Cælum vocabat patrias domos semper.
Huc ille remis, huc rudentibus totis,
Ipsísque plenus carbasis anhelabat.
Huc æstuantes dirigebat antennas :
Huic alligavit insulæ suam navim.
Hîc sempiterni vere cingitur Maii,
Hîc pervagatur elegantibus campis.
Hîc rure cæli fruitur, & procul curis
Inter virentes aureis comis lauros,
Crispas cupressos, ilices capillatas
Quotidianus ambulator incedit :
Quà bruma nusquam, vel comantis Autumni
Tonsor November frondeum nemus radit,
Ridétve calvos Januarius montes.
Sed delicatos criniuntur in flores
Æterna prata : musici strepunt luci :
Ripæ loquuntur murmurantibus rivis :
Et limpidorum margines fluentorum,

Et hinc & illinc verberante se fluctu,
Et hinc & illinc invicem cachinnantur :
Manúsque pulsu, vel volubilis plectri,
Oblivioso de silentii somno
Expergefacta spontè garriunt plectra :
Leníque subter dormiente Neptuno
Tenerrimorum mollis aura ventorum
Depectit agros : desides hiant Euri,
Et otiosis oscitantur in campis.
Hîc ille noster, ille civis astrorum,
Conchyliato purpuratus ornatu,
Eunte pompâ siderum coronatur,
Solísque fulvâ totus ardet in pallâ.
Et nunc per arces cælitum, per accessus,
Amethystinata templa, gemmeas sedes,
Et civitatis per forum Sioneæ,
Et fulgurantûm porticus platearum,
Calcat superbum siderum pavimentum.
Hîc LAINIUM compellat, hîc EVERARDUM,
Hîc lætus ambit BORGIAM salutator,
IGNATIOve flammeóve FRANCISCO
Enarrat, ipsa delicatior Suadâ,
Miranda temporum acta Claudianorum :
Suóque longos MUTIO rogat Soles :
Mellísque rivos ; balsamíque miratur
Et gaudiorum, nectarísque, lactísque

Formosa pictâ stagna trajicit cymbâ,
Et delicato naviculatur in ponto;
Nanósque colles, hispidásque verrucas
Pulcherrimorum lustrat ilicetorum.
O gestientûm dulce siderum regnum!
Vestrum clientem, pro laboribus tantis,
Doloribúsque, lacrimísque, curísque
Desideratos recreate per campos.
Gaudete Tempe siderum, domus cæli:
Ridete, quicquid est domi Voluptatum:
Plorate, quicquid est foris Querelarum.

LXXIX.

Joannis Caroli Chodkevicii, Polonici Lithuanicique contra Osmanum Turcicum Imperatorem exercitûs Ductoris, Statua in hortis Mediceis.

Quem modò Threïcii pulchrâ sub fronde triumphi
Marmoreâ spectas ponere bella manu:
Hîc Asiæ populos, & flava Propontidos arma
Stravit, Abydenas depopulatus opes.
Fortis adhuc meminit bellacis dextera ferri,
Dilectúmque latus conscius ensis amat.
O! nisi captivas vincirent marmora plantas,
Iret in hostiles libera dextra globos.

LXXX.

LXXX.

In tres Fluvios, Stemma JOANNIS CAROLI CHODKEVICII, *dum Templum Collegio Societatis* JESU *Crocense exstrueret.*

Quæ gemmantibus hinc & inde rivis
Currunt flumina ? CHODKEVICIANÆ
Currunt flumina Liberalitatis.
Non tam divitibus superba ripis
Gaudet Lydia; non amœnitatum
Tellus mater & elegantiarum,
Felix Americe fluentis auri,
Quæ centum populis tributa solvens
Effundit facilem per arva censum,
Et crebro sata comit unione;
Quàm queis Patria, Martiúsque fulgor,
Et pictæ Superûm rigantur aulæ.
Hæc scis unde fluant fluenta nobis ?
Ostendis CAROLI manum. Sapisti.

LXXXI.

Dictum JOANNIS CAROLI CHODKEVICII, *cùm Castra ad Chocimum in Dacia contra Byzantinum Imperatorem moveret.*

VELOX Fama malum, tumultuosis
Dum prætervolat incitata pennis
Arces, oppida, rura, Civitates,
Ducentis canit, & canit trecentis;
Braccatis canit, & canit sagatis
Hostem millibus imminere Turcam,
Et jam terga remurmurantis Istri
Securum superambulare Martem.
Addit, Bistonas, impiósque Thracas
Mixtos innumeris venire turmis.
Hæc dum CAROLUS audit; Ut sciamus
Veri nuntia Fama num sit, inquit,
Hic hostem mihi computabit ensis.

LXXXII.

Statua M. TULLII CICERONIS *apud Magnum Hetruriæ Ducem.*

ORA Myron, humeros Lysippus, lumina finxit
Praxiteles: vocem fingere nemo potest.

LXXXIII.

Pompa, quâ Sacratissimum CHRISTI CORPUS *a Romanis Pontificibus ad D. Petrum deportatur.*

ÆLIA cur tantis glomerantur compita turmis,
Et populi toto fluctuat unda foro?
Cur refluis fervent Vaticana palatia turbis,
Dardaniæque vomunt agmina mille viæ?
Quid juvat æthereis populos accurrere mensis?
Ut satiet populos, ambulat ipse Cibus.

LXXXIV.

PAULO PIMELIO *missum ex succino munus.*

QUÆ placet ipsa sibi secretæ sidere formæ,
Ridet, & arcanâ succina gemma die;
Supplicibus vulgò libanda dat oscula culmis,
Libandas stipulis pulveribúsque genas.
Et me, PAULE, tuus rapit ad sua lumina candor:
Nimirum gemma es succina, pulvis ego.

LXXXV.

Lætabimur memores uberum tuorum. Cant. 3.

Ad Sponsum cœlestem.

DICEBAS te velle tuis me pascere mammis,
Dum mea solicitus pectora torret amor.
Clamabam: Mea mamma meum mihi manna ministra:
Nec tu præstò mihi, nec tua mamma fuit.
Aspicio Terras & Cælum: Forsitan, inquam,
Dextra Dei tellus mamma, sinistra polus.
Risisti, dicens; Ipso te Numine pascam.
Os utinam nobis Terra Polúsque foret!

LXXXVI.

Reverendo Patri LEONI SANCTIO *Concionatoris munere functo, Româ discedenti.*

NEC potui Latiis altum te cernere Rostris,
Quassantémque pio conscia corda metu?
Ah saltem pro me, cui tanta potentia fandi,
Orator magni Numinis esse velis;
An non id merito possim te jure precari,
Cui meritò possim dicere, SANCTE LEO.

LXXXVII.

De divino Amore.

RETIA nectentem nuper mirabar Amorem.
(O quid non facilis fingere possit Amor !)
Aurea pinna fuit, lapis aureus, aurea restis,
Aurea compages, aurea nassa fuit :
Aureus ipse fuit : sed dum sibi flumina desunt,
Heu mea quò vertam retia ? dixit Amor.
Ad JESUM converte, Puer, tua retia, dixi ;
Ipse tibi fuerim piscis, & ille mare.

LXXXVIII.

In Stemma JOANNIS CAROLI CHODKEVICII : *Crucem Sagittæ implexam & Calci, tria flumina, & Grypha pedibus gladium vibrantem.*

CRUX micat in telo, CRUX altera calce coruscat :
Forsitan hæc Fortem nuntiat, illa Pium.
Aurea tergemino volvuntur flumina lapsu :
Ista docent Largum flumina forsan herum.
Felicem gestat felix avis ore lapillum :
Felicem dominum forsan & illa notat.
Quid dubitem Fortem, Felicem, & dicere Largum,
Cùm Gryps ad voces annuat Ense meas ?

LXXXIX.

In Gryphem, dum JOANNES CAROLUS CHODKEVICIUS, aliquot relictis cohortibus in Moscoviâ, ad regni Comitia abiret.

VIDERAT Hyrcanis Moscovia Grypha pruinis
Ad Litavum tandem vertere rostra solum :
Ille ferus Gryps, inquit, abit; nil Ense nocebit,
Non Ales rostro, non petet ungue Leo.
Non est, cur, a te quòd flexerit ora, triumphes :
A tergo longa est cauda relicta : Cave.

X C.

In duas Sagittas terræ cœlóque obversas.

Stemma Illustrissimi EUSTACHII VOLLOVICII Præsulis Vilnensis.

BIS Geminos Petrus Christo monstraverat enses,
Urbs raperet captum cùm Solymea Deum.
Ferre cruentandum clementia lumina ferrum,
Ferre necaturas non potuêre manus.
Ultrices majora manus tamen ausa parabant,
Ut tandem CHRISTUS dixerit esse satis.
O si! tunc geminas montrasses, Petre, sagittas,
Quàm meritò CHRISTUS diceret esse satis!

XCI.

In duas easdem Sagittas Allusio.

In uno oculorum, & in uno crine colli. Cant. 4.

Virgilius quondam, *Telum facit Ira*, canebat:
Tela facit, meliùs sed cecinisset, Amor.
Est oculus Telum: divino crinis Amori
Est Telum. Quid non figere possit Amor?
Est oculus, sed qui superas se tollit ad auras;
Est coma, deciduo quæ petit ima gradu.
Quis scit, an obversæ Cælo Terrísque Sagittæ,
Hæc oculus non sit Præsulis, illa Coma?

XCII.

In easdem Sagittas.

Æris & Argenti, & Ferri rude vulgus, & Auri,
Ibat ad Ætnei jurgia fortè fori.
Lis fuerat, quonam posses, Vulcane, metallo
Digna VOLOVICIA condere tela manu.
Caussidicum vincit, Vulcano judice, Ferrum,
Factáque sunt forti Ferrea Tela viro.
Tum Faber ad socios operum, Sunt Ferrea tela:
Ipse mihi VOLOVIC aureus, inquit, erit.

XCIII.

Ad Illustrissimum HIERONYMUM VOLLOVICIUM, *quum Samogitiam ingrederetur.*

Isse suas ut te Samogitia sensit in oras,
 Luserunt vitreo pulchra fluenta pede.
Florida festivas agitarunt rura choreas,
 Lætitiâ madidæ personuêre domus.
Ocyùs i, Præses: si fortè venire moraris,
 Huc venient campi, flumina, rura, domus.

XCIV.

In Soleam tribus insignitam Crucibus:

Stemma Illustrissimi & Reverendissimi STANISLAI KISZCÆ *Præsulis Samogitiæ.*

Quis tam concordi junxit duo robora nexu?
 Quis Soleam socias jussit habere Cruces?
An quia KISZCANIÆ monstrant insignia gentis,
 Certatímque sacro laudis honore nitent?
An quia calcari cupiunt, humilésque latere,
 A Domino morem quem didicêre suo?
O celebres humilésque nimis! magis, inter honorem
 Dum nituêre, latent; dum latuêre, nitent.

X C V.

In tres ejusdem Cruces, & tres Tubas.

Kiszca, tuas dum cerno Cruces, dum classica cerno;
Solicitat mentem terror amórque meam.
Cerno Cruces? ignis sancti me flammat Amoris;
Et dico, Mentis Crux medicina meæ est.
Cerno Tubas? timeo: Fors, inquam, bella parantur.
Sed cùm nulla sonent prælia, rursus amo.
Quid secura tuæ faciet Fiducia plebis,
O Præsul, si te diligit ipse Timor?

X C V I.

In tres Tubas ejusdem Reverendissimi Præsulis coeuntes.

Catholicos sævis dum provocat Hæresis armis,
Innumeris parent impia castra Tubis.
Hæc Batavam, canit hæc Scotam, canit illa Britannam,
Et diversa sonat quolibet ore Fides.
Non sic Catholicas hortantur cornua turmas:
Una Fides ternâ consonat ecce Tubâ.
Quæ tam concordi sociantur classica cornu,
Impia castra, Tubas creditis esse? Tuba est.

XCVII.

In Ensiferum Grypha:

Stemma JOANNIS CAROLI CHODKIEVICI *magni Ducatûs Lithuaniæ, supremi exercituum Ductoris.*

Hic, qui supinos defluentibus plumis
Investit armos, & bicorporis plantæ
Effultus ungue rectus imminet cælo,
Et letiformi Marte præliaturus
Explorat ensem providus duellator,
Non Atticarum flexili chorearum
Proludit orbe, non rotatili plausu
Reciprocante verberat solum plantâ:
Cuniculosis non Amazonum silvis
Inhospitales Arcton appulit gressus.
Sed e tropæis lætus Imperatorum
CHODKEVICANAS transmigravit in ceras,
Suísque clarum stemma laudibus fulsit.
Nunc ad Poloni Martis æreos cantus,
Tubæque gratum murmur exsoporatus,
Formidolosos ense fulminat Turcas.
Avertat istinc pervicax Hetruscorum
Et Apulorum veritas Sacerdotum
Victoriarum nuntias coturnices,

Vates columbos, augurésque cornices.
En certiora, Magne Militum Ductor,
Gryps Lechicorum signa dat Triumphorum:
Ut dum per auras fluctuante subsultu
Stat ludibundus, & velut theatrali
Pugil bipenne motat areâ ferrum,
Spectator ipse nesciat, tuum Grypha
An præliantem cernat, an triumphantem.

XCVIII.

De BB. AGAPI & CHRONIA Virginibus & Martyribus, quæ ſorores ob CHRISTUM carcere maceratæ, postea in ignem missæ, ſed inviolatæ, oratione ad CHRISTUM fusâ, ad cælum evolarunt.

NIL juvat includi tenebroso carcere Divas:
Te meliùs cæco carcere, CHRISTE, vident.
Nil juvat ignitis immergere membra caminis:
Ignoscit casto conscia flamma pedi.
Compositis ambæ venerantur sidera palmis,
Et sociâ Superûm culmina mente petunt.
De flammâ carcer, de carcere flamma meretur:
Flamma soror, carcer frater utrique fuit.

XCIX.

De S. LEONE *Pontifice, qui* ATTILAM *Hunnorum Regem in Italiam cum copiis influentem monitu suo & oratione repressit.*

ATTILA Pannonicis populatur cædibus Alpes :
Obvia magnanimus tendit in arma LEO.
Adversâ gemini concurrunt fronte Leones,
Inde LEO Dacus, Tuscus & inde LEO.
Conscius ille sui, fera repulit arma, furoris,
Nempe tuâ monitus maxime voce LEO.
O quem te memorem ! quo Regem nomine dicam !
Ille LEO raptor, tu LEO pastor eras.

C.

De S. ARDELIONE, *qui ex Mimo repentè Christianus effectus, sui testimonio sanguinis* CHRISTUM *confessus est.*

ARDELIO sacros deridet carmine ritus,
Festáque non æquâ voce theatra quatit.
Audiit Omnipotens : Non est opus, inquit, hiulco
Fulmine ; tam facilem, Gratia, vince virum.
Deserit illa polos, & deserit iste theátrum,
Et tereti sacrum volvit in ense caput.

Sic sic, inquit, abit nostræ Comœdia vitæ:
Terra vale, cælum plaude, Tyranne feri.

C I.

De SS. Basilissa *&* Anastasia, *quæ sub* Nerone, *linguâ pedibúsque præcisis, percussæ gladio occubuerunt.*

Fortis Anastasiæ comes est Basilissa sorori:
Illa canit CHRISTUM voce, nec ista tacet.
Cæsareas utriúsque sonus dum venit ad aures;
Vulnere lingua simul, pes utriúsque cadit.
Utraque sponte genu sinuato vulnera curat,
Et te prociduo poplite, CHRISTE, colit.
Irasci CHRISTO nescis, improvide Cæsar:
Quem tacuisse velis, sic coluisse jubes.

C I I.

De S. Apollonio *Senatore, qui, lectâ pro* Christi *Religione in Senatu apologiâ, gladio percussus est.*

Creber Apollonium pronâ bibit aure Senator,
Dum legit arcano nobile dogma libro.
Ætatemque canit Christi, sanctósque triumphos,

Et Stygiâ nuper capta tropæa domo.
Sed tamen insontem mulctat sententia Divum,
Romanúmque jubet tingere cæde forum.
Ne dubitate novo, Romani, credere libro:
Mucro stilus, sanguis litera, Roma liber.

CIII.

De S. ADALBERTO Gnesnensi Archiepiscopo & Martyre, qui a Prussis lanceis remisque appetitus, pro CHRISTO fortiter occubuit.

SÆPE Tyras, ALBERTUS ait, & sæpe Tibiscos,
Istrum sæpè peto, navigo sæpè Salam.
Ah! quando tandem stellantia litora visam!
Ah! quando certâ sidera puppe petam!
Dixerat, & crudis Prussus dat vulnera contis,
Et creber remis pectora nauta quatit.
Utere jam remis, & largum funde cruorem:
His remis, isto flumine vise Polum.

CIV.

Puer JESUS totus desiderabilis.

HYBLEI rores, & Hymettia liba, valete,
Pinguiáque Assyriis deflua mella favis.
Me trahit ille ferax sanctorum vultus Amorum,

Ille verecundo vivus in ore pudor.
Cùm mea mens sacræ satiatur imagine formæ,
In desideriis pascitur ipsa suis.
O JESU, mea sola fames, mea sola voluptas,
Quàm sapis ipse, tui si sapit ipsa fames!

C V.

Vox Dilecti mei.

AH! ego tam liquidas surdus non audio voces?
Alter & infaustâ cantus in aure sonat?
Clamat, Ede, tellus: respondent æquora, Pota.
Vasta sitim faciunt æquora, terra famem.
Terra dehisce, cavis arescite flumina ripis:
Respuit & voces auris, & ora cibum.
Ut solo te, CHRISTE, frui possímque velímque,
Totus & os posthac, totus & auris ero.

C V I.

Imago Sanctissimæ VIRGINIS PLANCO *missa.*

MISI, PLANCE, tibi tenerum cum Matre puellum,
Deliciásque meas, deliciásque tuas.
Mittere nobilius, majus comprendere palmæ
Nil potuêre meæ, nil voluêre tuæ.
A me plura tamen si munera, PLANCE, requiris:
Non a me, a donis plura require meis.

C V I I.

De plurimis CHRISTI *Martyribus, qui navi vetustæ impositi, demersi sunt.*

DEGENEREM linquunt tenebrosi carceris umbram,
Ut scandant fragilem mascula turba ratem.
Sunt illic merces plagæ ; sunt vota rudentes,
Mors pretium, virtus prora, carina salus,
Vincla Fides, malus pietas, suspiria venti,
Spes velum, remus gratia, rector Amor.
Tunc Deus, His si navis, ait, mea cingitur armis,
Typhi, tuam cælo dejice, mitte meam.

C V I I I.

De PALMULO *adolescente sanctissimo immaturè vitâ functo.*

VIXISTI tibi, vixisti quoque, PALMULE, CHRISTO,
Longa tibi fuerat vita, brevísque DEO.
Semper vixisti CHRISTO ; tibi, PALMULE, rarò :
Longa DEO fuerat vita, brevisque tibi :
Mortuus es victurus : erit tua, PALMULE, vita
Longa brevísque tibi, longa brevísque DEO.

C I X.

De S. Simeone Stilita.

Est, inquit Simeon, tellus mihi parvula punctum :
  Quis velit in puncto, CHRISTE, movere pedes ?
Ergo pedes posthac æternùm stabitis, inquît,
  Ne tam parva meum semita fallat iter.
Constitit : & stanti tricesima vertitur æstas,
  Quæ tandem merito contulit astra viro.
Si tibi terra fuit punctum, sint circulus astra :
  Jam lato choreas plaude per astra gradu.

C X.

Christi *in Cruce vox*, Sitio.

Ah ! sitio, clamas, Princeps pulcherrime rerum :
  Non habeo pro te dulcia vina : siti.
Tu tamen, Ah ! Sitio, clamas : dabo pocula, Sponse :
  Heu mihi ! sed mixto pocula felle dabo.
Hæc, mi Sponse, bibes : quæris cui fortè propines ?
  Ad me pro mundi, CHRISTE, salute bibe.

CXI.

De S. IGNATIO Martyre, cujus in corde nomen JESUS augustissimum aureis incisum literis, post mortem inventum.

AUREA in IGNATI fulgent cognomina corde :
 Hic tua tu tecum nomina, CHRISTE, locas.
Sparserat effuso Martyr cor sanguine : de quo
 Aurea te referens litera facta fuit.
Unde potest fulvum mutari sanguis in aurum ?
 Sed tamen est sanguis Martyris : ergo potest.

CXII.

In gratiam MARTINI BADACH ex Vilnensi Academiâ in Germaniam proficiscentis.

SI te Theologum judex audiret Aquinas,
 Ingenium Thomas diceret esse suum.
Si te Oratorem facundo Tullius ore
 Audiret, linguam diceret esse suam.
Quæ tua sunt, si fortè, BADACH, tua dixeris esse ;
 Ingenio Thomas, Tullius ore caret.

CXIII.

In tres Tubas, Stemma Joannis Rudominæ Equitis Lithuani.

Tres nuper Divæ, Bellona, Diana, Thalia
De RUDOMINÆIS dimicuêre Tubis.
Nostra Tuba est, Bellona inquit; Tuba nostra, Diana, est:
Hæc, inquit, potiùs nostra, Thalia, Tuba est.
Audiit, & Getico Mavors subrisit ab Hæmo,
Nil mihi cum vestris, numina docta, Tubis.
Vestra Tuba est, Bellona inquit, Tuba vestra, Diana, est,
Vestra, Thalia, Tuba est, sed RUDOMINA meus.

CXIV.

De morte Cæsaris N. qui ſcenicum dum lustrat cælum, præceps inopino casu ad theatrum datus, exspiravit.

Vivus ubi roseum fulgor mentitur Olympum,
Et simulant vivas aurea tecta domos,
Picta renidentis dum lustrat sidera scenæ,
Atque alacres CÆSAR fertque refertque gradus;
Pendula nitentes decepit bractea plantas,
Atque suâ quassum mole necavit onus.
Noxia Cæsaribus semper sublimia: quisquam
Ad superos veniat CÆSAR, & inde ruet.

CXV.

Idem loquitur de se.

FALSA theatralis dum sidera miror Olympi,
Vera mihi, dixi, sidera pande, DEUS.
Dum meus has LOIOLA Pater modò cerneret oras,
Putida, clamabat, quàm mihi sordet humus!
O mihi tam pulchri reserentur morte penates!
Vera mihi reserat, dum loquor, astra DEUS.
At quia mors aberat cælo quæsita, cadendum
Ad terram nobis, ut moreremur, erat.

CXVI.

De eodem.

SCENICA mentiti dum fortè palatia cæli,
Et dubio CÆSAR scanderet astra pede;
Aurea quæ falsi simulaverat atria cæli,
Scissa ruinosum tela fefellit iter.
Decepto ruit ille gradu; tragicíque doloris
Ad sua materies ipse theatra redit:
Et JESUM vocat ore. Pii ne flete sodales,
Non ruit ex astris CÆSAR, in astra ruit.

CXVII.

De duplici Seneca *ad* Paulum.

De gemino SENECA pugnat sententia Vatum.
Conveniet, si tu, PAULE, secundus eris.

CXVIII.

In Philippum *Rhetorem.*

Non poterat jussus tria dicere verba Philippus :
Si vultis causam nosse, disertus erat.

CXIX.

De nobili adolescente in feriis Bacchanalium miserabiliter exstincto.

Saltantes nuper Mors viderat atra Lupercos,
Et se festivis miscuit ipsa choris :
Ebria perque domos saltabat, perque platéas,
Morborum longo præveniente choro.
Hîc uni juvenis dum fortè resistere vellet,
Ebria non meritum messuit ense caput.
Tollite de lautis, juvenes, convivia mensis ;
Quis scit, an ex vestris non bibat illa scyphis ?

FINIS.

INDEX

Historicus & Geographicus in Sarbievii Poëmata.

A.

Abydos i, urbs antiqua Europæ, Hellesponto imposita; & opposita Sesto Asiæ oppidulo. Hinc *Abydenæ turres* : les Dardanelles.

Acarnia æ, vel potius Acarnania : regiuncula est & pars Epiri, quam Acheloüs amnis ab Ætolia dividit.

Acaron, una e quinque Philistinorum civitatibus.

Achæmenes is, primus regum Persarum, a quo Persæ dicti sunt Achæmenidæ.

Achaia triplici ratione sumitur. 1°. pro Hellade seu Græcia, hodie *Livadia*. 2°. pro ea regione Peloponnesi cujus caput est Corinthus. 3°. pro tota Peloponneso,

Achelous, Græciæ fluvius, qui e Pindo monte erumpens in Maliacum sinum irrumpit.

Acherus untis, fluvius Epiri in Ambracium sinum influens : hodie *Veliki*.

Acroceraunia orum, altissimi montes Epiri ad mare Ionium, hodie *monte di Chimera*.

Acrocorinthus, mons Peloponnesi excelsus inter maria duo, Ægæum & Ionium, in cujus radice sita est Corinthus.

Adria æ, et *Adrianus pontus*, Adriaticum mare. Il golfo di Vinezzias.

Ædonis. Vide *Edonis*.
Æmathia æ, Macedoniæ regio priùs Pœonia dicta.
Æmon, Deucalionis filius qui Æmoniæ nomen fecit.
Æmonia, regio Græciæ sic dicta ab Æmone ; quæ etiam alio nomine Thessalia.
Æolia regio Asiæ inter Troadem et Ioniam. Alia est etiam Æolia ventorum regio, seu Insulæ septem inter Siciliam et Italiam.
Æthiopes, gens Africæ latissima, nimio sole adusta : hodie.
Aganippe es, fons Bœotiæ ad Heliconem montem, haud procul a Thebis, in Permessum amnem influens, et Musis sacer, unde eæ dictæ sunt *Aganippides*.
Agathyrsi orum, populi Scythis vicini, nunc in Russico imperio, ubi provinciæ Cargapolia et Vologda.
Alani, populi Sarmatiæ Europeæ, accolæ paludis Mæotidis et amnis Tanaïs.
Albis (l'Elbe) Germaniæ fluvius, cujus fons in Silesia, cursus per Bohemiam, Misniam, Saxoniam et Holsatiam, influxus in mare Germanicum.
Alfius, fenerator famosus, cujus mentio apud Horatium.
Algidus, Latii mons, non longe a Tusculo oppido, sic dictus ob algorem.
Almo ônis, fluviolus Romæ vicinus, ex via Appia in Tyberim defluens.
Alyatteus ei, Crœsi pater, rex Lydiæ.
Amathus untis, (Amatonte) Cypri insulæ oppidum.
Ambracius sinus, (le golfe de Larta) Adriatici maris pars, Epiro adjacens.
Amymone, fons et fluvius Peloponnesi per Argiam fluens in Lernam paludem : ab Amymone Danai filia nomen habet.

Andoverpa æ, (Anvers) nobile Brabantiæ oppidum.
Anguillaria seu *Anguillara*, oppidum ditionis pontificiæ in provincia Patrimonii.
Anio sive *Anien enis*, (il Teverone) fluvius Italiæ nobilis per Tiburtinum agrum in Tiberim defluens.
Aracynthus i, mons Bœotiæ in litore.
Arimaspi, ibi habitabant, ubi nunc Ingria et Ducatus Novogrodensis et Plescovensis in Russia.
Arnus, fluvius Tusciæ rapidissimus : ex Apennino oritur, Florentiam et Pisas alluit, et in Tyrrhenum mare delabitur.
Artace es, (Artaki) urbs Asiæ, Hellesponto apposita, non longè a Cyzico.
Athos i, (Monte santo) mons altissimus Macedoniæ, instar peninsulæ in mare Ægæum procurrens.
Aule es, arx Thraciæ haud longè ab Hadrianopoli, ad Hæmi radices.
Ausonia æ, V. (Ausonie :) ea Italiæ pars in qua Beneventum et Cales : ab Ausone uno e primis Italiæ regibus nomen invenit.

B.

BACTRA orum (Bactres) urbs Bactrianæ regionis princeps. Bactriana autem regio ea dicebatur, in qua nunc est Balchiæ regnum, et Usbechia.
Bætis is (le Guadalquivir) amnis Hispaniæ : Andalusiam alluit.
Balthis is, Balteum mare, *la mer Baltique.*
Benacus, (Lago di Garda :) lacus Italiæ in agro Veronensi.
Berecynthus i, le Bérécinthe. Fuit duplex Berecynthus, uterque Cybele sacer ; alter in Phrygia non longe a Marsya flumine, alter in Creta insula.

Bessi,

Bessi, populi Thraciæ non longe a Ponto, lævam Strymonis ripam incolentes.

Bethle es, Bethlehem, oppidulum Judeæ.

Bethulia, urbs Galileæ inclyta, patria Judithæ nobilis heroïdis.

Bistones, gens Thraciæ circa Bistonium lacum, hodie *Boron*.

Blandusia, fons in Sabinis, Horatii carminibus celebratus.

Borussus, Prussiæ incola. *Prussien.*

Bosphorus; hodie *stretto di Constantinopoli.*

Borysthenes hodie (Nieper:) Fluvius Scythiæ secundum Danubium, omnium Europæ fluviorum maximus: in Pontum influit.

Braccianum, oppidulum Patrimonii S. Petri, insigne Ursinorum.

Braclavia, (Braclaw,) urbs Poloniæ in Podolia inferiore, ad fluvium Hypanim.

Brenni, populi Alpini, ubi hodie visuntur *la val di Bregnæ*, et Brennus amnis in Ticinum decurrens.

Bugus, (hodie *Bog*) Russiæ fluvius.

Byzantium, urbs olim Thraciæ ad Bosporum Thracium, a Pausania duce Lacedæmonio ædificata, a Constantino magno iterum condita: unde Constantinopolis dicta est; hodie *Constantinople.*

C.

CADANI campi, ager Cades urbis Palestinæ.

Cæcubum, oppidum Italiæ, non procul a Cajeta.

Cælus, Bactrianorum Deus.

Calabria. Erat antiqua Calabria pars Iapygiæ ad sinum Adriaticum, inter Apuliam, Lucaniam et Salentinos: hodierna vero Calabria continetur parte meridionali agri Bariensis Hydruntini verò septentrionali et mari Adriatico.

Cales ium (Calvi) urbs priscæ Campaniæ in Italia, non

longè a Massico monte ; Calena vina fuerunt laudatissima.
Caledonia, pars Scotiæ septentrionalis ; hinc
Caledonium mare : la mer d'Ecosse.
Calpe es, mons Hispaniæ ad fretum Gaditanum ; hodie *Gibraltar*.
Capharnia, Capharnaüm, urbs quondam Galileæ metropolis, super ripam Jordanis.
Calydon, urbs Ætoliæ ; inde
Calydonia silva.
Caracas æ : dux Turcarum.
Carmelus, promontorium Galileæ in tribu Issachar.
Carcina æ, urbs Scythiæ.
Carpatus i, vel *Carpates æ*, mons Poloniam ab Hungaria dividens, vulgò *Crapack*.
Carrodunum, (*Lemburg*) urbs Sarmatiæ Europeæ super Tyram amnem.
Carpathus, insula Asiatica in Mediterraneo sita, quæ mari Carpathio nomen fecit.
Carystos i ; hodie *Caristo* in Negroponte, olim urbs Euboeæ, marmore celebrata.
Caucasus (le Caucase) Asiæ mons inter Pontum Euxinum et Caspium mare ad septentrionem.
Caurus i, qui et *Corus* : ventus flans ab occasu solstitiali.
Caycus, qui et *Caïcus*, fluvius Mysiæ.
Cecropia, Attica, regio sic dicta a Cecrope primo Atheniensium rege.
Ceraunia orum, montes Epiri in mare usque protensi, ubi desinit Adriaticus sinus, et incipit Ionium mare.
China æ, (la Chine.)
Chronus i, fluvius Lithuaniæ in mare Balticum defluens: *le Memel*.
Chrysa æ, insula Oceani orientalis remotissima, Dionysio Alexandrino nota : hodie Japonia, *le Japon*.
Cilices um (les Ciliciens) populi Ciliciæ, quæ regio

Asiæ est inter Taurum montem et mare Mediterraneum.
Cithæron i, mons Bœotiæ.
Cleonæ arum, urbs Argiæ in Peloponneso.
Clitumnus, agri Falisci fluvius, non longe a Spoleto, Tineæ mixtus cum eo in Tiberim labitur.
Cithæron, Bœotiæ mons, Baccho sacer.
Cocytus i, (le Cocyte) unus e quatuor Inferorum fluviis. Fuerum revera Cocyti duo, alter in Epiro, alter in Campania qui in Lucrinum lacum influit.
Concani (les Concaniens.) Fuêre Concani duplices, alteri Hispaniæ Tarraconensis populi, nunc *Astures*, alteri Scythiæ populi.
Coralli, populi Pontici, immanitate insignes.
Cragus i, mons Ciliciæ.
Cyclades um, insulæ maris Ægæi celebratissimæ, fere quinquaginta numero, quæ Delum insulam ambiunt.
Cydon onis (la Canée) urbs Cretæ insulæ in ora septentrionali, nobilis arundinum præstantia, e quibus fiebant sagittæ omnium optimæ.
Cydnus, Ciliciæ fluvius Tarsum urbem præterfluens.
Cydones um, iidem ac Cretes.
Cydonium, supple *malum*; un coin.
Cyminus vel *Ciminus*, mons Italiæ, hodie *monte di Viterbo*.
Cynthus, Deli insulæ collis.
Cynosura, id est canis cauda : sidus septentrionale e septem stellis constans.
Cyrrha æ, Phocidis urbs ad radicem Parnassi, et Delphorum navale. Sita est in ora sitûs Corinthiaci, qui inde dictus est Cirrheus sinus (il golfo di Lepante.)
Cytheron. Vide *Cithæron*.
Cythera orum, (Cerigo) insula maris Mediterranei, inter Peloponnesum et Cretam insulam. Hinc
Cythereius a um, unde *Cythereia* pro dea Venere.

Cythorus, urbs et mons Galatiæ, ubi buxus plurima nascebatur.

D.

DACIA antiqua ibi erat, ubi nunc Transilvania, Valachia et Moldavia.

Dahæ, Scythiæ populi de genere Nomedum.

Dalmatia æ, Illyrici pars occidentalis, Liburniæ contermina, occasum versus.

Dardanus Jovis et Electræ filius : e Creta vel Italia in Phrygiam venit, ubi Teucri regis filiam uxorem duxit, urbemque condidit, quam Dardaniam suo nomine nominavit : inde Troja nata est. Hinc Dardani et pro Trojanis et pro Romanis.

Delphici colles, id est Parnassii colles : urbs enim Delphi ad Parnassum sita erat.

Dirce es, fons Bœotiæ prope Thebas. Hinc *Dirceum carmen* pro carmine Pindari poetæ Thebani.

Dolopes um, Dolopidem incolebant, Thessaliæ partem,

Dravus, Germaniæ fluvius : oritur ex Alpibus, et Danubio influit.

Dyme es, urbs Achaiæ ultima ad occasum.

E.

EDEN *is*, locus deliciarum, olim paradisus terrestris.

Edon is, mons Thraciæ Baccho sacer.

Elysium ii, (l'Elysée) seu *Elysii campi*, apud Inferos beatorum sedes.

Enipeus, Thessaliæ fluvius Pharsalicos campos irrigans.

Eos a Græcis dicitur, quæ a Latinis Aurora.

Erechtheus, rex Atheniensium sextus et decimus.

Eridanus, (le Pô) Italiæ occidentalis fluvius maximus, in Adriaticum sinum influens.

Erythreæ lymphæ, sinus Arabicus Ægyptum ab Arabia dividens.

Esebonii agri, ab Esebone Amorrhæorum oppido in Tribu Ruben.

Eubœa, maxima Ægæi maris insula, contra Thessaliam : hodie *Negrepont.*

Eurotas Laconiæ amnis, Lacedæmonem præter fluens.

Evius, unum e Bacchi nominibus.

G.

GALAADUS i, (Galaad) mons Syriæ montium omnium qui sunt trans Jordanem altissimus.

Galesus, fluvius Calabriæ in sinum Tarentinum influens.

Garamantes, interioris Libyæ populi.

Geloni (les Gélons) gens Europea, hodie vel Lithuani, vel Tartari minores.

Getæ populi Europæ Dacis confines, sed pontum Euxinum versus.

Getulia, regio latissima Africæ septentrionalis, inter Garamantes et Occanum Atlanticum.

Gnidus i, (Gnide) urbs Asiæ in Doride, Cariæ regione, Veneri sacra, ubi visebatur nobilis illa Veneris statua a Praxitele elaborata.

Gnossus, urbs Cretæ primaria, ubi hodie *Ginossa.*

Gortyne es, urbs Cretæ insulæ mediterranea, herbarum lætitiâ nobilis.

Gyges æ, unus et gigantibus qui adversum Deos bella gesserunt.

H.

HÆMUS, mons Thraciæ prope fines Bulgariæ, hodie *la Cumonisa.*

Hebrus, fluviorum Thraciæ maximus, hodie *la Marisa.*

Helice es, Ursa major ; sidus septentrionale.

Heniochi, populi Sarmatiæ Asiaticæ oram ponti Euxini incolentes.

Hermus, fluvius Asiæ minoris : in Phocaïcum sinum influit, hodie *Sarabat*.

Hesperus, stella lucidissima, quæ quum solem antegreditur Lucifer dicitur, cum subsequitur Hesperus. Dicitur etiam Venus, Vesperugo, Phosphorus et Hespertigo.

Histula. Vide *Vistula*.

Hydaspes is, fluvius Indiæ trans Gangem, terminus itineris Alexandri Magni : hodie *la Via*.

Hymettus, mons Atticæ melle commendabilis, *monte Metto*.

Hypanis is, hodie *Bog*, amnis Podoliæ, in Borysthenem influens.

Hyperborei, hodie Russi septentrionales.

I.

IAPYX ygis, Oæbali filius : fecit nomine suo Iapygiam eam Italiæ partem, quæ postmodum Appulia et Messapia vocitata est. Ventum ab ea parte spirantem Romani dixerunt Iapygem.

Iazyges, populi Prussiæ in regno Polonico.

Iberia : duplex, Asiatica altera, hodie Georgia : altera Europea quæ eadem Hispania est.

Iberi, populi Iberiæ. Vide *Iberia*.

Ida, mons Troadis altissimus, Paridis judicio nobilis.

Idomeneus, rex Cretæ qui Græcos in obsidione Trojana egregiè adjuvit. Venit postmodum in eam Italiæ partem, ubi Salentum condidit.

Ionium mare : sic vocatur ea maris Mediterranei pars, quæ Peloponnesum Græciamque occiduam alluit.

Ismarus, mons Thraciæ prope Hebrum amnem. In plurali Ismara.

Ister, sic vocatur Danubius inferior.

L.

Lapponia quæ et Lappia : ea pars Europæ occiduæ est, quæ maximè vergit ad septentrionem.

Larius lacus, totius Italiæ amplissimus, *Lago di Como.*

Latini, sic primo dicti sunt veteris Latii incolæ, deinde Romani rerum Domini : apud Sarbievium sic appellantur omnes eæ gentes quæ Romanæ Ecclesiæ parent.

Lauretum (*Loreto*) urbs Piceni, prope Anconam.

Lechia, Polonia. Vide *Lechus.*

Lechus, e Bosporo Cimmerio profectus Poloniam occupavit, anno 550, primusque Poloniæ dux fuit. Inde Poloni dicti Lechiadæ, inde Lechica regna, &c.

Leleges, Asiæ populi, origine Græci, qui in Mysia eaque Ioniæ parte quæ Cariæ proxima est, consedêre.

Lemnos i, insula maris Ægæi, habens a septentione Thraciam, ab occasu montem Athon.

Lesbos, Alcei & Sapphûs patria, insula maris Ægæi non longe a Troade & Mœsia.

Lethe es, unus e quatuor Inferorum fluviis, cujus aqua epota rerum omnium oblivionem afferebat.

Libanus, mons Syriæ maximus & notissimus.

Libanitis cedros, cedrus Libani montis.

Liburnia, ea pars Illyrici quæ hodie Croatia est, inter Istriam & Dalmatiam.

Libya æ, ea Africæ pars quæ regno Tripolitano et Ægypto continetur.

Libyssa lea, lea Libyæ.

Ligeris (la Loire) fluviorum Galliæ maximus.

Ligures, populi Liguriæ. Est autem Liguria ea Italiæ pars quæ hodie *la Riviera di Genova* dicitur, Apennino & mari Tyrrheno contenta.

Liris (il Garigliano) Campaniæ amnis.

Litalis e, *Litavus*, *a*, *um*, *Lithanus*, *a*, *um*, et *Lit-*

tavus a, um. ad Lithuaniam spectans.

Livones um, gens Sarmatiæ Europeæ quæ Livoniam incolit.

Luciscius, mons Lithuaniæ.

Lucrinus, parvus Campaniæ lacus in sinu Bajano, inter Bajas & Puteolos : anno 1538 terræ motu tumulatus est, vocaturque *il mare morto.*

Lycormas, Ætoliæ fluvius, qui etiam Evenus dicitur.

Lycus. Plures sunt amnes hoc nomine ; unus Germaniæ Rætos a Vindelicis disterminans, secundus Galliæ, &c.

Lydius, fluvius Macedoniæ in sinum Thermaticum influens.

M.

MÆANDER fluviorum sinuosissimus : Ioniam a Caria separat, & mare Ægæum subit non longe a Mileto.

Mæotis, palus Scythica prope Tanais ostium, hodie *mer d'Asof.*

Marmarica, parva Africæ regio inter Cirenaïcam & Ægyptum.

Mænalus, mons Arcadiæ altissimus, Pani sacer ; sic dictus a Mænalo Lycaonis filio.

Mane totum, id est tota ea terræ regio quæ matutino sole tepet.

Mareotis, lacus Ægypti Alexandriam a Meridie alluens, portu nobilis.

Massicus, mons Campaniæ vini bonitate notus : inter Minturnas & Calenum.

Massyli, incolæ Massylæ in Africa, apud Libyæ deserta.

Mauri eam Africæ partem obtinebant, ubi nunc sunt regna Marochi, Fezzæ & Algerii.

Marathon, vicus Atticæ, non longe ab Euripo freto.
Meles etis, fluvius Asiæ prope Smyrnam.
Melita æ, (Malte) insula maris Mediterranei : hinc *Meliteus a um.*
Methone es, urbs Peloponnesi, in ora Messeniæ, hodie *Modone* in provincia *Belvedere.*
Mimas æ, unus e gigantibus quos Jupiter flulmine percussit.
Moesia, regio Europæ ubi nunc Bosnia, Servia & Bulgaria.
Moldavia, regio quondam Hungariæ, nunc Turciæ ; principem habet proprium sub clientela Turcica.
Moscua vel melius Moscha, urbs Moscoviæ provinciæ caput.
Moschus : (le Moscovite, le Russe.)
Musurmannus, id est *vir fidelis.* Sic se vocant Mahumeticæ religionis sectatores.
Mycenæ arum, urbs Argolidis in Peloponneso, hodie *Agios Adrianos.*
Mygdonia, Macedoniæ regio Septentrionalis.
Myrmidones um, sic dicti sunt omnes Thessali.

N.

NARVIA, fluvius Lithuaniæ Vilnam præterfluens.
Nasamones, populi Africæ prope Oceanum Atlanticum.
Naupactus, urbs olim Ætoliæ caput, nunc Livadiæ, in ora sinûs Corinthiaci.
Naxos i, insula maris Ægæi Cycladum maxima, prius Strongile, postea Dia vocitata : abundat marmore viridi.
Nemee es, saltus ingens Achaiæ in Peloponneso, ubi Hercules leonem interfecit.
Nereus Deus maris, Oceani et Tethyos filius.
Neritos, mons Ithacæ insulæ.

Nomades, populi utriusque Scythiæ tam Europeæ, quam Asiaticæ, hodie Tartari.

Noricum. Sic vocatur omnis ea Germaniæ pars, quæ fluviis Æno et Danubio, Pannonia et Alpibus continetur : ubi nunc pars longe maxima Bavariæ Austriæque, unà cum Stiria et Carinthia. Ea regio semper ferro abundavit.

O.

Occa æ, amnis Russiæ, non longe a finibus Tartarorum Precopensium ortus, auctusque Moscua, Cesina, aliisque in Volgam se exonerat.

Odera, Germaniæ fluvius Silesiam, Marchiamque Brandeburgicam alluens, et mari Balthico influens.

Odrysæ, gens Thraciæ Hebro amni accola. Hinc *Odrysia lora* pro catenis Othomannicis.

Œnotria, Italiæ tractus inter Pæstum ac Tarentum. Dicta etiam est Œnotria Italia omnis.

Oeta, Macedoniæ mons prope Maliacum sinum.

Olenus, Achaiæ propriæ urbs : altera in Ætolia est inter Calydonem et Chalcidem.

Olympus, mons Græciæ, inter Macedoniam et Thessaliam, omnium toto orbe terrarum altissimus : unde hoc nomen inditum cælo est, quo nihil altius.

Orchomenus. Gemina urbs hujus nominis, una Bœotiæ inter Elateam et Coroneam ; altera Arcadiæ, et Mantineæ proxima.

Orion, venator nobilis Dianæ satelles, Atlantis auditor : doctrinam de motibus cælestibus e Libya in Græciam attulit.

Oritheia, melius Orithya, Erechthei Athenarum regis filia, quam Boreas adamavit & rapuit.

Ormusianus a um, melius Ormuzianus, ad Ormuzium spectans. Est autem Ormuzium urbs inclyta, sita in insula sinûs Persici.

Ortygia, eadem quæ Delos insula.
Ossa, excelsus Thessaliæ mons.
Othomanidæ arum; Turcæ sic dicti ab Othomanno primo gentis Imperatore.
Othrys, Thessaliæ mons, non procul ab Oeta.

P.

PACTOLUS, Lydiæ fluvius per Sardianum agrum in Hermum influens, hodie *Sarabat.*
Padus, (le Po,) fluviorum Italiæ maximus.
Palæmonii montes Lithuaniæ.
Panætius, patria Rhodius, philosophus Stoicus, Scipionis præceptor et Lælii amicus.
Panchæa, Arabiæ Troglodyticæ pars, sinus Arabici ostio adjacens, turis ferax.
Pangæa orum: in singulari *Pangæus* Thraciæ mons, Philippis urbi imminens.
Panno nis, pro Pannoni, sive Hungarico.
Parætonium, urbs Marmaricæ in Africa inter Apolloniam & Alexandriam.
Paros, una e Cycladibus Ægæi maris insulis, albo marmore nobilis.
Parrhasia, oppidum & regio Arcadiæ : hinc *ora Parrhasia* pro Peloponneso.
Pelasgi, gens antiqua per universam Græciam quondam diffusa. Primitus dicebantur Pelargi eo quod ciconiarum more, nunc has, nunc illas partes insederint.
Pelion i, mons Græciæ inter Thessaliam et Pelasgiotidem : hodie *Laca.*
Peneus, Thessaliæ fluviorum maximus.
Perses æ, (le Persan) qui Persiæ regi paret.
Pergama orum, in singulari *Pergamus*, arx summa urbis Trojanæ.

Phæax acis, Phæaciæ incola : est autem Phæacia Ionii maris insula quæ et Corcyra.

Pharos, insula Canopico Nili ostio objecta.

Pharii, insulæ Phari incolæ.

Phœnissus a um, pro Phœnicius a um.

Phthie es, Græciæ urbs in Phthiotide, Achillis patria.

Pieria; primitus Thraciæ regio inter amnes Nestum et Callinitem, unde deducta colonia est in Macedoniam, quæ consedit inter Astræum amnem et orientalem montis Olympi partem, & loco fecit nomen Pieriam. In eadem Macedonia erat fons Pierius, Musis sacer.

Pindus, mons Græciæ Musis sacer : Epirum a Thessalia dividebat.

Phosphorus, Latinè stella Veneris.

Plocia, meliùs Plocum (Ploczko) urbs episcopalis Poloniæ inferioris ad Vistulam.

Podolia regio ampla regni Polonici, inter Volhiniam et Moldaviam.

Pontus, dicitur totum illud mare quod a Mæotide palude ad insulam Tenedum extenditur.

Procyon, sidus æstivum, Canis ortum prævertens : unde Antecanis dictus est a Cicerone.

Propontis, vocatur illud mare quod a Bosporo Thracico ad Hellespontum protenditur. *Mare di Marmara.*

Pyrene es, Bebrycis regis filia, ab Hercule vitiata in eum saltum fugit, cui nomen suum reliquit. Pyreneus autem saltus Galliam ab Hispania dividit.

R.

RÆTIA regio ubi nunc Grisones, Tirolium, Vallis-Telina, et pars Helvetici agri.

Rhodope es, mons Thraciam in partes fere æquales secans, et in Pontum Euxinum desinens.

Rhodus, insula clarissima maris Carpathii ; non longe a Caria.

Riga, urbs Livoniæ primaria ad Dunam amnem.

S.

Sala, fluvius Germaniæ Turingiam a Misnia separans, et in Albim illabens.

Salamis inis, insula maris Ægæi in sinu Thessalonico, non procul ab Achaia cum urbe cognomine.

Salmacis, fons Cariæ apud Halicarnassum, cujus aqua bibentes effeminat.

Samogitia, regni Polonici regio ad mare Balticum inter Curlandiam et Prussiam.

Samos, Ægæi maris insula, Ioniæ adversa, Junoni quondam sacra, et Pythagoræ patria.

Sanirus qui et Hermon, mons Palestinæ.

Savus, fluvius qui in Carniola ortus Sclavoniam a Croatia, Bosnia et Servia separat, et in Danubium influit.

Scaldis, fluvius Belgii Cameracum, Valencenam et Antuerpiam alluens.

Scamandrus qui et Xanthus, fluvius Mysiæ in Asia: ex Ida monte ortus Hellesponto influit.

Scythes æ. Scytharum nomen commune erat earum omnium gentium quæ in Europa degentes incolebant Lithuaniam, Moscoviam et oram Danubii inferioris; in Asia verò obtinebant omnem Tartariam desertam, partemque majoris Tartariæ non exiguam.

Seres partem majoris Tartariæ orientalem Chinamque septentrionalem incolebant.

Sicambri, olim Sigæ amnis in Westphalia accolæ: hos Tiberius imperator in Gelriam transtulit. Iidem erant ac Franci qui, Clodoveo duce, Gallias occuparunt.

Sicanius a um. Siculus.

Silesia æ, ampla Germaniæ regio inter Bohemiam et Poloniam. Hinc Silesis Odera.

Sipylus, Lydiæ mons ad Mæandrum amnem.

Sirius, stella in ore Canis quæ Latinè Canicula dicitur.

Sirmio, peninsula inter Brixiam & Veronam.

Solymæ arum, urbs Judeæ clarissima, quæ & Hierosolymæ.
Sthenelus Capanei filius : Diomedem ad Trojam secutus est.
Strymon, Macedoniæ septentrionalis fluvius.
Stymphalus, lacus, fluvius et mons Arcadiæ.
Styx, Inferorum palus : sumitur pro ipsis Inferis.
Suani, Sarmatica gens.
Suecia æ, (la Suede) regnum Europæ nobile.
Susa orum, urbs inclyta Asiæ, Susianæ regionis caput.
Syracosius a um, Syracusanus.
Syrtes, (les seches de Barbarie) tota ea pars maris Mediterranei quæ inter Byzacenam & Cyrenaicam longè latéque protenditur.

T.

*T*AGUS, fluviorum Hispaniæ maximus.
Tanagra, urbs nobilis Bœotiæ.
Taphros i, urbs Chersonnesi Tauricæ.
Taurica Chersonnesus, hodie *la Crimée*.
Tauricani, Scythica gens.
Thebæ arum, urbs Bœotiæ princeps.
Tempe, regiuncula Thessaliæ in valle amœnissima quam Peneus præterlabitur.
Tethys yos, Dea maris, filia Cæli, conjux Neptuni seu Oceani.
Teucer, Scamandri Cretensis filius : in Troade una cum Dardano genero regnavit, unde Troes dicti sunt Teucri.
Teutones, populi Germaniæ, et ad mare Germanicum.
Therapnæ arum, urbs Laconicæ ad Eurotam amnem.
Thermodoon, melius *Thermodon*, amnis Cappadociæ in Pontum Euxinum decidens.
Thespiæ arum, urbs nobilis Bœotiæ.

Thetis idis, Achillis mater, Pelei uxor Nerei filia, dea maris.
Thracius tyrannus, Turcarum imperator.
Thraca sive *Thracia*, Europæ regio celebris, vicina Ponto Euxino, Propontidi et Ægæo mari.
Threicius a um. Thracius.
Thoas antis, Tauricæ Chersonnesi rex, ab Oreste occisus.
Thule, insula in Oceano septentrionali omnium quas antiqui noverunt, remotissima : hodie *Islandia.*
Tiberis, notissimus Italiæ fluvius, Romam alluens : *Il Tevere.*
Tibiscus, fluvius Hungariæ orientalis : ex Carpatho monte oritur, in ipso Russiæ nigræ limite ; influit in Danubium.
Tigris, flumen Asiæ notissimum ; oritur in Armenia majore, fluit inter Mesopotamiam et Assyriam, Euphratique immixtus in sinum Persicum influit.
Timanthes, pictor ille nobilis, cujus Iphigenia summè laudata est.
Tiphys, primæ navis, quæ Argo dicta est, Gubernator, et Argonautaram socius.
Trasimenus, lacus in agro Perusino, Annibalis victoriâ, & Flaminii consulis clade nobilis.
Trice, aut potius *Tricca*, urbs Thessaliæ.
Troca (Troki) urbs Lithuaniæ, caput Palatinatûs.
Trœzen, oppidum Peloponnesi, Thesei patria, ad sinum Argolicum.
Tuscia (*la Toscane*) regio Italiæ nobilissima, mari Tyrrheno, Tiberi & Apennino contenta. Hinc *Tuscæ aræ* pro aris Romanis.
Tusculum (Frescati) urbs Latii amœnissima.
Tyrannus Thessalus, Thracius, Turcarum imperator.
Tyras æ (Niester,) fluvius oriens in Russia nigra, rigataque Pocutia, Podoliam utramque a Moldavia se-

parat, perque Bessarabiam in Pontum labitur.

Tyrus Phœniciæ olim insula, urbsque celeberrima, orbis emporium, hodie *Tyr.* Hanc obsessit Alexander magnus; sed quum parum proficeret, continenti insulam aggeribus junxit. Quia autem illud idem fecit magnus Richelius in obsidione Rupellæ, parique cum successu, hinc poëta noster Tyri nomen Rupellæ dedit. *Nuper receptâ bella super Tyro, &c.* L. I. Ode V. v. I.

U.

Ufens, fluvius Italiæ juxta Terracinam per paludes Pomptinas fluens.

Umbria Italia regio, ubi nunc Romania & ducatus Urbini Spoletique.

V.

Vejens currus, pro curru triumphali, qualis fuit Camilli de Vejis triumphantis.

Vesevus, qui etiam Vesuvius, famosus priscæ Campaniæ mons, non procul a Neapoli: hodie *il monte di Somma.*

Vilna, urbs princeps Lithuaniæ, ad Viliam amnem.

Vindelici, gens Rætis confinis: eam Germaniæ partem incolebant quæ nunc Bavaria dicitur: nomen habet a fluviis Vindone & Lico.

Vistula, notissimum Poloniæ flumen, olim Germaniæ terminus: rigat Cracoviam & Varsoviam, et in Gedanum sinum incurrit.

Volga, qui sæpius et melius *Rha* dicitur, omnium Sarmatiæ fluviorum maximus; exit in Caspium mare.

FINIS INDICIS.

INDEX RERUM.

Prior numerus designat Librum, secundus Oden: Liber Epodon qui quintus est designatur litera V.

ADOLESCENTIS ingenuis artibus exculti laus. I. 9. III. 26.
Adolescentia quibus studiis exercenda. I. 14. Adolescentiæ nulla fides. I. 11. III. 22.
Æqualitas mentis in utraque fortuna servanda est. I. 13.
Ætatum omnium fuêre virtutes insignes V. 20.
Agri amœnitates. V. 1.
Amphion. *Vide* Civitas.
Amicorum fides rara est. II. 8.
Animus dives esse debet, non arca. II. 6. Animi bona hominem commendant. III. 23.
Avaritiæ detestatio. III. 7.
Balthasaris Moreti laus. III. 31.
Barberinæ apes. III. 15.
Barberini Cardinalis laudes. III. 1. 3. 11. 14. 15. 18.
Belgarum doctorum laudes. III. 29.
Belli civilis mala. II. 24. IV. 28.
Bugi laus. V. 15.
Bzovii Annalium ecclesiasticorum continuatoris laus. III. 28.
Christi amabilitates. II. 19. 25. IV. 19. 21. Christus in cruce pendens. V. 5. *Vide* Jesus.
Civitas bene ordinata. IV. 36
Cupiditatis stultæ mala. II. 16.
Dantisci laus IV. 8.
Diræ in Herodem. II. 23.

Dithyrambus. V. 7.
Divitiæ veræ quænam sint III. 6. V. 34. Quæ sint poetarum divitiæ. IV. 14.
S. Elisabetha Portugalliæ regina inter Sanctos relata. I. 18.
Elegantiæ equestris jactantia reprehenditur. I. 11.
Europæ calamitates deplorantur. V. 18.
Ferdinandus II. Turcas ex Hungaria pellit. II. 1.
Fidei unitas parens concordiæ. IV. 1.
Fluvii laus. V. 15.
Ad fontem. V. 2.
Fortitudinis bellicæ laus III. 24 25. IV. 6. 16. V. 16.
Fortuna adversa animi æquitate vincenda. III. 4. IV. 13. De adversa fortuna non querendum. I. 2. Fortunæ inconstantia. I. 7.
Gloria vera in quo sita sit. II. 9. Gloria vana IV. 11. Ad gloriam bellicam cohortatio III. 30. IV. 5.
Græcia armis repetenda. I. 12. III. 19.
Habitandum esse secum. IV. 12.
Historiæ ecclesiasticæ laus III. 29.
Honor virtutis merces. III. 14.
Humanarum rerum inconstantia. III. 12.
Ignavia carpitur. I. 16.
Insomnia poetarum. IV. 32.
Jesus puer in Matris sinu. V. 4. Violis coronatur IV. 17.
Labor intermittendus. IV. 39. Laboris commendatio. I. 23. III. 17.
Ladislai VI. Polon. regis laudes. I. 15. II. 28. III. 10.
Lapidis primi jactus in ædificatione templi. III. 27.
Laus adolescentis ingenuis artibus exculti. I. 9. III. 26. Balthasaris Moreti. III. 31. Barberini Cardinalis. III. 1. 3. 11. 14 15. 18. Belgarum doctorum III. 29. Bugi. V. 15. Bzovii. III. 28. Dantisci. IV. 8. Fortitudinis bellicæ. III. 24 25. IV. 6. 16. V. 16. Historiæ ecclesiasticæ. III. 28.

Hominis eruditi. V. 19. Ladislai regis Pol. I. 15. II. 28. III. 10. Liberalitatis. II. 17. Matronæ III. 9. IV. 30. Modestiæ IV. 31. Pacificatoris. V. 18. Polonorum equitum. I. 15. Principis. II. 22. 28. III. 10. 13. 18. Sapientiæ divinæ. V. 6. Sigismundi regis Pol. II. 22. B. Stanislai Kostkæ. V. 17. Testudinis. II. 3. Theologicorum studiorum. III. 26. Urbani octavi. I. 1.3. *Vide* Urbani.

Liberalitatis laus II. 17.

Libertatis bona. IV. 37.

Mæror colloquiis amicorum leniendus III. 5.

S. Magdalena Christum luget. III. 2.

Matronæ laus. III. 9. IV. 30.

Modestiæ commendatio. IV. 31.

Musarum commercii commoda. IV. 2.

Noe vaticinium posterorum scelera conquerentis IV. 27.

Nuptialis pompa. V. 7.

Orientis imperium armis recuperandum. I. 6. 20.

Otii literati bona. II. 10. III. 16. Bona otii religiosi. V. 3.

Pacificatoris laus. V. 18.

Pæan militaris Polonorum. IV. 24.

Patrum virtutes filiis imitandæ. II. 4. IV. 29.

Patriæ cælestis amor. IV. 2.

Pacis commoda. II. 12.

Peregrinationum commoda. III. 8.

Poesis sacræ laus IV. 7. Ad sacram poesim invitatio II. 13.

Poetarum deliciæ. III. 16. Divitiæ. IV. 14. Gloria. II. 15. Insomnia. IV. 32. Votum. IV. 26.

Polonorum equitum laudes. I. 15.

Principis laus. II. 22. 28. III. 10. 13. 18. Principum institutio. II. 20. Principes mansuetudine commendantur. I. 17.

Processio ad Trocensem ædem Virginis Deiparæ. V. 9. 10. 11. 12.

Reges a Deo eliguntur. IV. 37.
Roma bonarum artium nutrix. IV. 9.
Sapientis regnum. IV. 3. Schola II. 27.
Sapientiæ divinæ laudes. IV. 3.
Sigismundi III. regis Poloniæ laudes. II. 22.
Silentii commendatio. IV. 11.
Socordia seculi reprehenditur. I. 8.
B. Stanislai Kostkæ laudes. V. 17.
Stragis Turcicæ deſcriptio. IV. 4.
Testudinis laudes. II. 3.
Theologicorum studiorum laus. III. 32.
Timor stultus, quis est. II. 16.
Urbani VIII. summi Pontificis laudes. I. 1. 3. 5. 10. 21. III. 17. Carmina laudantur. I. 22.
Virgo Deipara vioſis coronatur. IV. 18. Ad Virginem Deiparam II. 11. 14. 18. 26. IV. 22. 33. Carmen votivum. IV. 20. Aliud IV. 25. Aliud V. 13.
Visnovii Poloni equitis virtus incredibilis. III. 20.
Vita jucunda et honesta. III. 21. Ad rationis præscriptum exigenda. IV. 10. Miseriarum plena. II. 5. Tædii plena. IV. 15. Vitæ brevitas benefactis extendenda. II. 2. IV. 23.

ERUDITORUM TESTIMONIA DE SARBIEVIO.

Non solum œquavit, sed interdum superavit Flaccum.

GROTIUS.

In lyricis Sarbievius Polonus excellit.

BOECLERUS Bibliographia critica, p. 157.

Le Privilége ſe trouve à l'Imitation de J. C.

FINIS.

8.V.1941.
od Karola
Estreichera

